

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ «УКРАЇНА»
НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ, ДОКТОРАНТІВ І МОЛОДИХ ВЧЕНИХ
ВСЕУКРАЇНСЬКА МОЛОДІЖНА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
СТУДЕНТІВ З ІНВАЛІДНІСТЮ «ГАУДЕАМУС»

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

Тези доповідей

**ХІХ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ
СТУДЕНТІВ І
МОЛОДИХ ВЧЕНИХ**

*м. Київ,
24 червня 2022 р.*

МОЛОДЬ:

ОСВІТА

НАУКА

ДУХОВНІСТЬ

УДК 0/9(082)
М75

*Затверджено до друку
Вченою радою Відкритого міжнародного університету
розвитку людини «Україна»
(протокол № 5 від 01.07.2022 р.)*

Відповідальний за випуск: Анастасія ГРЕБЕНЮК.

Редакційна група Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»: Петро ТАЛАНЧУК (головний редактор), Ганна ДАВИДЕНКО (заступник головного редактора), Оксана КОЛЯДА, Віра ПІДДЯЧА, Сослан АДІРХАЄВ, Світлана НЕСТЕРЕНКО, Наталія БАРНА, Андрій ТЕРЕЩЕНКО, Валерій САМАРАЙ, Валентина МОВЧАН, Анастасія БАЗИЛЕНКО, Людмила АДІРХАЄВА, Ірина ТАЛАНЧУК, Олександр ДУБОВСЬКИЙ.

Молодь: тези доповідей ХІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів і молодих вчених (м. Київ. — 24 червня 2022 р.). — К.: Університет «Україна», 2022. — 290 с.

У збірнику вміщено тези доповідей ХІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів і молодих вчених «Молодь: освіта, наука, духовність», у яких відображено результати наукових досліджень студентів і молодих вчених у галузях економічних, юридичних, біологічних, психологічних, педагогічних, соціологічних, філологічних і технічних наук.

УДК 0/9(082)

ВСТУПНЕ СЛОВО

Шановні колеги!

24 лютого 2022 року московська ординська імперія нехтуючи міжнародним правом і загально людськими цінностями віроломно напала на Україну. Це вже 23 агресія од вічного ворога Українців проти нас. Спроба залякати, паралізувати державно-суспільне управління організований нападом практично на всі регіони України: Харківщина, Сумщина, Луганщина, Донецщина, Херсонщина, Чернігівщина, Миколаївщина, Одещина, Вінниччина, Житомирщина та інші.

У кожного з нас своя історія цієї війни. Таких історій 44 мільйони. Вони різні, але об'єднані тим, що в них ми однаково ненавидимо, однаково віримо та однаково дякуємо. Поки наші найсмівливіші воїни, наші козаки, брати і сестри боронять нас від ординської нечисті, а керівництво держави тримає економіку, у нас є свої задачі на освітньому фронті.

Наука — це те, що відділило нас від варварства і подарувало світло знань. Завдяки їй ми лікуємо хвороби, будуємо будинки і просто живемо. Весь світ, усе людське суспільство немислиме без науки та її досягнень. І немає сенсу це заперечувати. Тільки спираючись на розвинену науку, можна побудувати динамічну конкурентоспроможну економіку, здатну забезпечувати сталий розвиток та соціальну єдність не тільки України, а й всього світу.

Наші Науковці твердо знають, що сильна нація — розумна нація, а щоб захистити Україну, найголовніше — освічувати націю. Вони не вміють «не знати, де правда», панікувати, розгублюватись, а найголовніше — вони працюють, 24/7, щоб наступні покоління, найголовніший скарб України — молодь, яка будуватиме європейську Україну, розуміли всі причини і наслідки. Усвідомлювали, що за свободу треба боротися. Що честь треба відстоювати. І треба тренувати свій мозок, щоб Українська держава стала не тільки найсильнішою, а й найрозумнішою в світі.

XIX Всеукраїнську наукову-практичну конференцію студентів і молодих вчених «Молодь: освіта, наука, духовність» була проведена в червні, а не як ми вже звикли — на початку травня. Завдяки учасникам конференції, в цьому році всі зібрані кошти були спрямовані для забезпечення обороноздатності нашої держави та гуманітарну допомогу.

Уклінно дякуємо нашим Збройним Силам, Національній гвардії, Державній прикордонній службі, силам територіальної оборони, Національній поліції, дипломатам, урядовцям, медикам, волонтерам, журналістам та всім тим, хто веде вірцеву й запеклу боротьбу за нашу з вами незалежність, свободу, гідність та майбутнє.

Разом переможемо! Ми — сильні! Ми — Україна!

Петро ТАЛАНЧУК

СЕКЦІЯ I

ЕКОНОМІЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

СТАН ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ

Ахметов О. Ю.

*IV курс, група ОО-18-1, спеціальність «Облік і оподаткування»
Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна»
Науковий керівник: Захарчук О. В., д.е.н., професор*

Важливим економічними елементами, що визначають показники результативності аграрного виробництва, є основні і оборотні засоби, зокрема їх вартісні параметри. Реальна вартість основних засобів визначає фінансово-майновий стан підприємства. Натомість обсяги оборотного капіталу свідчать про те, наскільки забезпечені суб'єкти господарювання фінансовими ресурсами для обслуговування поточної виробничо-комерційної діяльності. Вартість основних засобів у частині амортизаційних відрахувань є складовою собівартості сільськогосподарської продукції, яка позначається на значеннях фінансових результатів і рентабельності аграрного виробництва. Оборотні засоби забезпечують вигідне використання основних засобів підприємства.

У 2020 р. порівняно з 2010 р. вартість основних засобів сільськогосподарства, мисливства та надання пов'язаних із ними послуг зросла у понад 4,8 рази, а оборотних засобів у 4,7 рази. При цьому вартість оборотних засобів у доларовому еквіваленті 2020 р. менша на 9,5% і складає 39,8 млрд дол. США порівняно з 2013 р. — 44 млрд дол. США, тобто рівня оснащеності капіталом 2013 року поки не досягнуто. Співвідношення між оборотними та основними засобами на початок та кінець аналізованого періоду залишається однаковим — 2,0 грн/грн.

Тенденція динаміки капітальних інвестицій у сільське господарство характеризується нерівномірністю, а зміни в ній визначаються переважно зовнішньоекономічними та іншими чинниками. Інвестиційний спад в 2014–2015 роках, викликаний зовнішньою агресією та військовими подіями на Півдні і Сході держави, призвели до досягнення інвестування сільського господарств на рівні 2012–2013 років лише у 2017 році.

Після сплеску інвестиційної активності у сільському господарстві України у 2016–2018 рр. обсяги капітальних інвестицій вже у 2019 році скоротилися на 5% порівняно з попереднім роком, а в 2020 році на 21% відносно максимальних 2,4 млрд дол. США в 2017 та 2018 роках.

Первісна (переоцінена) вартість основних засобів сільського господарства, мисливства та надання пов'язаних із ними послуг за даними Державної служби статистики України на кінець 2020 р. становила 530,7 млрд грн, або 5% від загальної вартості основних засобів національної економіки України. Порівняно з відповідним показником 2019 р. вартість основних засобів сільського господарства, мисливства та надання пов'язаних із ними послуг зросла на 70,2 млрд грн, або на 15,2%, що є позитивним результатом зростання інвестицій у задану галузь.

З визначенням реальної ринкової вартості основних засобів складається парадоксальна ситуація. Протягом 2020 року було введено в дію нових основних засобів на 45,0 млрд грн, а вибуло — лише на 21,5 млрд грн. Причиною цього парадоксу є те, що основні засоби аграрного виробництва, що списуються, обліковуються в цінах їх придбання 10–20-річної давнини, а придбання вони вже у сьогоdnішніх — більш високих цінах.

Динамічність умов економічного середовища, зростання конкурентних ризиків та специфіка розвитку аграрного сектору вимагають постійного удосконалення методичних аспектів та практичних засад реалізації механізмів підвищення капіталізації агробізнесу, які б забезпечували рішення стратегічних завдань — підвищення рівня конкурентоспроможності бізнес-суб'єктів аграрного виробництва, максимізація ринкової вартості агробізнесу шляхом забезпечення об'єктивною інформацією щодо стану та вартості основних засобів у сільському господарстві, адаптацією до основних методів і стандартів оцінки основних засобів у національному сільському господарстві.

Література

1. Захарчук О. В. Довідник економіста сільськогосподарського підприємства / [Лупенко Ю. О., Захарчук О. В., Пугачов М. І. та ін.] ; за ред. Ю. О. Лупенка та О. В. Захарчука. Київ : ННЦ ІАЕ, 2018. 600 с.
2. Лупенко Ю. О., Захарчук О. В., Могилова М. М. Наукове забезпечення техніко-технологічного оновлення аграрного виробництва в Україні. Економіка АПК. 2017. № 5. С. 5–12.
3. Матеріально-технічне забезпечення сільського господарства України : посібник / [Лупенко Ю. О., Захарчук О. В., Вишневецька О. В. та ін.] ; за ред. Ю. О. Лупенка та О. В. Захарчука. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2015. 144 с.
4. Мельник О. Г. Формування методологічних підходів у дослідженнях інновацій та інноваційного розвитку. Актуальні проблеми економіки. 2011. № 6 (120). С. 18–25.

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ТА КРЕАТИВНІСТЬ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ В УКРАЇНІ

Боева Д. Д.

*III курс, група ФН-19-1, спеціальність «Фінанси та облік»
Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна»
Науковий керівник: Лавриненко Л. М., к. е. н., ст. н. с.*

Сьогодні, у нашої країни під час війни, як ніколи зростає потреба економіки у працівниках, здатних не тільки сприймати раніше накопичені знання, а й створювати нові технології, послуги та продукти для відновлення, розвитку та процвітання. Високий рівень освіти створює реальну можливість для підвищення творчої активності громадян країни, які проявлять та реалізують себе у всіх сферах життєдіяльності суспільства.

Креативність як процес пошуку та застосування новаторських рішень стає одним із джерел створення конкурентних переваг сучасного підприємства. Якщо генеруються цікаві та корисні для компанії ідеї, згодом, вони перетворюються на інновації. А інновації — запорука успішного розвитку підприємства. Інноваційний розвиток та креативність перетворюються на важливі фактори не тільки конкурентоспроможності економіки, але й соціально-економічного розвитку, удосконалення інституційного середовища економіки, підтримку та задоволення потреб споживачів.

Можна зазначити, що у сучасному світі є необхідність формування креативного потенціалу підприємства, оскільки саме розвиток творчих можливостей працівників та їх практичного впровадження

забезпечить можливість зростання конкурентних переваг підприємства у розрізі фінансових показників, частки ринку та позитивного іміджу підприємства, як на вітчизняному, так і закордонному ринках. Тому підприємствам необхідно розробляти ефективні системи мотивації персоналу для розвитку креативності, яке забезпечить розвиток талантів, підвищення рівня людського розвитку та ефективності діяльності підприємств.

Сьогодні, орієнтація на інновації має бути присутньою у діяльності керівників усі рівнів управління. Для ефективного виконання цього завдання сучасний менеджер повинен швидко реагувати та уміти приймати оптимальні рішення у складних нестандартних ситуаціях, володіти новими методами управління. Тобто, у сучасного менеджера повинно бути розвинене інноваційне мислення. Основними завданнями менеджера із креативним типом мислення є: швидке та фахове виявлення зміни потреби споживачів; безперервний моніторинг ринку; згуртування навколо інноваційної діяльності креативних і творчих спеціалістів; створення комплексної системи мотивації працівників до розроблення та впровадження нових ідей, проєктів, нестандартних рішень; створення креативного клімату, який сприятиме заохоченню персоналу здобувати нові знання; здійснення контролю за інноваційним процесом та регулювання у разі відхилень від очікуваних результатів; оцінка ефективності креативних заходів.

Війна згуртувала українське суспільство і можна стверджувати, що сьогоднішня Україна, в умовах які склалися, безпосередньо готова до змін, інновацій та креативного мислення, та беззаперечно, у нашій країні є великий потенціал. Життя та майбутній розвиток України залежить від кожного громадянина України, від вчасно прийнятого якісного управлінського рішення від швидкого реагування на зміни. Головним завданням, як і завжди, так і у даний момент є розвиток людського капіталу. Освіченість, порядність, креативність — це головні якості сучасного професіонала. Тому, сьогодні Україна крім підтримки, повинна створювати необхідні умови щоб люди розвивалися, отримували якісну освіту та у майбутньому стали конкурентоспроможними. Тому після завершення воєнного стану використання набутого потенціалу має стати запорукою стрімкої відбудови економіки нашої держави та подальшої інтеграції до грона цивілізованих держав світу, включаючи вступ в ЄС.

ФОРМУВАННЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОРГАНІЗАЦІЇ У СФЕРІ ПОСЛУГ

Бойко О. І.

*IV курс, група МН-18-1, спеціальність «Менеджмент»
Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна»
Науковий керівник: Семененко О. В., к. е. н.,
доцент кафедри управління та адміністрування*

Анотація. Розглянуто теоретичні основи формування кадрового потенціалу. Висвітлено основні елементи та принципи формування кадрового потенціалу. Представлена класифікація формування кадрового потенціалу підприємства у сфері послуг.

Annotation. Theoretical bases of personnel potential formation are considered. The basic elements and principles of personnel potential formation are highlighted. The classification of formation of personnel potential of the enterprise in the field of services is presented.

Ключовим фактором підвищення ефективності діяльності організації є ставлення до її кадрів. Щоб мати висококваліфікованих фахівців, керівникам необхідно використовувати систему управління кадровим потенціалом.

Кадровий потенціал підприємства відіграє провідну роль у розв'язанні науково-технічних, організаційних і економічних завдань господарювання. Стан забезпечення підприємства робочою силою, її якість та раціональне використання значною мірою визначають організаційно-технічний рівень виробництва, створюють умови високої конкурентоспроможності та фінансової стабільності.

Посилення ролі людського чинника в діяльності підприємства призвело до виникнення поняття «кадровий потенціал». Кадровий потенціал — це трудові можливості підприємства, здатність персоналу до генерування ідей, створення нової продукції, його освітній, кваліфікаційний рівень, психофізіологічні характеристики і мотиваційний потенціал [1].

Головною метою розвитку кадрового потенціалу, в тому числі й у сфері послуг є забезпечення функціональних підсистем і виробничих систем підприємства необхідними працівниками в потрібній кількості та потрібної кваліфікації. Дана мета досягається ефективною кадровою роботою з підбору персоналу, оцінки, трудової адаптації, стимулювання й мотивації, навчання, атестації, організації праці й робочого місця, використання персоналу, планування про-

сування по службі, управління кадровим резервом, управління нововведеннями в кадровій роботі, безпеки й здоров'я, вивільнення персоналу.

Кадровий потенціал формується інтеграцією і динамікою певних моментів і сторін життєдіяльності людини (рис. 1).

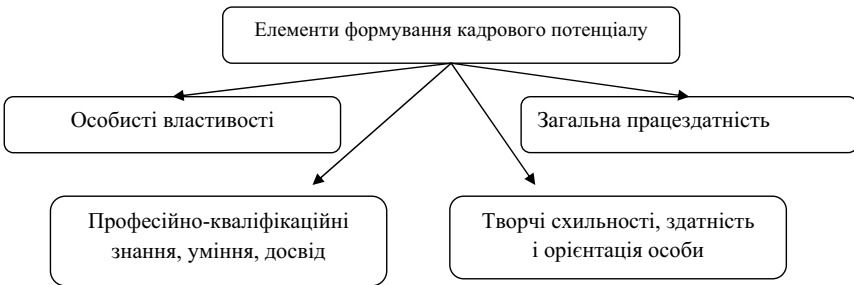

Рис. 1. Елементи формування кадрового потенціалу [1]

Групу базисних принципів формування кадрового потенціалу складають принципи: системності, рівних можливостей, поваги до людини, командної єдності, правового та соціального захисту, тобто це важливі правила, основні положення й норми, якими повинні оперувати керівники та фахівці в процесі управління кадрами.

Загалом принципи розвитку кадрового потенціалу, які враховують стратегічні аспекти управління підприємства, у поєднанні з механізмами формування кадрового потенціалу дають можливість розробити модель формування та використання кадрового потенціалу на підприємстві.

У той же час, слід зазначити, що на формування впливає ряд факторів, одним із найважливіших є освіта як найкраще вкладення капіталу для особи, сім'ї підприємства і суспільства та один з головних чинників якості кадрового потенціалу. Сьогодні одним з ключових чинників підвищення ефективності діяльності підприємства є ставлення до кадрів підприємства. Щоб мати висококваліфікованих фахівців, складових ядра підприємства, створити у них стимул до ефективної роботи, керівникам слід використовувати систему управління кадровим потенціалом. Не менш важливою складовою кадрового потенціалу підприємства є творчий потенціал працівника.

Класифікація формування кадрового потенціалу підприємства у сфері послуг: 1) визначення потреби в персоналі; 2) залучення персоналу і його відбір; 3) складання посадових інструкцій робітника;

4) підготовка, перепідготовка, підвищення кваліфікації співробітників підприємства; 5) мотивація персоналу.

Визначення потреби у персоналі передбачає установлення вихідних даних для розрахунку та безпосередній розрахунок необхідної чисельності працівників на певний період часу, робочих місць, обсягу витрат.

Високий інтелектуальний рівень підприємства в будь-якій сфері приваблює талановитих людей, що надає можливість для створення унікального поєднання професійних здібностей, що власне й створює ядро кадрового потенціалу підприємства з високою конкурентоздатністю.

Оскільки методи формування кадрового потенціалу підприємства в своїй основі спираються на принципи нормативно-правового регулювання та стандарти управління кадровими ресурсами, систематизація принципів використання кадрового потенціалу підприємства надає можливість визначати умови формування ефективної системи управління персоналом. Отже, кваліфіковані кадри — це залог успіху будь-якого підприємства не тільки у сфері послуг, адже від них залежить функціонування компанії. Тому формування кадрового потенціалу є важливою функцією діяльності підприємства та невід'ємним елементом.

Література

1. Комаров А. Елементи формування кадрового потенціалу URL: <http://www.management.com.ua>

ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Грушовий А. Ю.

IV курс, група ФН-18-1,

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна»

Науковий керівник: Захарчук О. В., д. е. н., професор

Сталий розвиток сільського господарства формується на постійно зростаючих обсягах інвестицій, що й досягається у розвинених країнах світу. Проте інвестиційні процеси у сільському господарстві України тривалий час вирізняються нестабільним характером та періодичними кризами.

Динаміка капітальних інвестицій на розвиток сільського господарства у 2010–2020 рр. була несталою. Після фінансової кризи 2008–2009 рр. інвестори додатково використали відкладені у цей період інвестиційні ресурси, що зумовило ефект післякризового сплеску капітальних інвестицій. Так, капітальні інвестиції у 2011 р. до попереднього року зросли на 39,4%. У наступних несприятливих для інвестиційної діяльності 2012–2015 рр. обсяги цих вкладень коливалися в межах 32–41 млрд грн. Коли ж після певної стабілізації військової ситуації на Донбасі діяльність національних інвесторів відновилася, обсяги капітальних інвестицій у сільське господарство в 2016–2017 рр., перераховані без інфляційних змін, зросли відповідно на 47,6 і 31,4%. Але вже у наступному 2018 р. очікування інвесторів погіршилися, темп зростання капітальних інвестицій до попереднього року знизився до 7,4%, у 2019 р. вони взагалі скоротилися, а в 2020 р. інвестиційний спад переріс у кризу, подолання якої для держави мало першочергове значення.

Інвестиційна активність у сільському господарстві в 2010–2020 рр. загалом була низькою, середньорічний темп проросту інвестицій склав лише 11,5%, або 2,8 млрд грн у цінах 2020 р.. Якби не кризові для інвестицій періоди 2013–2014 і 2019–2020 рр., обсяги капітальних інвестицій у сільське господарство в цінах 2020 р. зростали би в середньому на 11 млрд грн у рік.

Проявом недостатнього масштабу інвестицій у сільське господарство України є зростання імпорту продовольства; нестабільність інвестиційної діяльності в сільському господарстві, переважна спеціалізація на випуску малокапіталомістких і з низьким вмістом доданої вартості видів продукції, руйнування частини виробництв харчової промисловості, де використовувалася капіталомістка продукція сільського господарства. Через реінтенсифікацію сільського господарства припинила діяльність більшість підприємств агротехсервісу, будівельного, водогосподарського, меліоративного та інших напрямів. Особливо зменшилася кількість робочих місць у сільській місцевості.

Пріоритетами сільськогосподарської політики також мають бути заходи щодо: сприяння розвитку інвестиційної інфраструктури; формування збалансованих економічних взаємовідносин між інституційними учасниками інвестиційного процесу; організаційної підтримки інвестиційних проєктів, що відповідають природоохоронним і екологічним вимогам, мають значні соціальні та макроекономічні ефекти і реалізуються в закордонних логістичних сегментах національного експорту.

Інвестиції у сільське господарство нині стримують поширені випадки незбалансованості економічних відносин, унаслідок чого виникають значні відмінності у рівнях ефективності капіталу учасників інвестиційних проектів. Незбалансованість проявляється, зокрема, у: порівняно низьких ставках орендних платежів за земельні ділянки громадян і заниженому рівні оплати праці персоналу, а отже й рентабельності земельного і людського капіталу; перевищенні кредитних ставок над рівнем прибутковості більшості інвестиційних проектів у сільському господарстві, що призводить до відмови від їх реалізації; необґрунтованому завищенні цін на ресурси і послуги, що споживаються у сільському господарстві; значно занижених порівняно з внутрішніми і зовнішніми ринками цінами закупівлі посередниками сільськогосподарської продукції. Врегулюванню економічних відносин можуть сприяти індикативно або рекомендаційно встановлені для власників інвестиційних проектів, особливо тих по яких здійснюється державна підтримка, орієнтири інклюзивності, що спрямовані на встановлення для усіх учасників цих проектів рівних можливостей. Особливо важливо забезпечити дотримання принципів інклюзивності з урахуванням вкладу і рівня ризиків учасників проекту.

Література

1. Захарчук О.В. Наукове забезпечення техніко-технологічного оновлення аграрного виробництва в Україні / Ю.О. Лупенко, О.В. Захарчук, М.М. Могилова // Економіка АПК. — 2017. — № 5. — С. 5–12.
2. Месель-Веселяк В.Я. Стратегія розвитку аграрного сектору АПК та соціальної сфери села на період до 2020 року. Проект // В.Я. Месель-Веселяк, П.В. Щепієнко, І.В. Коновалов та ін. К.: ННЦ «ІАЕ». — 2009. — 130 с.
3. Підлісецький Г. М. Формування ринків матеріально-технічних ресурсів АПК / За ред. Г. М. Підлісецького. — К. ННЦ ІАЕ, 2001. — 428 с.
4. Модернізація матеріально-технічної бази аграрних підприємств : монографія / [Захарчук О. В., Войтюк В. Д., Могилова М. М. та ін.] ; за ред. О. В. Захарчука та В. Д. Войтюка. Київ — Тернопіль : ФОП Паляниця В. А., 2019. 305 с.

ВПЛИВ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Загородня А. С.

*аспірантка кафедри менеджменту ім. проф. Й. С. Завадського
Національний університет біоресурсів і природокористування України*

Зарубіжний досвід допомагає глибше зрозуміти закономірності розвитку економічної безпеки підприємств, тому проаналізувати інструментальні методи підтримки підприємств за кордоном.

Європа в цьому відношенні накопичила майже за пів століття (починаючи з 1970-х років) досить великий багаж знань. Базовими методами можна назвати: розвиток конкуренції, фінансову та державну підтримку, спрощення процедури нормативного регулювання правовідносин за участю економічних суб'єктів із сектору підприємництва, забезпечення науково-дослідною базою, а також не менш важливим є організація підготовки висококваліфікованих кадрів.

Цікавим і показовим є досвід Китаю, де створені спеціальні неурядові та громадські об'єднання, відповідальні за розвиток та підтримку підприємництва. У країні створено Держкомісію з економіки та торгівлі (ДКЕТ) — відділ з питань макроекономіки, який регулює народне господарство та є департаментом Державної Ради. Він координує та визначає програми, спрямовані на розвиток підприємств. Облік інтересів регіону здійснюється за рахунок постійно функціонуючих Регіональних комісій з економіки та торгівлі (РКЕТ), діяльність яких підпорядкована ДКЕТ. До структури РКЕТ входить адміністративне бюро — свого роду провідник державної політики на місцях, у його компетенцію входить визначення обсягу державної підтримки суб'єктів для розвитку підприємництва. Механізм реалізації заходів державної підтримки входить до компетенції дочірніх організацій, створених муніципальними комісіями, які відповідають за розвиток підприємництва.

У Канаді існує так звана Канадська Бізнес-мережа, яка є угодою про взаємодію між урядовими організаціями на різних рівнях влади, метою якої є сприяння в інноваційній діяльності підприємств. Інфраструктура мережі ґрунтується на територіальному принципі. На державному рівні кожен територіальний орган підпорядковується Міністерству промисловості країни.

У Німеччині підприємництво називають «середнім станом» (Mittelstand). Його підтримка давно стала стійким напрямком економічної

політики держави незалежно від складу уряду. У Німеччині чітко розуміють, що більша кількість комерційних структур на ринку сприяє здоровій конкуренції, що визначає економічний порядок у державі та допомагає у створенні нових робочих місць.

За останні кілька десятиліть одне з лідируючих місць у рейтингах розвинених країн по праву займає Сінгапур. На думку багатьох експертів, ця країна є одним з найсприятливіших місць у світі для ведення бізнесу. За даними CNN, Сінгапур розташований на п'ятому рядку світового рейтингу розвитку підприємництва. Нині у країні існує близько 140 000 підприємств. Це близько 90% всіх організацій країни, що дозволяє забезпечити роботою більшу частину населення.

З метою підтримки підприємництва у Сінгапурі засновано агентство «Spring», яке відповідає за реалізацію і опрацювання різноманітних програм допомоги підприємцям, розвиток підприємницького потенціалу, підготовку управлінського персоналу, надання консультативних послуг з організації різних процесів. У країні діє ціла низка заходів фінансової допомоги шляхом включення підприємств до різноманітних програм цільових позик, пільгового кредитування, розподілу субсидій на фінансування проєктів, підготовки кадрів, страхування кредитних ризиків тощо.

Розвиток підприємництва в Україні позитивним чином відбивається на різноманітних сферах економіки держави, однак без підтримки закордонних партнерів у влади можуть розпочатися процеси стагнації. Незважаючи на всі позитивні моменти, неминуче виникають непереборні обставини, які можуть призвести до певних питань та проблем.

Через значний вплив розвитку підприємництва на безпеково-економічну ситуацію в державі, у багатьох країнах приймають закони, націлені на підтримку розвитку підприємств. Системи заходів підтримки підприємств, залежно від країни походження, значною мірою диференційовані в контексті обсягу залучених бюджетних ресурсів, концепцій економічної політики тощо.

ПРОБЛЕМИ ХЛІБОПЕКАРСЬКОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Каленська О. Р.

*І курс, спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля
та біржова діяльність»*

*ВСП «Технологічно-економічний фаховий коледж
Білоцерківського національного аграрного університету»*

*Науковий керівник: Косоша В. М.,
спеціаліст вищої категорії, викладач-методист*

Хлібопекарська галузь це — провідна галузь харчової промисловості України, призначена для забезпечення виробництва хліба, хлібобулочних та інших борошняних виробів у обсягах, які відповідають нормам державної продовольчої безпеки.

Першочергове місце у споживчому кошику займає хліб, який був і залишається одним із основних продуктів харчування населення нашої країни. Кількість щоденного споживання хліба населення України дозволяє вважати його одним з найважливіших продуктів харчування.

Хліб та хлібобулочні вироби — це, насамперед, харчові продукти, які випікаються з борошна, дріжджів, солі, води та додаткової сировини, які виробляються шляхом випічки або смаженням.

Останнім часом, Україна скорочує виробництво хлібобулочних виробів. Виробникам хліба необхідно докласти максимум зусиль у роботі на внутрішньому ринку. Особливістю хлібопекарської галузі України є те, що близько 80% продукції хлібопекарської галузі виробляється великими промисловими підприємствами, такими як: ТОВ «Кивхліб», ТОВ «Кулиничі», ПрАТ «Концерн Хлібпром», та інші, решта продукції — міні-пекарнями та пекарнями при супермаркетах.

Однією з проблем розвитку хлібопекарської галузі є те, що сьогодні виробництво борошна в Україні впало до історичного мінімуму, спостерігається дефіцит якісного зерна на ринку, борошно дорожчає, і, як наслідок, подорожчання хліба на 10–15%. За поточний сезон ціни на зерно виросли майже на 30%, борошно подорожчало на 22–25% залежно від сорту (а це 40% від собівартості хліба). Проте ніхто з виробників хліба, 2020 року, ціни не підвищував, оскільки всі розуміють, що купівельна спроможність під час пандемічної кризи падає. До підвищення ціни, призвело і здорожчання газу в сім разів в порівнянні з цінами попереднього року, і подвоєння вартості електроенергії також призводить до збільшення їх частки в собівартості хліба. Адже

близько 90% великих і майже всі малі хлібопекарські підприємства виробляють хліб і хлібобулочні вироби, використовуючи у якості палива газ. У структурі енергоспоживання хлібопекарських підприємств 60% припадає на газ і тільки 40% — на електроенергію [1].

Хліб і вироби з нього подорожчали через низку інших факторів — цукор і рослинна олія подорожчали на 50%, пшениця на 27–29%, інфляція склала в річному вимірі вже понад 10%. При цьому хліба в країні більше пекти не стали, навпаки, за шість місяців 2022 р. в Україні виробили на 3,5% менше хліба, ніж в аналогічний період 2021 р. [3].

Для зміцнення позицій на внутрішньому і міжнародних ринках хлібобулочних виробів Україні важливо враховувати актуальні тенденції хлібопечення та споживчі переваги інших країн, вдосконалювати маркетингові заходи, логістику перевезень та зберігання продукції, сприяти інноваційно-інвестиційному розвитку виробництва. Незважаючи на падіння внутрішнього виробництва Україна продовжує входити до десятки провідних виробників цієї продукції. Тому зміцнення рівня промислового виробництва, що здатне гарантувати якість і безпечність продукції відповідно до європейської системи якості, зважений маркетинговий підхід до охоплення всіх сегментів споживачів та вихід на зовнішні ринки слугує запорукою успішної діяльності учасників національного ринку хлібобулочних виробів.

Основними перспективами розвитку галузі, є — впровадження ресурсозберігаючих технологій виробництва продукції, що зумовить зниження собівартості виробництва також вдосконалення державного регулювання цін на борошно та енергоносії, розширення асортименту продукції, що дозволить підвищити рівень використання потужностей хлібопекарських підприємств, створення сприятливих економіко-політичних умов для залучення як іноземних, так і вітчизняних інвесторів.

Таким чином, подолання кризових явищ у хлібопекарській галузі, а також її подальший розвиток залежить від подолання багатьох вищезазначених факторів. Так як, хлібопекарська галузь має велике політичне та соціальне значення, виробники повинні вчасно оцінювати свою цінову політику [2].

Література

1. Сичевський М.П., Шпичак О.М., Коваленко О.В., Куць О.І., Бокій О.В. Тенденції та перспективи розвитку хлібопекарського виробництва в європейських країнах / // Міжнародний науково-виробничий журнал. Економіка АПК. — 2020. — № 7. — С. 54.

2. Аналітичний портал. Слово і діло. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://www.slovoidilo.ua/2021/10/08/novyna/suspilstvo/ukrayini-najblyzhchym-chasom-serjozno-podorozhchaye-xlib>

3. Державна служба статистики. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОГО МАРКЕТИНГУ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ КОМЕРЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Литвиненко К. М.

*II курс, група КД-21, спеціальність 076 «Підприємництво,
торгівля та біржова діяльність»*

ВСП «Технологічно-економічний фаховий коледж

Білоцерківського Національного аграрного університету»

*Науковий керівник: Гнедич В. І., викладач економічних дисциплін,
спеціаліст вищої категорії, викладач-методист*

Сучасний стан вітчизняної економіки характеризується зростанням впливу факторів інноваційного розвитку, які стимулюють підвищений інтерес суб'єктів господарювання до впровадження інновацій. Усе більше підприємств віддають перевагу інноваційному типу розвитку, який відрізняється від традиційного. Це пояснюється посиленням конкуренції на ринку та підвищенням вимог споживача до продуктів і послуг. Виробники, орієнтуючись на потреби клієнтів, намагаються пропонувати ринку більш якісні і вдосконалені продукти та послуги, які мають ціннісну характеристику, високу конкурентоспроможність і користуються попитом у споживачів. На даний момент в Україні багато підприємств, установ, організацій у своїй діяльності намагаються використовувати новітні ідеї, нові підходи до ведення бізнесу. Тому необхідною умовою в реалізації інноваційного розвитку є маркетинг. Інноваційний маркетинг у сучасній діяльності підприємств є однією з необхідних складових ефективного функціонування. Правильне застосування маркетингових інновацій дозволяє компаніям протягом тривалого часу утримуватися на ринку, при цьому привертаючи увагу нових споживачів, а також збільшувати свої доходи і, відповідно, підвищувати конкурентну перевагу порівняно з іншими ринковими гравцями.

За допомогою реалізації засад маркетингу підприємства можуть виробляти не просто нові й технологічно вдосконалені товари та послуги, але й необхідні споживачам. У всіх існуючих концепціях

використовуються певні інновації. Так, наприклад, концепція товару — покращення якості товару, яка певною мірою, передбачає появу новітнього продукту; концепція вдосконалення виробництва передбачає вдосконалення технології виробництва товарів, яка може призвести до появи технології-інновації; концепція збуту — вдосконалення комплексу заходів з просування товару на ринок, результатом якої можуть бути комунікаційні інновації; концепція маркетингу — поява нових потреб споживачів, які можуть бути інноваційними; концепція соціально-етичного маркетингу передбачає задоволення ще однієї групи споживачів — потреб усього суспільства, тобто, додаткових інноваційних потреб. Ці факти свідчать про те, що просто необхідно виділити інноваційний маркетинг в окрему концепцію, адже процес створення та поширення інновацій частково є складовою кожної з уже існуючих концепцій ведення підприємницької діяльності. Хоча в комплексі усі ці концепції не передбачають постійного створення інновацій і застосування інноваційних методів, прийомів, принципів та інструментів маркетингу.

На сьогоднішній день, вітчизняним підприємствам необхідно виготовляти продукти, які спочатку будуть задовільняти їх власні потреби, потреби споживачів, а згодом необхідно буде докласти чимало зусиль для задоволення потреб усього суспільства. Тому, поки що підприємства не спроможні виготовляти продукцію, яка буде корисною для членів всього суспільства та отримувати очікуваний прибуток. Концепція інноваційного маркетингу може стати тією економічною моделлю, яка дозволить досягти вершини, де поєднуються інтереси виробників, споживачів та членів всього суспільства. Адже, по-перше, товари та послуги, які представлені на ринку, на сьогодні не задовольняють потреби суспільства повною мірою, тому потрібні нові, інноваційніші, під час виробництва яких ці потреби будуть враховані. По-друге, для того, щоб споживачі зрозуміли важливість такого роду інновацій (які задовольняють не лише їх власні потреби а й потреби суспільства), підприємства повинні довести цю думку до їх свідомості. Єдиним методом досягнення цього, є складові маркетингових комунікацій. Та в разі поширення таких інновацій слід використовувати нові, нетрадиційні методи та інструменти політики маркетингових комунікацій. І, по-третє, виробництво та поширення інновацій, які є необхідними для споживачів, приносять великі прибутки, що і є головною метою всіх виробників. Тому, саме керування концепцією інноваційного маркетингу у своїй діяльності дозволить повною мірою задовольнити потреби споживачів.

вачів, виробників та потреб всього суспільства. Соціально-економічний розвиток кожної країни неможливий без всебічного і безперервного використання нововведень, особливо в галузі маркетингу.

Ось чому, необхідно сьогодні стільки уваги приділяти основним складовим маркетингового інноваційного потенціалу, механізмам їх створення та поширення, а також визначення галузей економіки України, підприємства яких потребують у своїй діяльності нагального використання саме елементів інноваційного прогресу. Отже, маркетингові інновації, залишаються основними чинниками конкурентоспроможності підприємств. Вміння виявити щось нове у звичному, відкрити його перспективу, швидко впровадити у діяльності підприємств — ось основні завдання, які стоять перед керівниками фірм та організацій. Визначення перспективних напрямків маркетингового інноваційного процесу, формування середовища, сприйнятливого до інновацій, координування зусиль являються сутністю системи управління комерційною діяльністю. А всебічна реалізація маркетингового інноваційного потенціалу в масштабах України забезпечить її конкурентоспроможність на світовому ринку і соціально-економічне зростання.

Література

1. Довбенко В. І. Маркетингова складова розвитку інноваційного підприємства [Електронний ресурс] / В. І. Довбенко. — Режим доступу : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN
2. Маркетинг інновацій як інструмент управління інноваційною діяльністю підприємства [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://pidruchniki.com/85863/ekonomika/marketing_innovatsiy_instrument_upravlinnya_innovatsiynoyu_diya

ЕКОНОМІЧНА КУЛЬТУРА У КОНТЕКСТІ НОВОЇ АНТРОПОЛОГІЧНОЇ ПАРАДИГМИ ОСВІТИ

Макух Т. О.
к.е.н., доцент

Рівненський інститут Університету «Україна»

Сучасний культурно-економічний простір позначений інтенціями, в основу яких покладено нові антропологічні пріоритети. Адже нині на зміну *Homo Economicus* приходить антропологічна модель творчої людини — «*Homo creativus*», основними рисами якої стають творчість, саморозвиток, рефлексія. Саме їй у педагогічному

дискурсі відведена особлива роль — розвивати творчі здібності, набувати компетентності у сфері професійної діяльності на основі чесності, порядності та дисциплінованості.

Потенціал креативності, аргіогі закладений у людині й постає особливою формою економічної культури особистості. У педагогічному контексті формування економічної культури студентів тотожне саморозвитку їх особистості. А тому, найголовнішим завданням сучасного соціально-економічного та культурно-освітнього простору постає утвердження ідеї «креативної особистості як вагомого чинника креативно-знанневої економіки» [3, с. 124].

Властиво, що відмітною рисою нової парадигми освіти, з притаманними для неї креативно-інформаційної та інноваційної домінантою є те, що фактично всі професії в галузі освіти та фахової підготовки становлять її «суперкреативне ядро» (Р. Флорида). Зокрема, окреслену проблематику актуально продемонстрував Р. Флорида своїм бестселером «Номо creativus. Як новий клас завойовує світ» [4], який здобув премію «Проривна ідея 2004 року» від Harvard Business Review. На його думку, модернізація людства, що відбувається прямо зараз, має глобальний характер і зачіпає кожного. А тому досить нелегко усвідомити, наскільки кардинальні зміни очікують людство. У цьому контексті автор стверджує: «Власне становлення нового класу і креативність як економічний фактор лежать в основі багатьох спостережуваних трендів, які, на перший погляд, виглядають епіфеноменальними та не взаємно пов'язаними. Це і поява абсолютно нових галузей та типів бізнесу, зміни у способі життя, роботі, споживанні — аж до ритмів, патернів, бажань і сподівань, які керують нашим повсякденням» [4, с. 365].

А відтак, до таких глобальних перемін можна віднести нову антропологічну модель людства «Номо creativus», що на фоні інновацій постає важливим рушієм прогресу, залишаючи далеко позаду проблеми виробництва. «Номо creativus» наділена Р. Флоридою такими рисами, як: креативність, сутнісною основою якої є взаємодія наступних структурних компонентів: компетентності, що постає як сума знань та досвіду; вміння творчо мислити, гнучкість і винахідливість в пошуку розв'язання тієї чи іншої проблеми; мотивація як складний процес формування у суб'єкта внутрішніх спонукальних сил до дії під впливом зовнішніх стимулів і внутрішніх характеристик свідомості [4, с. 222]. З огляду на це система освіти повинна поглиблювати і розширювати здатність творчо мислити, усвідомлювати і практично орієнтуватися в швидкоплинному

світі, діючи на ціннісно-моральній основі. Відстежується зміщення акцентів з репродуктивного змісту освіти до креативних форм навчання, що посилює пошукові можливості особистості й реалізацію їх індивідуальних здібностей.

А відтак, виникає потреба заміни теперішнього змісту освіти на нову, яка спрямована на культуру як «широку інклюзивну концепцію буття людини у світі через творчі культурні, соціальні, інноваційні практики» [5, с. 35]. А перехід на «креативну (творчу) парадигму освіти» вибудовується на класичній пізнавальній парадигмі освіт, яка засвідчує початковий етап освітньої діяльності, що базується на отриманні знань та різних варіантів їх контролю.

Втім, у проблемному полі ідей «*Homo creativus*» головним завданням освіти стає «формування у студентів знань та вмій самостійно мислити і створювати інновації у різних сферах діяльності» (С. Шаров), відповідно до якої економічна освіта постає сферою самореалізації молодшої людини, умовою реалізації її професійної культури, ефективності її професійної діяльності.

У цьому плані не можна залишити поза увагою настанову А. Маршалла про те, що економісти повинні володіти «глибоким відчуттям і доступним знанням прихованих джерел людської поведінки», а тому «моральнісні мотиви також складають ті сили, які економіст повинен враховувати і рекомендувати найкращі методи для їх реалізації» [2, с. 30]. Як бачимо, економіка виразно тяжіє до культурного поля, домінантою якого постає людина. Тому цілком закономірним постає етико-рефлексивне ставлення до світу, поєднання розуму й совісті, екзистенційних та екологічних цінностей, органічний синтез Істини, Добра і Краси, в якому реалізується ідеал Духовності [1] і модусом раціональності стає концепт мудрості, у якому інтегрується наукове і позанаукове знання, філософське, естетичне, етичне, релігійне. У цьому контексті моральність визначає не тільки смислові координати сучасного соціуму, а й значною мірою впливає на існування економічної реальності. А відтак, на основі втілення ідей «*Homo creativus*» у зрізі нової антропологічної парадигми освіти економічна культура виступає своєрідною характеристикою «ментального тіла» економіки, що постає особистісним утворенням сукупності економічних знань, творчого мислення, морально-етичних та ціннісних орієнтирів у проблемному полі їх практичної реалізації в економічній діяльності з утвердженням інноваційно-креативної особистості.

Література

1. Додонова В. І. Постнекласичний дискурс соціальної раціональності : монографія. МОНМС України, Донец. нац. ун-т. Донецьк, 2011. 340 с.
2. Маршалл А. Основы экономической науки. М.: Эксмо, 2008. 838 с.
3. Олексенко Р. І. Формування концепції креативної особистості як фактор креативно-знаннєвої економіки в умовах викликів глобалізації. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2017. Вип. 71. С. 118–126.
4. Флорида Р. «Homo creativus. Як новий клас завойовує світ». К.: Наш Формат, 2018. 432 с.
5. Шаров С. В. Самостійна робота як умова формування професійної компетентності майбутніх фахівців // Сучасні тенденції розвитку української науки: матеріали Всеукр. наук. конф. (21–22 липня 2017 р.). Переяслав-Хмельницький, 2017. № 5. С. 35–38.

**НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ
ЕФЕКТИВНОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
СТАЛИМ РОЗВИТКОМ МІСТА
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

Письмак О. С.

*викладач кафедри інформаційних та комп'ютерних технологій
Дубенської філії Університету «Україна»*

Сьогодні існує гостра необхідність розробки напрямів підвищення ефективності управління сталим розвитком міста, що міститиме загальний алгоритм дій, набір принципів, методів й інструментів для досягнення кінцевої мети — підвищення якості та комфортності життя мешканців. Обґрунтовуючи доцільність удосконалення управління сталим розвитком міста, звернемо увагу на думку О. Карлової, яка зазначає, що «концепції розвитку в умовах соціально-орієнтованої економіки вимагають удосконалення системи управління міст із деформованою соціальною інфраструктурою» [4, с. 6].

І. Буднікевич зазначає, що «поява у формулюванні стратегічних цілей міст термінів «комфортне місце проживання», «комфортні умови ведення бізнесу», «комфортні умови інвестування», «комфортні умови відвідування» характеризує переорієнтацію стратегічних планів розвитку населених пунктів з об'єктів муніципального управління (житловий фонд, благоустрій та навколишнє середовище, транспорт, освіта, працевлаштування, державне управління) до інтересів цільових аудиторій (населення, бізнес-середовище, інвес-

тори, туристи) на користь більш чіткої структуризації цілей і завдань, установленні конкретніших і вимірних цілей» [1, с. 297].

Виходячи з необхідності розв'язання специфічних проблем, які притаманні містам, саме за допомогою застосування системи стратегічного управління можливо запроваджувати та реалізовувати цільові орієнтири сталого розвитку. Стратегії розвитку міст усе більше стають потребою завдяки прогресивним процесам урбанізації й інтенсифікації процесів зростання міст.

Погоджуємося з думкою О. Карлової, що «головною метою стратегічного управління є поліпшення якості життя міського співтовариства, яке реалізується через максимальне задоволення потреб громадян (особисте і суспільне споживання); можливість здійснення громадянами економічної діяльності (сприятливе підприємницьке середовище, робочі місця); високу якість міського середовища (екологія, благоустрій, культурне середовище тощо)» [5, с. 95–96].

Слушними у цьому контексті є твердження Г. Жаворонкової, де «стратегічне управління є особливим видом управління, що зосереджується на ключових питаннях виконання місії організації, орієнтує на своєчасне реагування на виклики зовнішнього середовища й на внесення необхідних змін у структуру, робочі процедури, баланс ресурсів для набуття «силового» поля відповідного впливу на оточення й закріплення конкурентних переваг, які забезпечують самозбереження й розвиток організації в довгостроковій перспективі» [3, с. 28].

Хоча стратегічне управління та стратегічне планування виступають запорукою дієвості та ефективності будь-якої діяльності, їх методологія протягом багатьох років розвивалася досить повільно. Сучасне стратегічне управління й планування розвитком міста є результатом поширення концепції публічного менеджменту як ефективного методу розробки та реалізації сучасної регіональної політики.

Новими ключовими напрямками стратегічного менеджменту є стратегії розвитку міст і територій; стратегії розвитку міських центрів (Town Center Management, ТСМ); маркетингові стратегії; галузеві стратегії.

Розробка й реалізація напрямів підвищення ефективності стратегічного управління сталим розвитком міста в контексті європейської інтеграції дасть змогу запровадити будь-яку модель із вище зазначених і сприятиме підвищенню рівня комфортності проживання у місті. Вважаємо, що для стратегічного управління сталим розвитком міста в контексті європейської інтеграції одним із керівних документів є Державна стратегія регіонального розвитку України

на період 2020 р., у рамках реалізації таких цілей, як «підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів», «територіальна соціально-економічна інтеграція і просторовий розвиток». У зв'язку з цим цільовими орієнтирами, що мають бути покладені в основу перспективних напрямів підвищення ефективності стратегічного управління сталим розвитком міста в контексті імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, є:

- підвищення ролі та функціональних можливостей міст;
- створення умов для поширення позитивних процесів розвитку міст;
- підвищення ефективності використання внутрішніх факторів розвитку регіонів і міст;
- забезпечення комфортного та безпечного життєвого середовища;
- розвиток міжрегіонального співробітництва за допомогою створення умов для зміцнення зв'язків між регіонами та територіальними громадами.

Імплементація принципів стратегічного управління розвитком міста відповідно до ключових пріоритетів регіональної політики Європейського Союзу, яка задекларована таким стратегічним документом, як Європа-2020 «Стратегія для розумного, сталого та всеохоплюючого зростання», у якому визначено керівні пріоритети розвитку Співтовариства: розумне зростання: зростання економіки, що ґрунтується на знаннях й інноваціях; стале зростання — сприяння більш ефективному використанню ресурсів, розвитку більш екологічної та конкурентоспроможної економіки; всеохоплююче зростання: стимулювання економіки з високим рівнем зайнятості, що сприятиме соціальній і територіальній згуртованості.

Аналіз наявних стратегій розвитку міст і територіальних громад в Україні свідчить про певну їх невідповідність пріоритетам Стратегії Європа 2020 та Стратегії сталого розвитку «Україна-2020». Тому необхідне проведення процесу гармонізації принципів стратегічного управління сталим розвитком міст відповідно до досвіду й практики Європейського Союзу й стратегічних документів державного рівня [6, с. 208].

Децентралізація державного управління та розвиток територіальних громад.

Використання методології управління проектами та програмами сталого розвитку міста.

Підвищення ролі соціальної відповідальності бізнесу в структурі сталого розвитку міста.

Дотримання принципів екологічної безпеки та розвиток зеленої економіки.

Досвід країн ЄС свідчить, що розвиток зеленої економіки, котрий ґрунтується на виробництві товарів і послуг із мінімальним негативним впливом на навколишнє природне середовище безпосередньо веде до формування нових типів економічної діяльності, сегментів та власне нових ринків — екоіндустрії, екологічних, екобезпечних товарів і послуг, що загалом сприяє сталому розвитку країни, регіону, міста.

На шляху дотримання принципів екологічної безпеки в процесі стратегічного управління сталим розвитком міста важливе значення мають формування й розвиток екобезпечних товарів, технологій і послуг.

Дотримання принципів екологічної безпеки передбачає формування системи екологічного менеджменту, що являє собою ініціативну й результативну діяльність економічних суб'єктів, яка спрямована на досягнення їхніх власних екологічних цілей, проєктів і програм, розроблених на основі принципів екологічної ефективності та екологічної справедливості [2, с. 180].

Розробка напрямів підвищення ефективності управління сталим розвитком міста базується на визначенні ключових проблем та пріоритетів його сталого розвитку та в свою чергу сприяє формуванню ефективного механізму управління цим процесом.

Література

1. Буднікевич І. Стратегічні моделі розвитку міста в контексті цільової орієнтації концепції муніципального маркетингу. Вісник Чернів. торгов.-екон. ін.-ту КНТЕУ. Чернівці. 2011. Вип. 4: Економічні науки. С. 292–300.
2. Державне управління регіональним розвитком України : монографія / за заг. ред. В. Воротіна, Я. Жаліла. Київ : НІСД/ 2010. 288 с.
3. Жаворонкова Г. В., Жаворонков В. О. Стратегічне управління розвитком регіону. Наук. вісн. Ін-ту міжнарод. відносин НАУ. Серія: Економіка, право, політологія, туризм. 2010. Т. 1, № 1. С. 26–31.
4. Карлова О. А. Визначення методологічних принципів та конструктивних особливостей системи міського комплексу. Сталий розвиток економіки. 2013. № 1 (18). С. 18–22.
5. Карлова О. А. Управління містом, орієнтоване на потреби майбутнього розвитку. Економіка та право. 2015. № 3(42). С. 94–99.
6. Олійник Т. І., Горох О. В., Грубнік О. Ю. Стратегія «Європа-2020». Співробітництво — запорука сталого розвитку України та Європи. Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки. Харків. 2015. № 2. С. 206–211. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhnau_ekon_2015_2_29

ОРГАНІЗАЦІЙНА КУЛЬТУРА ПІДПРИЄМСТВА ТА ЇЇ АДАПТАЦІЯ ДО УМОВ ВОЄННОГО ЧАСУ

Семененко О.В.

*к.е.н., доц., доцент кафедри управління та адміністрування
Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна»*

Дослідити організаційну культуру і особливості її адаптації шляхом активних змін до умов воєнного часу. Розкрито основні заходи зі зміни і її адаптації до умов воєнного часу на підприємстві.

Investigate organizational culture and features of its adaptation through active changes in wartime conditions. The main measures for change and its adaptation to wartime conditions at the enterprise are revealed.

Для українського бізнес середовища, яке не має відповідного військового досвіду, зміна організаційної культури і її адаптація до умов воєнного часу — одне з найскладніших завдань, що стоїть перед керівництвом підприємств і його менеджерами.

Досліджуючи сутність і структуру організаційної культури, можливі негативні впливи воєнних дестабілізуючих факторів приходимо до висновку, щодо основних заходів зі зміни і її адаптації до умов воєнного часу відносяться: цінності організаційної культури; норми-вимоги до працівників, відповідальності і дисципліни; мотиваційні фактори; економічні і трудові відносини тощо.

Цінності організаційної культури повинні бути цінностями підприємства і більшості співробітників. Проте в традиційних умовах дуже часто це правило не спрацьовує. Кожен учасник підприємницької діяльності намагається максимізувати власний інтерес і сприймає інтереси інших як несумісні з його власними інтересами. Як показують дослідження, цінності працівників в умовах мирного часу лише частково (56,5%) співпадають з цінностями і принципами на яких формується організаційна культура [1]. Тому, з метою адаптації до умов воєнного часу, організаційна культура повинна спрямовуватися на створення об'єднуючих цінностей співробітників і підприємства. Останні згуртовують членів трудового колективу, сприяють готовності працівників віддати свої знання і досвід задля успішного виконання оборонних завдань. Об'єднуючі цінності дозволяють працівникам зрозуміти місію, ціль і значимість свого підприємства в задоволенні потреб воєнного споживача. Окрім того, процес визначення працівником цілей підприємства є одним з найважливіших засобів їх мотивації.

Одним із завдань менеджменту з приводу пристосування організаційної культури до умов воєнного стану можливе зниження ролі особистих матеріальних мотиваційних факторів і розширення сфери задоволення колективних мотиваційних потреб.

Разом з цінностями змінюються і норми-вимоги до поведінки працівників, відповідальності і дисципліни працівників в умовах війни. На жаль ситуація, яка склалася після повномасштабного військового вторгнення російських окупантів в Україну в цьому контексті не на користь високої відповідальності і дисципліни. Так, протягом першого місяця війни лише 17% великих підприємств продовжували працювати без будь-яких обмежень (ще 30% змогли перейти на роботу в системі онлайн [2], а решта призупинили свою діяльність не лише через активні бойові дії, та порушення логістичних зв'язків, а й з причини низької відповідальності і дисципліни підприємців і працівників бізнес структур і які в цілях захисту особистої безпеки виїхали за кордон.

Війна вимагає оперативного прийняття рішень в контексті змін не лише на театрі бойових дій, але й в зоні економічних і трудових відносин для забезпечення стійкості функціонування підприємств. Конкретним прикладом такого рішення є Закон України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» [3]. Відповідно до цього Закону вводяться обмеження конституційних прав і свобод людей і громадян України; збільшується тривалість робочого часу з 40 до 60 годин на тиждень; скасовуються застосування святкових та неробочих днів, вихідні дні встановлюються не у відповідності із Законом, а за рішенням військових адміністрацій. Законом встановлюються і деякі інші особливості трудових відносин в умовах масштабної військової агресії.

У процесі наукового дослідження встановлені й інші напрямки адаптації ОК до умов воєнного часу. Проте в сучасних умовах ефективність їх використання не доведена, або їх реалізації перешкоджають відсутність належних теоретичних знань світового досвіду адаптації ОК в умовах дестабілізації; брак компетентних кадрів в сфері воєнної економіки; невміння управляти змінами в умовах дії деструктивних факторів тощо.

Література

1. Ринкевич Н. С. Трансформація організаційної культури підприємств в умовах модернізації: дис. канд. екон. наук: 08.00.04 / Інститут економіки промисловості НАН України, Київ, 2020. URL: <https://iie.org.ua/wp-content/uploads/2021/05/dysertatsiia-rynkevych-n.s..pdf>

2. Самаєва Ю. Як працює тил. Дзеркало тижня. 2022. 31 березня. URL: <https://zn.ua/ukr/macrolevel/jak-pratsjuje-til.html>.

3. Закон України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text>

ВИДИ ПРОДУКЦІЇ, ЩО СПІЛЬНО ВИГОТОВЛЯЄТЬСЯ

Сук П. Л.

*професор, д. е. н., професор кафедри обліку і оподаткування,
Відокремлений підрозділ Національного університету біоресурсів
і природокористування України
«Ніжинський агротехнічний інститут»*

У результаті процесу виробництва отримується готова продукція. Вона може бути декількох видів: основна, супутня, побічна, а також відходи виробництва [1; 2, с. 402; 3].

Основна продукція — це продукція заради якої здійснюється процес виробництва.

Супутня продукція — це продукція, що спільно виготовляється із основною продукцією і має для підприємства важливе значення у процесі виробництва. Супутня продукція, як правило, має високу ціну реалізації.

Побічна продукція — це продукція, що виготовляється разом із основною продукцією і має для підприємства другорядне значення порівняно із основною продукцією. Вона, як правило, має низьку ціну реалізації.

Без супутньої і побічної продукції не можна виготовити основну. Наприклад, у молочному скотарстві основною продукцією є молоко, супутньою — приплід телят, а побічною — гній.

Відходи виробництва — це залишки виробничих запасів, що утворюються у процесі виробництва. Вони мають вартість і можуть бути реалізовані. До відходів виробництва відносяться обрізки дощок, металу і т.д.

При проведенні калькулювання собівартості продукції потрібно чітко визначити об'єкти калькулювання, встановити коло витрат, що включаються у собівартість продукції, розмежувати їх між одержаною продукцією і незавершеним виробництвом, оцінити супутню, побічну продукцію і відходи виробництва, розподілити непрямі витрати між конкретними об'єктами калькулювання.

Наприклад. Від урожаю одержано 20000 ц зерна пшениці озимої, 1400 ц зернових відходів і 25000 ц соломи, яку оцінено по 180 грн за

1 ц. Вміст зерна в зерновідходах за даними лабораторного аналізу складає 40%. Витрати на вирощування пшениці озимої становили 50700000 грн. Вартість соломи становить $25000 \text{ ц} \times 180 \text{ грн} = 4500000 \text{ грн}$. Витрати без вартості соломи складають $50700000 \text{ грн} - 4500000 \text{ грн} = 46200000 \text{ грн}$. Щоб визначити собівартість 1 ц зерна і зерновідходів потрібно: зерно і зерновідходи перевести у повноцінне зерно ($20000 \text{ ц} \times 1 + 1400 \text{ ц} \times 0,4 = 20560 \text{ ц}$); витрати розподілити між зерном і зерновідходами ($46200000 : 20560 \times 20000 = 44941634$ по зерну; $46200000 : 20560 \times 560 = 1258366$ по зерновідходах); витрати поділити на вихід продукції ($44941634 : 20000 = 2247$ — собівартість 1 ц зерна; $1258366 : 1400 = 899$ — собівартість 1 ц зерновідходів).

Таким чином, собівартість 1 ц продукції становить: основної (зерно пшениці озимої) — 2247 грн, зернових відходів (супутньої) — 899 грн, а соломи (побічної) — 180 грн.

Висновки. Отже, в процесі виробництва можливе отримання кількох видів продукції: основної, супутньої, побічної, а також відходів виробництва. Вони виготовляються спільно в одному виробничому процесі, а виробництво окремо кожного продукту неможливе без виробництва інших. Тому витрати на їх виготовлення здійснюються разом, а потім розподіляються між окремими видами продукції.

Література

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затверджено наказом Міністерства фінансів України від 20 жовтня 1999 р. № 246, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 2 листопада 1999 р. за № 751/4044. — Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text>.

2. Литвин Ю. Я. Бухгалтерський облік у сільському господарстві : [підручник для студ. вищ. нав. закл.] / Ю. Я. Литвин, П. Я. Хомин, В. С. Со́вінський; за ред. Ю. Я. Литвина. — [2-ге вид.]. — Тернопіль : Чарівниця, 1995. — 824 с. — [121, с. 402].

3. Закон України від 5 березня 1998 р. № 187/98-ВР «Про відходи». — Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/187/98-%D0%B2-%D1%80#Text>.

ФАКТОРИ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ ФАХІВЦІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Танцюра А. В.

аспірант, спеціальність «Економіка»

Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна»

Науковий керівник: Комар Ю. М., д. н. з держ. упр., проф.

Проблема мотивації праці є однією з найбільш актуальних в сфері економіки і соціально-трудова відносин. Особливого значення вона набуває в системі професійної діяльності фахівців закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО).

У сучасних умовах функціонування економіки і соціально-трудова відносин ЗЗСО стоять перед необхідністю діяти у все більш конкурентному середовищі, оволодівати новими типами мотивації професійної діяльності, виявляти і оцінювати комплекси факторів мотивації, що сприяють та/або перешкоджають здійсненню професійної діяльності. Має зростати внесок кожного фахівця у досягненні цілей ЗЗСО, а одним з головних завдань кожного закладу стає пошук ефективних способів удосконалення праці і соціально-трудова відносин, що забезпечують їх активізацію. Наявність у фахівців належної професійної підготовки, навичок, досвіду не є гарантією високої ефективності праці фахівця. Рушієм їх активної трудової діяльності є мотивація праці.

У економічній літературі є безліч визначень мотивації, які розкривають її сутність із різних сторін. У загальному розумінні мотивація — це сукупність рушійних сил, що стимулюють людину до виконання визначених дій. Ці сили можуть мати як зовнішнє, так і внутрішнє походження і змушувати людину свідомо або несвідомо робити ті або інші вчинки [1]. В управлінні, мотивація — це функція керівництва, що полягає в формуванні у фахівців стимулів до праці, а також у довгостроковому впливі на фахівця з метою зміни структури його ціннісних орієнтацій та інтересів, формування відповідного мотиваційного ядра.

Мотивація фахівців ЗЗСО залежить від цілей і завдань як самих працівників, так і керівників закладу. У сучасних умовах зростає роль факторів нематеріальної мотивації, які впливають на працю фахівців ЗЗСО. Успішна професійна діяльність значною мірою визначається здатністю фахівців до продуктивної, якісної та творчої роботи, формування та впровадження нових ідей, отримання нових

знань та розвитку навичок, які разом дають позитивний результат і гарантують успіх [2]. Фахівець повинен бути задоволений своєю працею, отримувати відповідні результати і винагороди, бути ознайомленим зі своїми успіхами, тим самим отримуючи визнання за свою працю і бачити подальші перспективи в своїй діяльності.

Виділяють також позитивну й негативну мотивацію. До позитивних мотивів відносяться: матеріальне стимулювання, можливість просування по службі, схвалення колективу, престиж, тобто стимули, заради яких фахівець вважає потрібним докласти свої зусилля. На ефективність праці суттєво впливає комплекс позитивних і негативних факторів мотивації праці. Для їх визначення не існує серйозних об'єктивних перешкод, але виникають численні й погано подолані суб'єктивні перепони: неадекватні рішення керівника закладу, необізнаність колективу, плітки й стереотипи мислення в ньому [3].

З економічної точки зору люди є надзвичайно дорогим ресурсом, а, отже, повинні використовуватися з максимальною ефективністю. Усвідомлення цієї проблеми ставить перед керівником ЗЗСО завдання у визначенні комплексу факторів, що сприяють та/або перешкоджають ефективності професійної діяльності фахівців ЗЗСО.

Література

1. Никифоренко В.Г. Управління персоналом: Навчальний посібник. 2-ге видання, виправлене та доповнене. — Одеса: Атлант, 2013 р. — 275 с.
2. Мотивація праці персоналу сучасних організацій (організаційно-управлінський аспект): [монографія] / П.З. Капустянський. — К.: ІПК ДСЗУ, 2017. — 155 с.
3. Шевченко Ю. Мотивація учителів як компонент розвитку освітньої установи [Текст] / Ю. Шевченко // Директор школи. — К., 2008. — № 12. — С. 20–21.

РОЗВИТОК ТЕОРІЇ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ

Ярмолюк А. В.

*аспірант кафедри адміністративного менеджменту
та зовнішньоекономічної діяльності
Національний університет біоресурсів
і природокористування України*

Ризик як філософська категорія, що відображає ставлення суб'єкта до ймовірності настання певних подій, незмінно супроводжує всі аспекти та процеси розвитку людства. Будь-яка діяльність пов'язана

з факторами невизначеності та передбачає безперервний процес вибору з безлічі альтернатив з природним прагненням вибрати найкращу з них. Таке прагнення визначило формування наукових підходів до аналізу, методик і механізмів реалізації вибору і прийняття рішень з обліком мінімізації негативних варіантів результату, а значить і наукового підходу до розуміння категорії ризику.

У загальному сенсі ризик характеризується наявністю чотирьох ключових особливостей:

– перша з їх невизначеність, тобто ризик існує тоді, коли існує два і більше можливих результати певної події;

– друга полягає в тому, що існування ризику визначається можливістю нанесення шкоди системі, згідно якої оцінюються альтернативи;

– третя визначається наявністю рефлексуючого суб'єкта, сприймає і визначає співвідношення альтернативи за ступенем ризику;

– четверта полягає в тому, що ризик безпосередньо пов'язаний з практичною приналежністю і існує тільки в зв'язки з певними інтересами ризикуючого суб'єкта.

У рамках визначених характеристик науковий підхід до аналізу невизначеності і ймовірності реалізації результатів розвивався як в технічній, так і в соціальній, політичній і, в першу чергу, в фінансовій та економічній діяльності.

Теорія ризику і теорія управління ризиками формувалися не тільки під впливом економічних теорій, але і включали в себе досягнення соціологічних, психологічних, політичних, математичних та інших гуманітарних та природничих наук.

Щоб сформувати цілісне розуміння феномену ризику, необхідно для всебічного його вивчення, потрібно провести ретроспективний аналіз зміни його загальної парадигмальної структури, у тому числі й у рамках розвитку теорії ризик-менеджменту.

Початково парадигмальна структура природи ризиків характеризувалася тим, що майбутнє є величиною абсолютно незалежною від діяльності людини. Міфологізоване сприйняття світу сприяло тому, що семантичний сенс даного поняття трактувався в фаталістськими або теологічними термінами.

Тим не менше, поступовий розвиток товариства і поширення християнства почали зміщувати громадську свідомість до розуміння неоднозначності результатів майбутніх подій, а розвиток меркантилізму і ускладнення товарно-грошових відносин стали поступово посилювати інтерес до даного явища.

Не зважаючи на це, довгий час єдиним способом захисту від настання ризикових подій було страхування і лише в 17 столітті ситуація почала поступово змінюватися. Стимулом до зміни наукової парадигми та формуванню цілісного наукового знання про ризик став розвиток теорії ймовірності, розробленої Б. Паскалем та П. де Ферма. Так само важливий внесок у розвиток епістемологічного знання про ризик вніс швейцарський математик Я. Бернуллі. У своїх працях він зміг обґрунтувати закон великих чисел, основні процедури статистики і сформував поняття корисності ризику, на якому в значною мірі побудована сучасна теорія портфельних інвестицій.

Проте основні економічні принципи теорії ризиків починають формуватися тільки до кінця 18 століття. В першу чергу це пов'язано з появою класичної політекономії, яка знаходить свій відбиток в роботах А. Сміта.

У своїй книзі «Дослідження про природу та причини багатства народів» (1784 р.) він розглянув теорії підприємницьких ризиків на прикладі оплати праці найманим працівникам. «О. Сміт одним з перших показав, що підприємницький ризик має не тільки економічну, але і психофізичну природу, і дійшов висновку про те, що професії з високим рівнем ризику гарантують у середньому більшу оплату, ніж професії з низьким рівнем ризику» [1].

Пізніше цей висновок став основою сучасної теорії ризиків, він відображає взаємозв'язок рівня прибутковості та ризику.

Рис. 1. Співвідношення прибутковості і ризику [1]

Підсумовуючи вище зазначене можна зробити висновок, що на даному етапі теорія ризиків стала повноцінною частиною наукового знання зі своїм науково-методологічним апаратом і методологією дослідження. Не зважаючи на це, вона все ще залишалася теоретичною величиною, і інструментарій практичного застосування теорії ризиків вимагає подальшої розробки.

Література

1. Сміт А. Дослідження про природу та причини багатства народів / Пер. Клюкін П. М.: Ексмо. 2016 р. 1056 с.

СЕКЦІЯ II

ДОКУМЕНТОЗНАВСТВО ТА ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

ТЕОРЕТИКО МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Лугина А. Ю.

група ПЗ-21-1-іпсв

Інститут права та суспільних відносин Університету «Україна»

Науковий керівник : Сердюк Є. В.,

кандидат юридичних наук доцент кафедри

Предметом вивчення дисципліни «Історія держави і права зарубіжних країн» є основні принципи, доктринальні засади, правові джерела, окремі поняття, терміни, визначення, дефініції, юридичні категорії та інститути держави і права, які зберігають своє науково-практичне значення під час аналізу та розробки сучасного. За своїм характером, історія держави і права є, перш за все, юридичною наукою і тому входить до числа основних навчальних курсів щодо здобуття вищої юридичної освіти.

На відміну від юридичних галузевих наук, які вивчають норми, що регулюють певні сфери державно-правових відносин, історія держави і права досліджує державу і право в цілому, в їх єдності. Тому вона є загально-юридичною дисципліною, яка не лише описує певні історичні факти, що відносяться до виникнення, розвитку та функціонування держави і права, проте, а, як і будь-яка інша суспільна наука, вивчає закономірності, за котрими розвиваються держава і право.

Виникнення, розвиток та функціонування держави і права підпадають як під загальні закономірності розвитку людського суспільства, так і під специфічні, властиві лише державі і праву.

Історія як наука виникає на початку цивілізації, щоб стати незмінним супутником людини, її вчителем, вихователем. Уже стародавні автори намагались не тільки описати відомі їм факти історії, але і пояснити їх. Разом з тим історія ставала засобом боротьби класів і партій.

Історичне знання досягло великих успіхів протягом 18 і особливо 19 століть. Завдяки працям вчених-істориків ми дізнались про стародавні цивілізації Сходу, Греції і Риму, про велич Київської Русі.

Місце історії держави і права в системі юридичних дисциплін в основному визначають реалії об'єкта дослідження. Вона визначає різноманітність першопричин виникнення і розвитку держави і права. При цьому особливе значення надається зміні організаційно-виробничої структури суспільства.

Історію державно-організованого суспільства, на мою думку, можна поділити на дві великі епохи, котрі обумовили сутність та відповідні форми держави і права, саме:

— Епоха кастово-станового суспільства, де держава за своєю суттю є виразником інтересів вузьких класових угруповань, а право цього періоду — це право-привілей пануючих класів, яке юридично закріплювало існуючу соціальну нерівність.

— Епоха громадянського суспільства, формування якого починається з перших буржуазних революцій.

На відміну від науки історії держави і права зарубіжних країн, є свої особливості щодо використання джерельної й літературної бази. Предметом безпосереднього дослідження в науці виступають першоджерела (закони, що збереглися на базальтовому стовпі, металевих табличках, папіруси, древні рукописи та ін.), у навчальній дисципліні — оброблені (перекладені, систематизовані тощо) ученими першоджерела, уміщені, як правило, у різного роду хрестоматіях, збірках, спеціальних виданнях.

Література

1. Плиняний В. П. Історія держави і права зарубіжних країн: Навч. посібник для студентів вищих навч. закл. / Одеська національна юридична академія. — 5-е вид., перероб. і доп. — К.: Істина, 2005.
2. Кащенко С. Г. Загальна історія держави і права. — К., 2006.

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В АРХІВНІЙ СПРАВІ**Ярошенко А. Г.**

I курс, група ІС-21-1,

*спеціальність «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»
Інститут філології та масових комунікацій Університету «Україна»
Науковий керівник: Самарай В. П., доцент****Анотація.*** *Необхідність інформаційних технологій в архівній справі.****Annotation.*** *The need for information technologies in archiving.*

Вступ. Інформатизацією архівної справи є комплексна система організаційних, науково-методичних і технологічних заходів, які забезпечують створення єдиних методологічних та методичних основ функціонування архівної галузі із залученням комп'ютерних технологій. Архівна справа є важливою складовою інформаційної та культурної життєдіяльності суспільства, що охоплює наукові, організаційні, правові, технологічні, економічні та інші питання, пов'язані з нагромадженням, обліком, зберіганням юридичними та фізичними особами архівних документів і використанням відомостей, що в них містяться.

Основна частина. Розвиток архівної галузі як складової загальнодержавної та світової інформаційної технології, без використання спеціальних методів архівознавства, які дозволяють на основі аналізу та синтезу документної бази обґрунтувати основні засади впровадження інноваційних технологій, визначити критерії їх залучення, зробити теоретичні узагальнення практичних досягнень, виокремити напрями подальшого використання комп'ютерних технологій для репрезентації архівних документів [2–3]. Згідно з визначенням, що прийняте ЮНЕСКО, інформаційна технологія — це комплекс взаємозалежних, наукових, технологічних, інженерних дисциплін, що вивчають методи ефективної організації праці людей, зайнятих обробкою і збереженням інформації; обчислювальну техніку і методи організації і взаємодії з людьми і виробничим устаткуванням, їх практичні додатки, а також пов'язані з усім цим соціальні, економічні і культурні проблеми. Самі інформаційні технології вимагають складної підготовки, великих первісних витрат і наукомісткої техніки. Їх введення повинне починатися зі створення математичного забезпечення, формування інформаційних потоків у системах підготовки фахівців.

Види інформаційних технологій в архіві:

- інформаційна технологія опрацювання даних;
- інформаційна технологія керування;

- інформаційна технологія підтримки прийняття рішень;
- інформаційна технологія експертних систем.

У якості інструментарію можна використовувати такі поширені види програмних продуктів для персонального комп'ютера як текстовий процесор (редактор), настільні видавничі системи, електронні таблиці, системи керування базами даних, електронні записні книжки, електронні календарі, інформаційні системи функціонального призначення (фінансові, бухгалтерські, для маркетингу), експертні системи тощо.

Висновок. Отже, Інформаційні технології в архівознавстві — безумовно, є інструментом, який полегшує життя і економить час, як простим людям, так і цілим організаціям. Адже раніше, щоб відшукати людину або простежити якусь інформацію про попередні місця роботи і т.д., необхідно було підняти купу архівів і зробити сотні запитів — відповіді на які, можна було очікувати місяцями. Автоматизація та комп'ютеризація цього процесу, призводить до більш простого і спрощеного алгоритму дій. Варто підкреслити, що прогрес в частині використання сучасних інформаційних технологій в архівознавстві — в наявності, але межі досконалості немає і впевненість в тому, що скоро пошук тих чи інших архівних даних, здійснюватиметься, що називається «одним кліком».

Література

1. <http://5fan.ru/wievjob.php?id=89590>.
2. «Інформатизація архівної справи» [Текст] //Україна : (Вісник Державного комітету архівів України. — 2001. — № 1 (5). — 270 с.
3. Боряк Г. Електронні архівні публікації в Інтернеті: проблеми репрезентації інформаційних ресурсів // [Текст]:Архіви України — 2002. — № 4–6. — С. 141–169.

СЕКЦІЯ III

УКРАЇНОЗНАВСТВО — ОСНОВА ФІЛОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ТА ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОСТІ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

СВІТОГЛЯДНІ ПОЗИЦІЇ У ТВОРЧОСТІ ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ

Антонюк В. С.

I курс, група ЗУМ-21-1м,

спеціальність «Українська мова та література»

Інститут філології та масових комунікацій

Університету «Україна»

Науковий керівник: Дячинська М. В., ст. викл.

Світогляд О. Кобилянської формувалася під впливом творів Т. Шевченка, І. Франка, І. Тургенєва, праць М. Чернишевського і Д. Писарева, безпосереднього знайомства з О. Маковеем і Лесею Українкою, болгарським письменником П. Тодоровим. 1893 р. взяла участь у виданні альманаху «Наша доля».

Для творчого зростання О. Кобилянської велике значення мала її поїздка 1899 р. на Наддніпрянську Україну. Побувала в Києві у Лисенків і Старицьких, їздила до Канева на могилу Т. Шевченка, гостювала в родині Косачів на хуторі Зелений Гай під Гадячем, здружилася з Лесею Українкою.

Літературну діяльність почала в середині 80-х років XIX ст. Ранні твори писала здебільшого німецькою мовою («Вона вийшла заміж», «Видиво», «Без щастя» та ін.).

Перший твір українською мовою — повість «Людина» (1894) — був надрукований в журналі «Зоря». У цій повісті та в інших повістях

і оповіданнях («Він і Вона», 1895; «Царівна», «Що я любив», обидві 1896; «Не культурна», 1897; «Valse melancholique», «Покора», обидві 1898) обстоювала право жінки на працю і повноцінне духовне життя. Соціальні причини розорення, безправ'я і темноти селянства розкрила в оповіданнях «У св. Івана», «Банк русти кальний» (обидві 1895).

Одним із кращих творів світової літератури про село і селянство стала повість «Земля» (1902). Заклик учитися в народі і вірно йому служити прозвучав у повісті «Нюба» (1905). Темі людської гідності, великого кохання, краси людських почуттів присвячена повість «В неділю рано зілля копала...» (1909), написаній за мотивами народної пісні «Ой, не ходи, Грицю, та й на вечорниці». Формування національної інтелігенції відображено в повістях «Через кладку» (1912) та «За ситуаціями» (1913). В останньому творі письменниця гостро осудила ніщезанство.

У творчості О. Кобилянської знайшли відображення події першої світової війни. Вона написала антивоєнні оповідання, нариси, новели — «Лист засудженого вояка до своєї жінки», «Назустріч долі», «Снитися» (всі — 1917), «Зійшов з розуму» (1927). В оповіданнях «Вовчиха» (1923), «Але Господь мовчить!» (1927) показала соціальні причини зuboжіння селян.

В умовах соціального і національного гніту Буковини письменниця займала прогресивні позиції, спілкувалася з передовою студентською молоддю, підтримувала зв'язки з чернівецьким журналом «Промінь», львівським «Нові шляхи».

Творчий шлях О. Кобилянської був складним і суперечливим. У своїх кращих творах вона порушувала питання, які хвилювали народні маси, обстоювала реалізм як основний творчий метод літератури. Письменниця захоплено зустріла звільнення Північної Буковини Радянською армією і радісно вітала возз'єднання її в єдиній Українській радянській державі, приєдналася до культурного життя. В 1940 р. стала членом Спілки письменників України. Активно виступала з публіцистичними статтями «Цвіт культури розвивається» (1940), «Слово про буковинську жінку» та ін. Залишила статті — спогади про І. Франка, Х. Алчевську, М. Коцюбинського. Ненавистю до німецько-фашистських загарбників пройняті її виступи у пресі 1941 р.

МОВА — НАЙЦІННІШЕ НАДБАННЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Остан'юк Н. С.

*викладач циклової комісії правознавства
Дубенського фахового коледжу Університету «Україна»*

Українізація чи зукраїнення — просування й упровадження елементів української мови й української культури в різних сферах суспільного життя.

У першій половині ХХ століття була політикою громадських організацій, урядів Української Народної Республіки й Української РСР, а також на українських етнічних територіях у складі РРФСР (до грудня 1932 року). Радянська українізація 1920–1930-х років була складовою загальносоюзної кампанії коренізації, метою якої було розширити комуністичну партійну мережу на місцях із залученням корінного населення. Необхідною умовою для коренізації було урахування національних особливостей та інтересів неросійських народів [1, с. 16].

Із початком Другої світової війни та швидкою поразкою Другої Польської республіки відбувалася на контрольованих Німеччиною українських етнічних територіях за ініціативи місцевих громад та організацій і пасивного співчуття та не протидії німецької адміністрації. Так само, як і на західноукраїнських землях, включених до складу УРСР, цей процес відбувався прямими адміністративними методами. У цьому випадку було кардинально згорнуто політику польської адміністрації, щодо полонізації українського населення.

Після відновлення незалежності 1991 року даний термін відноситься до політики влади та діяльності громадських організацій України.

Хронологія заборон і утисків української мови вражає — її початок у XVII столітті, а кінець — сподіваймося, що кінець — у ХХІ столітті. Поза сумнівом, українську мову можна назвати «репресованою мовою». Нині вона знаходиться в процесі нелегкої реабілітації. Були в нашій історії й періоди, позначені начебто сприятливими обставинами для розвитку української мови, але й вони мали свої нюанси, як позитивні, так і негативні. Зокрема, яскравим прикладом спроби відродження української мови в Україні була політика українізації, що проводилася в 20-х роках на території УСРР та в місцях компактного проживання українців в інших республіках СРСР [2, с. 310–311].

У 1923 році українську компартію очолював німець Квірінг. І він дуже погано проводив коренізацію, українізацію, зокрема, тому що сам не володів українською мовою. Прийшов сюди Каганович в 1925 році, і саме за Кагановича розгорнулася активна українізація.

Змушували чиновників здавати іспит українською мовою. Хто не здавав — того звільняли. Сам Каганович, до речі, народився в Україні, в селі Кабани, потім його перейменували в Кагановичі — це недалеко від Чорнобильської зони. Він навіть починав вчити українську мову — він її не знав, але починав. І українізація проводилася досить активно. А Скрипник, в буквальному розумінні, виписав близько 50 тисяч інтелігентів із Західної України, яка страждала під Польщею — там проводилася полонізація, там пригноблювали українське життя [3, с. 8].

5 вересня 2017 року Верховною Радою України було ухвалено законопроект 3491-д про освіту, який започатковує реформу освіти в Україні. Законом визначено, що мовою освітнього процесу в закладах освіти є державна мова.

Особам, які належать до національних меншин України, гарантується право на навчання в комунальних закладах для здобуття освіти поряд із державною мовою відповідної національної меншини. Це право реалізується через класи (групи) з навчанням мовою відповідної національної меншини поряд із державною мовою.

Особам, які належать до корінних народів України, гарантується право на навчання в комунальних закладах дошкільної та загальної середньої освіти поряд із державною мовою відповідного корінного народу. Це право реалізується через створення класів (груп) із навчанням мовою цього народу поряд із державною мовою.

Крім того, у Прикінцевих положеннях закону встановлено, що особи, які належать до корінних народів, національних меншин України та розпочали здобуття загальної середньої освіти до 1 вересня 2018 року, до 1 вересня 2020 року подовжують здобувати таку освіту відповідно до правил, які діють до набрання чинності даним законом із поступовим збільшенням кількості навчальних предметів, що вивчаються українською мовою.

12 грудня 2017 року Європейська комісія за демократію через право, більш відома як «Венеційська комісія», оприлюднила експертний висновок щодо мовних положень українського закону «Про освіту». Висновок Венеційської комісії щодо мовної статті українського закону про освіту — критичний, але позитивний.

4 жовтня, 261 депутат проголосував за проєкт Закону «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (№ 5670-д) у першому читанні.

Підготовка «мовного» законопроєкту до другого читання тривала близько чотирьох місяців. За цей час комітет ВР з питань культури та духовності опрацював понад дві тисячі поправок, які надійшли від народних депутатів.

Документом пропонується, зокрема, створити Національну комісію зі стандартів державної мови та запровадити посаду уповноваженого з захисту державної мови.

25 квітня 2019 року Верховна Рада ухвалила закон «Про забезпечення функціонування української мови як державної» в другому читанні.

14 травня Верховна Рада відхилила проєкти постанов, які блокували підписання раніше ухваленого закону про функціонування української мови як державної. Голова Верховної Ради Андрій Парубій підписав закон про функціонування української мови як державної.

15 травня Президент України Петро Порошенко підписав Закон «Про забезпечення функціонування української мови як державної».

Література

1. Даниленко В. М., Верменич Я. В., Бондарчук П. М., Гриневич Л. В., Ковальчук О. О., Масненко В. В., Чумак В. М. «Українізація» 1920–30-х років: передумови, здобутки, уроки / За ред. В. А. Смолія. Київ: Інститут історії України НАН України, 2003. 392 с.

2. Євтух В. Б. «Українізація». Етнічність: енциклопедичний довідник. Київ: Фенікс, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова, Центр етноглобалістики, 2012. 396 с.

3. Шевельов Ю. Принципи й етапи большевицької політики щодо слов'янських мов у СРСР. Валерій Марченко. Київ: ПрАТ «Українська прес-група». Київський діалог/За загальною редакцією Лариси Івшиної. Видання друге. Бібліотека газети «День». 2014. 64 с.

ПРОБЛЕМАТИКА БІЛІНГВІЗМУ В УКРАЇНОЗНАВСТВІ**Чумаш Д. О.**

*II курс, група ПР-20-1р1, спеціальність 035 «Філологія (Переклад)»
Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»
Науковий керівник: Рябокiнь Н. О., к. ф. н, доцент завідувач
кафедри філології та соціально-гуманітарних дисциплін*

Анотація. *Зв'язки між етнічними групами — один із факторів етнічного походження та їх вплив на мовну еволюцію значний і втілений на всіх рівнях мовної системи. Сучасна мовна ситуація в Україні досить парадоксальна, бо за конституцією національна мова одна, а на практиці — дві (українська та російська). Білінгвізм, зі значним генетичним впливом, між народами — один із чинників національного походження, їхній вплив на мовну еволюцію значний і проявляється на всіх рівнях мовної системи. Мовна ситуація в Україні досить суперечлива, бо за конституцією національна мова одна, а насправді дві (українська та російська). Білінгвізм (з великою кількістю генетично споріднених, семантичних і формально релевантні елементи), що формують «мовну політику» ЗМІ, характеризується двома діалектично пов'язаними механізмами мовленнєвого акту. Наслідком цього є порушення мовної системи та тенденція до надмірного вживання слів.*

Ключові слова: *мовна ситуація, білінгвізм, мовна політика, мовні контакти, комунікація.*

Мова як атрибут нації, з якої вона виникає, пов'язана з динамікою виникнення нації, відображаючи особливості етноценозу, тобто комплекс структурних і системних утворень, що містять у собі людей, ландшафт, стосунки (дружні чи ворожі) із сусідами, або динаміка розвитку, і те чи інше поєднання мовних і матеріально-духовних культурних елементів» [1, с. 148]. Оскільки контакти між етносами є важливим чинником формування націй, їхній вплив на мовну еволюцію є значним і виявляється на всіх рівнях мовної системи. Мовна ситуація будь-якої поліетнічної країни характеризується своєю складністю та унікальністю в кожному конкретному випадку. На сучасному етапі Україну можна характеризувати як державу національного типу, де наявне чітке протиставлення титульної нації (українців) та національних меншин.

Проблема білінгвізму (двомовності) традиційно досліджується в межах таких наук, як мовознавство, психологія, політологія. Значна увага приділяється цій проблемі і в українознавстві — «науці про Україну та світове українство» [2, с. 179]. Концентр українознавства

«Україна — мова» передбачає вивчення феномену української мови та її ролі в суспільстві. Важливою частиною предметного дискурсу вказаного концентру є також культура української мови, функціонування та розвиток мови, питання мовної політики.

Наукові дослідження проблем етно- та націєтворення наголошують на тому, що проблеми розвитку нації перш за все відбиваються в проблемах розвитку мови (Е. Сміт, Б. Клінберг, Ю. Липа, В. Янів, В. Сімович, Ю. Шевельов, та ін.). З урахуванням сучасних тенденцій розвитку соціуму, проблема білінгвізму набуває особливого значення. Наша держава взяла курс на євроінтеграцію, декларує демократичні цінності, намагається демонструвати світові міжнаціональну толерантність, дотримання правових норм тощо. Однак, європейська практика розбудови демократичного суспільства Україною у певних сферах, на жаль, не завжди береться до уваги.

Мовна ситуація, що склалася в Україні в останні роки, досить парадоксальна, оскільки, згідно Конституції, державна мова одна, проте вільно функціонують дві з майже повною відсутністю в деяких регіонах мови опонента. Об'єктивно Україна живе в умовах фактичного (не юридичного) білінгвізму. «Віртуально можна уявити собі, як крізь усю країну проходить невидимий кордон, який розділяє її на дві частини: східну, де панує використання російської мови (чимала частина східної частини пасивно володіє українською мовою), і західну, де в усіх сферах функціонує українська мова (більша частина населення західної частини в повній мірі володіє російською мовою)» Двомовними є цілі соціальні спільності і це дуже важливо з точки зору визначення характеру білінгвізму та його впливу на подальше функціонування державної мови [3 с. 360].

В Україні до певного часу теорія і практика білінгвізму оцінювалася позитивно, проте на сучасному етапі осуджується, висміюється, стає приводом для дискусій та боротьби. Білінгвізм називають «неоковирним колоніальним суржилом», «мечем, який розколов єдиний народ на уламки», «задавленою хворобою». Відповідно до ст. 10 Конституції України (Розділ I — «Загальні засади») «державною мовою в Україні є українська мова. Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України. В Україні гарантується вільний розвиток, використання і захист російської, інших мов національних меншин України. Держава сприяє вивченню мов міжнародного спілкування. Застосування мов в Україні гарантується Конституцією України та визначається законом». Окрім того ще шість статей

Основного закону України (11, 12, 92, 103, 127 та 148) теж певною мірою стосуються функціонування української та інших мов в Україні та мовних потреб українців, що мешкають поза межами України.

Активність у процесі масових двомовних умовах взаємодії та тісний характер двомовності визначає глибину мовної залежності, яка знаходиться не тільки на формальному рівні (граматична інтерференція, граматичні аналогії тощо), але й на формальному рівні змісту. Слід зазначити, що близькоспоріднений білінгвізм (з великою кількістю генетичних споріднені, семантично та формально споріднені елементи), що відбивається в мовному напрямі ЗМІ характеризуються двома діалектично взаємопов'язаними лінгвістичними механізмами [4]. Поведінка: тенденція поєднувати елементи двох мов у мовній свідомості носіїв мови (тобто траплятися Втручання в мовну систему) і тенденція до надмірного використання слів (послідовність і наголос) Розрізняйте невідповідні споріднені елементи та елементи, які фактично ідентичні в системі двома мовами).

Висновок: Мова народу — основний засіб спілкування осіб певної суспільної організації, яку єднає спільність території, змагання, виживання, історії, прагнень. Із зростанням рівня культури нації розширюються способи і засоби спілкування, тому мова знаходиться в постійному русі. Постанова незалежної України, прийняття відповідних мовних законодавчих актів спричинило до того, що значна частина суспільства, в основному російськомовна, вбачаючи в цих подіях «загрозу для своїх мовних, та й не тільки мовних привілеїв, почала в особі своїх громадсько-політичних організацій шалений контрнаступ на мовні права корінного українського народу. Зокрема, вони домагаються узаконення російської мови як державної мови України. На словах це іменується офіційною двомовністю».

Офіційна ж двомовність означає обов'язок знати і вживати дві мови, а не можливість не користуватися однією із них. Отже, «за вимогою офіційної двомовності скривається старий імперський курс на російську одномовність, на закріплення «досягнень» зросійщених українців упродовж століть перебування України у складі Російської імперії». Успіх будівництва самостійної, успішної держави залежатиме від вирішення багатьох проблем, серед яких — вирішення проблеми двомовності. Цей процес, безперечно, потребує часу, але нашій владній еліті у формуванні мовної політики держави потрібно не забувати про те, що «двомовність, двокультурність, двонаціональність — це породження залежного становища людей, відірваних від своєї землі або ж не господарів на своїй землі».

Література

1. Козлова Т.О. Культурно-исторический фон в этносемантике // Семантика языковых единиц: Доклады IV.
2. Кононенко П. П. Україна — мова / П. П. Кононенко // Українознавство: підруч. для вищ. навч. закладів. — К.: Міленіум, 2006. — С. 179–224.
3. Радевич-Винницький Я. Україна: від мови до нації / Я. Радевич-Винницький. — Дрогобич: Відродження, 1997. — 360 с.
4. <https://uain.press/articles/biligngvizm-dar-chy-proklyattya-1061509>

СЕКЦІЯ IV

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ТА ЛІТЕРАТУР

TEACHING ENGLISH TO STUDENTS WITH HEARING IMPAIRMENT

Домніч Л. М.

старший викладач кафедри української мови і літератури,
іноземних мов та перекладу
Інститут філології та масових комунікацій
Університету «Україна»
domnichukraine@gmail.com

***Annotation.** This thesis paper is aimed to show challenges faced by the teacher in in class activities for students with hearing impairment conducted by the teacher, show the teacher's consideration in designing and implementing the activities, It is described way to overcome the challenges such as giving a simple and easy activity and maximum visual supports to the students in the activity.*

***Анотація.** Ця теза має на меті показати труднощі у роботі викладача із студентами з порушеннями слуху; описує проблеми з якими стикається викладач під час підготовки до занять. Описано спосіб подолання таких труднощів, як надання простої та легкої діяльності та максимальної візуальної підтримки студентів у їх діяльності.*

English is one of the main languages, taught as the world standard of communication among people all over the world, including among people with hearing impairment, i.e. it is now a global lingua franca.

English is a language that people with varying degrees of hearing impairments either did not hear or heard to a limited extent. Therefore, sign

language (English/German/Polish/Ukrainian) is another form of manual communication for such people due to its visual properties.

Students with varying degrees of hearing impairment have a different learning mode compared to regular students; it is difficult for them to learn a foreign language since such students often have significant delays in phonemes creation; they cannot fully process information in the form of sounds, it is difficult for them to enrich their own vocabulary.

Such students often make mistakes in vocabulary and grammar, especially in articles, prepositions, and verb tenses. It is difficult for them to make a speech, so there are a lot of syntactic errors. Students with hearing impairments make mistakes in word forms, spelling, and verbs (it is difficult for them to use verbs in sentences). Such students find it difficult to remember or use forms *is* or *are*, *was* or *were*, *do* or *does*, etc. It is clear since they do not hear real English communication. Therefore, reading is a key response to writing in English.

To get material assimilation efficiency by this category of students, a teacher of a higher education institution must create in tandem with a sign language teacher certain conditions and follow a certain algorithm of work, namely:

1. The foreign language teacher needs to carry out explanatory work on the performance of assigned tasks at a slower pace with clear articulation; try to formulate short sentences (for further information interpretation by the sign language teacher at a pace comfortable for students).

2. Provide maximum visual support to language material (actively apply the Visual Scaffolding Strategy), including preparing List of Key Words (Phrases) cards with translation, both letter notation in Ukrainian and stress in words notation, if necessary.

3. Show videos accompanying the texts according to the topic of conversation with English subtitles, and offer alternate Ukrainian subtitles (on the YouTube platform).

4. Actively apply the Drilling Strategy (numerously read, pronounce, translate the active vocabulary (language units) of the conversational topic during the lesson, create word combinations, and short sentences from such language units).

5. For better learning of different parts of speech (nouns, verbs, prepositions, etc.), offer students to use pens with different colors of ink.

6. Read additional English-language material in large volumes.

ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Гонтарук-Мамчур А. М.

*викладач англійської мови, викладач I категорії
Кременецький медичний фаховий коледж імені Арсена Річинського
Дубенська філія Університету «Україна»*

Навчання у закладі вищої та фахової передвищої освіти для сучасної молодшої людини є одним з найважливіших періодів її життєдіяльності, особистісного зростання та становлення як фахівця своєї галузі. Та сучасні реалії диктують свої правила до яких повинні пристосовуватись усі учасники освітнього процесу. Пандемія COVID-19, війна рф проти України та її національної ідентичності — усі ці фактори суттєво змінили підхід до процесу проведення навчально-виховної діяльності у закладах фахової передвищої та вищої освіти. Форма навчання з очної змінилась на дистанційну, або змішану. Переносючи будь-яку очну програму в дистанційний формат, потрібно її перебрати по цеглинці: продумати нові способи взаємодії та залучення аудиторії, відшукати методи для освоєння теорії та практики. Для цього слід відповісти на безліч питань: про цільову аудиторію, зміст програми, технічні можливості та інше. У процесі вивчення англійської мови та англійської мови за професійним спрямуванням ми практикуємо як синхронний, так і асинхронний формат дистанційного навчання. Серед поширених, використаних нами форм синхронного формату, виділяємо найбільш популярні: відео конференція, або «прямий ефір», вебінар, віртуальний клас; найбільш поширеними формами асинхронного формату стали: MOOC (масові відкриті онлайн-ресурси типу Ditalnal Education, Duolingo, FluentU тощо), онлайн-Література, блог, форум тощо, чат, e-mail тощо.

У процесі проведення синхронного формату дистанційного навчання ми активно використовуємо навчальні платформи Google Meet, Google Classroom, Moodle, Zoom. Ці платформи дозволяють організувати не лише «живе» відео-спілкування зі студентською аудиторією, але і якісно подати навчальний матеріал за допомогою функцій трансляції екрану викладача, онлайн-дошки Jamboard, чату відеозустрічі.

Щодо моделей змішаного навчання, то найефективнішою у вивченні англійської мови, за нашими дослідженнями, стала ротаційна модель, яка включає такі підвиди: ротація за станціями, «перевернутий клас». Ротація за станціями — це робота у класі, або аудиторії,

у процесі якої здобувачі освіти проходять окремі станції, тобто чергують різні види діяльності: онлайн-навчання, фронтальну роботу з педагогом, групову роботу і роботу над проєктом (проєкт у процесі вивчення англійської мови може включати не лише створення мультимедійної презентації теми, але й аналізу художнього твору мовою оригіналу, чи літературного перекладу поезії, прози, періодики, праць наукового та офіційно-ділового стилю, або ж складання власних творів з використанням спеціалізованої лексики). Що стосується моделі «перевернутий клас», то її перевага у тому, що теоретичну частину (лексичний матеріал) студенти вивчають вдома, а практичну (вправи на застосування лексики та граматики, усне монологічне та діалогічне мовлення) виконують у закладі освіти уже з консультаціями та інструкціями викладача. Усі описані моделі дистанційного та змішаного навчання успішно використовуються у нашому закладі освіти уже протягом двох років та довели свою результативність серед здобувачів освіти.

Література

1. Про дистанційний та змішаний формати навчання. Онлайн-курс для педагогів та керівників закладів професійно-технічної освіти. URL.: <https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:MON-DECIDE+2+2020/courseware/8c5b3821b26c4f3fbf5dfc806cac3dce/c068490fae0b468ba68ab0760f428f62/>

2. Blended Learning. Digital Teaching and Learning at the UOFL. URL.: <https://openeducationalberta.ca/digitalteachingandlearning/chapter/blended-learning-2/#:~:text=Blended%20Learning,%7CPressbooks%20Directory>

ВАЖЛИВІСТЬ ОВОЛОДІННЯ ІНОЗЕМНИМИ МОВАМИ МАЙБУТНЬОЮ ІТ-ЕЛІТОЮ НАЦІЇ

Гончаренко Т. Є.

*к. п. н., доцент, завідувачка кафедри іноземних мов
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»*

Костенко О. В.

*аспірант кафедри освітології та інноваційної педагогіки,
Харківського національного педагогічного університету
імені Г. С. Сковороди*

Процеси глобалізації та дигіталізації, що охопили практично всі країни світу, змінили потреби як світового, так і вітчизняного ринку праці, зробили його більш гнучким та відкритим до міграційних

процесів. Сучасність висуває перед новим поколінням молоді непросто, але водночас дуже цікаве завдання — активно вивчати та застосовувати на практиці знання мов як у межах власної спеціальності, так і в повсякденному житті. Особливо це стосується ІТ-спеціалістів *in statu nascendi*, які, попри різні кліше минулих століть, повністю в змозі на достатньому рівні оволодіти іноземними мовами.

У даній роботі автори у стислій формі презентують аналіз студентів комп'ютерних спеціальностей Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» та окреслюють важливість мовних компетентностей для майбутньої ІТ-еліти нації.

Як правило, студенти комп'ютерних спеціальностей в цілому вирізняються кращим рівнем загальної шкільної підготовки. Не є винятком і рівень мовних умінь та навичок, що засвідчують тести для встановлення рівня початкових знань студентів. Для визначення прогресу мовного рівня кафедрою іноземних мов Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» було розроблено спеціальне мовне портфоліо. Проведення таких тестів є вкрай важливим для вибудови майбутньої освітньої траєкторії, яка має відображати освітні та професійні потреби як кожної окремої групи, так і кожного окремого студента. Тести мають мати відповідний рівень складності, бути валідними та, водночас, посилювати навчальну мотивацію, націлюючи студентів на подальшу активну роботу.

У більшості випадків студенти володіють задовільним загальним розумінням важливості вивчення іноземної мови за своїм фахом. Проте, залишаються моменти, які потребують певного доопрацювання. Перш за все це стосується ясного усвідомлення студентами конкретних прикладів, що дають чітко окреслене розуміння мети навчання. Завдання викладача на даному етапі полягає у перенесенні акценту уваги студента з атестації, не нівелюючи при цьому її вагу, на кінцеву мету навчання — перетворення на високоосвіченого, перспективного спеціаліста. Труднощі, з якими стикається викладач, полягають, перш за все, у психологічних особливостях студентів першого курсу, періодом їхньої адаптації до нових освітніх та життєвих умов. Саме на початку навчання студенти мають скласти правильне уявлення про важливість вивчення іноземних мов для успішної самореалізації у майбутньому, а викладач повинен якомога краще допомогти їм у цьому. Очевидно, що на сьогоднішній день не можливо говорити про еліту нації без достатніх практичних знань іноземних мов, адже саме вони дають можливість зануритись у міжнародний освітній та культурний простір.

Таким чином, задля того, щоб сформувати дієву, активну та ефективну ІТ-еліту нації, на сьогодні потрібно викристалити потребу у студентів початкових курсів комп'ютерних спеціальностей у досконалому вивченні іноземних мов і забезпечити цю потребу відповідними підходами у викладацькій практиці.

Література

1. Maxwell, C., Deppe, U., Krüger, H., & Helsper, W. (2017). Elite education and internationalisation: From the early years to higher education. Springer.
2. Maxwell, C., & Aggleton, P. (2015). Introduction: Elite education — international perspectives. *Elite education*, p. 1–12.
3. Terepyshchyi, S., & Khomenko, H. (2019). The dialectic of humanism and pragmatism as a basis for the formation of higher education strategy development. *Ukrainian policymaker*, 5(98), 107.

ЧАСТОТА ВЖИВАННЯ ТЕРМІНІВ РІЗНИХ СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИХ ТИПІВ

Гусейїнова А. В.

*І курс магістратури, група ПР 21м, спеціальність «Філологія»
Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»
Науковий керівник: Рябокін Н. О., к. ф. н., доцент*

Під термінологічною насиченістю (наповненістю) в спеціальній літературі розуміють відсоток використань термінів між наявними повнозначними словами [2, с. 18].

Сама по собі, термінологічна насиченість відображає ймовірність того, що обране слововживання є термінологічним, тобто це частка спеціальних термінологічних слововживань серед повнозначних слів. Вона виражається у відсотках і має принципове значення, оскільки переповненість термінами тексту та їх обмежена кількість у тому ж тексті, негативно впливає на переклад і його розуміння.

На сьогоднішній день розрізняють абсолютну та відносну частотність вживання термінів. Так абсолютна частотність дозволяє визначити періодичність (частоту) використання терміна в тексті і залежить від розміру вибірки. У результаті, сума цієї абсолютної частотності буде відповідати обсягу самої представленої вибірки. У свою чергу, відносна частотність окреслює частку мовної одиниці по відношенню до цього тексту. Відносна частотність вираховується при поділі абсолютної частотності на величину вибірки, де відносна частотність явища — це буде відношення між числом його справжнього вживання та числом можливого теоретичного застосування.

У залежності від даних показчика частотності, отримуємо поділ на юридичні терміни з високою частотністю вживання, юридичні терміни середньої частотності вживання та юридичні терміни з низькою частотністю вживання. Як зазначалося вище, такий поділ впливає на цілу низку факторів при здійсненні перекладу. Наприклад, юридичні терміни з низькою частотністю вживання несуть менше комунікативне навантаження. Це може проявлятися в тексті, який має майже побутовий рівень і є зрозумілим для не спеціаліста в юриспруденції. Зрозуміло, що такий переклад, не буде становити особливих складнощів для перекладача адже його не доведеться постійно звертатися до термінологічної бази.

Юридичні терміни з високою частотністю можуть створювати протилежну проблему. Вони не будуть зрозумілими ні спеціалістам-юристам, ні перекладачу, ні широкому загалу і у своєму максимумі не дозволять зрозуміти зміст тексту.

Через це, частотність вживання термінів не повинна спотворювати текст та надмірно його ускладнювати.

Як було зазначено вище, усі терміни по своїй будові поділяються на: прості, які складаються із одного слова: attorney — прокурор; а також ускладнені, які утворюються із двох слів та зазначаються разом або з використанням дефісу, наприклад: jurisprudence — відповідно, юриспруденція; також словосполучення-терміни, які будуються із кількох елементів, наприклад: federal court jurisdiction — тобто, юрисдикція федерального суду [1, с. 118].

Так, найчастіше у юридичній терміносистемі використовуються саме просто побудовані юридичні терміни, які завжди утворюються з одного слова (в спеціальних наукових джерелах їх нараховують 67% та 67 термінів з термінологічної системи). Прості терміни часто вживаються в мовленні, листуванні, і через свою розповсюдженість часто не потребують додаткових досліджень

У свою чергу, складні терміни, вживаються дещо менше, адже вони утворюються з двох слів, вони поєднані між собою або їх написання вимагає використання дефісу. Це десь 20% та 20 термінів відповідної термінологічної системи. Саме найменше застосовуються найменше словосполучення-терміни, які утворюються з ряду елементів. Тут відсоток використання дорівнює — 13% та 13 застосовуваних термінів) [1, с. 119].

Загалом словосполучення-терміни можуть бути поділені на три основні типи: 1) це терміни-словосполучення, елементами яких виступають самостійні слова, які можуть використовуватися окремо

і які утримують своє розуміння. Це, наприклад, law, faculty, franchise, freedom, liberty, power — право, amortization, killing, criminal homicide, unlawful homicide, homicide, murderment, slaughter, blood, bloodshed — вбивство; 2) це словосполучення, в яких один із елементів є технічним терміном, а інший, відповідно представлений загально застосовуваною лексикою. Внутрішніми елементами зазначеного типу можуть виступати два іменники, або, у іншому варіанті, іменник та прикметник. Зазначений спосіб створення таких науково-технічних термінів є більш прийнятним, ніж у першому випадку, де два компоненти є самостійними термінами, наприклад, це: negligent killing, negligent homicide, negligent manslaughter — вбивство через необережність; 3) словосполучення-вживані терміни, у яких обидва елементи представляють загальноновживану лексику і тільки сполучення зазначених слів виступають юридичним терміном [1, с. 119].

Таким чином, потрібно зазначити, що в термінологічній системі юридичної англійської мови здебільшого використовуються словосполучення, елементами яких є незалежні слова, які допустимо використовувати окремо і які при цьому продовжують зберігати своє значення. Відповідно відсоток таких слів-термінів складає, за різними науковими джерелами, 75% та 75 термінів усієї термінологічної системи, далі, дещо менше використовуються словосполучення, що знову ж таки використовують один технічний термін, а інший термін із загально використовуваної лексики. Це ті 15% термінів та 15 термінів термінологічної юридичної системи, а найменше — там, де 2 компоненти побудовані із загальновикористовуваної, яка зазначалося вище [1, с. 120].

Процеси уніфікації та систематизації охопили і зазначену сферу знань. Тому використовувані терміни намагаються об'єднувати у відповідні термінологічні системи, які забезпечують підтримку розвитку певною суспільною галузі науки. У даному випадку, мова йде про юридичну науку та міжнародне право, як окрему галузь юридичних знань. У кожній термінологічній системі обов'язково утворюються певні спеціальні групи, для яких об'єднуючим фактором будуть виступати їх відповідність до групи предметів, або до групи процесів або через наявність певних, окремих властивостей.

Література

1. Гутиряк О. Т Семантична продуктивність англійських термінів маркетингу. Науковий вісник ЧНУ. Чернівці, 2000. С. 123–131.
2. Derni A. The Ecolinguistic Paradigm: An Integrationist Trend in Language Study. The International Journal of Language, Society and Culture. 2008. № 24. P. 21–30.

АНГЛОМОВНІ ЕПІТЕТИ В УКРАЇНСЬКИХ ПОЕТИЧНИХ ПЕРЕКЛАДАХ ПОЕЗІЇ РОБЕРТА БЕРНСА

Пашко С. В.

*Викладач кафедри філології та соціально-гуманітарних дисциплін,
Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»*

Дотепер епітети досліджують переважно на матеріалі художньої літератури з традиційним поділом їх на логічні та художні (власне епітети) означення, на постійні (фольклорного походження), загальномовні та індивідуально-авторські. Без сумніву, саме в художніх текстах епітети найповніше реалізують свої функції, виявляють особливо високий образний потенціал [6, с. 99].

Як показує аналіз спеціальної літератури, епітети притаманні художньому дискурсу будь-якої мови, але в кожній конкретній мові епітети мають свої особливості утворення і функціонування.

Епітет — це художнє означення. Інакше його ще називають образним або поетичним означенням, підкреслюючи в такий спосіб його відмінність від логічного означення предмета, завдання якого також полягає в тому, щоб конкретизувати уявлення про предмет, про який ідеться.

Проте, на відміну від логічного, поетичне означення не має на меті вказати на такі ознаки предмета, які могли б відокремити його в нашому уявленні від інших, подібних до нього предметів.

Поетичний епітет не потрібен для точності, він визначає певні типи, характерні властивості предметів, здійснює не усунення з думки видів, що не містять у собі ознаки, ним виділеної, а заміщення конкретним способом одного з багатьох непевних [2, с. 357]. Епітет належить до найуживаніших поетичних прийомів.

При перекладі епітетів повстає проблема вибору методу художнього перекладу. Це зумовлено невідповідностями в структурі різних мов, що і призводять до труднощів, пов'язаних зі збереженням і передачею значень слів при їх перекладі іншою мовою. При аналізі робіт В. Н. Комісарова та Я. І. Рецкера, а також українських перекладах поезії Роберта Бернса можна зробити висновок, що до найбільш поширених методів при перекладі поезії належать:

Транскрибування і транслітерація (калькування) (способи перекладу шляхом відтворення її форми слава буквами мови перекладу. При транскрибуванні відтворюється звукова форма іншомовного

слова, а при транслітерації — його графічна форма (буквений склад) [4, с. 253].

Лексико-граматичні трансформації:

1. Диференціація (використання не словникового відповідника, в залежності від його актуальності у контексті) та уподібнення (використання лексично-граматичного відповідника).

2. Конкретизація (трансформація, внаслідок якої слово більш широкого значення в оригіналі замінюється словом вужчої семантики при перекладі).

3. Генералізація (процес протилежний до конкретизації) [5, с. 45].

4. Смысловий розвиток (прийомом контекстуальної заміни, коли в перекладі використовується слово, значення якого є логічним розвитком значення слова, що перекладається).

5. Антонімічний переклад (форма слова або словосполучення замінюється на протилежну (позитивна на негативну і навпаки), а зміст одиниці, що перекладається, залишається в основному подібним).

6. Цілосна перебудова (являє собою різновид семантичного розвитку, але у випадку цілосної перебудови до уваги беруться не елементи, а ціла форма (речення або навіть текст).

7. Компенсація втрат у процесі перекладу (пошук аналогій у мові перекладу, які відсутні у мові оригіналу (метод граматичної заміни)).

Асоціативний переклад (метод перекладу, що характеризується асоціативним мисленням при перекладі, фантазуванням, поетизацією).

У ході дослідження було проведено перекладацький аналіз епітетів методом суцільної вибірки на основі поезії Роберта Бернса та перекладах його творів українських перекладачів.

Так для дослідження були взяті такі вірші Роберта Бернса як «Handsome Nelly», «Montgomerie's Peggy», «Duncan Gray», «John Anderson», а також «Eppie Ader», «Epitaph on My Father», «Impromptu, on Mrs. Riddel's Birthday, in November», «I Burn, I Burn».

Епітет *handsome* Микола Лукаш переклав методом уподібнення як *моя люба. А complete reputation як душевна краса*. Епітет *dinner sleep* було перекладено як не «...сні по ситому обіді», що є результатом граматичної перекладацької трансформації методом асоціативно-смысловим.

Фразовий епітет *an old man in a dry month* було перекладено як «старий у місяці сухому». Цей переклад є результатом методу уподібнення.

Деякі інші переклади методом уподібнення:

gentle air — *легке повітря*;

gaudy dress — пишний одяг;
surgly storm — сніжний вітер;
slighted love — любов, що зцізає;
canty day — розкішне життя;
generous friend — нелицемірний друг;
piteous case — нещасний випадок;
poor Duncan — нещасний Дункан.

Методом граматичної заміни були перекладені наступні епітети:
canty baith як *домограй*;
frosty row — *інії*;
bonnie brew — *чорний чуб*;
dauntless heart — *він не боявся лорда самого*;
virtue's side — *чеснота*.

У фразі *with his frosty beard* епітет було перекладено як *в день морозний*.

Для епітета *brilliant gift* було взято граматичну заміну *і згине зло*;
forbidden fields — *у ту межу*.

Епітет *sic things* було перекладано як *отрута*.

Bosom wrings — *рана в грудях*.

...the lion's wings — *левині крила*. У данному випадку при перекладі використано метод калькування.

Як і у наступних випадках:

the trees ... dry and leafless — *А дерева ... Хай будуть голі та сухі*.

a cavernous waste shore — *дупластий берег, Загублений...*

a teagre, blue-nailed, phthisic hand — *худу, блідушу руку*. Дослівно мізерна, блакитна, фтизична рука. Перекладач дійшов такого поетичного перекладу за рахунок асоціативного перекладу. Епітет *wet* у контексті речення: *Clutch and sink into the wet bank*. Перекладено як: *В підмоклій глині берега втонули*.

Література

1. Веселовский А. Из истории эпитета. Историческая поэтика. М., 1989. С. 59.
2. Єфімов Л. П., Ясінецька О. А. Стилїстика англійської мови і дискурсивний аналіз. Учебно-методичний посібник. Вінниця. Нова Книга, 2004. С. 58.
3. Жирмунский В. К вопросу об эпитете. Теория литературы. Поэтика. Стилїстика. Л., 1977. С. 355.
4. Комісаров В.Н. Теория перевода (лингвистические аспекты). М. Высшая школа, 1990. С. 253.
5. Рецкер Я.І. Теория перевода и переводческая практика. Валент, 2007. С. 45.

6. Філологічні науки. Випуск 2 (86). Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Т.А. Палей. Лексико-граматичні особливості перекладу англломовних епітетів. Ж., 2017. С. 99.

7. Галган Н.М. Епітети в урбаністичній прозі 30-х років ХХ століття (на матеріалі новели «Зустріч» Б. Нижанківського). Актуальні проблеми філології та перекладознавства: Збірник наукових праць. Ч. II: Вип. 3. Ред. кол. В.В. Левицький, Л.І. Белехова, та інш. Х. 2007. С. 109.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Торба О. А.

*Викладач кафедри філології та соціально-гуманітарних дисциплін
Полтавського інституту економіки і права Університету «Україна»*

Анотація. У статті розглянуто основні вимоги до перекладу художньої літератури. Наведено сутність художнього перекладу та його особливості, основні функції художнього перекладу творів та вирізняльні особливості і риси художнього перекладу стосовно інших видів перекладу. Досліджено шляхи перекладу, розглянуто труднощі, які можуть виникнути під час перекладу. Також розглянуто велику кількість художніх засобів, завдяки яким перекладач може виконати якісний переклад художнього твору.

Ключові слова: художній переклад, твір, особливості, вимоги, художня Література, художні засоби.

Annotation. The article considers the basic requirements for the translation of fiction. The essence of literary translation and its features, the main functions of literary translation of works and distinctive features and features of literary translation in relation to other types of translation are given. The ways of translation are studied, the difficulties that may arise during translation are considered. A large number of artistic means by which the translator can perform a quality translation of a work of art is also considered.

Key words: literary translation, work, features, requirements, fiction, artistic means.

Художній переклад відіграє в літературі важливу роль, адже від того, наскільки якісно виконано переклад, залежить цілісне сприйняття цього твору читачем. Переклад художнього твору буде тільки тоді якісним, якщо перекладач зуміє відтворити всі художні прийоми, а також збереже атмосферу сюжету та стиль автора.

Перекладач художніх творів має дотримуватися таких основних вимог: точність, лаконічність, ясність, літературність.

Створення художнього перекладу нерозривно пов'язане зі знанням життя, побуту, соціального середовища, історичної епохи тощо, не потрібно забувати також про обов'язкову близькість тексту перекладу до тексту оригіналу. Тож виходить, що перед перекладачем постають вимоги, що виключають одна одну:

1. Перекладений текст має бути максимально наближеним до оригінального тексту.

2. Сприйняття перекладу людиною іншої культури має мало відрізнятися від рецепції оригіналу твору людиною культури-донора.

Проаналізуємо технічні способи, до яких вдається перекладач під час процесу перевираження, розташувавши їх у порядку зростання перекладацьких проблем. Їх використовують як поокремо, так і в поєднанні, до того ж залежно від характеру перекладу — прямий (буквальний) і непрямий.

Спосіб № 1: Запозичення. Воно дає змогу вирішити перекладацькі проблеми металінгвістичного характеру.

Спосіб № 2: Калькування. Калькування це особливе запозичення — через буквальний переклад елементів певної синтагми.

Спосіб № 3: Дослівний переклад. Дослівний переклад означає перехід від вихідної мови до мови перекладу, що має наслідком створення правильного тексту; від перекладача вимагається лише дотримання основних норм мови.

Спосіб № 4: Транспозиція. Транспозиція — перехід слова з однієї частини мови в іншу або використання однієї форми мови у функції іншої.

Спосіб № 5: Модуляція. Цей спосіб використовують тоді, коли очевидно, що дослівний чи транспонований переклад дає граматично правильне висловлення, однак воно суперечить духу мови перекладу.

Спосіб № 6: Еквіваленція. Обидва тексти (вихідний і текст перекладу) описують ту саму ситуацію, використовуючи, однак, абсолютно різні стилістичні і структурні засоби.

Спосіб № 7: Адаптація. Цей спосіб доцільний у випадку, коли в мові перекладу не існує ситуації, про яку йдеться у вихідній мові.

Отже, можна зробити висновок, що переклад художнього тексту зумовлює необхідність перекладача враховувати всі характерні особливості тексту художнього твору, не обмежуючись лише одним певним завданням, а використовувати в сукупності всі доступні прийоми для досягнення найбільш якісного перекладу.

Література

1. Особливості художнього перекладу з української на англійську мову / Т. Николаєва // Проблеми гуманітарних наук. Серія : Філологія. — 2018. — Вип. 42. — С. 119–127.
2. Особливості художнього перекладу: лексико-семантичний аспект : монографія / Т. Жужгіна-Аллахвердян, С. Ревуцька, В. Зінченко, І. Сіняговська, Г. Удовіченко, А. Покулевська, Н. Рибалка, С. Остапенко; ДонНУЕТ. Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов, 2020. 126 с.
3. Особливості перекладу художньої літератури / Савчук Г. В, Дашкова К. В. [http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v35/part_2/22.pdf]

СЕКЦІЯ V

ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ: ВІДГУК НА ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

МОДЕЛЮВАННЯ ЯК ТВОРЧИЙ ПІДХІД У ЖУРНАЛІСТИЦІ

Борозняк А. О.

*IV курс, група ЖР-18-1-тк, спеціальність 061 «Журналістика»
Миколаївський інститут розвитку людини Університету «Україна»*

Науковий керівник: Кандюк-Лебідь С. В., директор

Миколаївського фахового коледжу Університету «Україна»

У сучасному висококонкурентному інформаційному просторі успішна діяльність будь-якого із засобів масової інформації залежить від його відповідності певним стандартам, до яких відноситься змістовна модель. Перед науковим співтовариством стоїть завдання вивчити та описати актуальні параметри даного поняття, на які надалі спиратимуться як теоретики, так і практики.

Насамперед, розглянемо існуючий теоретично журналістики підхід до розуміння змістовної моделі. Це аналог навколишньої дійсності, що знаходить свій відбиток у сукупності журналістських текстів. Вона має відповідати на питання — що слід публікувати у періодичному виданні, які сторони життя суспільства відображати. Також у цій моделі знаходять свій відбиток такі компоненти як: тематичні напрями; жанрова палітра; модальність матеріалів; локальність матеріалів; джерела інформації; лексико-стилістичні особливості. Змістовна модель є пріоритетною частиною загальної концепції поряд з композиційною та організаційною моделями. Таким чином, змістовна модель видання відображає, що має бути написано, а обраний метод пояснює, як має бути реалізований цей задум.

Метод журналістики складається ніби з двох невіддільних одна від одної частин: методу вивчення дійсності й методу викладу наслідків цього вивчення. Перша частина, власне, тотожна методам збирання інформації. Про другу частину слід сказати докладніше. Вона характеризується:

1) описом (дослідженням) дійсності на підставі свіжих спостережень узятих просто з життя фактів і явищ;

2) широким використанням абстрактно-логічного (понятійно-наукового) способу мислення (який лишається все ж у межах суб'єктивного бачення світу, не претендуючи на наукову повноту, точність і виразність);

3) наявністю образу автора, який об'єднує асоціативні частини тексту, упорядковує факти, демонструє свій рух до висновків;

4) «лабораторністю», навмисною сконструйованістю, комбінаційністю.

Творчість у журналістиці означає, що кожную статтю чи кореспонденцію, незалежно від їхнього змісту, слід вважати творчістю.

Журналістська творчість направлена на аудиторію і без неї існувати не може, але в ній присутні як і в іншій творчості такі фактори, як емоційність та образність. Досить складно визначити чим саме керується журналіст при написанні матеріалу, але на нашу думку найоб'єктивнішим мотивом саме журналістської творчості є потреба виразити у слові будь-яке явище життя і пов'язана з цим потреба виразити самого себе. Український дослідник В. Здоровега стверджує: «Як і всяка робота, вона (журналістська праця — авт.) вимагає творчого підходу, але немає підстав редагування, коректуру чи написання замітки, або інформаційного звіту вважати творчістю» [2, с. 18].

Як зазначає Наталія Дзьомба, «тяжіння до нівеляції професійної культури журналіста, як передусім творчого працівника, тягне за собою немало проблем, які пов'язані не лише з питанням — як ми висвітлюємо інформацію, але й із тим, яку інформацію подаємо, кожне з яких потребує оригінального творчого підходу. Своєю чергою виокремлені вище проблемні аспекти, характерні при подачі інформаційних матеріалів, є не просто ситуативними, а містять в собі серйозну загрозу здійснити так звану революцію жанрів у журналістиці» [1, с. 28].

Загалом, журналістика може бути і ремеслом, і професією, і мистецтвом. Як алмаз може стати діамантом, а може й залишитися самородком, так і журналістика може бути і четвертою владою, і цікавим читивом, і просто викладом подій дня.

Література

1. Дзьомба Н. Творчий підхід газетяра у новинній журналістиці. Вісник Львівського університету. Серія журналістика. 2013. Вип. 37. С. 23–29.
2. Здоровега В. Питання психології публіцистичної творчості: Навчальний посібник. Львів: Редакційно-видавнича група Львівського університету, 1982. 63 с.

**ЕТАПИ ПОПЕРЕДНЬОЇ РОБОТИ
З ДИКТОРСЬКИМИ ТЕКСТАМИ**

Василишин Є. С.

*II курс, спеціальності «Журналістика»
Тернопільського фахового коледжу Університету «Україна»
Науковий керівник: Сипко Л. М., к. ф. н., доцент*

Однією з навичок, якими має оволодіти студент-журналіст, є підготовча робота з дикторськими текстами.

Цільове призначення дикторського тексту — повідомлення нової інформації, донесення її до масового адресата. Щоб така робота мала високу результативність, необхідно старанно продумувати весь процес переведення графічного матеріалу у звуковий. Цю підготовчу діяльність можна звести до двох головних етапів. В основі їх розмежування лежить важливе правило: диктор спочатку має зрозуміти ЩО він прагне донести до слухача, а вже потім шукати способи, ЯК це найкраще зробити.

Отож, перший крок — це глибоке усвідомлення змісту тексту, який треба буде виголошувати перед слухацькою чи глядацькою аудиторією. Ця робота вимагає від диктора неабиякої ерудованості, адже в публіцистичних текстах часто зустрічаються географічні назви, імена політичних діячів, людей з наукової, мистецької, спортивної, релігійної сфери, часом — назви іншомовних видань, компаній, корпорацій тощо. Дикторські тексти також можуть бути наповнені термінологічною лексикою, неологізмами, і кожне з цих слів треба вимовляти чітко, з правильним наголосом і розумінням його значення. Тобто, диктор має прагнути до всебічного розвитку своєї особистості і підвищення персонального IQ, а безпосередньо перед виголошенням текстів детально ознайомлюватися з їх лексичним наповненням.

Після опанування змісту тексту слід приступати до роботи над його логічним членуванням. Логіка читання включає в себе такі

елементи: пауза, наголос, мелодика та емоційність. Не варто вважати, що підготовка текстової партитури необхідна лише читцям і акторам, які мають справу з художніми творами. Професійний диктор не повинен ігнорувати цей елемент і в роботі з публіцистичним текстом.

Робота з розмітки тексту завжди має починатися з розставляння пауз. Два їх головних різновиди — це логічна і психологічна пауза. У текстах з невисокою емоційністю (наприклад, стрічка новин) психологічні паузи зустрічаються рідко, а тому основна роль в них відведена паузі логічній, яка розділяє текст на мовленнєві такти і позначається у партитурі вертикальною рисою. Сигналом зупинки слугує смислова завершеність фрази з кількох слів. Правильне членування речення полегшує дикторові читання, а слухачам забезпечує точне сприймання тексту. Об'єднання слів у логічні групи надає реченню звукової цілісності, допомагає встановити зміст кожної логічної ланки як окремо, так і в цілому реченні, а далі й у всьому тексті. Пауза об'єднує слова в безперервний ряд звуків, але водночас і розділяє групи слів, обмежує їх. Логічна пауза виконує також фізіологічну функцію: вона дозволяє дикторові у доречний момент поповнити запас повітря. Варто зазначити, що неправильна постановка паузи в усному мовленні може серйозно порушити зміст висловлювання.

Наступним етапом у роботі над логікою читання є пошук у тексті слів, на які падає наголос. У кожному мовленнєвому такті, обрамленому з двох сторін паузами, є одна вершина, один логічний центр, який потрібно виділити як головний. Вдумливо прочитавши вголос окрему фразу, можна без особливих труднощів визначити, яке з її слів є особливо важливим у смисловому або почуттєвому значенні. Саме це слово варто під час читання виокремити наголосом, тобто за допомогою голосу й інтонації «висунути» його на передній план. Це можна зробити по-різному: невеликим посиленням або підвищенням голосу (іноді зниженням), уповільненням темпу вимови цього слова, паузою після нього і т. п. Такі слова у мовленнєвій партитурі підкреслюють однією рисою (або двома, коли на слові необхідно зробити особливий акцент).

Після розстановки пауз і визначення наголошених слів варто приділити увагу мелодиці читання й емоційності. Вони прямо пов'язані зі змістом конкретного тексту і можуть бути позначені над словами або винесені на поля.

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ ЗМК ТА ЖУРНАЛІСТІВ З ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ

Данько-Сліпцова А.

*кандидат політичних наук,
ведуча суспільного радіо «Голос Донбасу»*

«Війна повністю змінила роботу ЗМК та журналістів. Звичні методи роботи медіа: гроші від реклами та платний контент, виявилися недієвими. Частково, перший показник відновлюється в інтернеті» [1], — зазначає Олексій Погорелов, президент Української асоціації медіа бізнесу. Тому регіональним ЗМК взагалі важко відновити свою роботу, а ще більше тим, які опинилися на окупованих територіях.

І тут для журналістів з медіа, які працювати на територіях, які зараз окуповані російськими загарбниками, є декілька варіантів розвитку подій.

Працювати на окупованій території. Це найважчий та найризикованіший варіант, але він також є, оскільки не всі журналісти та редакції змогли евакуюватися. І тим, хто залишився, юристка Тетяна Авдієва радить [1], що, хоча й 111.1 стаття Кримінального кодексу України про колабораційну діяльність [2], а саме: «публічне заперечення громадянином України здійснення збройної агресії проти України, встановлення та утвердження тимчасової окупації частини території України або публічні заклики громадянином України до підтримки рішень та/або дій держави-агресора, збройних формувань та/або окупаційної адміністрації держави-агресора, до співпраці з державою-агресором, збройними формуваннями та/або окупаційною адміністрацією держави-агресора, до невизнання поширення державного суверенітету України на тимчасово окуповані території України» передбачає позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк від десяти до п'ятнадцяти років. Однак, загальна частина Кодексу говорить, що, якщо ці дії вчинені під примусом, то за це відповідальності не передбачається. І якщо редакція не встигла виїхати, а окупанти примушують поширювати пропаганду погрожуючи розправою з працівниками ЗМІ, журналісти мають розуміти, що вони не отримають покарання за це.

Інше питання, коли медіа добровільно співпрацюють з окупаційною владою. Тоді відповідальність буде. Питання в тому як це визначити вже після деокупації. Але до цього ми прийдемо згодом.

Взаємодія регіональних журналістів, які залишилися під окупацією, з загальнонаціональними телерадіоканалами. Це найризикованіший варіант співпраці, оскільки російські загарбники вираховують усіх, хто міг би передавати таку інформацію, але, менше з тим, такі журналісти-патріоти є. Вони, ризикуючи власним життям, під псевдонімом, різними методами, передають правдиву інформацію про те, що відбувається на окупованих територіях.

Є журналісти, які виїхали з окупованих територій. Наприклад, редакція суспільного мовника UA:Донбас, яка базувалася у Северодонецьку, і об'єднувала телеканал UA:Донбас, радіостанцію «Пульс», яка мовила на Луганській області, та радіостанцію «Голос Донбасу», яка мовила на Донецьку область, але територіально розмішувалася в Києві. Журналісти з Северодонецька змушені були переїхати на неокуповані території України. І таких працівників ЗМІ — багато. Які варіанти їхньої роботи у воєнний час:

Далі працювати зі своїми аудиторіями, які їх слухали, дивилися або читали. Якщо відновити мовлення на окупованій території теле, радіо каналу чи преси неможливо, виходом стають цифрові платформи. Так, сторінка UA:Донбас у фейсбуці, вайбері і телеграмі містить регіональну інформацію, сповіщає про тривоги у регіоні, шляхи евакуації та усю можливу інформацію, яку можуть отримати журналісти, перебуваючи не на місці, але маючи контакти з місцевими.

Працювати з міжнародною аудиторією. Відео, аудіо чи друковані матеріали про події в Україні сьогодні надзвичайно затребувані іноземними ЗМІ, однак, там хочуть бачити не вузьку направленість матеріалів, яка цікава українцям всередині країни, а загальний огляд ситуації і, головне, які наслідки це має для європейців, азійців (конкретних читачів).

Загалом, для регіональних ЗМК, які розташовані на окупованій території, найважливішим питанням сьогодні стоїть проблема фізичного виживання журналістів та можливість донесення правдивої інформації про Україну на ці території.

Література

1. Допомога журналістам під час війни: що можуть зробити експерти? КЖЕ, URL https://www.youtube.com/watch?v=9w6fpZMRO_Q&ab_channel=%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%96%D1%8F%D0%B7%D0%B6%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%81%D1%82%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97%D0%B5%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B8%28%D0%9A%D0%96%D0%95%29

2. Кримінальний кодекс України.

ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ**Єршова Л. В.**

*II курс, група ПР-20-1, спеціальність 035 «Філологія»
Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»
Науковий керівник Рябокінь Н.О., к.ф.н., доцент, зав.кафедри філології
та соціально-гуманітарних дисциплін*

*«Кожна людина має право на свободу переконань і на вільне їх виявлення; це право включає свободу безперешкодно дотримуватися своїх переконань та свободу шукати, одержувати і поширювати інформацію та ідеї будь-якими засобами і незалежно від державних кордонів.»
Стаття 19, Загальна Декларація прав людини.*

Засоби масової інформації охоплюють «традиційні» мовні ЗМІ, на зразок телебачення, радіо, кіно, компакт-дисків або DVD-дисків; друковані ЗМІ та інші інформаційні ресурси, зокрема Інтернет разом з іншими віртуальними послугами на зразок World Wide Web. Засоби масової інформації є важливими і набули надзвичайної значущості в нашому суспільстві, тепер навіть важко уявити собі життя без телебачення, електронної пошти, сайтів обміну відеоінформацією, інтернет-порталів новин або блогів. Їх традиційна роль своєрідного вікна у світ постійно зростає. Засоби масової інформації набули нових функцій, вони виступають як форум, що сприяє соціальній взаємодії та спілкуванню; завдяки ЗМІ можна купувати або продавати будь-які товари, ЗМІ дозволяють отримати доступ до будь-якої інформації, вони дозволяють розмістити власний медіа-контент.

Протягом довгого часу традиційні засоби масової інформації, відомі під назвою «четверта влада» за аналогією з трьома традиційними гілками влади демократичного режиму (законодавчої, виконавчої та судової) — союзниками держави, допомагали представникам громадськості отримати відповіді на питання політичного характеру. Проте, виступаючи на Всесвітньому соціальному форумі в Порту-Алегрі, Бразилія, в 2003 році Ігнасіо Рамоне, журналіст і професор університету, заявив, що, оскільки звичайні засоби масової інформації перебувають у володінні транснаціональних компаній, вони перетворилися на ворога: ЗМІ дозволяють експлуатувати і пригнічувати людей, а не захищати їх [1]. Деякі люди ставляться до Інтернету як до п'ятої влади, оскільки саме інтернет-ресурси конкурують з традиційними засобами масової інформації в обговоренні проблем, виконуючи при цьому роль сторожового пса, а також канали створюють

нову можливість для організації громадської діяльності. Посилена влада ЗМІ, зокрема Інтернету, сприяє підвищенню обізнаності та залученості, а також розширенню доступу до інформації, але існує небезпека виникнення певних труднощів. ЗМІ посилюють співчуття та глобальну активність у сфері прав людини, але разом з тим виникає загроза появи ненависті, стереотипів та дезінформації. Особливо вразливими до онлайн-ризиків є діти та молодь.

Сьогодні з метою отримання необхідної інформації ми значно менше довіряємо більш традиційним засобам масової інформації на зразок газет, телебачення і радіомовлення, більше, натомість, надаємо перевагу інтернет-виданням, супутниковому телебаченню, блогам та соціальним медіа. Ми звертаємось за інформацією до громадських журналістів/журналісток та дикторів/дикторок, і не лише тих, котрі працюють за фахом. Це впливає на нашу соціальну і політичну свідомість. Інформатизація спричинює зміни в тактиці, яку використовували репресивні уряди, адже вони боялися ймовірних наслідків інформаційної революції.

Швидкий розвиток телекомунікаційних та інформаційних технологій змінив саму природу ЗМІ, вони стають невід'ємною частиною подій, що відбуваються. Пряма трансляція перетворилася в нову подію. Ми можемо бачити в реальному часі не тільки футбольні матчі, але й інциденти з проявами насильства, які відбуваються по сусідству або у віддаленому куточку світу.

Комерціалізація придушує різноманіття програм, а також програм, що стосуються меншин, альтернативної культури та субкультур. Гонитва за високими рейтингами глядацької і слухачької аудиторії проявляється в манері викладу новин і поточних подій. Новини, відбір документальних матеріалів, пропонованих засобами інформації своїй аудиторії, часто характеризуються як тривіальні, дивні і скандальні. Існує менше бажання покривати витрати суспільних дикторів/дикторок інформаційних мереж, які тепер змушені переходити до комерціалізації.

Глобальні мережі телекомунікацій служать не тільки як засоби для надання та отримання інформації, але й перетворюють інформацію на один з найбільш дорогіших активів і базу нової глобальної інформаційної економіки. Ті, хто володіють більшим обсягом цих активів разом із відповідною інфраструктурою, мають величезні економічні важелі, які можуть бути перетворені в політичний, а також дипломатичний вплив.

Розвиток комунікаційних технологій і далекосяжні мережі ЗМІ змінили наш спосіб життя. Люди витрачають значну частину свого

робочого і вільного часу, сидючи перед моніторами. Дистанційне працевлаштування та електронне навчання поширюється швидкими темпами в усьому світі. Батьки переймаються за своїх дітей, в яких зростає пристрасть до телевізора, відеоігор, мобільних телефонів або соціальних мереж, але в той самий час дорослі так само відчують залежність від ЗМІ, хоча й вид ЗМІ, яким надається перевага, може відрізнятись.

Чотири міжнародні спеціальні доповідачі з питань свободи вираження думки щороку оприлюднюють спільну декларацію. У своїй декларації за 2010 рік вони визначили такі десять ключових загроз для свободи вираження думки:

1. Механізми державного контролю над ЗМІ.
2. Кримінальна відповідальність за наклеп.
3. Насильство над журналістами.
4. Обмеження прав на інформацію.
5. Дискримінація права на свободу вираження поглядів та думок.
6. Комерційний тиск.
7. Виклики, які стосуються підтримки публічних і громадських ЗМІ.

8. Безпека і свобода вираження думки.
9. Свобода вираження думки в Інтернеті.
10. Доступ до інформаційно-комунікаційних технологій [2].

Значний відсоток Інтернет-контенту є незаконним, або завдає шкоди, або підриває саму основу прав людини та людської гідності [3].

Вплив засобів масової інформації:

– Час, проведений перед телевізором: існує думка, що надмірне проведення часу перед екранами телевізорів призводить до проблем із сном та незадовільної успішності в школі.

– Насильство: існує очевидний взаємозв'язок між насильством, висвітленим у ЗМІ, та подальшою агресивною та насильницькою поведінкою.

– Стимулювання споживчого інтересу: реклама в її різних формах була звинувачена у маніпулюванні аудиторією.

– Цінності: спостерігається тенденція для молодих людей менше думати про себе і дотримуватися цінностей, встановлених засобами масової інформації.

– Стереотипи: ЗМІ були звинувачені у збереженні шкідливих або нереалістичних соціальних стереотипів, особливо гендерних ролей та національних характеристик.

– Самооцінка: розважальні ЗМІ мають зростаючий вплив на стиль, ідентичність та індивідуальність молоді. Ідеали, пов'язані з ро-

льовими моделями, запропоновані ЗМІ, спричинюють розчарування у молодих людей і знижують їх рівень самооцінки, оскільки практично неможливо відповідати таким ідеалам. Тиск бути «ідеальним» часто призводить до проблем зі здоров'ям, зокрема до розладів харчування.

Інформація — це кисень демократії. Якщо люди не знають, що відбувається в їхньому суспільстві, якщо їхні дії, або дії тих, хто керує ними, приховані, тоді вони не можуть брати безпосередню участь у справах цього суспільства. Проте інформація не є лише необхідністю для людей, це невід'ємна частина належного державного управління. СТАТТЯ 19, агітація НУО щодо прав на свободу вираження [4].

Література

1. Сеневіратне Калінгі, «Глобал Медіа — Час для створення п'ятої влади», TerraViva онлайн, 2003.
2. «Десята річниця, Спільна декларація: Десять Основних завдань на свободу вираження думки в наступному десятилітті».
3. Джанет Річардсон та ін., Посібник про інтернет-грамотність, Рада Європи, 2006.
4. «Право суспільства знати: принципи зі свободи інформації законодавства», стаття 19, Лондон, 1999, с. 1.

ДОСЛІДЖЕННЯ МЕДІАСИСТЕМ: ФОРМУВАННЯ НАУКОВИХ ПАРАДИГМ В УМОВАХ ДИДЖІТАЛІЗАЦІЇ

Кандюк-Лебідь С. В.

*директор Миколаївського фахового коледжу Університету «Україна»,
старший викладач циклової комісії із права
та соціально-інформаційних технологій*

Науковий інтерес до засобів масової інформації, які можуть вивчатися з різних наукових точок зору (як соціальний інститут, система підприємств медіаринку, політична система, соціальна система або культурний простір суспільства), в умовах диджиталізації тільки зростає. При цьому взаємозалежність соціуму та медіа простежується дедалі краще. Такому взаємному проникненню багато в чому сприяє розвиток інформаційно-комунікаційних технологій. Виходячи з цього, сучасні дослідники замість поняття «система ЗМІ» все частіше використовують поняття «медіасистема», розуміючи під медіасистемою складне багаторівневе та багатовекторне середовище, утворене: 1) медіаінститутами у їхній взаємодії між собою та суспільством);

2) взаємопов'язаною та конкурентною системою підприємств медіаринку, що включає як окремі типологічні сегменти традиційних і нових медіа (пресу, телерадіомовлення, онлайн-ЗМІ), так і інфраструктурні підприємства, тобто виробничі компанії; 3) певними професійними співтовариствами та видами діяльності зі створення, виробництва та розповсюдження медіапродуктів та медіапослуг.

Питання, пов'язані із становленням, функціонуванням та трансформацією медіасистем, у наукових працях почали розглядатися ще з 1950-х рр. Після геополітичних змін 1990-х років, проблеми функціонування медіасистем також знаходяться у фокусі уваги вчених, які виділяють кілька парадигм медіадосліджень (при цьому під парадигмою розуміється визнані всіма науковці здобутки, які протягом певного часу дають модель постановки проблем та їх вирішення).

Кожна з парадигм, що сформувалися у науці про журналістику, охоплює питання розвитку журналістики як творчої діяльності, функціонування засобів масової інформації, ефектів масової комунікації, трансформації медіа та медіасистем. Виділяються три ключові парадигми: емпірико-функціоналізм, політекономія та культурологія.

Найбільш поширеною та затребуваною у медіадослідженнях вважається емпірико-функціоналістська парадигма, згідно з якою суспільство нав'язує ЗМІ виконання певних функцій.

Політекономічна парадигма розглядає медіа як сферу бізнесу та поєднує дослідження, спрямовані на вивчення економіки засобів масової інформації, структури ЗМІ та бізнес-функціонування медіаіндустрії.

Культурологічна парадигма поширена менш широко. Проте її вплив стає дедалі помітнішим, оскільки медіа стали невід'ємною частиною сучасної культури. На думку учених, ЗМІ багато у чому визначають рівень освіти масової аудиторії, популяризують твори високої культури, виступають організатором дозвілля людей.

В останні роки точаться дискусії щодо існування антропологічної парадигми медіа, у фокусі якої перебуває людина та її існування у антропогенних середовищах — політиці, економіки та культурі. Предметом аналізу у яких виступає аудиторія, її поведінка, використання нею ЗМІ та медіаефектів. Найбільшу увагу вчених привертають такі проблеми, як поведінка та медіаспоживання аудиторії, невеликих аудиторних спільнот та окремих людей з урахуванням їх демографічних, мовних, етнічних, релігійних, психологічних характеристик.

ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ: ВІДГУК НА ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ. ПРОБЛЕМИ ЗМІ

Лебедець С.М.

*І курс, група МІ-11, спеціальність «Міжнародна інформація»
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник: Фіщук Г.Ф., викладач,
спеціаліст вищої категорії, викладач-методист*

Дослідження Global Web Index показують, що в понад 4,5 мільярд людей у всьому світі користуються Інтернетом, а кількість користувачів соцмереж на початку 2020 року досягла 3,8 мільярда. Перш за все, соціальні мережі були створені для обміну думками між людьми і сьогодні вважаються одними з найпотужніших засобом масової інформації.

На відміну від традиційних медіа, де зв'язки завжди двосторонні (журналіст пише — аудиторія читає), соціальні медіа є інтерактивні та включають в себе багаторівневі зв'язки: кожна людина має змогу самостійно створювати, поширювати та коментувати нову публікацію.

Однак, з розвитком та удосконаленням технологій, почали переважати більш скептичні думки, що авторитарні режими здатні не лише відповідати новим технологічним викликам, а й використовувати нові комунікаційні технології, щоб розширити свої можливості, отримати більший контроль над суспільством. Це підтверджуються прикладами недемократичних країн, чия влада зуміла заблокувати небажані інтернет-сайти та навчилася, навіть, використовувати сучасні технології у своїх внутрішньополітичних та зовнішньополітичних цілях. Згідно з дослідженням міжнародної правозахисної групи Freedom House, уряди в усьому світі не тільки підтримують, але й часто ініціюють маніпуляції за допомогою онлайн-контенту, що може зміцнити авторитарні режими.

Також у засобах масової інформації може застосовуватись ситуаційна (або оперативна) маніпуляція, коли автор змушує сприймати всю інформацію так, як йому краще та вигідніше, оперуючись на стереотипи, потреби, звички людей і має ознаки підступної тактики з акцентом, панічних настроїв.

Кожного дня «армії тролів» через соціальні мережі та інтернет видання поширюють неправдиву інформацію. The Guardian створила дослідження де проаналізувала матеріали 14 британських ЗМІ, також The Telegraph, Daily Mail і BBC, а ще переглянула статті з інтернету

трьох американських засобів масової інформації — Breitbart, The Huffington Post і BuzzFeed. Журналісти підкреслили, що 29 акаунтів російських інтернет-ботів цитувалися понад 80 разів у різноманітних новинних матеріалах.

Хоча немає жодного емпіричного дослідження, яке б безпосередньо розглядало питання ролі засобів масової інформації у поширенні фейкових новин, очевидно, що ці новини та дезінформація були помітними темами публічних та наукових дебатів у зв'язку з минулими президентськими виборами в США. Дані опитування показують, що під час виборів 2016 року та після них значна частина громадськості вірила в різні фейкові новини. Наприклад, більше третини дорослих американців вважали, що історія Pizzagate — пов'язування кампанії Клінтон з групою педофілів — була «ймовірно» або «безперечно» правдою. Лише 29% читачів були впевнені, що твердження «однозначно не відповідає дійсності»

Засоби масової інформації та уряд створили групу, яка служить їхнім власним інтересам, але вводить громадськість в оману. Чинovníки зобов'язують засоби масової інформації до драматизму, фабрикуючи кризи та керуючи своїми реакціями, тим самим підвищуючи власний престиж і владу. Журналісти сумлінно повідомляють про ці вигадки. Обидві сторони знають, що статті є маніпуляціями, що самозвеличуються, і не інформують громадськість про складніші, але нудні питання державної політики та діяльності.

ЄДИНА ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКИ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ

Мостицька О. О.

*викладач кафедри філософії, іноземних мов
та соціально-гуманітарних дисциплін*

*Київського інституту інтелектуальної власності та права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

Особливості сприйняття інформації у суспільстві під час інформаційних війн. Проблеми ведення інформаційних війн досліджували такі відомі українські науковці, як: Г. Почепцов, В. Ліпкан, В. Петрик, Л. Леонтєва, В. Полевой. При маніпулюванні масовою свідомістю використовується трискладовий психологічний механізм: відключення раціонального або зниження критичного мислення, створення загрози та виклик страху і пропозиція «рятівника» (або дати

людині вихід). В такій схемі застосовуються сучасні моделі пропагандистської комунікації: схема викривленого джерела, схема легітимізації джерела та модель слухового джерела. За цими маніпулятивними схемами створюються фейкові новини. «Ми на порозі глибоких трансформацій військово-політичних та економічних альянсів, зародження нових ... ми мусимо бути активнішими, креативнішими ... нові стратегії мають виходити за рамки традиційних практик і традиційних інструментів» — зазначив В. Горбулін [1].

Формування єдиної інформаційної картини. За останні кілька років суттєво змінилося медіа-споживання контенту аудиторією. Найчастіше використовуваними джерелами новин виявилися пошукові системи (64% використовують їх щодня) та соціальні медіа (54%). Менше половини респондентів щодня покладаються на інформаційні Інтернет-портали/інтернет-ЗМІ (45%), телебачення (43%) та месенджери (39%). Значний ріст різноманіття ЗМІ пояснює, чому четверо з п'яти українців (80%) кажуть, що отримують інформацію з різних джерел. Лише меншість (19%) визнають, що постійно використовують одне і те саме джерело інформації. Молодші та більш освічені респонденти дещо частіше отримують інформацію з багатьох джерел [2]. Аби відповідати критеріям впливу на інформаційну політику під час військової агресії з 24 лютого в інформаційному просторі виходить Всеукраїнський телемарафон «Єдині новини». Єдину трансляцію започаткували за ініціативою міністра культури та інформаційної політики, її транслюють чотири медіагрупи «1+1 Media», «Starlight Media», «Медіа Група Україна», «Inter Media Group», а також Суспільне мовлення і телеканал «Рада» продовжують трансляцію цілодобово за скороченою назвою «#UАразом». Кожен канал формує свій слот тривалістю 6 годин.

Зміни в українському законодавстві, що регулює медіа діяльність в Україні та захищають інформаційний фронт в гібридній війні. Верховна Рада 19 червня ухвалила низку законопроектів щодо захисту культурно-інформаційного простору України від впливу Росії. Зокрема, парламентарії заборонили публічне відтворення музичної продукції російського походження в медіа та громадському транспорті, а також збільшили квоту на українську музику в ефірі радіостанцій і телеканалів (з 35% до 40%). Крім цього, законопроект № 7273-Д пропонує заборонити проведення гастролей за участю виконавців, які є громадянами держави-агресора. Документ також передбачає створення списку виконавців РФ, які засуджують агресію проти України, з метою дозволити виконувати твори таких авторів. Право

оновлювати такий список пропонується закріпити за РНБО. Крім того, Верховна Рада заборонила імпортувати видавничу продукцію з Росії та Білорусі (№ 7459). Зокрема, забороняється випуск, ввезення, розповсюдження в Україні книжкових видань, що містять твори авторів — громадян РФ. Водночас ця заборона не поширюватиметься на книги, видані в Україні до 1 січня 2023 року. Також був ухвалений законопроект «щодо стимулювання розвитку українського книговидання і книгорозповсюдження (№ 6287), який збільшує державні субсидії на оренду нерухомого майна, що використовується під видавничі справи.

Література

1. Горбулін В. Світова гібридна війна: український фронт: монографія / за заг. ред. В. П. Горбуліна. — Харків: Фоліо, 2017. — 496 с.
2. «Україна: споживання та сприйняття медіаконтенту», THONSON REUTERS FOUNDATION, [електронний ресурс], режим доступу: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://epim.trust.org/-application/velocity/_newgen/assets/TRFUkraineReport_UKRAINE.pdf

СЕКЦІЯ VII

ТУРИЗМ ЯК БАГАТОГРАННЕ СУСПІЛЬНЕ ЯВИЩЕ

ТУРИЗМ, ЯК ФЕНОМЕНУ ХХІ СТОЛІТТЯ, ТА ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ

Яковлева-Мельник Н. Г.

*викладач кафедри туристичного та готельно-ресторанного бізнесу
Дніпровський гуманітарний університет*

Кузнецова Є. А.

*IV курс, група ТЗ-17, спеціальність «Туризм»
Дніпровський гуманітарний університет*

Один з найприбутковіших бізнесів останнього десятиріччя (близько 10% світового ВВП) — туристичний бізнес, в 2020–2021 роках зазнав скорочення більше як 25% підприємств галузі, міжнародні потоки туристів скоротилися на 20–30% відсотків, частка у світовому ВВП знизилася до 4–5%.

Для України туризм є важливим чинником подальшого соціально-економічного розвитку. За різними джерелами, до 2022 року галузь гостинності надавала близько 4–10% ВВП країни та 20% зовнішньоторговельного обороту України, близько 15% робочої сили в Україні зайнято в туристичному бізнесі та супутніх галузях.

Пріоритетність та необхідність розвитку туристичної галузі для України можна визначити рядом факторів: наявність різностороннього потенціалу територій та населення країни; надходженню валюти в країну, поповненню державного бюджету; зав'язок з багатьма іншими галузями економіки, спонукає розвиток багатьох супутніх галузей гостинності та інше.

В Україні туристичний потенціал — багатогранний, але, на жаль, він не використовується у повному обсязі й без додаткових фінансових вкладень не здатен забезпечити конкурентоспроможність на світовому

туристичному ринку. Унікальні і нетипові природні ресурси, могли б піднести Україну на перші місця у світовій туристичній індустрії.

Для того, щоб реалізувати наявний потенціал, туристична галузь України потребує значних іноземних інвестицій для розвитку туристичного бізнесу.

У сучасних умовах інвестиції виступають важливим джерелом розвитку туризму. В Україні, останні роки спостерігалось поступове збільшення інвестицій в туризм, але їх величина залишається занадто малою для ефективної і повноцінної діяльності галузі. При цьому, основна частина (близько 80%) інвестицій припадають на технічне переоснащення і реконструкцію і тільки 20% на нове будівництво.

Загальними причинами (не враховуючи військовий стан), що перешкоджають залученню іноземного інвестиційного капіталу в туристичну сферу України з метою створення конкурентноздатного національного туристичного продукту на світовому ринку:

- відсутність якісної інформації про туристичні регіони; нерозвиненість інфраструктури, особливо в рекреаційних територіях;
- корумпованість, бюрократичність органів влади різних рівнів; відсутність стабільної політичної та економічної ситуації;
- низький рівень законодавчого та інституційного забезпечення інвестиційної діяльності; втручання місцевих органів влади в туристичний бізнес.

Стратегічними цілями інвестиційної політики в галузі туризму повинні бути:

- створення законодавчої бази щодо забезпечення гарантій іноземним інвесторам в туристичному бізнесі;
- створення сприятливого інвестиційного клімату;
- формування привабливого туристичного образу України у світі, найактивніше використання культурних і природних ресурсів України;
- стимулювання надходження іноземного капіталу на реконструкцію, будівництво та новітні методи управління туристичних комплексів, санаторіїв, готелів, що відповідатимуть міжнародним стандартам;
- запровадження нових дієвих механізмів державної підтримки сфери гостинності.

Можемо зробити висновок що, безперечна потреба туристичної галузі в іноземному інвестуванні, вимагає продуманої державної стратегії інвестиційної діяльності, що повинна сприяти створенню сприятливого інвестиційного клімату за допомогою комплексного використання інструментів державної політики.

СЕКЦІЯ VIII

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЗМІЦНЕННЯ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

КОМПЛЕКСИ ВПРАВ ДЛЯ РОЗВИТКУ СИЛИ М'ЯЗІВ

Балан О. Є.

*асистент кафедри фізіотерапії, ерготерапії та фізичного виховання
Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»*

Сьогодні виникає багато запитань, стосовно ефективності занять фізичною культурою. Заняття розпочинаються, ще з раннього дитинства, коли молодий організм дитини дозволяє набути належного рівня фізичної підготовки (Маматова, З., 2021).

Комплекси вправ дозволяють тренувати всі важливі системи організму, завдяки розвитку мускулатури, що активно і благотворно впливає на діяльність внутрішніх органів та збільшує об'єм мускулатури. Першочергово необхідно вирішувати завдання спрямовані на збереження здоров'я і тільки після цього звертати увагу на розвиток сили та корекцію фігури. Також цей вид силових навантажень дозволяє вирішувати запитання організації дозвілля молоді, відволікає від шкідливих звичок, прищеплює самодисципліну, яка є засобом активного відпочинку та формування здорового способу життя. Існування тісного зв'язку між здоров'ям та організацією фізичного навантаження доводили С. Ніколаєв, В. Ягодін, І. Гайдук, В. Єднак та В. Козлов (Кириченко, Т., 2015).

М'язова робота — необхідна умова існування м'язів. При тривалій бездіяльності м'язи атрофуються і втрачають працездатність. Систематичні тренування, тобто ненадмірна робота м'язів, впливає на збільшення їхнього обсягу, зростання їх сили та працездатності, що важливо для фізичного розвитку всього організму (Безкоровайний, Д., 2013).

Для розвитку сили м'язів, був розроблений комплекс вправ, що включає в себе: розминку, вправи на основні групи м'язів та розтяжку. Розминка дозволяє розігріти м'язи і таким чином, запобігти травмуванням протягом подальшого тренування. Виконується вона зверху-донизу, спочатку йде розігрів шиї, плечового поясу, тулубу, а потім розігрів нижніх кінцівок. В основній частині підібрані вправи на розвиток сили м'язів рук, ніг та м'язів черевного пресу. Далі наведені вправи орієнтовані на розтяжку, якими підхоже завершувати тренування і які дозволять знизити больові відчуття після тренування та прискорять відновлення організму. Також окремо представлені вправи, що виконуються за допомогою функціональних петель. Функціональні петлі можна вважати дуже мобільним тренажером, який потребує лише точки кріплення та дозволяє працювати абсолютно усі групи м'язів.

На нашу думку, засобом фізичних вправ вдосконалюється будова та діяльність усіх органів та систем організму, підвищується працездатність, зміцнюється здоров'я. Рухова активність є основним фактором оздоровлення людини, оскільки спрямована на стимулювання захисних сил організму та підвищення рівня здоров'я. Повноцінна рухова активність є невід'ємною частиною здорового способу життя і впливає практично на всі сторони життєдіяльності людини та організму в цілому (Мазур, В. & Скавронський, О., 2016).

Література

1. Безкоровайний, Д. О. (2013). Оптимізація розвитку сили та статичної витривалості юнаків в армспорті: монографія.
2. Кириченко, Т. Г. (2015). Розвиток сили у школярів засобами атлетичної гімнастики. Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини, (8), 174–181.
3. Мазур, В. А., & Скавронський, О. П. (2016). Вплив рухової активності на організм людини. Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини.
4. Маматова, З. Р. (2021, March). Особливості методики розвитку сили у підлітків. In The 7th International scientific and practical conference «World science: problems, prospects and innovations» (March 24–26, 2021) Perfect Publishing, Toronto, Canada. 2021. 903 p. (p. 511).

ВПЛИВ ОСОБИСТІСНОЇ ТРИВОЖНОСТІ НА НАВЧАЛЬНУ УСПІШНІСТЬ УЧНІВ (СТУДЕНТІВ)

Баранецька І. О.

*І курс, група ЗПЛ-21-1м, спеціальність «Психологія»
Інститут соціальних технологій Університету «Україна»
Науковий керівник: Сердюк Л. З.,
доктор психологічних наук, проф. кафедри*

Анотація. В даних тезах викладено основні причини виникнення в учнів (студентів) тривожності та її вплив на навчальну успішність. Основні психологічні проблеми, які виникають в учнів (студентів) при навчанні. Також прослідковано взаємозв'язок між рівнем тривожності і успішністю в навчанні.

Annotation. These theses present the main reasons for the acquisition for anxiety by students and an influence for the educational achievement. These are the main psychological problems that students have by study. It also explored the relationship between the level of anxiety and educational achievement.

Проблема тривожності займає особливе місце у сучасному науковому знанні. Це — «центральна проблема сучасної цивілізації», найважливіша характеристика нашого часу, їй надається значення основного «життєвого переживання сучасності». Цій проблемі присвячена велика кількість досліджень, причому не тільки у психології та психіатрії, але й в біохімії, фізіології, філософії та соціології. Тема тривожності є однією з найбільш актуальних проблем сучасного світу у різних сферах життя.

У психології при вивченні нервово-емоційної напруги велику увагу приділяють стану занепокоєння або тривоги.

Тривожність, зазвичай, пов'язана з очікуванням соціальних та індивідуальних наслідків успіху чи невдачі.

Для учнів це, перш за все, успіхи та невдачі в навчанні, а також у шкільному житті, яке поєднує в собі міжособистісні стосунки з учителем, однокласниками, батьками. Значну роль відіграють також власні переживання учнів з приводу своїх пізнавальних особливостей та самооцінки, задоволеності основних потреб, які тісно пов'язані і переважно визначаються успішністю взаємодії в міжособистісних стосунках та успішністю навчальної діяльності.

Для студентів, навчання у вищому навчальному закладі — один із різновидів діяльності, в яких на людину припадає величезне розумове та нервово-емоційне навантаження. Стрес студента під час

сесії у будь-якому навчальному закладі має певні прояви тривоги перед екзаменами: безсонні ночі, тривожні думки, зниження апетиту, прискорений пульс і тремтіння в кінцівках. Значущість екзамену викликана тим, що його підсумки впливають на соціальний статус молодшої людини, її самооцінку, матеріальне становище, подальші перспективи навчання, та в більшості випадків, на подальшу професійну кар'єру. Такі фактори, як тривога очікування екзамену, елемент невизначеності при виборі білета та жорсткий ліміт часу на підготовку, посилюють емоційну напругу до максимальних значень.

У сім'ях із доброзичливими взаєминами, діти менш тривожні, ніж у сім'ях, де часто доводиться спостерігати конфліктні ситуації. Навчальна тривожність починає формуватися ще у дошкільному віці. Цьому можуть сприяти, як стиль роботи вихователя, так і завищені вимоги до дитини та постійні порівняння її з іншими.

Поява тривоги у молодших школярів, на початковому етапі навчання, може бути певною формою їх відповідальності перед батьками за проявлену турботу. Здебільшого передумовою підвищеної тривожності дітей є завищені очікування батьків. Нормальні, середні шкільні успіхи дитини, яку батьки вважали дуже розумною, сприймаються, як невдачі. Реальні досягнення не помічаються чи не оцінюються досить високо. Негативні оцінки з боку дорослих призводять до того, що у дитини знижується впевненість у собі та підвищується тривожність. Тривожність, як емоційне напруження, створює відчуття страху у ситуації перевірки знань, страху невідповідності сподіванням оточуючих, проблеми у взаємовідносинах з учителем тощо.

Страх блокує пам'ять, тому в стані емоційного напруження учень або студент не може бути адекватним. Це, у свою чергу, призводить до погіршення результатів, до дезорганізації діяльності, непродуктивної витрати навчального часу, і як наслідок, загальна успішність навчання, рівень досягнень значно знижується. Таке зниження рівня досягнень в успішному навчанні породжує тривогу, яка сприяє закріпленню невдач. Чим далі, тим більше відбувається накопичення невдач і тому неуспішність стає «хронічною».

Важливо розуміти психологічний стан учня (студента), наявність у нього високого рівня тривожності, оскільки саме тривожність може бути негативним чинником, який знижує навчальну успішність учня (студента).

Інший варіант, коли першоджерелом хронічної неуспішності є підвищена тривожність, що сформувалася під впливом сімейних

конфліктів або неправильного стилю виховання. Така загальна невпевненість у собі, схильність панічно реагувати на будь-які труднощі переносяться і на навчання.

Незалежно від початкові причини, розвиток по типу хронічної неуспішності протікає приблизно однаково. У кінцевому результаті у всіх випадках спостерігається поєднання низьких досягнень, різко підвищеної тривожності, невпевненості у собі і низької оцінки оточуючих. Тобто високий рівень тривожності може бути як однією з причин неуспішності у навчанні, так і наслідком низьких досягнень в навчанні.

Тобто, існує взаємозв'язок між рівнем тривожності та рівнем успішності у навчанні, а саме: при високій тривожності переважає низька успішність, а при нормальному і низькому рівні тривожності — середній і високий рівень навчальних досягнень.

Література

1. Бастун Н. Індивідуальний підхід до учнів з високою тривожністю. Шестирічки в школі / Н. Бастун // Упоряд. Т. Бишова, О. Кондратюк. — Київ: Ред. загальнопед. газ., 2004. — С. 40–45.
2. Гончаренко Т. Тривожна дитина / Т. Гончаренко // Психолог. — 2004. — № 5. — С. 26–27.
3. Казанкова О. Тривожність молодших школярів / О. Казанкова // Початкова школа. — 2008. — № 3. — С. 9–10.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ

Береговенко В. І.

*II курс, група СР-21, спеціальність «Соціальна робота»
Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»
Науковий керівник: Сайко Н. О., д. пед. н., професор*

У різні часи суспільство надавало особливого значення збереженню здоров'я, його відновленню. Сьогоднішнє суспільство в умовах радикальної соціально-політичної, економічної трансформації особливо гостро потребує соціально-педагогічних технологій по формуванню здорового способу життя підростаючого покоління. Здоров'я населення є як віддзеркаленням минулого та сьогодення країни, так і її майбутнє суспільства безпосередньо залежить від здоров'я молоді.

За останніми даними Міністерства освіти і науки у дітей спостерігаються різні порушення статури (60%) вже в кінці початкової

школи та на початку середніх класів, 30–40% — мають відхилення у роботі серцево-судинної системи та різні види неврозів. Такий великий відсоток відхилень здоров'я від норми зумовлений різними причинами: тривале перебування в одному положенні, недостатня фізична активність, неякісне харчування, до цього додаються екологічні умови життя. Інтенсивність дії зазначених факторів посилюється у підлітковому віці, за рахунок зниження фізичного та підвищення нервово-психічного, інформаційного навантаження, появи шкідливих звичок у школярів. Тому перед системою освіти і батьками постає важливе питання — вчасно сформувати здоровий спосіб життя, як стиль життя особистості, а не як тимчасове явище покращення здоров'я.

Проблема формування здорового способу життя є предметом дослідження багатьох наук: психології, медицини, педагогіки. З позиції медицини проблема формування здорового способу життя розкрита в дослідженнях М. Амосова, Ю. Лісіцина, В. Язловецького та ін.; психологічні та педагогічні аспекти — вивчали науковці Г. Голобородько, Т. Круцевич, В. Оржеховська, В. Радул, М. Солопчук, А. Турчак, Б. Шиян та інші. Зважаючи на детальне вивчення проблеми здоров'я, все ж таки можна підкреслити недостатню її розробленість. Сучасна система освіти потребує цілеспрямованої соціально-педагогічної діяльності, основними завданнями якої є, як зазначає А. Капська, створення умов для збереження, зміцнення здоров'я та захисту вихованців; формування та розвиток моральних якостей, соціально значимих орієнтацій та установок; попередження негативних впливів на розвиток особистості; реалізація профілактичних, реабілітаційних, корекційних, терапевтичних заходів щодо соціалізації особистості [3].

Реалізація зазначених завдань має відбуватися на підґрунті сформованих рис характеру таких як: чесність, моральність, толерантність, оптимістичність, відповідальність, безконфліктність, високий рівень самоконтролю, впевненість у собі, тактовність, гнучкість, мобільність тощо [1].

Сучасні вчені К. Байер та Л. Шейнбер вважають, що складовими здорового способу життя є: оптимальний рухомий режим; тренування імунітету й загартування; оптимальне харчування; психофізіологічна регуляція; психосексуальна і статевая культура; раціональний режим життя; відсутність шкідливих звичок; висока медична активність [2].

Реалізація завдань соціально-педагогічна діяльність школи має базуватися на підходах комплексності, систематичності, послідовності, безперервності та охоплювати усіх учасників освітнього процесу — учнів, їх сім'ї, педагогічний колектив.

Література

1. Архіпова С.П., Майборода Г.Я., Тютюнник О.В. Методи та технології роботи соціального педагога / Автори — укладачі: С.П. Архіпова, Г.Я. Майборода, О.В.Тютюнник. Навчальний посібник. — К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. — 496 с.
2. Бойко О.В. Становлення та розвиток поняття «здоровий спосіб життя» // Морально-духовний розвиток особистості в сучасних умовах: Зб. наук. праць. Книга І. — К., 2000. — С. 117–124.
3. Капська А.Й. Соціальна робота: Навчальний посібник / А.Й. Капська. — К.: Центр навчальної літератури, 2005. — 328 с.

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ
НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ ОЗДОРОВЧИХ
І ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ПРОДУКТІВ ХАРЧУВАННЯ
В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

Брунда Н. С.

викладач Тернопільського фахового коледжу

Значне антропогенне та техногенне навантаження на природу призвело до появи загрози виникнення екологічної катастрофи глобального масштабу, тому постало питання про зміну взаємовідносин людини із природою.

Пандемія прискорила інтерес споживачів до більш цілісного підходу до здоров'я. Світова криза змінила споживчі уподобання новими і несподіваними способами. Спостерігається підвищений попит на продукти харчування та напої, що підтримують імунну систему, покращують наш настрій та зменшують вплив на навколишнє середовище. Це дало унікальну можливість брендам розробляти нові інноваційні продукти.

Розвиток будь-якої сфери господарювання пов'язаний з інноваціями. В третьому тисячолітті до споживчого кошику спокійно може потрапити їжа з комах, роздрукована на 3D принтері або створена зі стовбурових клітин тварин. Вплив зміни клімату зумовлює вирощування екзотичних культур. Через стрімкі кліматичні зміни на українські поля можуть прийти більш теплолюбні азійські рослини: рис, інжир, бавовник.

За прогнозуванням до 2050 року м'ясо може стати дефіцитом продовольства. Однак, де безсилі економісти, на допомогу прийдуть вчені. Альтернативне м'ясо з рослинного протеїну, рослинних жирів,

натуральних барвників і мінералів представив Beyond Meat на ринок України. Штучне м'ясо виготовляється з горохового білка, води і масла. Продукт є веганським, але за смаком, запахом і консистенцією майже не відрізняється від м'яса. У ньому містяться ненасичені жири, ідентичні рослинним, які на думку медиків позитивно впливають на організм, бо не містить холестерину.

Французький стартап пропонує «страви в пляшці». Це ані дієтичний, ні енергетичний продукт. Натомість це повноцінна страва для тих, хто не має часу, можливості чи бажання готувати. Страви готуються з використанням інгредієнтів найвищої якості. Продукти без глютену, лактози і без ГМО. Паризька компанія з виробництва харчових технологій Algama знаходить способи перетворити мікроборості в смачне, стійке, багате на білки джерело харчування для щоденного споживання. Стартап у Лондоні розробив істивні контейнери з водою. Це ємність з морських водоростей, яка не має смаку. При бажанні можна додати смак на вибір.

У 2011 році з'явилася концепція їжі на 3D принтері, проте нині вона тільки почала широко популяризуватися. Така їжа складна й дорога, однак це лише початок. У Дніпропетровську є перший в Україні 3D принтер, який друкує поки що шоколадом.

Професор Чжоу Вейбіао дієтолог з Національного університету Сінгапуру, запропонував новий фіолетовий хліб з використанням антоціанін, витягнутих з чорного рису. Дослідження показали, що антоціани можуть допомогти запобігти серцево-судинним, неврологічним захворюванням та раку, а також відіграють роль у боротьбі з ожирінням та діабетом, оскільки вони можуть гальмувати травні ферменти та знижувати рівень глюкози.

Протеїн із комах — майбутнє сільського господарства. Два мільярди людей вже харчуються комахами. Це екологічно чисте та невичерпне джерело білку Медики запевняють, що воно корисніше ніж з рослин.

Україна має всі необхідні економічні та соціальні передумови для формування і розгортання інновацій у харчових виробництвах. Це дає можливість прогнозувати досить інтенсивний розвиток нового, однак істотно необхідного для України шляху.

Отже, створення індустрії здорового харчування, основою якої стануть нові технології та нові харчові продукти, визначається необхідністю забезпечити населення країни здоровим, функціональним харчуванням як основним елементом підвищення якості життя людини, поліпшення стану її здоров'я та забезпечення майбутнього нації.

Література

1. Сімахіна Г. О., & Науменко Н. В. Інновації у харчових технологіях: від наукової ідеї до реалізації готової продукції. Товари і ринки. К., 2015.
2. Возіанов О. Ф. Харчування та здоров'я населення України (концептуальні основи раціонального харчування) / О. Ф. Возіанов // Журн. АМН України. — 2002. — Т. 8.

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО ВИКОРИСТАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Вишар Є. В.

*старший викладач кафедри соціальної роботи та спеціальної освіти
Полтавського інституту економіки і права
Університету «Україна»*

Основне призначення здоров'язбережувальних соціально-психологічних технологій у процесі фізичної реабілітації полягає у внесенні змін у зміст, форми і напрями індивідуального розвитку особистості, її поведінки і світосприймання задля зміни способу життя.

Залежно від наукової психологічної школи здоров'язбережувальні технології поділяються на такі групи: *глибинні технології*, засновані на психодинамічних підходах, що передбачає аналіз та розуміння того, що відбувається в житті клієнта, з'ясування причин безвідповідального ставлення до власного здоров'я та формування у нього захисних механізмів; *когнітивні технології*, що зорієнтовані на врахування при наданні допомоги клієнтові особливостей його мислення, установок, які спрямовують його дії, а також набуття клієнтом адекватних соціальним умовам навичок поведінки; *біхевіористські технології*, що передбачає зміну поведінки людини сукупністю зовнішніх факторів, тобто реконструкцією соціального середовища, його соціальних впливів, створенням необхідних умов для самозміни людини, які призводять до покращення соціального функціонування і удосконалення внутрішньої структури «Я»-особистості; *гуманістичні технології* ґрунтуються на ідеях гуманістичної психології, яка розглядає людину як унікальну, самодостатню, самоцінну і самодетерміновану систему, орієнтує на цілісне вивчення людини, спрямована на пробудження резервів особистості людини, її сил, добра, психічного здоров'я і бажання самовдосконалюватися; *екзистенційні технології* передбачають допомогу в розкритті й усуненні страху перед

усвідомленням результату існування людини, а також у встановленні контролю над власним життям, подоланні екзистенційних тривог шляхом налагодження близьких стосунків, пошуку сенсу життя.

Особливий інтерес для професійної діяльності фахівців фізичної реабілітації мають стимулюючі соціально-психологічні технології, тобто технології, які спонукають особистість до самозмін, до зміни способу життя. Основна мета таких здоров'язбережувальних технологій — це викликати бажання клієнта розвиватися, змінюватися в кращу сторону, а головне — взяти на себе відповідальність у реабілітаційному процесі.

Отримана інформація згодом фільтрується унікальним досвідом, мовою, цінностями, припущеннями, культурою, переконаннями, інтересами. Кожна людина живе в якійсь унікальній реальності, яка побудована з суто особистих сенсорних вражень, індивідуального досвіду.

Людина на своїх практичних діях має відчутти як краще їй виконувати ту чи іншу дію. Не слід багато розповідати про виконання дії, потрібно лише тренуватися і на власних діях відчувати правильність виконання того чи іншого руху, завдання. Лише підбадьорювання, фіксація найдрібніших успіхів спонукає людину вдосконалювати свою техніку. Основними правилами коучингу є: чітке уявлення картини бажаного результату; довіра інтуїції тіла, щоб виконувати удари природно, навчаючись на успіхах і помилках; відчуття, своїх дій і, головне, не оцінювати їх з позиції гарно чи погано. Як тільки ми починаємо розмірковувати, обмірковувати, усвідомлювати свої дії, спонтанність втрачається і відбувається збій у наших діях, рухах.

Отже, на основі проведеного аналізу наукової літератури можна зробити висновок, що соціально-психологічні здоров'язбережувальні технології у професійній діяльності фахівців фізичної реабілітації — це система випробуваних соціально-психологічних методів, форм і процесів цілеспрямованого впливу на особистість клієнта та його найближче оточення з метою найбільш ефективної реалізації завдань реабілітаційного процесу та збереження стійкості його результату.

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ СПЕКТРУ АУТИЗМУ

Воропа Я. А.

*II курс магістратури, група МСО21зб,
спеціальність 016 «Спеціальна освіта»*

*Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»
Науковий керівник: Клеценко Л. В., к. пед. н.*

Дітям із розладами аутистичного спектру потрібні спеціальні умови для навчання, але перелік цих умов варіюється залежно від індивідуальних особливостей дитини [1].

Великий інтерес до цієї проблеми в останні роки пояснюється зростаючою частотою даного порушення. На жаль, зростання числа аутистичних розладів спостерігається у всьому світі. За даними, опублікованими в грудні 2015 року американськими центрами з контролю і профілактиці захворювань, кожна 110 дитина (зокрема, кожен 70-й хлопчик) Америки страждає розладом аутистичного спектру, в той час як 20 років тому статистика становила 1 випадок на 500 дітей. Приблизно така ж картина спостерігається і в інших країнах.

Як правило, діти з аутизмом починають розмовляти набагато пізніше своїх однолітків. При появі перших слів і фраз з'ясовується, що багато аутичних дітей не здатні використовувати свої мовленнєві навички задля комунікації. Часто вимовлені перші слова нетипові, замість очікуваних «мама» чи «тато» дитина раптом вимовляє «телевізор» або «піді». Відзначається, що після появи перших слів у віці 11–18 місяців дитина згодом взагалі замовкає на тривалий час. Приблизно до трирічного віку у частини аутичних дітей знову спостерігається посилення мовної активності, яка виражається в ехололії — малюк просто повторює почуті слова.

Чимала частина аутичних дітей взагалі не користується мовою. Замість фрази дитина використовує вокалізації, що засвідчують комфорт чи дискомфорт, які батьки нерідко називають «співом» або «муканням». Характерним в таких випадках є поява в потоці вокалізаційних звуків, скопійованих з немовного оточення дитини.

Для успішної комунікації з дитиною з аутизмом важливо не тільки зрозуміти, яка її особиста комунікація, важливо зрозуміти, навіщо вона вдається до комунікації.

Існує дві основні причини для комунікації. Ненавмисна комунікація: коли дитина каже або робить щось, не припускаючи, що це якось вплине на інших людей. Цей вид комунікації може служити

через самозаспокоєння дитини, сприяти концентрації уваги або бути реакцією на сумний / веселий досвід.

Навмисна комунікація: коли дитина каже або робить щось з метою повідомити послання іншій людині. Цей вид комунікації може висловлювати протест проти чужих вимог або прохання. Навмисна комунікація простіше дається дитині, як тільки вона розуміє, що її дії впливають на інших людей. Для дитини з аутизмом перехід від ненавмисної до навмисної комунікації — це величезний прорив вперед [1].

Для розвитку двосторонньої комунікації корисно імітувати дії дитини і повторювати за ним його слова. Наприклад, якщо дитина б'є ложкою по столу, а дорослий починає робити те ж саме, то дитина з великою ймовірністю зверне увагу на дорослого. Цю ж ідею можна використовувати відносно звуків, які видає дитина, або сенсорного поведінки дитини, наприклад, тряски руками або обертання на місці. Як тільки дитина встановить, що дорослий імітує його дії, то він може почати імітувати дорослого у відповідь. Це створює можливість додати в спілкування щось нове, що буде повторювати дитина.

Література

1. Багрій Я. Т. Дитячий аутизм : монографія. К., 2009. 200 с.

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПІДЛІТКІВ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ

Гладус Т. А.

*II курс магістратури, група МСО21зб,
спеціальність 016 «Спеціальна освіта»*

*Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»
Науковий керівник: Клеценко Л. В., к. пед. н.*

Гуманістична парадигма сучасної освіти полягає в оновленні змісту навчання та виховання учнів. Особливе значення приділяється проблемі виховання соціально компетентної особистості. Під соціальною компетентністю ми розуміємо володіння підлітком відповідною компетенцією, що включає його особистісне ставлення до предмету діяльності або поведінки в соціумі [1]. Компетенцію ми розглядаємо як сукупність знань, умінь, навичок, способів діяльності, які стосуються певного кола явищ і процесів, необхідних для якісної продуктивної діяльності. Соціальні компетенції — це функціональні завдання, пов'язані з соціальною діяльністю або соціальною поведінкою, які підліток може успішно вирішувати [1].

Підлітковий вік — складний період статевого дозрівання та психологічного зростання, стадія онтогенетичного розвитку між дитинством і дорослістю, яка характеризується якісними змінами, пов'язаними із статевим дозріванням і входженням в доросле життя [1]. Цей вік традиційно вважається найважчим у виховному відношенні, труднощі цього віку зв'язують із статевим дозріванням як причиною різних психологічних і психічних проблем. В самосвідомості виникають значні зміни: з'являється почуття дорослості, відчуття себе дорослою людиною; саме це є центральним новоутворенням підліткового віку. Виникає жага якщо не бути дорослим, то хоча б здаватися таким. Відстоюючи свої нові права, підліток намагається обмежити своє життя від контролю дорослих і часто йде на конфлікти з ними. Окрім прагнення до емансипації, підлітку притаманна велика потреба в спілкуванні з однолітками.

Формування й розвиток соціальної компетентності саме в підлітків з інтелектуальними порушеннями можна розглядати як одне з пріоритетних корекційних завдань у забезпеченні наступності їхньої соціалізації. Процес формування соціальної компетентності — застосування інноваційних технологій у сфері міжособистісних стосунків, комунікативної та спільної діяльності — не можна розглядати як звичайну систему корекційної роботи з формування певних знань, умінь і навичок. Багато в чому успішність його реалізації залежить від індивідуальних особливостей підлітків. Тому більшою мірою виникає необхідність створити певні умови, що сприяють розширенню досвіду міжособистісного спілкування, спільної діяльності, конструктивних дій з вирішення важких ситуацій; запропонувати засоби здійснення такої взаємодії [1].

Основна мета роботи з підлітками з порушеннями інтелекту — навчити їх адекватно взаємодіяти в спільній діяльності й реагувати на важкі життєві ситуації, продуктивно вирішувати їх. Саме постійний супровід педагога та взаємозв'язок між видами діяльності на заняттях з кожного предмету, їх закріплення в позаурочних час дає можливість набутим соціальним навичкам і знанням стати соціальними компетенціями шляхом формування у підлітків соціальних та моральних переконань, які, в свою чергу, підкріплюються моральними та соціальними вчинками [1].

Література

Бистрова Ю.О. Забезпечення наступності в процесі професійно-трудової соціалізації осіб з вадами інтелектуального розвитку: монографія / Ю.О. Бистрова. — Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2012. — 332 с.

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ З АУТИЗМОМ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Козленко Я. А.

*II курс магістратури, група МСО21зб,
спеціальність 016 «Спеціальна освіта»*

*Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»
Науковий керівник: Клеценко Л. В., к. пед. н.*

Розвиток соціальної компетентності дітей є важливою соціальною і психолого-педагогічною проблемою, вирішення якої належить до нагальних питань суспільства та освіти в цілому. В умовах соціально-економічних змін перед освітою поставлено завдання не просто дати вихованцям певний рівень знань, умінь і навичок щодо основних напрямків розвитку, але й забезпечити здатність і готовність жити в сучасному суспільстві, досягати соціально-значущих цілей, ефективно взаємодіяти і вирішувати життєві проблеми [1].

Численні світові дослідження присвячені вивченню різних аспектів соціальної компетентності та зв'язку її з життєвими цінностями (J. P. Allen), з поведінкою в ситуації стресу (C. L. Hanson). Особлива увага приділяється шкільному віку як ключовому етапу формування соціальних компетенцій (Н. В. Калініна). Однак, у загальній, а особливо спеціальній психології, досліджень, спрямованих на вивчення питань соціальних компетенцій, вкрай недостатньо. Зокрема, роботи О. Л. Кононко присвячені вивченню зародження соціальних компетенцій у дошкільників [1].

Говорячи про соціокультурне предметно-просторове розвивальне середовище, необхідно відзначити його педагогічний, тобто спеціально організований характер, як результат професійної діяльності педагогів.

Середовище, як важлива умова успішного соціального розвитку, представлена в роботах Л.В. Коломійченка [1]. Продумане наповнення середовища дидактичними іграми і матеріалами, ілюстративними матеріалами, предметами реальної соціальної дійсності сприяють ранньому моральному, статевому, патріотичному, правовому вихованню. У педагогічній технології, розробленої М. Монтесорі, середовищу відводиться вирішальна роль в процесі саморозвитку, самоосвіти дитини, становлення її особистості, розвитку внутрішнього потенціалу, освоєнню соціальних ролей, придбанню якостей самостійності і відповідальності, розвитку навчальних навичок [1].

Література

1. Кононко, О. Л. Виховуємо соціально компетентного дошкільника: навч. метод. посіб. до Базової прогр. розв. дитини дошк. віку «Я у Світі» / Олена Леонтіївна Кононко. — К.: Світич, 2009. — 201 с.

ФІЗІОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА МОТОРНИХ РЕФЛЕКСІВ СПИННОГО МОЗКУ

Михальченко Т. М.

*III курс, група ФТ-19-1, спеціальність «Фізична терапія»
Інститут соціальних технологій Університету «Україна»
Науковий керівник: Колядич О. І., ст. викладач*

Дослідження рефлексів спинного мозку має велике значення для клінічної картини нервових хвороб. Так, визначаючи рефлекси різних м'язових груп, можна встановити місце ураження спинного мозку, оскільки рефлекс кожного м'яза замикається у відповідних сегментах.

Висока збудливість м'язових веретен забезпечує виконання рефлексів розтягання, які ще мають назву сухожилкових рефлексів. Вони виявляються при розтяганні м'яза, наприклад, від різкого удару молоточком по сухожилку, і полягають у скороченні цього самого м'яза. Цей типовий моносинаптичний рефлекс запускає передача збудження безпосередньо з волокна на мотонейрони відповідних м'язів. При сильнішому розтяганні м'язів разом зі збудженням м'язових веретен збуджуються і сухожилкові органи. Унаслідок цього при особливо відчутному розтяганні може спостерігатися не скорочення, а навпаки — розслаблення м'яза.

Таким чином, унаслідок того, що при збільшенні довжини м'яза збудження а-мотонейрон і в посилюється і, навпаки, при занадто сильному скороченні знижується, спинномозкові рефлекси підтримують оптимальну довжину й тонус м'язів.

Моторні рефлекси спинного мозку починаються не лише з пропріорецепторів, а й з рецепторів шкіри й навіть внутрішніх органів.

Переважна більшість рефлексів спинного мозку — полісинаптичні. Навіть сухожилковий рефлекс і рефлекс із сухожилкових органів не є суворо моносинаптичні, тому що можна виявити активність вставних нейронів, що передають гальмування до мотонейронів м'язів-антагоністів. Причому аференти сухожилкових органів беруть участь не лише в регуляції збудження або гальмування мотонейронів м'язів-синергістів або антагоністів, а й м'язів, що належать до

інших суглобів. Полісинаптичність стає ще вираженішою при подразненні інших аферентів, що входять у спинний мозок. Зумовлено це наявністю в ньому висхідних і спадних міжсегментарних рефлекторних шляхів, що забезпечують механізм конвергенції збудження.

При нанесенні подразнення (переважно больового) на шкіру спостерігають згинальний рефлекс: скорочення м'язів-згиначів відсмикує кінцівку від подразника. За своїм біологічним ефектом це «пасивний» оборонний рефлекс. Імпульси від шкірних рецепторів соматосенсорними аферентами передаються в спинний мозок, де збуджують мотонейрони згиначів і гальмують розгиначі. Гальмування мотонейронів м'язів-розгиначів збільшує швидкість і силу скорочення згиначів. Кількість м'язів-згиначів, що збуджуються, залежить від сили подразника: що він інтенсивніший, то активніше поширюється збудження. У цьому виявляється ефект сумачії (полегшення). У результаті в процес можуть утягуватися всі м'язи-згиначі не однієї, а обох кінцівок або навіть усіх чотирьох.

На відміну від цього подразнення шкіри стопи може зумовити не уникання подразника, а, навпаки, підошовне згинання стопи. Рефлекс, що виникає при подразненні шкіри стопи тиском, забезпечує контакт нижньої кінцівки з опорою при стоянні, а також первинне притискання з подальшим відштовхуванням від неї при ходінні.

У природних умовах рефлекторна діяльність спинного мозку координується вищими відділами ЦНС. У разі порушення зв'язку спинного мозку з головним унаслідок хірургічного перерізування або травми розвивається спінальний (спинномозковий) шок — тимчасове зникнення рефлекторних функцій спинного мозку (параплегія). Тривалість шоку визначає філогенетична розвиненість головного мозку, у людини — кілька місяців. Причому в людини рефлекси спинного мозку самостійно іноді можуть і не відновитися — необхідне відповідне лікування. Спінальний шок розвивається внаслідок гіперполяризації мембрани мотонейронів спинного мозку. Не виключено, що позбавлення зв'язків із центрами головного мозку розгальмовує механізми гальмування спинного мозку. Тому аферентні впливи не можуть спричинити збудження. А це означає, що в природних умовах вищі відділи ЦНС постійно збуджують, тонізують центри спинного мозку.

НЕЙРОПЛАСТИЧНІСТЬ, АБО ШЛЯХ ДО ВІДНОВЛЕННЯ**Монтрезор О. М.***І курс, група ФТ-21-1М,**спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія»**Інститут соціальних технологій Університету «Україна»**Науковий керівник: Адирхаєв С. Г., д. пед. н., професор*

Нейропластичність відома як пластичність мозку, термін, що характеризує здатність людського мозку змінюватися та адаптуватися під дією емоцій, досвіду, нового виду діяльності, здатність мозку відновлювати втрачені зв'язки внаслідок пошкодження або у відповідь на зовнішній вплив. На феномені нейропластичності базуються можливості особистого зростання та розвитку людини, процеси навчання та запам'ятовування, здатність до відновлення втрачених функцій у хворих, які перенесли інсульт або черепно-мозкову травму, стратегія лікування депресивних станів, психопатій, різного роду психічних залежностей. Теорія нейропластичності замінила пануючу до 90-х років теорію, яка стверджувала, що мозок структурується у дитячі роки і є фізіологічно статичним органом з жорсткою локалізацією певних функцій у певних зонах. Погляд сучасної нейрофізіології, враховуючи феномен нейропластичності досліджує питання того, як людський мозок змінюється протягом життя.

Фахівці були майже переконані в тому, що людина, яка перенесла інсульт, у повному розумінні цього слова, залишається віч-на-віч зі своєю проблемою і медициною, представники якої стверджували, що втрачені в результаті «удару» нейронні зв'язки не можуть відновитися. Вони вважали, що основним завданням можна назвати закріплення та підтримання невтрачених навичок. Основою таких висновків був «досвід» накопичений століттями і який закріпився у класичну догму. Навіть ставилися часові обмеження, які вказували, що відновлення старих навичок чи навпаки, напрацювання нових, неможливе вже через рік. Про продовження відновлення на другому чи третьому році мова у класичній схемі лікування взагалі не йшла. При цьому, навіть якщо у того, хто переніс «удар», щось раптом виходило за звичайні рамки, то розцінювалося це, як окремих випадок і випадковість.

Поступово подібні випадки змогли зацікавити і звернути на себе увагу фахівців, дослідження яких у цьому напрямку втілювалося в теорію, згідно з якою мозок зберігає свою пластичність після формування в дитячому періоді і здатний на клітинні або навіть масштабні зміни з перепризначенням ролей у корі головного мозку. Ця теорія

дістала назву — нейропластичність (Т. Блісс, Т. Ломо, 1973). Науковці у своїх дослідженнях пояснювали фізіологічні механізми довгострокового посилення синаптичних зв'язків, що вказують на подальше вивчення можливостей людського мозку.

На відновлення впливають, як розумові навантаження, наприклад, вивчення іноземних мов, вирішення математичних завдань тощо, так і фізичні навантаження, які будуються за принципом «від простого до складного».

Доведено, що система ЛФК та ерготерапія є основною складовою у фізичному відновленні людини впродовж тривалого реабілітаційного процесу. Акцентовано увагу на тому, що *знання про можливість відновитися завдяки здатності мозку змінюватися після отриманих ушкоджень*, дає надію та віру тим, хто хоче повернутися до повноцінного життя. Мета має бути одна — максимальне відновлення. А перший крок до відновлення — повірити що воно можливе!

АСПЕКТИ ІНТЕГРАТИВНОГО НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Силенко Н. С.

*II курс магістратури, група МСО21зб,
спеціальність 016 «Спеціальна освіта»*

*Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»
Науковий керівник: Клеценко Л. В., к. пед. н.*

Нині відбувається зміна ставлення суспільства та держави до людей з психофізичними дефектами від ізоляції та агресії до толерантності та інклюзії. Освіта є невід'ємним правом кожного. Природний етап розвитку його системи є інклюзивним навчання як логічне продовження ідей інтегративного навчання.

Аналіз наукових джерел за даною тематикою показав, що в цілому у вітчизняній та зарубіжній практиці терміни «інтеграція» та «інклюзія» є близькими за змістовно-смісловим значенням, однак не тотожними.

Термін «інтеграція» (з латинськ. *integrare* — заповнювати, доповнювати, *integer* — цілий) — це вибіркове переміщення дітей з психофізичними вадами у загальноосвітні навчальні заклади [1].

У науковій літературі термін «інтеграція» людей з порушеннями психофізичного розвитку вживається у кількох значеннях. У широкому значенні він визначається як процес і результат надання людині

з порушеннями психофізичного розвитку прав та реальних можливостей бути задіяним у всіх видах соціального життя суспільства нарівні і разом з усіма його членами. У вузькому значенні інтеграція в освіті — це залучення дітей з порушеннями психофізичного розвитку до системи загальної освіти. Тобто, інтеграція в системі освіти означає створення єдиного освітнього простору, що передбачає зближення загальної та спеціальної освіти, а також навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку в умовах, наближених до звичайних.

Важливою умовою інтегрованого навчання є набуття дітьми з вадами психофізичного розвитку соціально прийнятих норм наслідування поведінки своїх здорових однолітків. Інтегроване виховання в будь-якій формі передбачає обов'язкове керівництво корекційного педагога, участь психолога. Специфічною особливістю такої форми навчання є адаптація дітей цієї категорії до найближчого навчального середовища.

Як свідчить практика, у сучасних загальноосвітніх закладах, у тому числі й дошкільних, інтеграція означає, що дитина із психофізичними вадами має бути просто присутньою у них, внаслідок чого спостерігається відсутність повноцінної її участі в житті дитячого закладу. Інклюзія ж, навпаки, зосереджується на індивідуальних потребах вихованців, сприяючи повноцінній їх участі у всіх активних заходах через відповідне планування, диференціацію та кваліфіковану підготовку фахівців. Тобто, інклюзія — це більш широкий процес інтеграції, який передбачає доступність освіти для всіх і розвиток загальної освіти внаслідок пристосування до різноманітних потреб усіх дітей.

Література

1. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: Навчально-методичний посібник / [Колупаєва А. А., Найда Ю. М., Софій Н. З. та ін.] / за заг. ред. Даниленко Л. І. — К. : Самміт книга, 2007. — 128 с.

**КОМПЛЕКСНА ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ
ДІТЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УМОВАХ
РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ «ВІДРОДЖЕННЯ»
(М. ЧЕРНІГІВ)**

Смирнова Н. В.

*І курс, група ФТ-21-1М, спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія»
Інститут соціальних технологій Університету «Україна»
Науковий керівник: Адирхаєва Л. В., к. пед. н., доцент*

В обласному центрі комплексної реабілітації дітей з інвалідністю «Відродження» (м. Чернігів) запроваджено концепцію фізичної реабілітації «Тандем», яка визначена ВООЗ однією з провідних у відновленні та зміцненні здоров'я дітей з інвалідністю.

Основну увагу спрямовано на розробку та втілення у практичну діяльність мультидисциплінарної команди індивідуальних реабілітаційних програм, де враховано стан перебігу хвороби, ступінь тяжкості обмежень життєдіяльності та соціальної недостатності, оцінки прогнозу. Передбачено необхідний комплекс заходів, спрямованих на: виявлення та зміцнення компенсаторних механізмів, корекцію загальної резистентності організму, медико-соціальний патронаж батьків дитини з метою навчання їх методів реабілітації в домашніх умовах, забезпечення наступності та безперервності цього реабілітаційного процесу, соціально-педагогічний патронаж шляхом діагностики та наступної психологічної корекції внутрісімейних стосунків, особливо, у неповних та неблагополучних сім'ях, навчання батьків в питаннях вибору методів педагогічного впливу на своїх дітей, навчання дітей соціально прийнятним моделям поведінки, ерготерапію, медичне та соціально-гігієнічне консультування.

Центр має вітчизняне та зарубіжне сучасне обладнання, яке відповідає нормам європейських реабілітаційних клінік та дозволяє проводити наукові дослідження, результати яких складають зміст варіативних програм фізичної терапії/реабілітації.

Базовим кінезотерапевтичним складником є *мобілізуюча гімнастика*. Вона органічно входить в структуру системи реабілітації і є основним методом впливу на формування активних рухів у пацієнтів з дитячими церебральними паралічами. Мобілізуюча гімнастика, як і рефлексотерапія, спеціальна система масажу, належить до основного пакету відновних засобів та призначається практично всім нашим пацієнтам, які проходять курс корекції. Додаткові форми кінезотерапії

(механотерапія, велотренування, моделювання ходи тощо) призначаються хворій дитині у залежності від стадії його локомоцій та фази вертикалізації, на якій він перебуває, а також рівня його інтелектуального розвитку. Процес мобілізації передбачає моделювання біомеханіки середніх (колінних, ліктьових), а в подальшому і малих (суглоби кисті, ступні) периферичних суглобів на фоні використання максимального рухового спектра. Застосовуються вправи для релаксації м'язів, які обслуговують середні й малі суглоби. У залежності від ступенів функціональної свободи цих суглобів здійснюється пасивна, пасивно-активна їх розробка із поступовим переходом до активного відтворення рухів у всіх фізіологічно можливих площинах. Основна увага при цьому надається послабленню патологічних горизонтальних, вертикальних, діагональних синкінезій.

Рефлекторно-навантажувальний костюм «*Гравістат*» — унікальний метод реабілітації дітей з ДЦП, призначений для відновлювального лікування дітей, підлітків та молоді, що хворіють на ДЦП, використовується для корекції рухових порушень.

Підвісна терапія — це спеціальна підвісна система для навантаження опорно-рухового апарату і відновлення амплітуди руху, нормалізації тону м'язів, збільшення їхньої сили та розвитку координації рухів.

Нейро-ортопедичний реабілітаційний *пневмокостюм РПК «Атлант»* — одне з останніх досягнень в області медичних технологій: для реабілітації неврологічних хворих з руховими порушеннями внаслідок черепно-мозкової травми, гострого порушення мозкового кровообігу, пошкодження хребта і спинного мозку, дитячого церебрального паралічу (ДЦП), а також при захворюваннях опорно-рухової системи.

АКВААЕРОБІКА, ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ВІДНОВЛЕННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО СТАНУ ЖІНОК У СТАДІЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

Юрченко О. О.

І курс, група ФТ-21-1М,

спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія»

Інститут соціальних технологій Університету «Україна»

Науковий керівник: Адирхаєва Л. В., к. пед. н., доцент

Аквааеробіка характеризується, як система фізичних вправ вибіркової спрямованості у умовах водного середовища, що виконує роль багатофункціонального тренажера завдяки природним властивостям. Оздоровче-відновна дія засобів аквааеробіки обумовлена активізацією найважливіших функціональних систем організму жінок різного віку, високою енергетичною вартістю роботи, що виконується, феноменом гравітаційного розвантаження скелетно-м'язової системи, наявністю стійкого ефекту загартовування. Заняття у воді характеризуються широким спектром цільової спрямованості, а саме: лікувально-профілактичної, рекреативної, кондиційної, спортивно-орієнтованої.

Аквааеробіка знімає м'язову напругу, допомагає позбутися від стресу, зміцнити нервову систему. Шкіра стає м'якою і еластичною завдяки впливу потоків води. Аквааеробіка допомагає бути здоровим, рідше хворіти, знизити вагу, привести в тонус майже всі групи м'язів.

Нашу увагу було сфокусовано на розробці програм фізичної терапії/реабілітації для жінок різного віку з порушенням функціонального стану, зміст яких являє собою різноманітні комбінації вправ вибіркової спрямованості: дистанційне плавання (з повною координацією рухів і по елементам, плавання під водою) з використанням різних засобів та режимів; ігри у воді, пірнання, стрибки у воду, варіанти прикладного плавання; нові форми рухової активності у умовах водного середовища. Використано заняття переважно аеробної та силової спрямованості.

Об'єднані у програмі інтеграційного характеру вони спрямовані на вирішення цілого ряду завдань, серед яких: підвищення діяльності серцево-судинної та дихальної систем; розвиток сили різних м'язових груп, збільшення гнучкості й амплітуди рухів важливіших зон суглобів, корекція постави, покращення психоемоційного стану. Використано заняття переважно аеробної та силової спрямованості.

Доведено, що виявлені відмінності реакції серцево-судинної системи під час занять аквааеробікою, що мають неоднакову спрямованість, свідчать про необхідність диференційованого підходу до формування груп тих, хто займається. Зокрема, силовий варіант кращий для людей з невисоким рівнем фізичної підготовленості.

Активні заняття у воді поєднують у собі м'які, шадні умови і дуже високу ефективність: результативність навантажень підвищується в воді в кілька разів, оскільки є опір і при цьому тіло — легке. Тому для літніх людей, у кого є травми, для вагітних аквааеробіка — відмінний спосіб підтримки рухової активності, який розслаблює, не несе ризиків травмувати спину або стегна. Заняття у воді допомагають зняти навантаження з хребта, виступають профілактикою стрий і розтяжок. Для дітей аквааеробіка — ідеальний вид фізичного навантаження: ризик травм мінімальний і тому можна виплеснути надлишок енергії, зміцнити здоров'я, сформувати гарну поставу і тим самим уникнути проблем зі здоров'ям у дорослому віці. Літнім людям такі заняття допомагають розробити суглоби кінцівок, поліпшити свою фізичну форму. Вода масажує і прискорює кровообіг. Тим, у кого варикозне розширення вен, регулярні заняття допоможуть розвантажити судини, поліпшити кровообіг. Жінкам, які прагнуть скинути вагу, тренування дозволять збільшити витрати енергії, тим самим швидше досягти результату. При цьому, навантаження на суглоби буде низьким, а ефективність — в кілька разів вище, ніж у тренажерному залі.

Для отримання відчутного ефекту слід займатися від двох до чотирьох разів на тиждень протягом години.

СЕКЦІЯ ІХ

СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ АГРЕСИВНОСТІ У ВЗАЄМИНАХ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Балюк О. В.

*здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
зі спеціальності 053 «Психологія»*

Новокаховський гуманітарний інститут Університету «Україна»

Науковий керівник: Заїка В. М., к. псих. н.,

доцент кафедри соціальної роботи та спеціальної освіти

Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»

Агресивна поведінка учнів молодшого шкільного віку є однією з найактуальніших проблем сьогодення. Дитячу агресію ми, досить часто, зустрічаємо на вулиці, дома, в школі, спостерігаємо при спілкуванні з однолітками та дорослими людьми. Нажаль, така поведінка дітей останнім часом стає частиною нашого повсякденного життя.

Під агресією, ми маємо на увазі будь-яку фізичну чи словесну дію, яка має на меті заподіяти шкоду чи збитки іншим людям або самому собі. Агресія, може бути: вербальна і невербальна. *Так, вербальна агресія* — вираження негативних емоцій як через форму (крик, верещання), так і через словесні відповіді. Це можуть бути: погрози, образливі прізвиська, висміювання, зухвала поведінка по відношенню до дорослих або однолітків з метою викликати в іншої людини неприємні почуття. *Невербальна агресія* буває фізична й не фізична. Агресія фізична — це застосування фізичної сили проти іншої людини, псування дітьми оточуючих предметів, що частіше зустрічається у хлопчиків. Не фізична агресія — це заподіяння болю іншим за допомогою

фізичних нападів, наприклад, різного роду ударів, штовхання, щипання, кусання, підніжки, дряпання, удари різними предметами тощо [1].

Ми неодноразово спостерігали, як діти під час агресії можуть розірвати малюнок однолітка або зламати його іграшку під час гри, причому, як правило, тому, хто становить меншу загрозу для дитини або викликає менше уваги. Досить часто агресивна поведінка спрямована на більш слабких — молодших братів або товаришів, тобто на тих, від кого не чекають покарання.

Як ми вже зазначали, агресивна поведінка в дітей молодшого шкільного віку, останнім часом зустрічається все частіше і частіше. Останніми роками спостерігається тенденція до збільшення рівня агресивності дітей: вони стають більш гучними, крикливими, непосидючими, «моторними», швидше й легше вступають у конфлікти, непоступливі, забіякуваті. Агресія часто є основним джерелом проблем у стосунках між людьми, заподіюючи їм біль і незрозуміння. Все більше дорослих відчувають безпорадність, почувши із засобів масової інформації про прояви різного роду жорстокості серед дітей.

Сьогодні більшість психологів-дослідників агресивної поведінки прийшли до висновку, що така поведінка вивчається так само, як і інші види поведінки людини, за якими, завжди можна знайти причину агресії. Як правило, вона базується на незадоволених потребах дитини, таких як відсутність похвали, почуття причетності до групи, відчуття своєї цінності та важливості. Також виникненню агресивної поведінки сприяють: пережитий досвід якої-небудь форми насильства (фізичного, психологічного, морального, сексуального тощо; відчуття безпорадності, приниження, злості або відчаю, небезпеки, самотності, що наростає; схильність до залежності, протиправної поведінки. Спостерігаючи за дітьми, ми можемо сказати, що головною ознакою їхньої агресивності є надмірна запальність, яку важко контролювати. Враховуючи причини, що призводять дітей до агресивних дій, роботу з дітьми з агресивною поведінкою, а також профілактичну роботу слід проводити в тих напрямках, які відповідають або компенсують заблоковані (незадоволені) потреби дитини [2; 3].

Література

1. Агресивна дитина: як їй допомогти. Упоряд. О.А. Атемасова. Х.: Ранок, 2010. 176 с.
2. Бовть О. Проблема корекції агресивної поведінки дітей. Рідна школа. 1997. № 5. С. 40–42.
3. Карпінська Т. Основні методи та прийоми попередження і контролю агресивної поведінки. Психологія і суспільство. 2010. № 4 (42). С. 104–110.

ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ СТАТЕВОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Заїка В. М.

*к. псих. н., доцент кафедри соціальної роботи та спеціальної освіти
Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»*

Пилипенко В. В.

*здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
зі спеціальності 053 «Психологія»
Новокаховський гуманітарний інститут Університету «Україна»*

Саме в підлітковому віці відбувається стрімкий розвиток та формування всіх органів та систем людини. У зв'язку з цим фізіологічні зміни організму підлітка впливають на становлення його психічних особливостей, а саме статевої та гендерної ідентифікацію, статево-рольові відносини [1].

До анатомо-фізіологічних перебудов у підлітковому віці відносять: 1. Нерівномірний розвиток кістково-м'язової системи, який проявляється відставанням росту м'язової маси від темпів росту кісткової системи. 2. Дисгармонію в координації рухів, що проявляється у певній незграбності та вуглуватості. В зв'язку з такими змінами тіла у підлітків виникає певний психологічний дискомфорт, який вони намагаються іноді приховати. 3. Невідповідність у розвитку серцево-судинної системи, коли посилено росте серце, але відстають у розвитку кровоносні судини. Це порушує психічне та фізичне самопочуття підлітка. 4. Статеве дозрівання, яке характеризується внутрішніми змінами організму, розвитком залоз внутрішньої секреції. Відбуваються також зовнішні зміни в конституції тіла, проявляються вторинні статеві ознаки, що сприяє підвищенню інтересу до самого себе та до протилежної статі. Відбувається активне засвоєння стереотипів поведінки, які пов'язані з усвідомленням приналежності себе до певної статі; закріплення особливостей статевих відмінностей у сприйнятті, емоційній сфері, інтелектуальній направленості, загальних особистісних установках, якими відрізняються підлітки-дівчата від підлітків-хлопців [3].

І.С. Кон вказує, що труднощі у психосексуальному напрямі з'являються частіше у тих підлітків, які не бажають обговорювати заборонені теми з однолітками, «чиї еротичні переживання не знаходять вербалізації і через це уходять вглиб та закріплюються». Не в силах прийняти свою власну сексуальність, що формується, при-

зводить до того, що підлітки несвідомо намагаються відмежуватися, сховатися від «фактів життя» за допомогою психологічних захисних механізмів: підкресленого презирливого відношення до почуттів, як до чогось брудного, низького, а також інтелектуалізації — демонстрації відсутності інтересу до почуттєвого.

Н.Ю. Максимова вказує на те, що «усвідомлення своєї належності до певної статі, яке виникає в більш ранньому віці (3–5 років), в підлітковому періоді загострюється, набуваючи інколи гіпертрофовані форми і викликаючи хворобливі переживання. Наприклад, запізнення появи вторинних статевих ознак викликає тривогу, напруженість, усвідомлення своєї майбутньої неповноцінності, як чоловіка, або страх своєї непривабливості, як жінки, передчуття самотньої нещасливої долі. Занадто раннє статеве дозрівання також небезпечно виникненням психотравмуючої ситуації, а сексуальні переживання і статева активність підлітка стають настільки інтенсивними, що поглинають всю його увагу й думки. В цьому випадку можливі також ранні статеві зв'язки, гомосексуальні контакти, перверсії тощо [2, с. 59].

Спеціалісти стверджують, що під час статевого дозрівання у підлітків часто спостерігається підвищена збудливість нервової системи, надмірна образливість, різкість тощо. Процес статевого дозрівання має найбільший вплив на духовне життя підлітка, його самопочуття та загальний стан та потребує відповідного виховного та психокорекційного впливу.

Література

1. Заїка В.М. Психологічні особливості формування гендерної ідентичності як складової збереження репродуктивного здоров'я сучасної молоді. Соціальна робота у сфері збереження репродуктивного здоров'я молоді: теорія і практика: Навчальний посібник [за заг. ред. Сайко Н.О., Златопольської Н.В.]. Полтава: ТОВ «АСМІ», 2021. С. 92–104.
2. Максимова Н.Ю., Толстоухова С.В. Соціально-психологічний аспект профілактики адиктивної поведінки підлітків та молоді. К., 2000. 200 с.
3. Седих К.В., Моргун В.Ф. Делінквентний підліток. Навчальний посібник для студентів. 3-є вид., доп. К.: ВД «Слово», 2019. 272 с.

КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВА РОБОТА З ДІТЬМИ, ЯКІ МАЮТЬ ПОРУШЕННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Коваль О. В.

I курс, група ЗСПО-21-1м,

спеціальність «Корекційна педагогіка, спеціальна психологія»

Інститут соціальних технологій Університету «Україна»

Науковий керівник: Литовченко О.В., доктор пед. н., доцент

В умовах війни питання організації та проведення корекційно-розвиткової роботи з дітьми, що мають особливі потреби, не втратило своєї актуальності, а навпаки поставило перед суспільством нові завдання. Враховуючи реалії воєнного часу ми маємо здолати цілий ряд нових перешкод, які з'явилися в житті батьків та педагогів особливих дітей: створити атмосферу для забезпечення психологічного та фізичного комфорту дітей в нових умовах; допомогти дітям адаптуватися до змін; ефективно організувати та оптимізувати роботу в сьогоденній ситуації із максимальним дотриманням безпекових вимог; бути готовим до того, що дитина довше сприйматиме та засвоюватиме інформацію, ніж раніше.

З 2017 року Україна активно розвиває інклюзивне середовище з метою створення єдиних підходів у системі освіти України, де кожна дитина буде охоплена навчанням та зможе реалізувати свій потенціал.

Так, інклюзивне освітнє середовище та система освітніх послуг мають відповідати міжнародним стандартам. Це буде гарантувати здобувачам освіти можливість вчитись, незалежно від їхніх особливих освітніх потреб, на всіх рівнях освіти протягом усього життя. Міністерство освіти і науки розробило проєкт Національної стратегії розвитку інклюзивної освіти на 2020–2030 роки [3] та план заходів з її реалізації.

Загалом, в Україні за статистичними даними Міністерства освіти та науки України станом на 2021 рік створено 18681 інклюзивних класів; 4 369 спеціальних груп у 1630 закладах дошкільної освіти, де 61 668 дітей здобувають дошкільну освіту; 3 796 інклюзивних груп у 2 242 закладах, де виховуються 6 849 дітей.

Розвиток інклюзивної освіти в Україні спрямований на забезпечення всіх дітей з особливими освітніми потребами, незалежно від нозологій, можливістю отримувати освітні послуги за місцем

проживання, для подальшого їх становлення як повноцінних членів суспільства.

На сьогодні точних статистичних даних щодо кількості людей з порушенням інтелектуального розвитку в Україні немає. Адже в нашій країні людей з інтелектуальними та психічними порушеннями об'єднують в одну групу. Так, в ухваленій урядом у 2017 році Концепції розвитку психічного здоров'я [2] використовують термін «особи з розладами психіки та поведінки», і їхня кількість на момент ухвалення документа становила понад 261 тисячу осіб, з яких 8,5% — діти від 0 до 17 років.

Говорячи про необхідність забезпечення дітей з порушенням інтелектуального розвитку можливістю отримувати освіту, ми маємо розуміти і про необхідність, особливості та специфіку корекційно-розвиткової роботи саме з цією категорією дітей.

Поняття «корекційно-розвиткові послуги (допомога)» визначено у Законі України «Про освіту» (2017) [1] як комплексна система заходів супроводження особи з особливими освітніми потребами у процесі навчання, спрямованих на корекцію порушень шляхом розвитку особистості, її пізнавальної діяльності, емоційно-вольової сфери та мовлення.

Зростанню актуальності проблеми корекційно-розвиткової роботи з дітьми, які мають порушення інтелектуального розвитку, сприяє і створення та розвиток інклюзивного середовища в Україні та світі. Більшої уваги потребує саме корекційно-розвиткова складова освітнього процесу. Адже говорячи про забезпечення освітніх потреб дітей з порушенням інтелектуального розвитку, ми маємо розуміти, що ефективності можна досягнути лише за комплексного підходу, тобто поєднуючи освітній процес із корекційно-розвитковим.

Література

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Концепція розвитку психічного здоров'я. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1018-2017-%D1%80#Text>
3. Національна стратегія розвитку інклюзивної освіти на 2020–2030 роки (Проект). URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-rozrobilo-strategichni-napryami-rozvitku-inklyuzivnoyi-osviti-do-2030-roku>

СПЕЦИФІКА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ЛЮДЬМИ ПОХИЛОГО ВІКУ

Куліченко С. В.

*II курс, група СР-21, спеціальність «Соціальна робота»
Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»
Науковий керівник: Сайко Н. О., д. пед. н., професор*

З переходом людини на пенсію настає новий етап життя, який супроводжується певними кризисними проявами і моментами: виникає почуття самотності, непотрібності, знецінюється значення життя, також додається проблема зменшення об'єму матеріальних доходів. У зв'язку з цим люди похилого віку потребують спеціальних форм і методів соціальної роботи, яка має бути спрямована на повернення їх до активного життя та підтримку у складних ситуаціях.

Проблеми організації соціальної роботи досліджуються у роботах багатьох науковців А. Капської, І. Зверєвої, С. Архипової, О. Коваленко, С. Коваленко, Т. Семигіної, І. Трубнік, в яких представлено інноваційні форми, методи допомоги особам похилого віку.

Так, С. Архипова особливу увагу звертає на організацію освітніх процесів серед людей похилого віку, підкреслюючи необхідність задоволення потреб зазначеної категорії за соціальним, валеологічним і аксеологічним напрямками [2]. Психологічні аспекти організації міжособистісного спілкування людей похилого віку досліджує сучасна науковиця О. Коваленко [1]. І. Трубнік підкреслює необхідність організації спеціального процесу спілкування з особами похилого віку. Потрібно спілкуватися таким чином, підкреслює автор, щоб людині захотілося проявити активність, з'явився інтерес, бажання жити та, головне, щоб вона відчула себе потрібною [3].

Необхідним є конкретизувати та розкрити специфіку функцій соціального працівника у роботі з людьми похилого віку. На початку соціальної роботи з людьми похилого віку має здійснюватися соціальна, психологічна діагностика, задля зрозуміння наявності життєвого потенціалу людини, прагнень, бажань, побутові умови тощо. Особливо важливою є корекційна функція, яка полягає в комплексному впливі (вербальному і невербальному) на когнітивну, емоційну, поведінкову сфери особистості похилого віку. Засоби впливу мають добиратися з урахуванням вікових змін когнітивних процесів, вразливості емоційної сфери, що має відображення у поведінці особистості. Сутність соціалізуючої функції у роботі з особами похилого

віку полягає у тому, що соціальний працівник має сприяти включенню клієнта до різноманітних видів діяльності, в яких будуть формуватися нові соціальні зв'язки, коло спілкування та інтереси. Це можуть бути творчі заняття за інтересами, подорожі (якщо клієнт матеріально забезпечений), заняття посильним спортом тощо. Варто підкреслити специфіку комунікативної функції соціального працівника у роботі з особами похилого віку. Враховуючи те, що літні люди мають дефіцит спілкування, то потрібно більше часу приділяти вислуховуванню клієнта, підтримці його словами, підкресленню важливості його повідомлень.

Отже соціальна робота з людьми похилого віку має бути зорієнтована на активну підтримку процесів соціалізації, комунікації та створення сприятливих соціальних умов для їх розвитку.

Література

1. Коваленко О. Г. Міжособистісне спілкування осіб похилого віку : психологічні аспекти : монографія / Олена Григорівна Коваленко. — К.: Інститут обдарованої дитини, 2015. — 456 с.
2. Соціально-педагогічна діяльність в умовах трансформації суспільства: теоретичні та прикладні проблеми: монографія / С. П. Архипова, Т. М. Десятов, І. І. Курляк, Л. І. Міщик, Г. Я. Майборода та ін.; за заг. ред. С. П. Архипової. — Черкаси: ФОП Гордієнко Є. І., 2014. — 235 с.
3. Трубнік І.В. Підготовка майбутніх фахівців із соціального забезпечення до роботи з людьми похилого віку / Духовність особистості: методологія, теорія і практика. — К. — 1 (76). — 2017р. — С. 203–207.

МІЖНАРОДНА СОЦІАЛЬНА РОБОТА: РЕАКЦІЇ НА ВІЙНУ В УКРАЇНІ

Литовченко О. В.

*докт. пед. наук, с.н.с., доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки
Інституту соціальних технологій Університету «Україна»*

24 лютого 2022 року розпочалося широкомасштабне вторгнення російської федерації в Україну (війна триває 8 років). Війна завдає значних втрат українській державі, спричинила загибель тисяч українських громадян, руйнування інфраструктури, житлових будинків тощо. Окупація українських земель, військові злочини, складна економічна ситуація спричинили гуманітарну кризу у деяких областях. Водночас, жорсткі події згуртували українців, сприяли консолідації не лише України, але і всього цивілізованого світу. Професіоналізм

та героїчна стійкість ЗСУ зміцнили віру в Перемогу, зумовили значну активізацію громадянського супротиву, волонтерського руху. Країни Європи та світу підтримують український народ у визвольній боротьбі, вживають різноманітних заходів для того, щоб наблизити Перемогу України.

Важливого значення у складний період розвитку країни набуває соціальна робота, діяльність фахівців соціальної сфери.

Метою публікації є стислий аналіз реакції міжнародних організацій соціальної роботи, насамперед Міжнародної федерації соціальних працівників (IFSW), на війну в Україні (за матеріалами публікацій <https://www.ifsw.org/>).

За результатами аналізу публікацій, висвітлених на офіційному порталі IFSW, можливо узагальнити наступне:

– *Підтримка України у боротьбі за власну державу* («Ми стоїмо разом з народом України за його право на власну націю, ідентичність та свободу від панування»... «IFSW Europe організувала координацію та реагування громади на потреби біженців, які тікають з України. Крім того, вони надають допомогу людям, які залишаються в країні. Ці колективні дії є безпрецедентними в житті IFSW і показують зростання та силу нашого розвитку...» [1].)

– *Заходи на підтримку соціальних працівників в Україні, інших країнах* («...Наші колеги соціальні працівники в країнах, що прикордонні з Україною, реагували безпосередньо на постраждалих. Соціальні працівники працюють довгі години в дуже складних умовах, на кордоні з Україною, щоб запропонувати допомогу окремим особам та сім'ям. ...є витрати на проїзд та проживання. Therefore, IFSW Europe decided to open a call for donation...» [2].)

– *Значна увага і підтримка з боку європейських асоціацій соціальних працівників у вирішенні проблеми допомоги біженцям із України.* («Голландська асоціація BPSW 7 травня 2022 року розмістила на своєму сайті спеціальний файл про кризу біженців. Є інформація про роботу, яку виконують соціальні працівники в прикордонних районах у різних країнах, і як ми можемо їх підтримати. Значна частина присвячена допомозі біженцям у Нідерландах, а також інформація про різні способи допомоги...» [3].)

– Водночас, є ознаки *невірного розуміння* представниками IFSW співвідношення впливу війни на цивільних громадян України та росіян, що спричинене значною пропагандою рф, яка прагне викликати «жалість» та скасувати санкції. («IFW підтримує всіх людей, які постраждали від цієї кризи. Ми стоїмо разом з народом України

за його право на власну націю, ідентичність та свободу від панування. Ми підтримуємо людей Росії, які голодують і піддаються значному ризику від режиму, який запровадив драконівські закони, намагаючись перешкодити їм виступати за мир...» [1]).

Література

1. IFSW ACTION ON UKRAINE CRISIS. <https://www.ifsw.org/ifsw-action-on-ukraine-crisis/>
2. CALL TO SUPPORT SOCIAL WORKERS! <https://www.ifsw.org/call-to-support-social-workers/>
3. DUTCH ASSOCIATION OPENS FILE ON REFUGEES FROM UKRAINE. <https://www.ifsw.org/dutch-association-opens-file-on-refugees-from-ukraine/>

ТВОРЧИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ — МЕТОДИ РОБОТИ

Мальцева Б. В.

*II курс, група ПЛ-20-1м-пк, спеціальність «Психологія»
Новокаховський гуманітарний інститут Університету «Україна»
Науковий керівник: Лісна С. М., ст.викладач*

Цілеспрямований розвиток творчих здібностей особистості є важливим завданням сьогодення і одночасно складною і суперечливою проблемою формування знань, умінь і навичок як основних складових, що визначають готовність дитини до діяльності й усвідомленої поведінки. Це пов'язано із зростаючою потребою суспільства удосконалити умови підготовки дитини до трудової діяльності та спілкування як провідних форм її взаємодії із соціальним і природним середовищем.

Кожна дитина народжується з природними творчими задатками, але творчими людьми виростають лише ті, умови виховання яких дозволили розвинути ці здібності вчасно. Багато залежить від того, хто опиниться поруч із дітьми, коли вони робитимуть перші кроки у складний та багатогранний світ мистецтва. Слід намагатися організувати спілкування таким чином, щоб кожна дитина могла відкрито радіти результатам як власної, так і спільної творчості.

Фахівці, що досліджують процес розвитку дітей, виділяють основні компоненти творчих здібностей, серед яких мотиваційно-творча активність (допитливість, особиста значущість творчої діяльності; прагнення до самоосвіти, самовиховання); інтелектуально-логічні здібності (здібність аналізувати, порівнювати, виділяти головне,

описувати, давати визначення; пояснення тощо); інтелектуально-евристичні здібності (генерування ідей та гіпотез, асоціативність та критичність мислення, незалежність суджень); здібності самоорганізації (здібність бачити мету, планувати діяльність і раціонально використовувати час, самоконтроль); комунікативні здібності.

Звичайно, кожен із зазначених компонентів творчих здібностей відіграє певну роль у процесі творчої діяльності. Однак найбільш вагомим все ж є інтелектуальний компонент. Інтелектуально-евристичні здібності називають творчими, у вузькому значенні слова креативними. Саме вияв цих властивостей характеризує діяльність як творчу.

Завдання творчого розвитку дошкільників можна представити як:

– формування творчого ставлення дітей до оточуючого (розвивати вміння бачити і відчувати красу в природі, вчинках, мистецтві, розуміти прекрасне; виховувати художній смак, потреба в пізнанні прекрасного);

– формування художніх умінь у сфері різних мистецтв: навчання дітей малюванню, ліпленню, конструюванню; співу, рухам під музику; розвиток словесної творчості.

Кожній групі завдань творчого розвитку відповідають свої методи. Ведучими методами для вирішення першої групи завдань є показ, спостереження, пояснення, аналіз, приклад дорослого. Друга група завдань пов'язана з формуванням навичок художньої діяльності. Для вирішення цих завдань в якості ведучих потрібні практичні методи: показ, вправа, пояснення, метод пошукових ситуацій. У рамках цієї роботи загальний принцип відбору методів — знаходити такі методи і прийоми, які б підтримували у дітей бажання створювати витвори мистецтва власними руками (ліпити, малювати, майструвати, прикрашати), брати участь в художній діяльності різних видів.

Крім того, творчі завдання і всякий прояв творчості обов'язково повинні поєднуватися з навчанням навичкам художньої виразності. Тому й потрібні методи прямого навчання: показ, вправа, обстеження предметів, опис. У цих випадках навчання стає одним із факторів, що стимулюють творчість, а творчі завдання надають навчанню розвиваючий характер.

Отже, творчий розвиток дітей може бути організовано в різних формах. В основі методики розвитку їх творчої діяльності лежить спільна робота вихователя і дитини в розвитку в нього творчих здібностей і сприйняттю художніх цінностей, до продуктивної діяльності, усвідомленого ставлення до соціального, природного, предметного середовища.

ПРОФІЛАКТИКА БУЛІНГУ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Недосіка О. С.

*II курс, група СР-21, спеціальність «Соціальна робота»
Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»
Науковий керівник: Сайко Н. О., д. пед. н. професор*

Останнім часом все значного поширення набуло явище булінгу у шкільному середовищі. Педагоги часто дистанціюються від зазначеної проблеми, а також спостерігається відсутність поінформованості учителів щодо подій в учнівському середовищі. Як правило, діти намагаються приховати від дорослих ситуації цькування і засуджують тих учнів, які наважилися про це повідомити. Відсутність інформації, невміння виявити проблему, незнання ефективних методів реагування на неї, може призвести до утворення не здорової, руйнівної для психіки психоемоційної атмосфери. Тому важливим завданням сучасних закладів середньої освіти є підсилення системи первинної соціально-педагогічної профілактики проблеми булінгу у шкільному середовищі та застосування методів її подолання у разі виникнення.

Теоретико-методологічною основою дослідження проблеми булінгу, його структури, причин виникнення є праці таких зарубіжних та вітчизняних учених, як А. Король [3], Є. Кіричевської [4], С. Стельмаха [5], Д. Фразера [6] та інших. У їх наукових дослідженнях висвітлюються психологічні аспекти учасників булінгу, його вплив на особистість, наслідки та шляхи подолання. У той же час питання розробки та використання соціально-педагогічних технологій профілактики булінгу у загальноосвітньому навчальному закладі залишається малодослідженим у вітчизняній науці.

Досліджуючи проблему булінгу, нами були виокремлені основні причини виникнення булінгу серед підлітків — вплив засобів масової інформації, що пропагують культ сили; копіювання негативних моделей поведінки дорослих, що переносяться у молодіжну субкультуру. Для підвищення ефективності первинної профілактики проблеми булінгу в шкільному середовищі нами була розроблена програма «Профілактика булінгу серед підлітків», яка містить теоретичний блок та блок формування практичних умінь. Під час реалізації теоретичного блоку дітям надавалась інформація про різні підходи до розуміння поняття «булінг», його ознаки та знайомили учнів з нормативно-правовою базою, що спрямована на подолання

проблеми булінгу. Основними організаційними формами діяльності зазначеного блоку були інтерактивні лекції, вебінари, обговорення, дискусії, мозкові штурми. У свою чергу, блок формування практичних умінь був спрямований на формування умінь правильно реагувати на ситуації булінгу та як справлятися з власними агресивними станами і нейтралізувати зовнішню агресію. Реалізація зазначеного блоку відбувалась у таких формах, як тренінги, практичні вправи, конкурси, ігри. Також програма передбачала роботу з дорослими (з батьками дітей та педагогічним колективом школи), яка була спрямована на підвищення рівня педагогічної культури, формування умінь реагувати на булінг як в дитячому колективі, так і серед дорослих. Особливо зверталася увага на ті чинники, що сприяють формуванню здорової психоемоційної атмосфери школи.

Література

1. Король А. Причини та наслідки явища булінгу / А. Король // Відновне правосуддя в Україні. — 2013. — № 1 — 2. — С. 14–16.
2. Кіричевська Є. В. Насильство в загальноосвітніх навчальних закладах: стратегії подолання / Є. В. Кіричевська // Практична психологія та соціальна робота. — 2010. — № 8. — С. 4–10.
3. Стельмах С. Булінг у школі та його наслідки / С. Стельмах // Гуманізація навчально-виховного процесу: збірник наукових праць / за заг. ред. проф. В. І. Сипченка. — Слов'янськ: СДПУ, 2011. — С. 431–440.
4. Фразер Д. Булінг: звичайне явище, що руйнує психіку / Д. Фразер // Педагогічна майстерня. — 2015. — № 11. — С. 18–24.

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ДОШКІЛЬНЯТ НА ЕТАПІ ПІДГОТОВКИ ЇХ ДО ШКІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

Проворна Ю. В.

*II курс, спеціальність «Психологія»
Інститут соціальних технологій Університету «Україна»
Науковий керівник: Гребенюк А. О., ст. викладач*

Поняття соціалізація (від лат. *socialis* — суспільний) є процес оволодіння індивідом певною системою знань, норм, цінностей, зразків поведінки й культури, властивій окремій соціальній групі та суспільству загалом. Соціалізація дозволяє функціонувати індивіду як активному суб'єкту суспільних відносин. Процес соціалізації є предметом дослідження соціальної педагогіки та психології.

У вітчизняній соціології соціалізація розглядається як саморозвиток особистості в процесі її взаємодії із соціальним середовищем:

різними соціальними групами, інститутами, організаціями, внаслідок якого формуються якості людини як справжнього суб'єкта суспільних відносин, виробляється активна життєва позиція особистості, відбувається пристосування, адаптація людини до соціальної реальності. У свою чергу, це є однією з умов нормального функціонування суспільства.

Таким чином, соціалізація — це двосторонній процес: з одного боку, людина у процесі соціалізації змінюється, засвоює соціальний досвід, занурюючись у систему соціальних зв'язків, з другого — саме соціальні зв'язки можуть змінюватися з допомогою активних дій цієї людини.

Соціалізація особистості — складний тривалий процес, що протікає протягом усього життя. Існують різні підходи до виділення етапів соціалізації:

- за провідним видом діяльності;
- провідному інституту соціалізації;
- вікової періодизації тощо.

Під час проведення дослідження ми спиралися на вікову періодизацію, за якою етапи соціалізації порівнюються з віковими стадіями життя, і розглядали дошкільне дитинство (3–6 років) і молодший шкільний вік (6–10 років) тощо. Саме у цей період відбувається формування основних психічних функцій та елементарних форм суспільної поведінки, саме з періодом дитинства пов'язані первинні стадії соціалізації.

Соціалізація дитини дошкільного і молодшого шкільного віку включає у себе виховання і освіту, та її слід зводити лише до цього, оскільки соціалізація здійснюється під впливом сукупності багатьох умов, причому частина їх залежить від активності самої особистості. Культурна самоактуалізація особистості, її робота над соціальним удосконаленням є неодмінною умовою соціалізації. Неможливість реалізації цих завдань на тому чи іншому віковому етапі або затримує розвиток людини, або робить його неповним.

Природно-культурні завдання можуть припускати певні досягнення на кожному віковому етапі певного рівня фізичного розвитку і мають конкретно-історичний характер, оскільки в різних народів різні ставлення до ідеалів мужності і жіночності та різні темпи статевого дозрівання.

Соціально-культурні завдання — пізнавальні, морально-моральні, ціннісні, культурно-етичні. Вони передбачають засвоєння людиною певних знань, умінь та навичок та її постійну участь у житті

суспільства. Ці завдання визначаються рівнем розвитку суспільства загалом і найближчим оточенням кожної конкретної людини.

Соціально-психологічні завдання передбачають формування самосвідомості людини, її самовизначення, самореалізації та самоствердження.

Соціалізація здійснюється через низку універсальних соціально-психологічних механізмів та різних соціальних інститутів, що виступають у ролі механізмів соціалізації (родина, ЗДО, школа, ЗВО і т.д.).

Традиційний механізм соціалізації — це засвоєння людиною норм поведінки, поглядів і переконань, які притаманні його сім'ї та найближчому оточенню шляхом наслідування, навіювання, впливу тощо.

Інституційний механізм — це взаємодія людини з різними спеціалізованими (створеними для здійснення функції соціалізації) і неспеціалізованими (що виконують цю функцію паралельно) організаціями та установами.

Стилізований механізм соціалізації — це засвоєння людиною сукупності норм, цінностей, поведінкових проявів, притаманних певній групі покупців, безліч обумовлюють певний стиль життя цієї групи (субкультуру).

Міжособистісний механізм соціалізації — це процес взаємодії людини з важливими для нього особами, авторитетами (на різних вікових етапах це можуть бути батьки, вчителі, друзі та ін.).

Рефлексивний механізм соціалізації здійснюється через індивідуальне переживання та усвідомлення, самоаналіз, внутрішній діалог, у якому людина розглядає, оцінює, приймає чи відкидає ті чи інші цінності, властиві різним інститутам суспільства, сім'ї, одноліткам.

Соціалізація кожної людини здійснюється за допомогою всіх цих механізмів одночасно, але їх відсоткове співвідношення на різних вікових етапах відбувається по-різному. На перших стадіях соціалізації важлива роль належить традиційному механізму, але з вступом дитини до школи першому плані може бути інституційний механізм соціалізації. Це пов'язано з тим, що дитина, яка пішла до школи, автоматично займає зовсім нове місце в системі відносин людей: у неї з'являються постійні обов'язки, пов'язані з навчальною діяльністю.

СПЕЦИФІКА РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА В ШКОЛАХ СІЛЬСЬКОЇ МІСЦЕВОСТІ

Рожко М. П.

*II курс, група СР-21, спеціальність «Соціальна робота»
Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»
Науковий керівник: Сайко Н.О., д. пед. н., професор*

Зміст та специфіка роботи соціального педагога в закладах середньої освіти зумовлюється особливостями та переліком проблем соціального життя учнів. Аналізуючи умови соціалізації сільської молоді можна виокремити основні проблеми — недостатня розвиненість інфраструктури села (замало, а можливо і взагалі відсутність, різних закладів для культурного проведення дозвілля, додаткового розвитку творчих здібностей тощо), відсутність у дітей та батьків вибору освітнього закладу (найчастіше ЗСО є в єдиному екземплярі на одну або на декілька сільських громад), постійна зайнятість батьків, що призводить до недостатньо приділеної уваги до життя дітей. Зважаючи на перераховані проблеми, можна говорити, що школа сільської місцевості повинна відігравати роль культурного, розвивального та дозвіллевого центру. Тому варто розглянути специфіку роботи соціального педагога в таких ЗСО.

Проблема формування змісту професійної діяльності соціальних педагогів висвітлюється в працях А. Капської, І. Богданової, В. Поліщук, С. Пашенка, Л. Петрішиної, Н. Сайко, Л. Куторжевської та ін.

Першочерговим завданням у роботі соціального педагога, як визначає А. Капська, є реалізація державної молодіжної політики [2]. І. Богданова на перший план у професійній діяльності соціального педагога ставить психологічні аспекти [1]. Основним напрямом роботи соціального педагога С. Пашенко визначає організацію освітньо-дозвіллевої діяльності учнів [3]. Встановлення гармонійної, позитивної атмосфери, нейтралізація дидактогенних впливів школи є першочерговим завданням соціального педагога школи, зазначає дослідниця Н. Сайко [4].

Основними напрямками соціально-педагогічної роботи школи, що сприяють гармонізації середовища освітнього закладу можна виділити наступні: робота з учнями щодо формування їх соціальної активності, підвищення рівня професійних знань учителів з проблеми соціалізації та соціальної активності учнів; підвищення рівня педагогічної культури батьків. Формування соціальної активності учнів може відбуватися у результаті залучення їх до різних видів

діяльностей в межах школи, села, країни, наприклад, створення соціальних проєктів та їх реалізація; проведення та участь в різних творчих конкурсах; ознайомлення та участь учнів з міжнародними можливостями громадських організацій тощо. Робота з дорослими (учителями, батьками) може здійснюватися у таких формах: інтерактивні лекції, консультації, бесіди, залучення батьків до спільних заходів школи. Особливу увагу потрібно звернути на педагогічну етику вчителя, на стилі спілкування та ставлень до учня.

Отже основним орієнтиром роботи соціального педагога в школі сільської місцевості мають бути організація процесів соціалізації учнів, соціальної активності з метою їх самореалізації.

Література

1. Богданова І.М. Шляхи та засоби вдосконалення соціально-педагогічної підготовки майбутніх фахівців / І. М. Богданова // Наука і освіта. — Одеса. — 2007. — № 1–2. — С. 116–119.
2. Капська А. Й. Соціальна педагогіка: підручник / А. Й. Капська. — Київ : Центр учбової літератури, 2011. — 488 с.
3. Пашенко С. Ю. Підготовка соціальних педагогів до організації освітньо-дозвілдової діяльності учнівської молоді : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / С. Ю. Пашенко — К., 2000. — 23 с.
4. Сайко Н.О. Соціальна реабілітація молодших підлітків у роботі соціального педагога загальноосвітніх навчальних закладів: монографія / Н.О. Сайко; ПНПУ імені В.Г. Короленка [за заг. ред. Гриньової М.В.]. — Полтава: «Астра», 2017. — 336 с.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ УКРАЇНИ

Стеца Н. В.

викладач, доцент

Рівненський інститут та коледж Університету «Україна»

Сьогодні світ переживає кризові явища, що позначилися на всіх без винятку сферах людської життєдіяльності. Так, необхідно відзначити, що економіка, політика та культура — три взаємозалежні важелі: розвиток однієї з них сприяє розвитку двох інших і навпаки — гальмування хоча б однієї наслідком своїм має тотальні деструктивні процеси. Більш того, конструктивні чи деструктивні процеси в зазначених сферах позначаються на житті суспільства в цілому та конкретної людини, зокрема. На жаль, і світ, і Україна друге деся-

тіліття XXI ст. проживають здебільшого в атмосфері деструкції, що породжує й посилює стани самотності, відчаю, агресивності, заглиблює процеси відчуження людини від Інших, від світу, природи та суспільства. Звідси, очевидно, що економічна, політична, соціальна, правова, культурна, духовна, релігійна, освітня, наукова та інші сфери людської діяльності як у світі, так і в Україні потребують сьогодні нових стратегічних напрямів їх розбудови одночасно як зсередини, так і в контексті світових процесів глобалізації.

При цьому слід пам'ятати, що значущу роль в усіх сферах людської життєдіяльності відіграє саме соціальна робота. Зокрема, соціальна робота сприяє: 1) в економічній сфері — відтворенню сутнісних сил людини; розвитку нової робочої сили; під глобалізацією доцільно розуміти багатоаспектний чи диференційований соціальний феномен, пов'язаний з моделями глобальних взаємозв'язків, що посилюються, у всіх ключових галузях соціальної діяльності. При цьому помилковим і небезпечним є підміна поняття глобалізації поняттями взаємозалежності, інтеграції, універсалізму та конвергенції. Більш того, слід пам'ятати, що глобалізація не передбачає гармонії, а навпаки, може послужити витокон конфлікту; 2) у політичній сфері — як самоорганізації конкретної людини, так і громадянського суспільства в цілому; глибинному розвитку соціальної держави; 3) у культурній сфері — розвитку духовності як окремої людини, так і суспільства в цілому. Крім того, безумовно не слід обминати увагою й соціальну сферу, в якій соціальна робота сприяє процесу формування та задоволення соціовітальних потреб людини. Таким чином, в процесі відродження та конструктивних змін, яких вимагає сама об'єктивна реальність та дійсність, надзвичайно важливу роль відіграють соціальна робота, як наука, як вид професійної діяльності, як навчальна дисципліна, та соціальні працівники. Вважаю за необхідне відмітити, що соціальний працівник, який отримав фахову освіту у вищому навчальному закладі, вирізняється енциклопедичністю свого погляду на конкретну соціальну проблему чи конкретну ситуацію, що й дозволяє йому віднайти найефективніші шляхи їх подолання. Слід відзначити тут два важливі моменти:

1) зазначена енциклопедичність погляду фахівця з соціальної роботи обумовлена тим, що він отримує універсальну освіту, котра охоплює і набуття соціального знання, і психологічну підготовку, й обізнаність з економічних питань та питань соціальної політики, і компетентності проведення соціальних та соціологічних досліджень, і філософську рефлексію тощо;

2) енциклопедичність погляду соціального працівника дозволяє йому побачити цілісну картину конкретної життєвої ситуації з усіма взаємозв'язками (актуальними й потенційними, встановленими й розірваними) всередині неї, у зв'язку з чим він продумує, зважує й обирає найефективнішу стратегію розв'язання конкретної соціальної проблеми.

Соціовітальні потреби — сукупність вітальних (іншими словами, життєво необхідних) та соціальних потреб людини, які слугують системоутворюючим чинником соціальної діяльності через своє інфраструктурне забезпечення.

Проблема, між іншим, полягає в тому, що на сьогоднішній день це вже зрозуміли в багатьох країнах світу. Про це, зокрема, свідчить імідж соціального працівника, який з другої половини ХХ ст. набув величності в країнах Західної Європи, де зазначена професія й покликання огорнуті високою повагою й пошаною. Здавалося б, в Україні, філософська думка якої має екзистенційний характер та ґрунтується на принципі кордоцентризму, професія соціального працівника мала б цінуватися належним чином, але реальність засвідчує, що, опинившись з 1991 р. у вирії змін, наша країна вирішувала глобальні питання міжнародного масштабу, а близьке й зрозуміле одсунулося вдалечінь. Однак та ситуація, що склалася на сході країни й позначилася на житті усіх українців, потребує свого розв'язання, сама намітила перспективні напрями розвитку соціальної роботи, які сьогодні вже активно впроваджуються в життя. Зокрема, мова йде про:

- 1) волонтерський рух;
- 2) соціальну роботу з вимушеними переселенцями;
- 3) соціально-психологічну допомогу воїнам АТО;
- 4) соціальну допомогу тим українцям, які залишилися на окупованих територіях.

І це неповний перелік. При цьому не слід забувати, що продовжують очікувати (а хтось, вже не очікуючи, надзвичайно потребує) на соціальну допомогу й соціальний захист уразливі верстви населення, представники національних меншин тощо. Так, необхідною й важливою є сьогодні соціальна робота з конкретними групами клієнтів з урахуванням специфіки кожної групи: діти; обдаровані діти; підлітки; обдарована молодь; сироти; залежні; інваліди; люди похилого віку; жінки; багатодітні сім'ї; неповні сім'ї; неблагополучні сім'ї тощо.

Екзистенційний характер — домінування проблем, які мають безпосереднє відношення до людини, сенсу її життя. Кордоцентризм (від лат. *cordos* — серце) — домінанта серця; переважання почуття, а не логічного міркування; образу, а не поняття. У даному контексті особли-

вого звучання й значення сьогодні в Україні набуває соціальна робота в громаді. Важливо тут відзначити, що соціальному працівникові у громаді належить багатофункціональна роль: адже він одночасно:

- 1) посередник;
- 2) захисник (інтересів і законних прав людини);
- 3) партнер у мультидисциплінарній команді (з численними суб'єктами громади);
- 4) організатор (зокрема, надання допомоги);
- 5) представник державних і недержавних організацій та установ;
- 6) експерт у постановці соціального діагнозу;
- 7) надавач послуг (інформаційних, юридичних (соціальний працівник обізнаний у правовому полі соціального захисту), соціальних, психологічних, соціально-психологічних, педагогічних, соціально-медичних, певною мірою — суїцидологічних, психоаналітичних тощо);
- 8) помічник тощо.

У цілому слід пам'ятати, що соціальна робота як вид суспільної діяльності покликана виконувати низку надзвичайно важливих завдань, серед яких основними є:

- 1) покращення соціального самопочуття людини;
- 2) удосконалення умов та якості життя людини;
- 3) забезпечення функціонування соціальної системи;
- 4) установка на встановлення гармонійних зв'язків і взаємин в системі «людина — світ», починаючи з гармонізації відносин у сім'ї й поширюючись на родину, громаду, суспільство в цілому, що наслідком своїм матиме зниження конфліктів та покращення в усіх сферах людської життєдіяльності.

Соціальна робота в громаді — метод, заснований на аналізі життєвого рівня громади з метою розв'язання соціальних проблем, підвищення рівня надання послуг та активізації членів громади через проведення відповідних акцій і заходів. Відносини у сфері соціальної роботи в громаді будуються за принципом «знизу — вгору».

Література

1. Витренко Н. М. Социальная инфраструктура Украины: Оценка уровня и перспектив развития. — К. : Наук. думка, 1993.
2. Діяльність центрів соціальних служб для молоді України: сучасний стан і перспективи розвитку / Кер. авт. кол.: С. В. Толстоухова. — К. : Академпрес, 1999. — С. 112.
3. Лібанова Е. Демографічні аспекти бідності // Матеріали семінару «Вимір бідності та шляхи її подолання». — К., жовтень 1998 р.
4. Волинець Л. С. Щодо соціального феномена «діти вулиці» в Україні // Соціальна політика в Україні та сучасні стратегії адаптації населення.

СЕКЦІЯ Х

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

ПСИХОЛІНГВІСТИЧНА ДОПОМОГА ЛЮДЯМ У ПОСТІНСУЛЬТНОМУ СТАНІ

Антонюк В. С.

*І курс, група ЗПЛ-21-1м, спеціальність 053 «Психологія»
Інститут соціальних технологій Університету «Україна»
Науковий керівник: Іваннікова Г. В., канд. психол. наук, ст. викл.*

У цій доповіді будуть наведені основні методики, які застосовують і при діагностиці і при реабілітації, зокрема і методика Емми Адамс.

Психолінгвістика — дисципліна, яка знаходиться на стику психології та лінгвістики. Вивчає взаємовідношення мови, мислення і свідомості. Виникла в 1950-х рр.

Психолінгвістика це вивчення психічних аспектів мови та мовлення. Вона в першу чергу стурбована тим, як мова відображається і обробляється в мозку.

Відділення як лінгвістики, так і психології, психолінгвістика є частиною галузі пізнавальної науки. Прикметник: психолінгвістичний.

Термін психолінгвістика був представлений американським психологом Якобом Робертом Кантором у своїй книзі Об'єктивна психологія граматики (1936).

Цей термін був популяризований одним із студентів Кантора Генрі Пронько в статті «Мова та психолінгвістика: огляд» (1946). Поява психолінгвістики як академічної дисципліни, як правило, пов'язана з впливовим семінаром у Корнельському університеті в 1951 році.

Початкові набіги на психолінгвістику були у філософській та освітній галузях, головним чином через їх розташування в інших відділах, ніж прикладні науки (наприклад, згуртовані дані про те, як функціонував людський мозок).

Сучасні дослідження використовують біологія, нейронаука, когнітивна наука, лінгвістика, і інформатики вивчити, як розум-мозок обробляє мову, і менш відомі процеси соціальні науки, людський розвиток, теорії спілкування та розвиток немовляти, серед інших.

Існує кілька субдисциплін з неінвазивними методами вивчення неврологічної роботи мозку. Наприклад: нейролінгвістика стала полем сама по собі; і психолінгвістика розвитку, як розділ психолінгвістики, стосується здатності дитини вивчати мову.

Насамперед, психолінгвістика тісно пов'язана з психотерапією та психокорекцією.

Також за допомогою цієї науки проводять діагностику для людей у постінсультному стані. Розглянемо деякі психолінгвістичні методики, які застосовуються при діагностиці і при реабілітації, а саме:

Методики при аграфії.

Методики при алексії.

Методики при акалькулії.

Методики при афазії.

Методика Емми Адамс.

Деталі про ці методики будуть наведені у презентації.

ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО НАВЧАННЯ У ШКОЛІ

Бадеха С. В.

І курс, група ЗПЛ-21-1м, спеціальність «Психологія»

Інститут соціальних технологій Університету «Україна»

Науковий керівник: Сердюк Л. З., док. психол. наук, проф. кафедри

Анотація. Ефективність процесу шкільної адаптації значною мірою визначає успішність навчальної діяльності, збереження фізичного і психічного здоров'я дитини. В даних тезах висвітленні основні психологічні особливості виникнення дезадаптації дітей дошкільного віку. Розглянуто фактори, які її провокують та посилюють. Запропоновано рекомендації, щодо підвищення успішності адаптації молодших школярів до умов навчання у школі (для вчителів, психологів, та батьків).

***Annotation.** The effectiveness of the school adaptation process largely determines the success of educational activities, maintaining the physical and mental health of the child. These highlight the main psychological features of maladaptation of preschool children. Factors that provoke and aggravate it are considered. Recommendations for improving the success of adaptation of primary school students to the conditions of schooling (for teachers, psychologists and parents) are proposed.*

Перехід до навчання з шести років пред'являє нові вимоги до майбутніх першокласників, свою особливість має і адаптація до шкільного навчання у сучасних молодших школярів. Вік від шести до семи років — кризовий. Шестирічний першокласник за рівнем свого психічного розвитку залишається дошкільником. У нього зберігається особливість мислення дошкільника, переважає мимовільне запам'ятовування (запам'ятовується, головним чином те, що цікаве, а не те, що необхідно запам'ятати). Специфіка уваги виявляється в тому, що дитина спроможна займатися однією справою не більше, ніж 10–15 хв. Невідповідність вимог, що пред'являються до дитини, її можливостей є руйнівною силою для зростаючої людини. У шкільні роки особливо вразливим у цьому відношенні є період початкового навчання. Як зазначають М. М. Безрукіх, С. П. Єфімова [1], весь перший рік навчання в школі (якщо порівнювати показники на наступних періодах навчання) можна вважати періодом нестійкої і напруженої регуляції всіх систем організму. І, хоча прояви шкільної дезадаптації на цьому віковому етапі мають найбільш м'які форми, її наслідки для соціального зростання особистості виявляються найбільш згубними.

На практиці з поняттям шкільна дезадаптація — пов'язують відхилення у навчальній діяльності, конфлікти з однокласниками, низьку самооцінку, неадекватну поведінку. Звідси результат об'єктивних утруднень, небажання відвідувати школу. Цілком природньо, що подолання тієї чи іншої форми дезадаптивності повинне бути спрямоване на усунення причин, що її викликають. Дитина потрапляє в нову соціальну групу. Дитина переживає емоційний дискомфорт, перш за все через невизначеність щодо вимог вчителів, про умови навчання, цінностей поведінки в колективі. Такий стан можна назвати станом внутрішньої напруги, настороженості, слабкої здатності у вирішенні інтелектуальних питань. Неможливо говорити про адекватне сприйняття дитиною оточуючого світу, через призму власної тривоги. Все це ускладнює весь навчально-виховний процес, продуктивність праці на уроці стає проблемною. Навіть потенційний відмінник може стати відстаючим в умовах дезадаптації. Суть адап-

таційного періоду в школі полягає в тому, щоб створити неминучий процес адаптації більш інтенсивнішим. Потреби початкової школи вимагають визначення шляхів зниження стану дезадаптації першокласника, як негативного явища, яке перешкоджає сучасній соціалізації дитини, повноцінному формуванню її особистості.

Успішна адаптація до шкільного життя залежить від рівня сформованості основних передумов навчальної діяльності. Чим краще готовий організм дитини до всіх змін, пов'язаних із початком навчання в школі, подоланні труднощів, яких не уникнути, тим легше вона їх подолає, тим спокійнішим буде процес пристосування до школи.

Сучасна практика має доволі розвинений інструментарій вивчення рівня та особливостей психічного розвитку дитини. У шкільній психодіагностиці використовується здебільшого такі методи, як спостереження за діяльністю та поведінкою учня, бесіди і завдання, тести, методи математичної статистики, оцінювання конкретних продуктів діяльності дитини (творів, малюнків тощо), а також організовується експертне оцінювання дітей учителями та батьками.

Одним, не менш важливим, методом дослідження та контролю адаптації учнів в роботі психолога — є психологічний супровід учнів перших класів. Мета психологічного супроводу полягає в тому, щоб допомогти кожному учню соціалізуватися й адаптуватися до шкільного середовища шляхом оптимального розвитку його потенційних можливостей.

Психологічний супровід адаптації учнів проходить у 5 етапів:

1. Профілактика дезадаптації майбутніх першокласників до школи. Ця робота включає: діагностику психологічної готовності дитини до школи — це такий рівень психічного розвитку дитини, який створює умови для успішного оволодіння навчальною діяльністю [2; 3] та індивідуальне консультування батьків з питань особливостей психічного розвитку дитини.

2. Контроль за процесом адаптації першокласників до школи, який дає можливість виявити дітей з труднощами в адаптації і надати їм необхідну психологічну допомогу.

3. Дослідження причин труднощів адаптації у дітей.

4. Індивідуальне консультування учителів і батьків по результатах дослідження.

5. Корекційна робота з першокласниками, у яких виникли труднощі в процесі адаптації до школи в залежності від виявлених причин труднощів.

Література

1. Безруких М.М., Ефимова С.П. Ребенок идет в школу: Знаете ли вы своего ученика? Книга для учителя. / М.: Просвещение, 1991. — 176 с.
2. Кравцова Е.Е. Психологические проблемы готовности детей к обучению в школе. Москва, 1991.
3. Битянова М.Р., Азарова Т.В. Работа психолога в начальной школе. — М, 1998. — 224 с.

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ ЗМІ НА ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВУ СФЕРУ ЛЮДИНИ ЗРІЛОГО ВІКУ

Висоцька Н. В.

І курс, група ЗПЛ-21-1м, спеціальність «Психологія»

*Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»
Науковий керівник: Іваннікова Г. В., канд. псих. н., старший викладач*

Анотація. Людина вільна в своїх вчинках в рамках інформації, яка надходить їй про навколишній світ. Механізм впливу ЗМІ на людей обумовлений глибоким знанням психології особистості і груп. Саме тому існує великий тиск на світогляд людини та прояви її активності. ЗМІ змушують людину вчиняти не так, як якщо б вона, наприклад, мала у своєму розпорядженні повну і достовірну інформацію про дійсність. Зазвичай ЗМІ створюють людину, якою легко маніпулювати, яка піддається впливу тієї чи іншої інформації що надходить, створюється малосвідома особа. ЗМІ за допомогою психологічного пресу впливають на людей, навіюють їм один і той же стереотип поведінки чи норми. ЗМІ мають справу з інформацією, і саме контроль за інформацією дає змогу маніпулювати масовою свідомістю, створювати у ній модель вигідної суб'єкту впливу дійсності та вирішувати, які проблеми на сьогодні є найбільш актуальними.

Annotation. Peoples is free in his actions in the frame border of information that comes to them about the world. The way of influence of Mass media to peoples due to great knowledge of the psychology of individuals and groups. It is why exist big pressure to man's worldview and manifestations of his activity. Mass media mostly make peoples to go with not right way. For example, if peoples have full and true information about reality they have possibility to choosing what to think but they have not. Mass media make peoples with whom easy to make manipulation and easy come for influence of different information. As a result we have peoples who not know real facts. Mass media with a help of the psychological press make influence to usual peoples, to

show for them how have to be behavioral stereotype and norms. Mass media have business with information and it is why the way of information control giving possibility for manipulation of humans behavior, to build such model which is profitable of side of influence and give possibility to solve which problems today is more important.

Для більшості людей засоби масової інформації (ЗМІ) є необхідною умовою життя. Більшість населення планети вже не уявляє своє існування без улюбленого серіалу, радіопередачі, журналу. ЗМІ уже стало дозвіллям, що безумовно віднімає багато часу від основних завдань (спілкування). Засоби масової інформації здатні впливати на емоційно-вольову сферу людини як позитивно, так і негативно. Людина 21 віку живе в медіатизованому просторі, який складає його нове середовище мешкання, реальність сучасної культури. За допомогою ЗМІ пропагуються норми і зразки в суспільстві, затверджується система цінностей. Засоби масової інформації формують у людей загальні погляди, позиції, створюють психологічний тонус в суспільстві. Відображення в передачах споживання, пихатості, неухважного відношення один до одного приводить до підміни гуманістичних цінностей їх сурогатами, до конфлікту між поколіннями. Як наслідок кінцевого результату розлад психічного здоров'я. Не варто забувати про жорстокість на екрані, у вигляді бойовиків, трилерів. Виникає небезпека масового наслідування «героям» з фільмів, а, отже, зростання злочинності і підвищення агресивності. В Україні лідером за поширенням і впливом на громадськість серед медіа є телебачення. За даними 2018 року абсолютна більшість жителів України, а саме 86% отримує інформацію про становище в країні і світі від українських телеканалів, 27% українців одержують інформацію з українських інтернет-сайтів, 24% з соцмереж, 57% жителів дивляться винятково українські масмедіа. Доступ до інтернету мають 85% українців і ця частка дедалі зростає, аудиторія звичних медіа при цьому зменшується.

Українське сьогодення підтверджує, що в деяких випадках інформація подана ЗМІ може бути небезпечною, оскільки вона подається готовою, не даючи замислитися над її достовірністю. Деякі теле- і радіопрोगрами компенсують почуття самотності, пропонують шлях до саморозвитку. Глядач-учасник телевізійної інтеракції задовольняє низку психологічних потреб: здійснює соціальне порівняння («Встигнути за 24 години», «Міняю жінку»), знімає почуття провини («Хата на тата»), долає сором'язливість («Поговоримо про секс») і інше. Важливо відмітити, що всі ці потреби задовольняються

засобами масової інформації компенсаторно, оскільки порівняння здійснюється з нереальними людьми, а з екранним персонажем.

Отже, ЗМІ лише ілюзорно, частково знімають внутрішнє напруження та розв'язують психологічні проблеми. Частіше вони стають пасткою для психологічно некомпетентної аудиторії, оскільки така терапія не розв'язує проблеми людини.

У першу чергу виступають невід'ємною частиною сприйняття ЗМІ людські емоції. Глядачі дуже часто наслідують поведінку і установки тих персонажів, з якими себе ідентифікують.

Впливи, створювані засобами масової інформації, не є самодостатньою психологічною категорією. Особливого значення набувають наслідки цих впливів. Однак ЗМІ здібні надавати і позитивний вплив. Репертуар програм і передач може бути широким і різноманітним. Це можуть бути гумористичні передачі, передачі про подорожі і пригоди, про природу і тварин, музичні програми і новини спорту. Існує безліч пізнавальних передач: «У світі тварин», «Дика природа», «Самий розумний» які сприяють розумово.

В Україні діяльність ЗМІ регулюються законами.

Література

1. УДК: 159.923.2:316.774:316.776.33. Анна Шаміліївна Коваль «Психологічні аспекти впливу засобів масової комунікації на свідомість громадян: безпека та збиток».

2. <http://ukrbukva.net>, Жуносова Н.Ф. Розділ 1. Теоретичні основи вивчення впливу засобів масової інформації на емоційно-вольову сферу підлітків в психології.

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ДОМІНАНТА САМОРЕАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ

Герасименко Л. Б.

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри фундаментальних дисциплін
КЗВО «Рівненська медична академія» РОР*

У процесі самореалізації студентів-медиків велике значення має рівень комунікативної компетентності особистості, яка забезпечує смисловий аспект соціальної і професійної взаємодії. Актуальність проблеми зумовлена тим, що добре сформована комунікативна компетентність майбутніх медичних працівників є джерелом впевненості у діяльності, реалізації професійної і життєвої стратегій. Домі-

нантою комунікативної компетентності студентів є формування гуманістичного сприйняття людей як найбільшої цінності.

Окреслену проблеми досліджували А. В. Батаршев, Н. Р. Вітюк, М. С. Каган, В. П. Казміренко, І. С. Кон, С. Д. Максименко, Р. С. Немов, К. К. Платонов, К. Роджерс та ін.

Підгрунтям формування комунікативної компетентності є здібності особистості, які визначаються як індивідуально-психологічні особливості людини, що виражають її готовність до оволодіння й успішного виконання певних видів діяльності. Особистість студента-медика як носій певних якостей має потенціал для розвитку здібностей, що формує взаємодіючу систему, завдяки якій досягається успіх професійної діяльності.

Метою нашого дослідження було виявлення психологічних особливостей комунікативної компетентності як домінанти самореалізації майбутніх медичних працівників у структурі їхньої професійної діяльності.

У дослідженні використовувалися наступні методики: «Виявлення та оцінка комунікативних та організаторських схильностей» (КОС-1) В. В. Синявського та Б. О. Федоришина, «Діагностика комунікативної соціальної компетентності» (КСК) М. П. Фетіскіна, В. В. Козлова та Н. Ф. Шляхти і «16-факторний особистісний опитувальник» Р. Кеттела.

Проаналізуємо результати однієї із методик. За методикою «16-факторний особистісний опитувальник» студенти другого та третього курсів відкриті, товариські, їм притаманні природність, невимушеність у поведінці, уважність, доброта у взаєминах, конструктивне розв'язання конфліктних ситуацій, тактовність, шанобливість, життєрадісність, енергійність. Майбутнім медикам характерні конкретність, деяка ригідність та емоційна дезорганізація мислення, стриманість, працелюбність, реалістична налаштованість, стійкість інтересів.

Нервова втома окреслюється мінімальним рівнем, соціальні контакти для них є значущими, а емоційність і динамічність спілкування сприяють тому, що студенти часто стають лідерами та ентузіастами спільної діяльності. Їм характерні осмислене дотримання норм і правил поведінки, наполегливість у досягненні мети, точність, відповідальність, ділова спрямованість, соціальна сміливість та активність, готовність мати справу з незнайомими обставинами і людьми, розвинений самоконтроль емоцій та поведінки.

Проведене нами теоретичне й експериментальне дослідження показало, що існує тісний зв'язок між комунікацією та характером

майбутньої професійної діяльності спеціаліста медичної галузі, його становленням у соціумі. Розвинені комунікативні здібності дозволять майбутнім фахівцям налагоджувати довірливий контакт із пацієнтами, об'єктивно оцінювати їхні емоційно-психологічний стан, здійснювати психологічну підтримку хворого та його сім'ї, реалізовувати на практиці принципи правдивості, інформованої згоди, автономності, соціальної справедливості та комунікативної етики.

Отже, у структурі особистості майбутнього медика комунікативні здібності є домінантою самореалізації у професійній діяльності, що визначає успішність психологічного розвитку людини та її соціалізації. Підвищення якості підготовки сучасного медичного працівника у сфері комунікації, формування фахівців, здатних до інтегрування комунікативних здібностей у практичну професійну діяльність медиків дасть змогу в їх подальшій діяльності на більш високому професійному рівні проводити профілактику та лікування соматичної та психосоматичної патології.

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ПІДВИЩЕНОЇ ТРИВОЖНОСТІ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Гудкова М. О.

І курс, група ЗПЛ-21-1м, спеціальність «Психологія»

Інститут соціальних технологій Університету «Україна»

Науковий керівник: Іваннікова Г. В., канд. психол. наук, ст. викл.

Анотація. *В тезах розглядається чинники психологічні підвищеної тривожності дітей молодшого шкільного віку. Також розглядається періоди розвитку дітей молодшого шкільного віку. І техніки подолання психологічних чинників тривожності дітей молодшого шкільного віку. Тема психологічні чинники підвищеної тривожності дітей молодшого шкільного віку набуває все більшої уваги і краді методи подолання цієї проблеми.*

Annotation. *Theses consider the factors of psychological anxiety of children of primary school age. Periods of development of children of primary school age are also considered. And techniques for overcoming psychological factors of anxiety in primary school children. The topic of psychological factors of increased anxiety in primary school children is gaining more and more attention and better methods of overcoming this problem.*

Період навчання у школі — самий незабутній період життя майже для усіх людей. Даний етап формує інтелектуальну основу

особистісного навчання у подальшому. Саме цей заклад середньої освіти, школа, надає основи, засади кожної навчальної дисципліни, що надалі необхідно для вибору майбутньої професії та успішного функціонування протягом життя.

Психологічні джерела надають різні дефініції поняття «тривожність», та більшість авторів наголошують на диференційованому підході його розгляду: як контекстний феномен та як характерні ознаки особистості з базуванням на перехідному статусі та на його динаміці.

Явище тривоги досліджували багато і вітчизняних, і закордонних науковців. Тривога як статус та як ознака процесу адаптування до обстановки та здійснення функцій різноманітного роду вивчалися Ю. А. Александровським, Ф. Д. Горбовим, А. Б. Леоновою, Н. Б. Пасинковою, Я. Рейковським, Ю. Л. Ханіним, Г. Айзенком, Г. Г. Аракеловим.

Серед ознак тривоги виділяються наступні групи, що є досить об'ємними:

1. Ознаки внутрішнього, соматичного походження (грецьке «*soma*» перекладається як «тіло»). Ці ознаки тривоги спричиняє хвилювання.

2. Група зовнішніх поведінкових реакцій як відповідь на тривожну обстановку [1].

Коли досягається шкільний вік, життєві стереотипи змінюються, що такими дітьми переживається досить болісно. В будь-якій іншій дитині викликається інтерес та захоплення нововведенням та тріумфом — стати школярем означає для неї подорослішання та поважність. А для дитини з підвищеним показником тривожності ці зміни є обставинами стресовими, невідомими, незнайомими, ненадійними, що бентежать та приголомшують.

Виховання дітей молодшого шкільного періоду повинно базуватися на особистісно-орієнтованому підході, адже ця вікова група характеризується особливою сенситивністю до морального та етичного впливу, що є головним у формуванні поведінкових та культуральних правил та норм, етикету мови, комунікації та взаємин [1].

Головним завданням педагога є навчання створення та використання в шкільних умовах ситуацій злиття знання та дій для дозволу фіксування динаміки дитячого розвитку духовності та моралі, що проявляється у можливості реалізації дитиною (інколи при підтримці педагога) власних здібностей до соціальної активності [2]. Допомога вчителя зростає у розвитку необхідної самостійності в прийманні рішення та морального вибору від найпростіших поведінкових навичок до найвищих рівнів.

Таким чином, у молодшому шкільному віці починає формуватися дитяча особистість, появляється навчальна діяльність, дитина отримує новий досвід, з'являється нове оточення, нові авторитети, потреба визнання. Життя школярів набуває провідної діяльності у вигляді навчання. [2] При навчанні у школі за всіх обставин у учнів підвищується тривожність усіх рівнів. Шкільній тривожності надається провідна роль серед великої кількості факторів впливу на навчальний процес. Дана проблема долається рекомендаціями педагогам застосовувати підходи навчання, орієнтовані на особистість дитини, а батькам — формувати сімейні відносини, засновані на достатній увазі життю дитини, етапам її навчання та виховання, зацікавленість її захопленнями. Саме це є необхідним у формуванні особистісного різностороннього розвитку школярів.

Навчання в школі завжди підвищує тривожність в учнів на усіх рівнях. Тривожність є індивідуальною особливістю прояву в станах підвищення диспозиції відчуття неспокою у різних обставинах життя. Тривожність в основному проявляється руховим збудженням, непослідовністю вчинків, часто надмірною цікавістю та прагненням до будь-якої діяльності, аби себе чимось зайняти [3]. Чинники, що провокують тривожність, найчастіше бувають у вигляді шкільної дезадаптації, перевтоми, внутрішнього конфлікту, емоційної вразливості, завищених вимог до школяра, негнучкої догматичної виховної системи, що ігнорує власну дитячу активність, а також байдужа до її інтересів, здібностей та схильностей [3].

Тривожності притаманний зв'язок з чеканням суспільних і особистих результатів звершення чи неуспіху. Для учнів початкових класів це передусім успіх чи невдача у тих процесах, що для них зараз є провідною діяльністю, тобто навчання. В учінні велике значення дитиною надається міжособистісним стосункам з учителями, однолітками, татом та мамою, а також її власним переживанням щодо таких факторів, як рівень домагань, самооцінка, задоволення базових попитів, адже зазначений віковий період тісно пов'язує та переважно визначає названі вище суб'єкт-об'єктні міжособистісні стосунки, а точніше їх порушення, з неуспішним виконанням діяльності [2].

У період від початкової школи до випускних класів тривожність більше ніж вдвічі збільшує свою інтенсивність. Молодші підлітки частіше реагують тривожністю на ситуації, що загрожують оцінюванням, перевірками на кшталт відповіді коло дошки, контрольних робіт, публічних виступів.

Дитяча тривожність у своєму корені має не відкриту зневагу дитячими інтересами, а хисткість, невпевненість та часом і просто самооблудність любові, яка є чинником у дитини внутрішнього конфлікту. Це умови, коли дорослий то близько, то далеко, коли дитину то обдаровують усілякими милостями, то відкидають і карають невідомо за що [1]. Дитиною ніби і відчувається любов (в усякому разі, вбачаються її ознаки), проте водночас дитині постійно страшно втратити цю дорожнечу, і вона недовірлива до її надійності. Будь-яке покарання не таке страшне у порівнянні з подібним страхом [3].

З метою вивчення у молодших школярів рівня та характеру пов'язаної зі школою тривожності нами використовувалася методика «Оцінка рівня шкільної тривожності Філліпса».

Збезпечення можливості підвищення самооцінки, розвитку навичок для самостійної регуляції психоемоційних станів, насамперед тривожності, розвитку комунікаційних вмій та сприяння формування позитивних взаємовідносин в дитячому колективі.

Література

1. Айзенк Х. Психологические теории тревожности. Тревога и тревожность / Х. Айзенк. — Под ред. В. М. Астапова. — СПб. : Питер, 2011. — 257 с.
2. Алексеева Л. Последствия страха, тревоги и гнева / Л. Алексеева // Директор школы. — 2000. — № 6. — С. 88.
3. Блонский П. П. Психология младшего школьника / П. П. Блонский.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СИНДРОМУ «ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРЯННЯ» У ЗРІЛОМУ ВІЦІ

Гудкова О. Ю.

*І курс, група ЗПЛ-21-1м, спеціальність «Психологія»
Інститут соціальних технологій Університету «Україна»
Науковий керівник: Іваннікова Г. В., канд. психол. н., ст. викладач*

Анотація. *Утезах розглядається поняття синдрому «емоційного вигорання» у зрілому віці, роль у розвитку особистості людини в зрілому віці, причини виникнення «емоційного вигорання» у зрілому віці, ознаки «емоційного вигорання», сутність життя при «емоційному вигоранні», наслідки і шляхи подолання кризи, ознаки тривожності людини при із кризою. Тема вигорання в зрілому віці тільки починає вивчатися наукою, що пов'язано з подовженням життя людини і стає все актуальнішою.*

***Annotation.** Theses consider the concept of «emotional burnout» in adulthood, the role in the development of human personality in adulthood, the causes of «emotional burnout» in adulthood, signs of «emotional burnout», the essence of life in «emotional burnout», consequences and ways to overcome crisis, signs of human anxiety with a crisis. The topic of burnout in adulthood is just beginning to be studied by science, which is associated with the prolongation of human life and is becoming increasingly important.*

Синдром емоційного вигоряння (англ. burnout) — емоційне виснаження, що зростає з часом. Поняття введене американським психіатром Г. Фрейденбергером в 1974 році. А сам термін «синдром вигоряння» було введено К. Маслач відповідно до трьохкомпонентної моделі «вигоряння». «Вигоряння» визначалося як синдром і включало три компоненти: емоційне виснаження, деперсоналізація («знеособлення» людини), а також редукцію особистих досягнень — применшення власної гідності.

Криза — це перехідний стан при порушенні емоційного балансу особистості, що настає під впливом загрози, що створюється зовнішніми обставинами, що супроводжується депресивним емоційним станом, стресом [1].

У психології зрілий вік — період від 35 до 50–55 років і ототожнюється зі зрілістю, дорослістю індивіда. Це найтриваліший етап життя, який характеризується набуттям певного соціального статусу та матеріального становища, формуванням адекватної самооцінки та суб'єкта.

Із вчених, які досліджували особистість у середньому віці, її розвиток та можливі кризові ситуації, були К. Г. Юнг, Е. Еріксон, Дж. Левінсон, Е. Джакс, Л. С. Виготський, О. М. Леонт'єв, І. С. Кон та ін.

«Середина життя» — це певний період онтогенезу людини.

Першим, хто згадав виникнення кризи у середньому віці, був К. Г. Юнг [3]. Спостерігаючи за пацієнтами, вчений зробив висновок, що ближче до середини життєвого шляху особистість переживає кризу. В основному, як зазначив дослідник, причинами страждань було усвідомлення відсутності цілей і сенсу в житті. Сам К. Юнг висував думки про те, що друга половина життя має свій особливий сенс і цілі, тому необхідна глибока внутрішня перебудова, що передбачає духовний розвиток, для набуття своєї Самості. Тільки так можна досягти мудрості.

Е. Еріксон [2] вважав закономірністю розвитку те, що особистість проходить через кризу. Нас цікавить сьомий етап розвитку

ідентичності, саме віковий діапазон від 30 до 60 років. На його думку, індивід, досягнувши зазначеного віку, переживає кризу, що перешкоджає особистісній самореалізації. Особистість постає перед вибором: рухатися і розвиватися далі або зануриться у минуле, переживаючи, не рухаючись далі. На період 35–45 років, відбувається «криза середини життя». Від його протікання та завершення залежатиме подальша життєдіяльність людини. Найсильнішою якістю дорослого він вважає продуктивність, що виявляється у продуктивності, творчості та турботі.

Сам термін «криза середнього віку» вперше використав Е. Джек у 1965 році у своїй роботі «Смерть і криза середнього віку». Вчений досліджував творчих людей (художників, композиторів, поетів, письменників і скульпторів) і помітив, що саме у віці 35–40 років у їхньому житті відбувається переломний момент, за яким слідує колосальний кар'єрний зростання або закінчення діяльності.

Л. С. Виготським було введено поняття «вікова криза», під яким він розумів цілісну зміну особистості людини, яка систематично виникає при зміні стабільних періодів. Вікова криза — це перехід від однієї соціальної ситуації розвитку до іншої, виникнення новотворень, також визначав критичний період або кризу як час якісних позитивних змін, а результатом є перехід особистості на новий щабель розвитку.

О. М. Леонтьєв поділяє поняття «криза» на дві частини: як негативний прояв і як критичний період, означає неминучий перехід з однієї стадії психічного розвитку на іншу.

Причини виникнення будь-якої кризи можуть бути абсолютно різними. З одного боку, їх визначають індивідуальні психічні, фізичні та біологічні особливості особистості, з іншого боку — соціальні фактори та ситуативність.

До кризи схильні люди, емоційно нестійкі, які зазнали психологічної або психічної травми, потрапили в екстремальні умови, схильні до тяжких захворювань, зазнали невдачі у професійній діяльності та/або в особистому житті. Кризові стани можуть спричинити за собою розвиток невротичних та соматичних розладів.

Розглядаючи проблему емоційного вигорання, необхідно наголосити на важливості розвитку емоційної сфери, навичок міжособистісного спілкування та таких якостей, як емоційний контроль, емоційна стійкість, емпатія. Перелічені характеристики у тому чи іншому вигляді включені у структуру емоційного інтелекту.

Література

1. Головаха Е.И., Кроник А.А. Психологическое время личности. К.: Наукова думка, 1994. 207 с. 187.
2. Эриксон Э. Детство и общество. — СПб., 1996. — 592 с.
3. Юнг К.Г. Проблемы души нашего времени. — М., 1994. — 336 с.

**ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА МОЛОДІ
ДО ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ**

Кожуковська О. О.

*І курс магістратури, ПЛ-21-1м-пк, спеціальність «Психологія»
Новокаховський гуманітарний інститут Університету «Україна»
Науковий керівник Щедрина М. А., ст. викладач*

Планування успішності професійної кар'єри починається з підготовки майбутніх фахівців у закладах освіти та націлене на подальшу успішну професійну самореалізацію особистості.

Вимоги сучасного ринку праці акцентують увагу на психологічній характеристиці майбутніх фахівців. Дослідження процесу психологічної підготовки до професійного становлення дає можливість розширити самореалізацію через вибір місця роботи випускників і не допустити виникнення проблем самореалізації молоді в рамках професійного становлення.

Основними підходами, направленими на вивчення професійної придатності майбутніх фахівців є: аналіз процесу змін цілісності особистості, рівня професійного становлення, фізіологічних особливостей, що впливають на вибір професії і дають можливість спрогнозувати віддачу молодих працівників в процесі професійного становлення [2, с. 36].

Методи що застосовуються в психології з вивчення професійної придатності — це анкетування, тестування, доповнення [1, с. 108].

При анкетуванні застосовуються особистісні опитувальники, які оцінюють характер обраної професійної діяльності, вмотивованість, інше.

За тестами оцінку професійної придатності та особливостей особистості отримують через порівняння результату дій або швидкості виконання видів діяльності з встановленими нормами.

Метод доповнення містить основний текстовий матеріал за обраною професією, який потрібно доповнити і правильно структурувати.

Виявлення індивідуальних особливостей і можливостей професійного розвитку молоді при визначенні рівня професійної придатності відбувається за психодіагностичними методиками, за результатом проведення яких надається висновок про професійну придатність [1, с. 84], що враховують коефіцієнт професійного навчання як міру професійної кваліфікації. За таким (рис. 1):

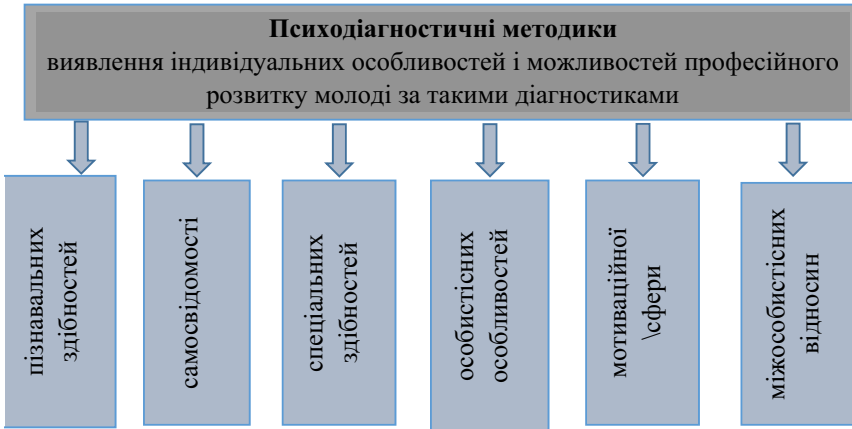

Рис. 1 — Психодіагностичні методики з виявлення індивідуальних особливостей і можливостей професійного розвитку молоді

Окрім зазначених, існує необхідність впровадження додаткових методик з вивчення інтересів, схильностей, вікових особливостей студентів. Впровадження таких уможливило поглиблення процесу вивчення здатності до професійного самоствердження через мотиваційні потреби студентів.

За постійно зростаючими вимогами на ринку праці, застосування психодіагностичних методик з виявлення індивідуальних особливостей і можливостей професійного розвитку молоді, дає можливість підвищити ефективність професійної підготовки в процесі навчання, набути впевненість у власних професійних мотивах.

Література

1. Корольчук М. С., Крайнюк В. М. Теорія і практика професійного психологічного відбору: навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Ніка-Центр, 2006. 536 с.
2. Максимчук Н.П. Основи психологопедагогічної діагностики: навч. посіб. Кам'янець-Подільський, 2002. 51 с.

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ПОДОЛАННЯ СТРЕСІВ У СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДИ

Костенко Ю. В.

група ЗПЛ-21-М, спеціальність «Психологія»
Інститут соціальних технологій Університету «Україна»
Науковий керівник: Сердюк Л. З., професор

***Анотація.** Вивчення проблеми життєдіяльності студентів тісно пов'язане з уявленнями про емоційному напругу та стрес. У навчально-професійній діяльності студентів на кожному курсі виникає безліч проблем, які студенти вирішують із різним ступенем ефективності. Нагромадження фруструючих ситуацій, негативних емоцій викликають стресові стани у студентів. Стрес є причиною будь-якого деструктивного стану особистості студента. Студент реагує на стресові стимули відповідно до своєї інтерпретації зовнішніх стимулів. Необхідно вивчати особливості студентів та своєчасно надавати їм психологічну допомогу з подолання стресу.*

***Annotation.** The study of the problem of students' life is closely connected with ideas about emotional tension and stress. In the educational and professional activities of students in each course there are many problems that students solve with varying degrees of efficiency. Accumulation frustrating situations, negative emotions cause stress in students. Stress is the cause of any destructive state of the student's personality. The student responds to stress incentives according to their interpretation of external incentives. It is necessary to study the features students and provide them with timely psychological assistance in overcoming stress*

Актуальність теми дослідження. Специфіка розвитку особистості у студентському віці вивчається багатьма вітчизняними дослідниками [3]. Набуваючи довгоочікуваної самостійності та незалежності, «вчорашній школяр» набуває додаткових проблем, оскільки навчання у ВНЗ у порівнянні з шкільним навчанням пов'язане з ще більшими розумовими та нервово-емоційними навантаженнями. Освоєння цієї діяльності вимагає як зміни звичних життєвих ритмів праці та відпочинку, так і адаптації до нових методів та форм навчання.

Набуваючи статусу студента, молода людина входить у нову систему відносин із однолітками та дорослими, що вимагає від неї систематичної інтелектуальної праці, самодисципліни та самоорганізації. Вищий навчальний заклад є складною соціальною системою, що об'єднує діяльність керівництва вузу, професорсько-викладацького

складу та студентства, специфічною соціальною спільністю, зі своєю думкою, традиціями та психологією.

Здатність отримувати та переробляти інформацію, готовність застосовувати отримані навички на практиці, можливість швидко адаптуватися до соціальної ситуації, що змінюється — умови успішної життєдіяльності людини. Однак далеко не кожна особистість здатна витримувати серйозні навантаження і їй потрібна кваліфікована психологічна допомога. У зв'язку з цим дослідження стресостійкості особистості студентів набуває особливої актуальності, що підкреслює значущість розвитку у них навичок володіння собою у важкій ситуації, готовність контролю емоцій інших людей, врегулювання конфліктних протиріч.

Мета роботи — теоретично обґрунтувати психологічні чинники подолання стресів у студентської молоді.

Об'єкт дослідження — студентська молодь.

Предмет дослідження — особливості психологічних чинників подолання стресів.

Завдання дослідження — здійснити теоретичний аналіз впливу стресу на студентську молодь у ході навчання у навчальному закладі та визначити психологічні чинники подолання стресів.

Виклад основного матеріалу. Навчання у вищому навчальному закладі є стресом для більшості студентів. Починаючи з початку навчальної діяльності стрес тою чи іншою мірою постійно переслідує студента і спричинює порушення поведінкової, емоційної, когнітивної, мотиваційної сфер діяльності. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, близько 45% всіх захворювань виникають унаслідок стресових ситуацій, що підтверджує актуальність цієї проблеми [1].

Навчально-професійна діяльність як провідна у студентському віці характеризується високим рівнем стресових навантажень. З різних чинників окремі елементи чи сама навчальна ситуація загалом стають значимими для студентів, що може бути загальною передумовою виникнення стресу.

З перерахованими проблемами стикається практично кожен студент, і спосіб їх вирішення або сприяє його особистісному та професійному становленню, або призводить до глибоких внутрішніх криз.

Психологічні проблеми студентів пов'язані з нервово-психічними навантаженнями у вузі; методами та формами організації навчання, що різко відрізняються від шкільних, що вимагають більшої самостійності у оволодінні навчальним матеріалом; повною відсутністю

добре налагоджених міжособистісних відносини (на початковому етапі навчання); супутніми вступу до вузу новими турботами та ін. Інформаційно-інтелектуальні навантаження, що є стресогенними для студентів, полягають у необхідності освоєння великого обсягу інформації з різних дисциплін в умовах дефіциту часу. Провідними стресовими факторами для студентів є навчальна неуспішність взагалі та наявність екзаменаційних сесій у вузі [3].

Численні дослідження області стресу спочатку були сконцентровані на описі його чинників, особливостей реакцій на стрес, стратегій його подолання. Психологія здоров'я приділяє особливу увагу визначенню «ціни», яку сплачує людина в ситуаціях підвищених вимог, психічних навантажень та перевантажень. Безсумнівно, студентське середовище належить до таких, у яких ці навантаження та вимоги виступають у всьому різноманітті [2].

До чинників подолання стресів у студентської молоді відносяться установки та очікування, пов'язані з майбутніми подіями. Узагальнено їх можна розділити на позитивні (оптимістичні) установки, які виражаються в очікуванні позитивних подій, та негативні (песимістичні), про прояв яких свідчить очікування негативних подій. Перші допомагають успішно подолати стрес, оскільки емоції, які переживають у важких ситуаціях, діють як механізми підкріплення діяльності. У разі негативних установок емоції починають надавати деструктивну, послаблюючу дію.

Наступний важливий чинник психічного здоров'я студентів — задоволеність результатами своєї діяльності. Почуття успішності асоціюється з переживанням високого суб'єктивного значення особистісних прагнень, а також із високою ймовірністю досягнення поставленої мети. Свідомий вибір цілей та позитивна оцінка можливостей їх досягнення мають вирішальне значення у процесах саморегуляції. При цьому зростає переконання в тому, що вибрані цілі можуть бути досягнуті навіть в умовах зовнішніх перешкод, тобто йдеться про механізми впливу на ефекти своєї діяльності. Усвідомлення можливості визначення цілей та способів їх досягнення сприяє формуванню стресостійкості та пошуку конструктивних стратегій подолання стресу [3].

У дослідженні причин студентського стресу часто наголошується, що одна з них — недостатня ідентифікація зі студентським середовищем, сприйняття її як чуже, іноді навіть вороже. Особливо це помічається у студентів-першокурсників, які вперше зіткнулися з новими, відмінними від шкільних вимогами. Анонімність студента-першокурсника особливо гостро відчувається іногородніми сту-

дентами, відірваними від будинку та сім'ї, що переживають важкий процес пристосування до нових умов життя.

Одним із механізмів ідентифікації із середовищем діяльності стає почуття когерентності, описане в концепції психічного здоров'я А. Антоновського [4]. Відповідно до концепції автора, воно пов'язане з позитивною оцінкою можливостей вирішення проблемної ситуації, виробленням ефективних стратегій її подолання, позитивною життєвою установкою.

Почуття когерентності складається з трьох основних компонентів:

- розуміння ситуації як міри передбачуваності її розвитку;
- здатність до подолання стресових ситуацій, усвідомлення можливості управління ходом подій як прояв особистісної та соціальної компетентності індивіда;
- переживання значимості та сенсу ситуації, тобто сприйняття власного життя як повного сенсу та значення, що призводить до активного пошуку вирішення важких ситуацій.

Почуття когерентності як механізм подолання стресу, включений у процес ідентифікації із середовищем, впливає формування позитивних очікувань успішності своєї діяльності, гарантує раціональне використання своїх можливостей і цим сприяє збереженню психічного здоров'я.

Висновки. Проведене дослідження показало, що стрес у студентів є певною формою відображення ними важкої навчальної ситуації, у якій вони перебувають. Стрес у навчальному процесі необхідно регулювати. Одним із ефективних вважається метод, спрямований на вдосконалення поведінкових навичок: спілкування, позитивного мислення, впевненості у собі.

Література

1. Білова М.Е. Психологічні особливості осіб з різним рівнем стресостійкості (на прикладі працівників стресогенних професій): автореф. дис. канд. психол. наук: 19.00.01 «Загальна психологія, історія психології» / М.Е. Білова // Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К.Д. Ушинського. — Одеса, 2007. — 20 с.
2. Морозов Д. Мотиваційні чинники стресостійкості випускників вищих навчальних закладів: дис. канд. психол. наук: 19.00.07 / Д. Морозов — Ялта, 2011. — 249 с.
3. Психологія стресостійкості студентської молоді/Л.Афанасенко, І.Мартинюк, Л.Омельченко, А.Шамне, В.Шмаргун, С.Яшник / За заг. ред. В. Шмаргуна. К.: Видавничий центр НУБіП України, 2018. 198 с.
4. Antonovsky A. The Life Cycle, Mental Health and the Sense of Coherence // Israeli Journal Psychiatry and Related Sciences. 1985. Vol. 22. № 4. P. 273–280.

**ПОДРУЖНІ СТОСУНКИ В ПЕРІОД КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ
ТА ШЛЯХИ ЗБЕРЕЖЕННЯ СІМ'Ї****Кучер Л. І.**

*І курс, група ЗПЛ 21-1м, спеціальність «Психологія»
Інститут соціальних технологій Університету «Україна»
Науковий керівник: Османова А. М., к. психол. н., доцент*

Анотація. Нові виклики для сімей у 21 столітті, особливо в Україні, є періодом кризи в подружніх стосунках. Це і пандемія коронавірусу, і російсько-українська війна, і наслідки, які часто несуть на собі чоловік та дружина. Зазначається, що правильно пройшовши кризу, можна вийти на новий рівень стосунків і зробити їх ще міцнішими, глибшими та щасливими. Криза сімейного життя — свого роду революційна ситуація у межах окремо взятої сім'ї, коли хтось з її членів не хоче, а хтось не може жити по-іншому. До чого це призведе — до розлучення або, навпаки, до зміцнення стосунків — кожен вирішує для себе сам. Говорить народна мудрість: хто попереджений, той озброєний. Знаючи, на які підводні камені може наткнутися сімейний човен, набагато легше вжити превентивних заходів, які не дозволять йому розбитися щент.

Annotation. *New challenges for families in the 21st century, especially in Ukraine, are a period of marital crisis. This is the coronavirus pandemic, the Russian-Ukrainian war, and the consequences that often befall a husband and wife. But I want to note that by going through the crisis correctly, we can reach a new level of relations and make them even stronger, deeper and happier. The crisis of family life is a kind of revolutionary situation within a single family, when one of its members does not want to, and someone can not live differently. Everyone will decide for themselves what this will lead to — divorce or, conversely, to strengthening the relationship. But, as folk wisdom says: he who is warned is armed. Knowing what pitfalls a family boat may come across makes it much easier to take preventative measures to keep it from crashing.*

Ще на початку ХХ ст. значна частина наукових праць досліджує кризу в сімейних стосунках. На думку К. Хорні, тривале та однамітне життя з однією й тією самою людиною нерідко робить нудними подружні відносини в цілому, а особливо сексуальні. Зараз у нас надзвичайні ситуації: пандемія, яка неабияк вплинула на життя подружжя та війна, що докорінно змінила звичний порядок речей. Вимушена соціальна ізоляція підлила масла у вогонь в і без того

проблематичні стосунки між деякими парами, які замислювалися про розлучення ще до пандемії. В останній роки на плечі багатьох сімейних пар звалилося ще більше турбот і клопоту, ніж раніше. Часто чоловіки, посилаючись на те, що вони перевантажені роботою у дистанційному режимі, залишали жінок наодинці з проблемами виховання й навчання дітей під час переходу шкіл на дистанційні заняття. При цьому жінки нерідко самі поєднували все це зі своєю власною роботою в умовах «домашнього офісу», не кажучи вже про ведення господарства. Це все особливо загострилось в Україні в період воєнного часу.

Як пережити ці кризові ситуації та отримати досвід, знання, користь, а також зберегти подружні стосунки, в нелегкі часи, спробуємо у даному дослідженні вивчити та показати.

У цій роботі ми ознайомимося із видами криз, залежно від років проживання в подружжі, а також в залежності від ситуацій. Проаналізуємо найчастіші випадки конфліктів між чоловіком та дружиною, спричинених кризами в стосунках. Пошукаємо шляхи їх вирішення та збереження сім'ї.

Раніше суспільство не стикалося із такими кризовими ситуаціями, як пандемія та не було напрацьовано методів для врегулювання сімейних відносин у цей період, який відзначається складністю співжиття та нетерпимістю подружжя один до одного. Завдяки дослідженню можна узагальнити проблеми в подружжі, які виникають під час кризових ситуацій, особливо пандемії та війни, з якими зараз доводиться жити українцям та знайти шляхи для збереження сім'ї. Також розроблені авторські «Картки для душевних розмов в подружжі», що допоможуть у спілкуванні між чоловіком та дружиною, та блокнот, який має на меті вирішення конфліктних ситуацій. Це також є одними із методів, що сприяють зміцненню подружніх відносин у період кризи.

З вищевикладеного можна зробити **висновок**, цитуючи З. Фрейда «У любовних відносинах не можна щадити один одного, оскільки це може призвести лише до відчуження. Якщо є труднощі, їх треба долати». Віримо, що це дослідження буде корисним для подружжя і не тільки.

ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТ ПСИХОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ ЧАСОМ

Ничипорук О. А.

*викладач кафедри інформаційних та комп'ютерних технологій
Дубенської філії Університету «Україна»*

Час сьогодні — один з найважливіших ресурсів людини, який поряд і професійною компетентністю, утворює компетентність у часі, або часову компетентність. Кожен в тій чи іншій мірі відчував брак часу, тиск термінів, відчував стрес від вимушеної поспіху. Управління часом необхідно не тільки керівним працівникам і власникам власного бізнесу: кожен з нас повинен вміти розпоряджатися власними активами, щоб насолоджуватися процесом життя у всій повноті.

Сучасна психологія приділяє багато уваги феномену часу, наголошуючи на важливості життєвого планування, прогнозування, передбачення.

Прямий переклад терміна «**Time Management**» з англійської — «**управління часом**». Ясно, що в прямому сенсі керувати часом неможливо: реальна функція тайм-менеджменту — використовувати час свого життя з максимальною ефективністю [5].

Люди, які вміють продуктивно розпоряджатися власними запасами часу, живуть більш насиченим та повним життям, роблять свою роботу з мінімальними тимчасовими витратами. Керуючи своїм часом, ми маємо більше життєвого простору: стає більш реальною можливість займатися тим, що нам дійсно подобається.

Тайм-менеджмент дозволяє упорядкувати робочий і особистий час протягом дня (тижня, місяця) щоб встигати робити всі важливі і потрібні справи, не відволікаючись на другорядні або сторонні питання і проблеми.

Ефективне планування дозволяє вивільняти для насиченим і повноцінним життям колосальні ресурси часу. На думку професіоналів, розміри таких ресурсів обчислюються роками і десятиліттями [3].

Як правильно розпоряджатися часом, з чого почати контроль і планування своїх дій, які труднощі зазвичай виникають на цьому шляху і як їх подолати. Розглянемо основні принципи і правила.

7 головних принципів тайм-менеджменту [4].

Принцип 1. Плануйте свої дії

Планування справ на найближчий день (або найближчий тиждень) має практичне значення в будь-якій роботі. Неважливо де ви

працюєте і ким — чіткий план дій завжди принесе реальну користь у вигляді підвищення результативності (особистої і професійної).

Пам'ятайте, що всі успішні люди планують своє життя.

Принцип 2. Формулюйте бажаний результат у конкретні цілі та завдання

Стратегічне і ефективне планування неможливо без грамотного цілепокладання. Якщо говорити простою мовою, ви повинні вміти чітко формулювати основну мету і вміти розділяти її на більш конкретні і локальні завдання.

Існує професійний інструмент (або принцип) для формулювання і постановки локальних завдань у тайм-менеджменті і цілепокладанні.

Він називається **принцип SMART** [1].

Згідно з цим принципом мета повинна бути:

конкретною (Specific);

вимірною (Measurable);

досяжною за певний період (Attainable);

актуальною або істинною — необхідно заздалегідь зрозуміти, чи дійсно ця задача допоможе в досягненні мети (Relevant);

обмеженою в часі (Time-bound).

Навіть самі великі творці не створювали свої твори відразу цілком — спочатку вони складали план, а потім виконували його по пунктах. Один із секретів успішного управління часом — у вмінні зосередитися на поточних завданнях, не втрачаючи загального напрямку.

Принцип 3. Фіксуйте ваш план дій

Однотипні завдання можна згрупувати в один пункт, а більш об'ємні справи доцільно розбивати на декілька послідовних завдань.

Наочне складання плану економить не тільки ваш час, але і дозволяє іншим працівникам, які беруть участь у проекті, швидко з'ясувати стан справ і включитися в роботу з потрібного етапу.

Принцип 4. Розставляйте пріоритети

Своєчасно і чітко визначити головну мету — це необхідно і правильно. Але головне завдання — це рухатися до досягнення даної мети, послідовно виконуючи поточні завдання різного ступеня труднощі.

Принцип 5. Фокусуйтеся на головному

Вміння концентруватися на головному, не відволікаючись на сторонні, найважливіший практичний навик, оволодівши яким, ви вирішите самі пріоритетні завдання продуктивного тайм-менеджменту.

Принцип 6. Аналізуйте свій досвід і створіть свої правила тайм-менеджменту

Періодично варто оглядатися назад і робити прагматичні висновки зі свого досвіду управління часом. Вивчайте свої помилки і обов'язково приймайте заходи з їх виправлення.

Принцип 7. Плануйте відпочинок

У гонитві за успіхом та особистим результативністю ніколи не нехуйте відпочинком, я скажу більш того плануйте відпочинок, також як і ваші бізнес-завдання! Для управління часом повноцінний відпочинок — найважливіший елемент успіху.

Рекомендую дотримуватися хоча б кількох простих правил тайм-менеджменту і впевнена, ви відчуєте зміни вже через кілька днів.

Головне, щоб це увійшло у вас в звичку. А звичка формується 20–30 днів. Вам потрібно буде протриматися зовсім трохи, щоб ви звикли робити правильні речі, а потім система звичок і управління часом буде працювати на вас.

Література

1. Причепя І.В., Соломонюк І.Л., Лесько Т.В. Тайм-менеджмент як дієвий інструмент ефективного використання часу успішного менеджера за сучасних умов. Ефективна економіка: електронне наукове фахове видання. 2018. № 12.
2. Лазоренко Т.В., Дідченко Ю.О., Михайлова Є.Д. Правила успішного використання тайм-менеджменту. Молодий вчений. 2017. № 1(41). С. 632–635.
3. Євтушевська О. Тайм-менеджмент як вияв світогляду сучасної людини. Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Серія «Економіка». 2017. № 3(192).
4. Кові С. Р. 7 звичок надзвичайно ефективних людей / С. Р. Кові; пер. з англ. О. Любенко. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2014. 384 с.
5. Чкан А. С., Маркова С. В., Коваленко Н. М. Самоменеджмент: навчальний посібник для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напрямку підготовки «Менеджмент». Запоріжжя: ЗНУ, 2014. 84 с.

ЕМОЦІЙНИЙ РОЗВИТОК І ЙОГО ЗНАЧЕННЯ В СОЦІАЛЬНОМУ ВИХОВАННІ ДИТИНИ

Піннарінен М. А.

*IV курс, група ЗПЛ21-1м, спеціальність «Психологія»
Інститут соціальних технологій Університету «Україна»
Науковий керівник: Іваннікова Г. В., к. психол. н, ст. викл.*

***Анотація.** В тезах висвітлено актуальність проблеми емоційного розвитку дитини. Описано основні способи такого розвитку, значення у соціальному вихованні дитини.*

***Annotation.** Theses highlight the urgency of the problem of emotional development of the child. The main ways of such development, the importance in the social upbringing of the child are described.*

Актуальність проблеми емоційного розвитку дітей є як у теоретичному, так і у суто прикладному аспектах. Стрімкий темп соціальних змін сьогодення поставив питання соціально-емоційного розвитку дітей, яку полягає у поступовому формуванні здатності усвідомлювати себе, суспільне довкілля і взаємодіяти з його соціальними об'єктами.

Соціальне виховання дітей є однією з важливих складників суспільного життя.

Виховання емоційно розвиненої дитини, її переживань і почуттів, починаючи з перших років життя, залишається важливим завданням для батьків і педагогів, що є не менш, а в певному сенсі і більш важливим, ніж виховання розуму та формування в дитини різних умінь і навичок.

Дитина живе емоціями, керується ними при виборі способів поведінки. Емоції супроводжують дитячі відчуття, практичні дії, регулюють розумову діяльність, роблять навколишній світ різноманітним, прекрасним і значущим.

Особистість дитини формується ще з дошкільного віці. Цей процес пов'язаний з розвитком емоційної сфери, із формуванням інтересів та мотивів поведінки, що відповідно, детерміновано соціальним оточенням, передусім типовими для даного етапу розвитку взаєминами з дорослими.

Дитині важко впоратись з емоціями, зі своїми емоційними сплесками, некерованістю. Від цього страждає не лише дитина, але й люди, які її оточують. Адже емоції впливають на усі сфери людського життя, в тому числі і на процес навчання у школі.

Низький розвиток емоційної сфери дітей зумовлює затримки розвитку їхньої інтелектуальної сфери. Діти менше цікавляться чимось новим, в їхніх іграх відсутня творча складова, а дехто взагалі не вміє спілкуватися під час ігрової діяльності. Вони часто перебувають у «полоні емоцій», оскільки ще не можуть керувати своїми почуттями, що й зумовлює імпульсивну поведінку, агресію, тривожність, ускладнення у спілкуванні з однолітками й дорослими. Тому виховання емоцій та почуттів у дитини повинно служити передусім формуванню гармонійно розвинутої особистості, й одним з показників цієї гармонійності є певне співвідношення інтелектуального й емоційного розвитку.

Необхідна робота з формування емоційної сфери дітей дошкільного віку спрямована на:

- вербалізування дорослими станів, емоцій, почуттів, переживань — як своїх, так й інших;
- стимулювання дітей до прояву свого ставлення до тієї чи тієї ситуації, стану, емоції або переживання, спричиненого цією ситуацією;
- навчання дітей способів адекватного вираження негативних емоцій та вмінь позбутися їх.

Література

1. Выготский Л.С. Педагогическая психология / Л. С. Выготский. — М., 1991.
2. Зеньковський В. В. Психологія дитинства / В. В. Зеньковський. — М., 1998.
3. Мельничук І. В. Генеза емоційних особливостей у сучасних дітей / І. В. Мельничук // Наука і освіта. — Одеса, 2002. — № 5.
4. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. — М., 1989.

ДЕВІАНТНА ПОВЕДІНКА ЯК СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Салата І. В.

*І курс, група ЗПЛ-21-1м, спеціальність «Психологія»
Інститут соціальних технологій Університету «Україна»
Науковий керівник: Османова А. М., к. психол. н.,
зав. кафедрою психології*

Девіантна поведінка (лат. *deviatio* — відхилення) — дії людини (девіанта), які порушують офіційно встановлені в суспільстві чи неофіційні в певній соціальній групі моральні та правові норми, що

призводять до її покарання, ізоляції, виправлення або лікування (Психологічна енциклопедія, 2006).

О. В. Змановська виокремлює таку класифікацію груп видів девіантної поведінки, критерієм якої є вид норми, яка порушується, а також специфіка негативних наслідків відхиленої поведінки:

- 1) антисоціальна;
- 2) асоціальна;
- 3) аутодеструктивна.

Антисоціальна — поведінки, що суперечать правовим нормам, загрожує соціальному порядку та благополуччю оточуючих людей.

Асоціальна — поведінка, що відхиляється від моральних та етичних норм.

Аутодеструктивна — поведінка, що відхиляється від психологічної норми.

Загалом, як зауважує І. С. Кон (1989), підлітковий вік є групою ризику в контексті девіантної поведінки через: труднощі перехідного періоду, починаючи з психо-гормональних процесів і завершуючи перебудовою Я-концепції, що зумовлюють переживання підлітками тривоги, емоційної напруженості, нестійкості, неврівноваженості; граничність і невизначеність становища підлітка (уже не дитина, ще не дорослий); розходження між об'єктивним положенням учня і його прагненням вважати себе дорослим на тлі недостатніх навичок спілкування, засобів взаємодії зі світом дорослих на партнерських засадах; почуття «дорослості», як суперечності між орієнтацією на самостійність і відсутністю відповідного життєвого досвіду.

Водночас форми девіантної поведінки підлітка мають характерні для його віку особливості. Так, зокрема, алкоголізація підлітка відбувається через прагнення зменшити характерний для нього стан тривоги і водночас — позбавитися надмірного самоконтролю і сором'язливості. Важливу роль відіграють також прагнення до експериментування й особливо — норми підліткової субкультури, за якими алкоголь традиційно вважається однією з ознак мужності та дорослості, а також негативний приклад батьків.

Методи дослідження девіантної поведінки:

- спостереження,
- вільне інтерв'ю або бесіда,
- опитувальники.

Профілактика девіантної поведінки особистості — це комплекс соціально-психологічних і педагогічних заходів, що спрямовані на виявлення та виправлення умов, які сприяють проявам негативних форм поведінки.

Психологічна корекція — це тактовне втручання у процеси психічного й особистісного розвитку людини для виправлення відхилень у цих процесах і часто впливає не лише на особистість, а й на її оточення, організацію життєдіяльності.

Прийоми корекційно-виховного впливу на підлітків-девіантів (Ю. Клейберг):

- зниження вимог до підлітка до досягнення ним соціальної та психологічної адаптації;

- залучення до колективних видів діяльності, стимулювання розвитку творчого потенціалу, самовираження;

- організація ситуацій успіху, розробка відповідних заходів для заохочення;

- демонстрація та роз'яснення позитивних зразків поведінки (через особистий приклад, образи з художньої літератури, періодики, біографій видатних людей) тощо.

Психокорекція девіантної поведінки підлітка — це тактовне втручання у процеси його психічного та особистісного розвитку для виправлення відхилень у його поведінці, що часто впливає не лише на самого підлітка, а й на його оточення, організацію життєдіяльності.

Тільки позитивні дії можуть допомогти змінити і попередити девіантну поведінку у підлітків. До таких форм корекції можна віднести створення сприятливого фону для повсякденного життя.

Інформаційна наповненість — лекції, бесіди, уроки, які пояснюють як визначити межу між девіантною і правильною поведінкою.

Література

1. Бондарчук О. І. Психологія девіантної поведінки: курс лекцій. К.: МАУП, 2006. 88 с.

2. Змановская Е. В. Девиантология: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. М.: Издательский центр «Академия», 2003. 288 с.

3. Змановская Е. В. Девиантное поведение личности и группы: учебное пособие. СПб.: Питер, 2010. 352 с.

4. Егоров А. Ю. Клиника и психология девиантного поведения: научное издание. СПб.: Речь, 2010. 398 с.

5. Максимова Н. Ю. Психологія девіантної поведінки: навч. посібник. К.: Либідь, 2011. 520 с.

6. Менделевич В. Д. Психологія девиантного поведения: учебное пособие / СПб.: Речь, 2005. 445 с.

7. Мехтиханова Н. Н. Психологія зависимого поведения: учеб. пос. М.: МПСИ, 2008. 160 с.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕЖИВАННЯ ПОЧУТТЯ ПРОВИНИ У ВИМУШЕНИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ

Філіпова І. М.

II курс, група ЗПЛ-21-1м, спеціальність «Психологія»
Інститут соціальних технологій Університету «Україна»
Науковий керівник: Іваннікова Г. В., канд. психол. н., ст. викл.

Анотація. В даних тезах викладені типи провини, та їх соціальне значення та вплив на соціальну адаптацію та взаємодію людини в суспільстві під час травматичної події в її житті. Обґрунтування важливості таких досліджень та пошук стратегії роботи з провинною у вимушених переселенців як один із чинників ефективної адаптації та інтеграції травматичного досвіду.

Annotation. In these abstracts, there is a type of guilt, that social significance and impact on the social adaptation and interaction of people in the support of an hour of traumatic life in their life. Investigation of the importance of such contributions and the search for a strategy of work with a fault among immigrant migrants as one of the chinniki in effective adaptation and social interaction among the households.

Багато досліджень оцінюють вину саме як соціальне явище, що виникає в результаті міжособистісних взаємодій [1]. Шніцер переконаний [2], що це властивість людської психіки історично грало дуже важливу роль у виживанні людського роду: у древніх суспільствах не умерти в часі епідемії, вирішуватися з нападом захисників і прокормитися, не покладаючись на інших, було неможливо. Щоб вижити, потрібно було подобатися іншим людям, а для цього — як мінімум не наносити їм шкоду. Адаптивна вина і стид, які називають «двоюрідним братом вини», спочатку були механізмами, запобіжні людьми від остракізму.

Почуття провини — сигнал про те, що щось пішло врозріз із моральними нормами, яких дотримується людина. За цим, як правило, слідує каяття в участі в чомусь поганому або, навпаки, в тому, що погане трапилося в результаті того, що людина це не запобігла. Друге пояснює, чому багато людей почуваються винними, коли дивляться чи читають погані новини. Це є дезадаптивним почуттям провини, яке люди відчують, коли відбуваються події, непідвладні особистому контролю.

Коли вина має під собою об'єктивні причини, ця емоція, незважаючи на свою хворобливість, несе в собі корисну функцію, що

спочатку закладена в ній, яка допомагає регулювати соціальну поведінку. Таку провину називається адаптивною.

Проте ірраціональна вина, тобто вина, яку людина відчуває за те, що від неї не залежить, або коли перебільшує заподіяні ним страждання, може загрожувати саморуйнуванням. Якщо це почуття стає всепоглинаючим, воно призводить до тривожності, депресії, дисфорії та неврозу нав'язливих станів. Найбільш «нешкідливі» наслідки такої емоції — зниження концентрації та продуктивності, хронічно поганий настрій, постійний стан стресу та безсоння.

Дослідники ділять дезадаптивну провину на безліч типів, але найшкідливіші для психіки з них дві [3] — ненаправлена, коли людина поглинута почуттям провини в цілому, вважає себе поганою, і контекстуальна, чи вина гіпервідповідальності, коли людина покладає на себе перебільшену відповідальність за благополуччя інших. В обох цих випадках людина не відчуватиме менше провини, щоб вона не робила, щоб позбутися цього тягаря.

Так звану провину того, хто вижив, відчуває 90% тих, хто вцілів у ситуації, в якій загинули інші люди, — наприклад, під час епідемії, серйозної аварії, стихійного лиха чи війни, на хід яких уцілілі вплинути ніяк не могли.

Люди різною мірою схильні до почуття провини. Ті, у кого високий рівень емпатії або кого більшою мірою хвилюють соціальні взаємини, випробовують вину частіше, ніж інші.

Люди, які попали у складні життєві обставини, де була загроза їхньому життю, або їхнім близьким, тобто травмуючи події вірогідніше всього, що в них буде активуватися почуття провини та може розвиватися ірраціональна провина та як її вид провина вижившого, що буде ускладнювати процеси асиміляції та інтеграції травматичного досвіду. Та буде мати вплив на соціальну адаптацію та міжособистісну взаємодію.

Ціль цього дослідження в становленні взаємозв'язку між почуттям провини як почуття та як генералізованої Я-концепції (риси) та їх вплив на подальший розвиток 4 типів ірраціональної провини: провини вижившого, провини відділення, провини гіпервідповідальності та провини ненависті до себе у вимушених переселенців. Також ціль дослідження пошук стратегій роботи з провиною у вимушених переселенців як один із чинників ефективної адаптації та соціальної взаємодії у суспільстві.

Література

1. Почуття провини: міжособистісний підхід R F Baumeister 1, A M Stillwell, T F Heatherton URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/8165271/>
2. Ваш мозок про почуття провини та сорому Єва Гліксман URL: <https://www.brainfacts.org/thinking-sensing-and-behaving/emotions-stress-and-anxiety/2019/your-brain-on-guilt-and-shame-091219>
3. Схильність до сорому, провини та симптоми тривоги: мета-аналіз Diana-MirelaCvndea,AuroraSzentagotai-Tar URL: https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0887618517303754?casa_token=-HN63vWRK7YAAAAA:Lk1pC-sZdssC9aZAytq_OxVx9kW4qnlCU-knL-xj_I8VJfuJhm3gcFVT4Z9LyVfKqM2nyFVZFA

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЖИТТЄВИХ ПЛАНІВ ОСОБИСТОСТІ

Хоменко О. О.

І курс, група ЗПЛ-21-1м, спеціальність «Психологія»
Інститут соціальних технологій Університету «Україна»
Науковий керівник: Іваннікова Г. В., канд. психол. наук, ст. викл.

Анотація. Постановка життєвих цілей та планування їх реалізації є дуже важливим для людини, оскільки життєві плани тісно пов'язані з життєвим шляхом людини, перспективами, життєвою стратегією тощо. У зв'язку з цим, дослідження уявлень про життєві плани особистості та психологічні чинники їх реалізації є важливим в сфері сприйняття людиною власного майбутнього, його планування і загалом організації діяльності людини. В даних тезах висвітлено значення поняття «життєві плани» та визначено психологічні чинники реалізації життєвих планів особистості.

Annotation. A life goals settings and planning and their implementation are very important for a person because life plans are closely connected to a person's life path, prospects, life strategy, etc. In this regard, the study of ideas about the life plans of a person and the psychological factors of their implementation is very important in the field of people's perception of their own future, planning, and in general the organization of human activities. These theses highlight the meaning of the concept of «life plans» and identify psychological factors in the implementation of life plans of the individual.

Змістове наповнення життєвих планів особистості стосується її життєвих виборів, цінностей і потреб. За допомогою життєвих планів майбутнє може розглядатись як відносно упорядкована в часі сукупність подій, які ведуть до досягнення певних бажаних результатів,

які на даному етапі життєвого шляху є важливими для людини. Різні аспекти постановки життєвих цілей та планів особистості, визначення понять, були предметом наукового інтересу зарубіжних і вітчизняних психологів. Так, наприклад, процес самоактуалізації особистості, згідно з А. Маслоу, являє собою постійний вибір життєвих цілей і способів їх досягнення [2]. Про співвідношення таких змістовних характеристик життєвої перспективи — як ціль і план, говориться в роботах Е. І. Головахи. Становлення життєвих цілей і життєвої спрямованості індивідуума у цілому дослідники пов'язують з переживанням задоволення і уникненням незадоволення (З. Фрейд), глибинним осмисленням власної самості й пошуком свого місця у соціумі (К.-Г. Юнг) [3] та ін. Отже, є різні підходи науковців до визначення поняття «життєві плани». Значний вплив на уявлення про життєві плани людини зумовлюють генетичні чинники, її батьки, а також соціальні умови становлення особистості. До зовнішніх умов постановки особою своїх життєвих планів належать об'єктивні життєві події, її соціальні контакти та спілкування з іншими значущими для неї людьми. До внутрішніх — переконання особи, її цінності, її ставлення до об'єктивних життєвих подій, потреби, мотиви, прагнення подолати труднощі тощо [1].

Отже, життєвий план — це система певних рішень особистості, що зумовлені особистими цінностями, мотивами, потребами, цілями, рівнем її духовності та психологічними настановами, та способи їх реалізації. Життєві плани сприяють розумінню особистістю подій власної життєдіяльності та своєї ролі в цьому процесі. Саме життєві плани є провідними засобами досягнення особистістю своїх життєвих цілей у контексті її життєвого шляху. Порівняно з життєвими цілями, що є узагальненими, життєві плани особистості відрізняються своєю конкретністю. Завдяки цьому плани особистості трансформуються в мотиви її життєдіяльності й поведінки.

Основними психологічними чинниками реалізації життєвих планів особистості є наступні:

- прагнення до самоздійснення, самоактуалізації та реалізації власного життєвого потенціалу;
- здатність особистості рефлексувати щодо подій свого життя;
- ставлення особистості до навколишньої дійсності, уявлення про життя, активне визначення своєї ролі в суспільній системі цінностей;
- усвідомлене ставлення особистості до себе як автора власного життя і життєвих планів;

- здатність до прогнозування власного майбутнього і життєвої самореалізації;
- об'єктивне ставлення особистості до непередбачуваних і незалежних від неї подій;
- здатність визначати власні життєві цілі та життєві плани, з огляду на власне «Я»;
- узгодженість життєвих цілей і планів з індивідуальними особливостями особистості (цінностями, переконаннями, ставленнями психологічними настановами, мотивами, прагненнями долати труднощі, потребами, вольовими якостями).

Психологи та коучі можуть проводити психодіагностики особливостей та умов становлення життєвих планів особистості з метою ознайомлення особистості зі специфікою становлення її власних життєвих планів у різних часових перспективах, їх основними типами мотивації досягнення успіху, як важливими психологічними умовами постановки та успішної реалізації життєвих планів.

Література

1. Гладкевич М. І. Основні наукові підходи вітчизняних психологів до вивчення феномена «життєві плани особистості» / М. І. Гладкевич // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 12. Психологічні науки : зб. наук. праць. — К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. — № 6.
2. Маслоу А. Мотивация и личность / А. Маслоу. — СПб. : Евруния, 2001.
3. Юнг К. Г. Структура психики и процесс индивидуации / К. Г. Юнг. — М.: Наука, 1996.

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО КЛІМАТУ КОЛЕКТИВУ НА СУБ'ЄКТИВНЕ ВІДЧУТТЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ СПІВРОБІТНИКІВ

Черняк А. К.

*IV курс, група ЗПЛ-21-1м, спеціальність «Психологія»
Інститут соціальних технологій Університету «Україна»
Науковий керівник: Іваннікова Г. В., канд. психол. н., ст. викл.*

Анотація. В даних тезах дається визначення поняття «психологічне благополуччя». Викладено види соціально-психологічного клімату. Визначені фактори впливу на соціально-психологічний клімат. Також перераховуються чинники оптимізації соціально-психологічного клімату в колективі. Викладається взаємозв'язок психологічного клімату з продуктивністю.

***Annotation.** These theses define the concept of «psychological well-being». Types of socio-psychological climate are described. Factors influencing the socio-psychological climate are determined. Factors for optimizing the socio-psychological climate in the team are also listed. The relationship between the psychological climate and productivity is described.*

Психологічне благополуччя — інтегральний системний стан людини або групи, що є складним взаємозв'язком фізичних, психологічних, культурних, соціальних і духовних факторів і відображає сприйняття та оцінку людиною своєї самореалізації з точки зору піку потенційних можливостей.

Види соціально-психологічного клімату:

— сприятливий (оптимізм, радість спілкування, довіру, почуття захищеності, безпеки та комфорту, взаємна підтримка);

— несприятливий (песимізм, дратівливість, нудьга, висока напруженість і конфліктність відносин у групі, невпевненість, боязнь помилитися або справити погане враження)[2].

На формування соціально-психологічного клімату впливають:

Фактори макросередовища — це той суспільний фон, на якому будуються та розвиваються відносини людей. До цих факторів належать: суспільно-політична ситуація в країні, економічна ситуація в суспільстві, рівень життя населення, організація життя населення, соціально-демографічні фактори, регіональні фактори та етнічні фактори.

Фактори мікросередовища — це матеріальне та духовне оточення особистості у трудовому колективі. До цих факторів належать:

1) об'єктивні — комплекс технічних, санітарно-гігієнічних, організаційних елементів.

2) суб'єктивні:

— формальна структура;

— неформальна структура [1].

Ще один фактор, що впливає на клімат групи, обумовлений індивідуальними психологічними особливостями її членів. Кожна людина унікальна і неповторна. Її психічний склад являє собою поєднання особистісних рис і властивостей, що створює своєрідність характеру в цілому. Крізь призму особливостей особистості переломлюються всі впливи зовнішнього середовища. Відносини людини до даних впливів, які виражаються в її особистих думках і настроях, в поведінці, являють собою його індивідуальний «вклад» у формування клімату групи. Психіку групи не слід розуміти лише як сукупність індивідуально-психологічних особливостей кожного з її членів. Це якісно нове утворення. Таким чином, для формування того чи іншого соціально-психологічного клімату групи мають значення

не стільки індивідуальні властивості її членів, скільки ефект їх поєднання. Рівень психологічної сумісності членів групи також є фактором, що обумовлює в значній мірі її клімат) — це психологічна єдність (спільність потреб, інтересів, смаків, ціннісних орієнтацій, рівень конфліктності, характер критики і самокритики) та ін.

Чинники оптимізації соціально-психологічного клімату в колективі:

1. Наявність у колективі спеціалістів різних рівнів кваліфікації, що дає змогу працівникам-початківцям бачити свою професійну перспективу, а висококваліфікованим — відчувати повагу молоді.

2. Чисельність колективу. Найоптимальніше, якщо група об'єднує три-дев'ять осіб.

3. Статевікова структура колективу. Згуртованість, здоровий соціально-психологічний клімат, як правило, властиві неоднорідним групам, де реалізуються різновікові особливості працівників.

4. Наявність неформальної структури в колективі.

5. Автономність, ступінь ізолюваності групи.

6. Психологічна сумісність членів групи.

Зв'язок психологічного клімату із продуктивністю:

— працюючи у доброзичливому колективі, люди не витрачають сили та час на політичні та підклимні ігри, а роблять свою роботу;

— у командах, де вітається взаємодопомога, передача знань та навчання, співробітники максимально швидко входять у курс справи та починають приносити користь компанії. Не роблять помилок, яких можна було уникнути;

— коли робота і люди, що знаходяться поруч, до душі, людина мотивована і щаслива. Вона докладає максимум зусиль, щоб виконати роботу на 100%;

— у колективах, в яких панує повага один до одного і до керівника, нікому не хочеться підвести свою команду, тому всі намагаються виконати завдання максимально якісно та вчасно;

— насамкінець, психологічне благополуччя впливає на продуктивність, оскільки остання є самореалізацією з погляду піку потенційних можливостей.

Література

1. Немов Р. С. Загальні основи психології / Р. С. Немов // Підручник для студентів вищих навчальних закладів / Р. С. Немов — Москва: ВЛАДОС, 2013. — 688 с.

2. Рогожин С. В. Теорія організації: підручник для ВНЗ / С. В. Рогожин, Т. В. Рогожина — Москва: Екзамен, 2013 — 231 с.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ. ГОТОВНОСТІ ДИТИНИ ДО НАВЧАННЯ У СУЧАСНІЙ ШКОЛІ

Шевчик А. О.

*І курс, група ЗПЛ-21-1м, спеціальність «Психологія»
Інститут соціальних технологій Університету «Україна»
Науковий керівник: Сердюк Л. З., д. псих. н.*

Дитина не народжується першокласником, це складний та тривалий етап трансформації. Дитина по завершенню вивідування дошкільного закладу має еволюціонувати в новий етап свого життєвого шляху, що потребує швидкої адаптації та психологічної готовності.

Психологічна готовність до навчання — це рівень психічного розвитку дитини, який дозволяє їй легко займатися навчанням і швидко адаптуватись до нових умов життя.

Питання психологічної готовності є досить актуальним в наш час, так як кожна дитина проходить через цей етап, який залишає в майбутньому відбиток на її подальше життя.

Готовність дитини до школи — це глибоке та комплексне поняття, яке охоплює різні види показників, зокрема й функціональну готовність.

Школа формує вже інше світосприйняття і вимагає дотримуватись чітко встановлених правил та виконання завдань, що іноді викликає труднощі як у дитини, так і батьків. Школа це не тільки навчальний процес, а також формування особистості, виявленню здатності та певних навичок а також талантів, що допомагає в розумінні отримання майбутньої професії.

Під психологічною готовністю дітей до шкільного навчання розуміють необхідний і достатній рівень психологічного розвитку дитини для засвоєння шкільної програми за певних умов навчання. Психологічна готовність дитини до школи є одним із найважливіших результатів психологічного розвитку в дошкільному дитинстві.

Інтелектуальна готовність до шкільного навчання пов'язана з розвитком процесів мислення. Від розв'язування задач, які потребують встановлення зв'язків і зв'язків між предметами та явищами за допомогою зовнішніх орієнтуючих дій, діти переходять до їх усвідомленого розв'язування за допомогою елементарних розумових дій з використанням образів.

Уже досить в ранньому віці дитині доводиться розв'язувати все складніші й різноманітніші завдання, що вимагають виявлення й ви-

користання зв'язків у відношенні предметів, явищ, дій. У грі, малюванні, конструюванні, при виконанні навчальних і трудових завдань він не тільки використовує засвоєні дії, але постійно їх видозмінює, отримуючи нові результати.

Ми живемо в 21 столітті, і зараз дуже високі вимоги до життя і до організації виховання і навчання змушують шукати нові, більш ефективні психолого-педагогічні підходи, спрямовані на проведення методів навчання відповідно до вимог життя. У цьому сенсі особливе значення має готовність дошкільників до навчання в школі.

Література

1. Донна Джексон Наказова Уламки дитячих травм Київ 2021 «Форс Україна» с. 79–185.
2. Зотова Н.В. Перший раз в перший клас Київ 2020, Видвництво Ранок С. 15–99.
3. http://dnz281.edu.kh.ua/storinka_psihologa/rekomendacii_praktichnogo_psihologa/gotovnistj_ditini_do_shkoli
4. <https://policytoolbox.iiep.unesco.org/policy-option/school-readiness>
5. https://pidru4niki.com/1510082737082/psihologiya/psihologiya_molodshogo_shkolyara

СТРЕСОСТІЙКІСТЬ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВОЄНОГО ЧАСУ

Якимова Я. Л.

*У курс, група ПЛ-17-1м-гу, спеціальність «Психологія»
Рівненський інститут Університету «Україна»
Науковий керівник: Назарець Л. М., канд. психол. наук*

Анотація. Події, які відбуваються в нашій країні негативно впливають на психічний стан громадян, що призводить до стресу, виснаження ресурсів організму і зриву систем адаптації. У зв'язку із цим виникає необхідність допомогти людям оцінити свій психічний стан та швидко відновити власні функції, зняти напругу.

Науковці, які займалися вивченням стійкості до стресу як здатності людини протистояти впливу стрес-факторів і запобіганню виникнення патологічних психічних станів вважають, що в сучасних умовах негативні наслідки психотравмуючих ситуацій властиві не лише особам «стресогенних професій», а й широкому колу населення («травма минулим», «травма нинішнім життям», «травма майбутнім») [2; 43].

Проблему стресостійкості як особистісного адаптаційного потенціалу досліджували такі науковці як, А. Маклаков, В. Крайнюк, І. Малкіна-Пих, Т. Титаренко, О. Сафін та ін. Водночас потребують систематизації й уточнення основні теоретичні підходи до розуміння стресостійкості як психологічного феномену з урахуванням реалій сьогодення.

Рівень стресостійкості кожної людини змінюється впродовж життя і залежить від багатьох чинників. Чим вища стресостійкість, тим більші навантаження може витримати людина, отже й рівень її можливих життєвих досягнень потенційно вищий. Стресостійкі особистості здатні швидко опановувати стрес і мобілізувати свою психічну діяльність [4; 291].

Найбільш поширені стреси, що викликаються такими соціальними чинниками, як: конфлікти, позамежні професійні вимоги, відсутність необхідних соціальних умінь, кар'єрна конкуренція, дефіцит часу, високий темп роботи [1; 25].

Ряд дослідників основою стресостійкості вважають саморегуляцію людини, яка складається з певних ланцюгів[2;47]. До стресостійкості відносять різноманітні копінг-механізми і механізми психологічного захисту, на які впливають такі психологічні чинники, як: локус контролю, етнічний фактор, тип вищої нервової діяльності, психічні та соматичні захворювання. Науковці відзначають, що стресостійкість, як властивість психіки, відображає здатність людини успішно здійснювати необхідну діяльність (життєдіяльність) у складних умовах. Водночас, незважаючи на існуючі напрацювання, все ще недостатньо вивченою залишається проблема оцінки адаптивних здібностей до стресу. Вивчення цієї проблеми дозволить прогнозувати стан здоров'я і професійну успішність людини в умовах професійних та життєвих стресорів в умовах воєнного часу, окреслювати шляхи розвитку адаптивності у стресових та травматичних умовах.

Науковці виокремлюють три групи активних способів підвищення загальної стійкості людського організму.

Перша група включає способи, що використовують фізичні фактори впливу — це фізична культура, загартовування організму, біг підтюпцем тощо.

Друга група охоплює аутогенне тренування, психотерапія, гіпноз.

Третя група способів підвищення загальної стійкості організму зв'язана з біологічно активними речовинами [3; 153].

Отже, цілісної концепції стресостійкості особистості не існує. Кожен дослідник вносить власне в бачення стресостійкості, ґрун-

туючись на основі своїх міркувань. В загальному плані, під поняттям стресостійкість слід розуміти здатність людини протистояти негативному впливу стрес-факторів, що зумовлена індивідуальним комплексом її вроджених і набутих психологічних і фізіологічних властивостей.

Література

1. Китаєв-Смик Л. А. Психологічна антропологія стресу. М. : Академічний Проект, 2009. — 322 с.

2. Корольчук В. М. Копінгові особливості адаптивних ресурсів стресостійкості особистості. Вісник Національного університету оборони України, 2011. — 242 с.

3. Наугольник Л. Б. Індивідуальні відмінності в реагуванні на стрес у представників студентської молоді. Психолого педагогічні умови розвитку освітнього простору держави: кол. монографія / за заг. ред. З. Ковальчук. Львів: Ліга-Прес, 2015. — 265 с.

4. Назарець Л., Руденко Н. Особливості стресостійкості майбутніх фахівців спеціальної освіти / Proceedings of the 6-th International Scientific and Practical Conference SCIENTIFIC COMMUNITY INTERDISCIPLINARY RESEARCH. — Hamburg, Germany, 26-28.01.2022. P. 291–295.

СЕКЦІЯ XI

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ПРОБЛЕМИ ДОКАЗІВ ТА ДОКАЗУВАННЯ У ГОСПОДАРСЬКОМУ ПРОЦЕСІ

Ангерчік Є. Д.

*IV курс, група ЗПЗ-20.3-2-рІ, спеціальність «Право
Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»*

Аванесян Г. М.

*доцент кафедри правознавства та фінансів
Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»*

Одним з центральних інститутів господарського судочинства є інститут доказування, стан якого суттєво впливає на виконання господарськими судами основної функції — захисту прав суб'єктів господарювання. Значимість доказування важко переоцінити в умовах відкритості суспільства і змагальності господарського процесу. Оскільки безпосередньо процес доказування визначає результат судового розгляду спору, то пов'язані з процесом доказування питання збору, надання і дослідження доказів набувають надзвичайної ваги у конкретних судових спорах. Як свідчить практика, залишається чимало питань, що потребують доопрацювання, оскільки негативно впливають на своєчасний та якісний розгляд справ. Роз'яснення Вищого господарського суду України, постанови пленумів Верховного суду України частково вирішують проблеми матеріального і процесуального права, однак на рівні законів залишається необхідність вдосконалення процесу доказування.

Теоретичну основу складають дослідження вчених-юристів різних галузей процесуального права: Л. М. Карнеєвої, А. Ф. Клеймана, С. В. Курильова, Б. Т. Матюшина, В. М. Тертишника, М. С. Строгови-

ча, В. В. Молчанова, М. К. Треушнікова, К. С. Юдельсона, В. В. Бабенка, Л. Білецької, А. А. Гаврилова, Н. М. Капуша, О. Т. Квіта, А. С. Козлова, Л. В. Мелех, Л. М. Ніколенко, М. В. Руденко, Т. Степанова та ін.

Враховуючи, що докази були, є і будуть центральним правовим інститутом господарського судочинства, тому, в період реформування та вдосконалення останнього, зростає потреба у їх вивченні.

З огляду на це, варто виокремити п'ять основних проблем правового регулювання доказів у господарському процесі:

- проблема правового закріплення зображувальних документів;
- проблема правового регулювання протоколу як доказу в господарському процесі;
- проблеми виокремлення такого джерела доказування як показання свідків;
- проблеми правової регламентації аудиторського висновку як виду доказів у господарському судочинстві;
- проблема правового статусу спеціаліста.

Слід наголосити, що у країнах прецедентного права вчення про докази та доказування набуло характеру однієї з фундаментальних основ юридичної освіти, оскільки його опанування закладає можливість успішної практичної роботи. Адже судді в своїй правозастосовній діяльності керуються насамперед нормами права, які встановлюють засади допустимості, належності, оцінки доказів у процесі. Доказове право цих країн має спільний характер як для цивільного, так і для кримінального процесів і формується за рахунок стандартів, запозичених із великої кількості судових рішень. Юристи Англії, Канади, Ізраїлю, США, Нової Зеландії, не будучи ґрунтовно обізнаними з усіма тонкощами запутаної казуїстики доказового права, почувалися б непридатними для практичної діяльності в судах.

Враховуючи вищевикладене можна дійти висновку, що проблеми правового регулювання доказів у господарському процесі ще не вирішені законодавцем, що породжують хаотичність та колізійність розгляду справи в господарському суді.

ПРОБЛЕМАТИКА КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Бабич А. О.

IV курс, ПЗ 18-1-рл, 081 «Право»

Полтавський інститут економіки і права «Україна»

*Науковий керівник: Піддубний Д. І., старший викладач кафедри
правознавства та фінансів*

Постановка проблеми. На сьогодні серед багатограних та широко обговорюваних проблем велика увага приділяється питанню кримінальної відповідальності в галузі права. Саме кримінальне право розробляє широке коло питань, пов'язаних з кримінальною відповідальністю, її формами, підставами та іншими характеристиками.

Виклад основного матеріалу. З огляду на неймовірно велику кількість праць, у яких досліджується феноменологія кримінальної відповідальності, вона сьогодні займає особливе місце в системі заходів кримінально-правового впливу.

Кримінальна відповідальність, з одного боку, негативно оцінює скоєне правопорушення та особу, яка його вчинила, а з іншого боку, шляхом примусу з боку держави, передбачає застосування кримінально-правових заходів з кримінальним підтекстом, пов'язаних так чи інакше пов'язаних з обмеженням його прав та свобод.

Слід зазначити, що розуміння кримінальної відповідальності юристами є активним, багатовекторним обговоренням, оскільки кримінальна відповідальність є наскрізною, «проникаючи» майже в усі інститути Загальної та Особливої частин кримінального кодексу України або тісно пов'язаних із ними, тому є універсальною категорією кримінального права.

Визнаючи, що кримінальна відповідальність є складним системним явищем, її основним завданням є реалізація заходів кримінально-правового впливу.

Регулятивна функція передбачає фіксацію в кримінально-правових нормах підстави реалізації кримінальної відповідальності, визначення кримінально-правового статусу особи.

Превентивна функція кримінальної відповідальності складається з двох взаємозв'язаних складових: спеціально превентивного впливу, що полягає в утриманні від вчинення нового злочину особою, щодо якої реалізована кримінальна відповідальність.

Виховна функція кримінальної відповідальності реалізується за рахунок успішного виконання всіх інших функцій, впливаючи

на внутрішній світ особи винного, його моральну сферу, цінності орієнтації, правосвідомість.

Каральна функція кримінальної відповідальності позбавляє особу, яка вчинила злочин, найрізноманітніших благ, прав, свобод тощо та знаходить свій прояв у застосуванні кожного елементу кримінальної відповідальності.

Відновлювальна функція кримінальної відповідальності реалізується шляхом приведення в первинний стан порушених суспільних відносин, соціальних зв'язків, правовідносин; у загальному вигляді — утвердження соціальної справедливості.

Отже, можна зробити висновок про те що проблема кримінальної відповідальності та її реалізації є однією з найскладніших для вирішення проблем української кримінально-правової теорії. Через багатогранність кримінальної відповідальності немає чіткого розуміння її природи, немає гострої необхідності законодавчого закріплення поняття кримінальної відповідальності. На сучасному етапі розвитку кримінального права вона має бути особливо адресною: по-перше, як потенційна кримінальна відповідальність, вона має значний превентивний ефект, по-друге, відновлювальну функцію кримінальної відповідальності.

САМОЗАХИСТ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ

Барабаш І. В.

*IV курс, група ПЗ-18-1 рІ., спеціальність 081 «Право»
Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»
Науковий керівник: Аванесян Г. М., доцент кафедри правознавства*

Вступ. Як відомо, виникнення цивільних правовідносин ґрунтується на рівності учасників відносин, свободи договору, недопустимості втручання сторонніх у приватні справи, забезпечення відновлення порушених прав, захист їх у судовому порядку. У сучасному житті правопорушення — це явище, що зустрічається доволі часто. І торкатися воно може безпосередньо цивільних правовідносин. Виходячи з цього можна сказати, що проблема самозахисту цивільних прав є доволі актуальною на сьогоднішній день. В умовах сучасного політико-правового розвитку держави актуальним є право на захист передбачене, перш за все, ст. 55 Конституції України, адже нормальний цивільний оборот передбачає забезпечення функціонування ефективного механізму захисту. Стаття 19 Цивільного Кодексу України

визначає, що особа має право на самозахист свого цивільного права та права іншої особи від порушень і протиправних посягань. Сучасні правові тенденції пов'язують дієвість механізму захисту з його оперативністю. Особлива увага приділяється дослідженню питання самозахисту цивільних прав, як неюрисдикційної форми захисту, яка полягає в певних діях учасників цивільних правовідносин, без звернення до компетентних органів.

Інститут самозахисту є відносно новим для українського законодавства, тому багато науковців присвятило час дослідженню цього питання. Проаналізувавши наукову літературу можна сказати, що такими людьми є А. П. Сергеев який визначає, що захист цивільних прав — комплекс злагоджених організаційних заходів щодо захисту суб'єктивних прав, які охороняються законом. Тобто, на його думку самозахист цивільних прав не є способом, а є формою. Г. А. Свердлик і Е. Л. Страунінг, в свою чергу, зазначають, що феномен самозахисту не можна зводити тільки до форми захисту. На їх думку, самозахист — це не тільки форма, але і спосіб.

Мета даної статті зробити поглиблений аналіз поняття самозахисту, окреслити його характерні ознаки та дослідити заходи самозахисту.

Результати досліджень. На мою думку, однією з найважливіших форм захисту є самозахист. Оскільки самозахист власних цивільних прав є правомірною дією, спричинення самозахистом шкоди відповідно до ст. 1169 ЦКУ виключає відповідальність за нанесену нею шкоду.

Певним недоліком чинного законодавства є те, що, самозахист отримав певну перевагу відносно можливості відшкодування заподіяної шкоди, тобто, створені всі умови для визнання самостійних дій, направлених на припинення неправомірної поведінки, зловживанням правом.

Систему способів самозахисту складають способи впливу на правопорушника в абсолютних і відносних правовідносинах. До першої групи відносяться необхідна оборона і дії у стані крайньої необхідності, а до другої — одностороння відмова від зобов'язання, притримання й засоби претензійного характеру, пов'язані з приватноправим примусом (претензії, листи, повідомлення тощо).

Висновок. Отже, можна сказати, що дуже важливо чітко визначати межу, за якою замість захисту свого права, відбувається перевищення меж необхідної оборони, що призводить до утиску прав іншої особи. Право на самозахист — це можливість учасників цивільних

правовідносин при порушенні цивільного права чи інтересу застосувати певну протидію, що не заборонена законом і не суперечить моральним засадам суспільства та спрямована на попередження або припинення цього. Право на самозахист блага є природним правом людини. Це є певна новела в українському законодавстві.

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

Гусейнов Р. Т.

*У курс, група ПЗ-21-1м, спеціальність «Правознавство»
Інститут права та суспільних відносин Університету «Україна»
Науковий керівник: Сердюк Є. В., к. ю. н., доцент, доцент кафедри
галузевого права та загально-правових дисциплін*

Анотація. Відповідно до Конституції України, в Україні визнається і діє принцип верховенства права. Конституція України має найвищу юридичну силу, закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (стаття 8 Конституції України). Засобом забезпечення верховенства Основного закону держави є діяльність Конституційного Суду України щодо вирішення питань про відповідність Конституції України (конституційності) законів та інших правових актів Верховної Ради України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України, а також правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим. Ця діяльність здійснюється Конституційним Судом України на підставі частини першої статті 150 Конституції України, а також пункту 1 статті 13 Закону України «Про Конституційний Суд України».

Конституція держави регулює різні аспекти суспільного і державного життя. Проте таке регулювання носить, як правило, загальний характер, що не виключає неоднomanітного застосування її положень, а також виникнення з цього приводу спірних ситуацій. Тому виникає потреба у конкретизації конституційних норм. Це здійснюється шляхом тлумачення Конституції, а також законів держави. Як відомо, за юридичними наслідками тлумачення буває офіційним і неофіційним. Юридично обов'язковим є лише офіційне тлумачення законодавства.

Відповідно до п. 2 ст. 150 Конституції України, а також п. 4 ст. 13 Закону «Про Конституційний Суд України», офіційне тлумачення Конституції і законів України є одним із повноважень Конституційного Суду України.

Відповідно до статті 159 Конституції України законопроект про внесення змін до Конституції України розглядається Верховною Радою України за наявності висновку Конституційного Суду України щодо відповідності законопроекту вимогам статей 157 і 158 Конституції України.

Перевірку законопроектів про внесення змін до Конституції України щодо відповідності вимогам статей 157 і 158 Основного закону, Конституційний Суд України здійснює в порядку попереднього (превентивного) конституційного контролю. При цьому Конституційний Суд України не обмежує повноважень Верховної Ради України вносити зміни до Основного Закону, а лише забезпечує конституційність їх реалізації Верховною Радою України, що є однією з основних гарантій стабільності Конституції України.

Здійснення захисту прав і свобод людини впливає з інших положень Закону, зокрема з тих, що регулюють завдання Конституційного Суду України: гарантувати верховенство Конституції України на всій території держави (стаття 2 Закону «Про Конституційний Суд України»). Відомо, що норми про права і свободи людини і громадянина включені до Основного Закону. Таким чином, забезпечуючи верховенство Конституції, Конституційний Суд забезпечує реалізацію і тих її норм, що стосуються прав і свобод людини.

Отже, Конституційний Суд України займає досить важливе місце в механізмі захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина в Україні. Більшість прийнятих ним за час своєї діяльності рішень так чи інакше стосується забезпечення прав людини. Крім цього, є всі підстави стверджувати, що вже сам факт існування такого органу конституційного контролю і Україні значною мірою дисциплінує органи державної влади, змушує їх діяти відповідно до законодавства України, спрямовуючи свою діяльність на забезпечення та захист прав і свобод людини і громадянина.

Література

1. Конституція України : Конституція України; Верховна Рада України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 24.06.2022)

2. Про Конституційний Суд України : Закон України від 13.07.2017 № 2136-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2136-19>

ДОКУМЕНТОЗНАВСТВО ТА ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Жигалюк Д. С.

II курс, група ПЗ-21.2, спеціальність «Право»

Коледж «Освіта» Університету «Україна»

Науковий керівник: Даниленко П. А., к.пед.н., доцент

Круглий стіл на тему «Документознавчо-інформаційна діяльність: сучасні тренди та перспективи розвитку спеціальності» відбувся в НПУ імені М.П.Драгоманова з ініціативи кафедри інновацій та інформаційної діяльності в освіті в освіті факультету перепідготовки та підвищення кваліфікації. Подібні заходи традиційно проводяться в різних підрозділах університету, оскільки випускові кафедри покликані не лише забезпечувати високий рівень підготовки студентів, але й ініціювати обговорення поточних питань розвитку спеціальності та її наукового забезпечення.

Кафедра інновацій та інформаційної діяльності в освіті є випусковою для студентів спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» з 2012 р. У рамках цієї спеціальності користуються попитом освітні програми:

«Документно-інформаційний супровід кадрової роботи» та «Документаційне забезпечення діяльності закладів освіти».

Випускники цієї спеціальності отримують кваліфікації: Спеціаліст з кадрової роботи та державної служби. Документознавець. Бакалавр з документознавства та інформаційної діяльності. Особливий інтерес ці освітні програми викликають у випускників коледжів, які можуть за скороченим терміном (2 роки) отримати ступінь бакалавра в продовження своєї фахової підготовки.

Сучасні проблеми та перспективи розвитку. Сучасний етап розвитку суспільства можна охарактеризувати високим ступенем інтернаціоналізації виробництва і глобалізації світових відносин, де ключовим напрямом світової економіки є вивчення та аналіз зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання. Безпосередньо, зовнішньоекономічну діяльність країни, слід сприймати як ключовий напрям розвитку багатьох сучасних держав, зокрема, як джерело надходження товарів, інноваційне виробництва, у випадках коли неможливо їх виготовлення всередині країни, також доходів від експортно-імпортних операцій.

Література

1. <https://nupp.edu.ua/page/os-029-did-b.html>
2. <http://confmanagement.kpi.ua/proc/article/view/230930>

**ПРАВО ЯК ГАРАНТІЯ СВОБОДИ
ТА АВТОНОМІЇ ОСОБИСТОСТІ**

Капіталова О. І.

І курс, група ПЗ-21-1м-рл, спеціальність «Право»

Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»

Кравченко А. П.

доцент кафедри правознавства та фінансів

Полтавського інституту економіки і права Університету «Україна»

Нині ми є учасниками процесу унікальної та надзвичайно гострої трансформації свідомості і буття українського суспільства, при якій змінюються норми моралі, поведінки і діяльності людей та особливого значення набувають ідеї цінностей прав людини. Зазвичай їх розглядають як загальносоціальну ідею, покликану обґрунтувати уявлення про сутність людини та суспільства. Аналізуючи права людини як суспільний ідеал та принцип організації соціальної дійсності, можемо простежити неабиякий макросоціальний мотив та наслідки концепту цінностей прав людини, що є не просто конституванням певного типу соціального устрою, а, передовсім, забезпеченням громадського спокою, створенням форм гармонічного розв'язання суспільних суперечностей, зниженням рівня конфліктності та насильства у соціумі, переведення людської енергії з царини ворожнечі, сутичок та силової боротьби у форму мирних економічних, соціальних, культурних змагань та динамічного розвитку.

Доктрина прав людини з її основними принципами свободи, рівності, індивідуалізму та правової держави заклали основи підходу від людини до держави та висунули людину з її правами в епіцентр суспільного розвитку. Розбудова правової системи має супроводжуватися загальною гуманізацією суспільних відносин. Гуманне суспільство розглядає людину не тільки як об'єкт пізнання, але і як безпосередній суб'єкт пізнання закономірностей свободи, необхідності та справедливості. Правова дійсність пізнається не безликим суб'єктом, а конкретною особистістю, для якої ставлення до дійсності є оцінною категорією. Такий підхід передбачає активність суб'єкта у процесі пізнання правових явищ і визнає інтелектуальну,

економічну, культурну, релігійну свободу інших особистостей, поважає права і свободи людей. З усіх формальних цінностей, право відіграє одну із найважливіших ролей, а творення норм і законів має бути орієнтоване на людину. Про присутність у суспільстві права можна говорити лише у тому випадку, коли кожен член суспільства визнаний державою як розумна істота, здатна самостійно вирішувати, що йому краще. У взаємовідносинах права і особи право, як система обов'язкових норм, дозволяє регулювати практику держави по відношенню до особистості. Найбільш прийнятною позицією у розумінні права, з урахуванням орієнтації на людину, є позиція, де право є соціальною гарантією свободи суспільно визнаної автономної особи. Сучасна українська держава повинна відповідати системі визначених критеріїв, що визнані в наш час міжнародною спільнотою та світовою наукою. Еталоном для неї має бути людина та загальнолюдські цінності, а право виступати засобом взаємозв'язку індивіда, суспільства і держави.

Сьогодні перед Україною стоять критично гострі виклики по збереженню територіальної цілісності, державного суверенітету та утриманню стратегічного курсу розвитку країни за європейськими стандартами і цінностями. Це потребує змін, ефективність яких, залежить від того наскільки правова система регулювання суспільного життя, яка покликана забезпечити оптимальні юридично-організаційні форми цих реформ, враховує потреби і інтереси людини, реально визнає людський вимір політики і права найвищою соціальною цінністю, є провідним системоутверджуючим принципом.

ЛІЦЕНЗУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Кузьменко А. С.

*IV курс, група ПЗ-18-1, спеціальність «Право»
Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»
Науковий керівник: Аванесян Г. М.,
доцент кафедри правознавства та фінансів*

Актуальність теми: Сприяння державою ведення легального бізнесу є одним з основних завдань, адже законність Вашої діяльності являється «двигуном» економіки країни, що дозволяє уникнути її тінізації. Враховуючи те, що таке явище як тінізація економіки перешкоджає стійкому економічному розвитку, підвищенню добробуту, рівня і якості життя населення, державою передбачено застосування

різних методів правового регулювання. Один з яких передбачає видачу ліцензій на різні види господарської діяльності.

Вклад основного матеріалу: Державне правове регулювання здійснюють на основі цивільного і господарського законодавства через систему норм та правил, встановлених ними. Так, частиною 3 статті 91 Цивільного кодексу України передбачено, що юридична особа може здійснювати окремі види діяльності, перелік яких встановлюється законом, після одержання нею спеціального дозволу (ліцензії). Стаття 14 Господарського кодексу України прямо вказує на те, що ліцензування є одним із засобів державного регулювання у сфері господарювання, спрямованих на забезпечення єдиної державної політики у цій сфері, захист економічних і соціальних інтересів держави, суспільства та окремих споживачів.

Основним нормативно-правовим актом, який регулює відносини у сфері ліцензування є Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 02.03.2015, що передбачає більше 30-ти видів діяльності, для провадження яких необхідно отримати дозвіл — ліцензію. В той же час, діяльність деяких видів господарювання регулюється у відповідності до спеціальних законів. Наприклад, діяльність в галузі телебачення та радіомовлення здійснюється відповідно до Закону України «Про телебачення і радіомовлення».

Ліцензію може отримати будь який суб'єкт господарювання, який має на меті провадження діяльності, що підлягає ліцензуванню. Для цього необхідно звернутися до відповідного органу ліцензування, котрий буде різнитися в залежності від виду господарської діяльності. По кожному з яких можна знайти окремі ліцензійні умови. В них міститься вся необхідна інформація для отримання ліцензії та ведення відповідної діяльності. Зокрема, такими актами встановлені типові форми деяких документів необхідних для подання на отримання ліцензії.

Після подання документів орган ліцензування здійснює їх розгляд й у випадку відсутності підстав для залишення заяви без розгляду або відмови у видачі ліцензії, приймає рішення про її видачу. За що Законом встановлена разова плата. Крім того, законодавством передбачено розширення, звуження, переоформлення, внесення змін, а також анулювання ліцензії.

Висновок: Отож, за своєю суттю, ліцензія — це право суб'єкта господарювання на провадження виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню. Законом чітко встановлено вичерпний перелік саме тих видів діяльності, які потребують отримання спеціального дозволу. Багато на що впливає вид діяльності, якою займається суб'єкт

господарування. Так, від виду господарської діяльності будуть залежати й ліцензійні умови. Вони є досить важливими, адже їхнє дотримання дозволить отримати ліцензію на власну діяльність. Також визначившись з видом діяльності дозволить звернутися до компетентного органу, адже до різних видів господарської діяльності, яка підлягає ліцензуванню, відносяться різні органи ліцензування.

Питання ліцензування є важливим, адже воно являється ключовою складовою виходу з тіньової економіки, що в цілому позитивно відображається на економічному рівні держави та становищі громадян.

ІНВЕСТУВАННЯ В НАЙДЕШЕВШІ ЗАКОРДОННІ АКЦІЇ В УКРАЇНІ

Шаравара Р. І.

*кандидат економічних наук, доцент,
професор кафедри правознавства та фінансів*

Полтавського інституту економіки і права Університету «Україна»

Лісний І. А.

*здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ступеня
доктора філософії зі спеціальності 081 Право,*

*старший викладач кафедри правознавства та фінансів,
Полтавського інституту економіки і права Університету «Україна»*

Актуальність цієї проблематики зумовлюється інтересом із боку не лише тих осіб, які мають безпосереднє відношення до цінних паперів і знають, що акції можна вважати кращим вибором для забезпечення свого капіталу від інфляцій, а й інших суб'єктів, які не розуміють, що акції бувають різними, а ціни на акції залежать від доходів компанії, акціями якої володіє така особа. Недостатньо дослідженим на теренах України є питання про процедуру конвертації акцій як особливу процедуру їх розміщення.

Легальне визначення поняття «акція» міститься в Законі України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки», згідно з яким акція — це іменний цінний папір, який посвідчує майнові права його власника (акціонера), що стосуються акціонерного товариства, у тому числі право на отримання частини прибутку акціонерного товариства у вигляді дивідендів та право на отримання частини майна акціонерного товариства в разі його ліквідації, право на управління акціонерним товариством, а також немайнові права, передбачені Цивільним кодексом України (далі — ЦК України) та

законом, що регулює питання створення, діяльності й припинення акціонерних товариств.

Багато хто хоче купити акції, щоб заробити на цьому або просто вправитися в інвестуванні. Чи потрібно для цього купувати акції \$430 тис. за штуку? Не обов'язково.

У цій публікації підібрано недорогі акції, які відзначили світові фінансові експерти. Їх можна купити дешевше ніж \$10.

1. Lloyds Banking Group (LYG)

Lloyds Banking Group — один із найбільших роздрібних банків у Великій Британії. Входить до «великої четвірки» британських банків. Ніклас Каммер, аналітик американської рейтингової агенції Morningstar, рекомендує звернути увагу на акції компанії Lloyds Banking Group.

Ніклас каже, що компанія показала стійку чисту процентну маржу (основний показник роботи банку, який відображає, наскільки банківські операції є ефективними) за перший квартал 2021 року. Ціна однієї акції: \$2,3.

2. Telefonica (TEF)

Telefonica — компанія, що постачає послуги телекомунікації в Іспанії. Аналітик Хав'єр Корреонеро каже, що компанія відрізняється від конкурентів тим, що швидше передає інформацію на великі відстані.

Ще Telefonica продає фільми, шоу та інший контент, що збільшує виторг компанії. Своїм акціонерам компанія сплачує дивіденди — 8,8%. Ціна однієї акції: \$4,9.

3. Telecom Italia (TIAY)

Telecom Italia — італійський провайдер телефонного та бездротового зв'язку. Хав'єр Корреонеро каже, що компанія збирається скорочувати витрати та стабілізувати виторг.

Незважаючи на те, що виручка компанії за показником EBITDA (обсяг прибутку до вирахування витрат — прим. ред.) впала на 5,8% порівняно з минулим роком, компанія може зрости в найближчому майбутньому. Ціна однієї акції: \$4,3.

4. Enel Americas (ENIA)

Enel Americas — це об'єднання електроенергетичних компаній у Південній Америці. Чарльз Фішман, аналітик та журналіст, вважає, що компанія дає інвесторам рідкісне поєднання: зростання та дивіденди у 3%. Ціна однієї акції: \$6,6.

5. Aegon (AEG)

Aegon — страхова компанія, яка працює у США, Великій Британії та Нідерландах. Фінансовий аналітик Генрі Хітфілд пише, що за перше

півріччя 2021 року компанія показала добрі фінансові результати. За його словами, акції компанії недооцінені. Ціна однієї акції: \$4,8.

6. Equitrans Midstream Corp (ETRN)

Equitrans Midstream Corp — американська компанія, яка займається транспортуванням та зберіганням природного газу. Стівен Елліс, аналітик Morningstar, зазначає, що компанія показала добрі результати за другий квартал 2021 року. Ціна однієї акції: \$9,2.

7. Frank's International (FI)

Frank's International — нафтогазова сервісна компанія. Під час пандемії 2020 року та обмежень поїздок нафтова промисловість постраждала. Але вже у другому кварталі 2021 року виторг компанії виріс на 14%.

Аналітик Престон Колдуелл розповідає, що Frank's International планує злиття з компанією Expro і це трохи несправедливо щодо акціонерів. Але Престон все одно оптимістично налаштований щодо акцій Frank's International.

Ціна однієї акції: \$2,9.

8. Mitsubishi UFJ Financial Group (MUFG)

Mitsubishi UFJ Financial Group — японська фінансова компанія з активами близько \$3,3 трлн., одна з основних компаній Mitsubishi Group. Компанія виплачує 4,2% дивідендів своїм акціонерам. На акції Mitsubishi UFJ звернув увагу навіть легендарний підприємець та інвестор Уоррен Баффет. Він інвестував \$6 млн у п'ять великих японських компаній, включаючи Mitsubishi Corp. Ціна однієї акції: \$5,6.

9. Aurora Cannabis (ACB)

Aurora Cannabis (ACB) — один із найбільших легальних виробників канабісу в Канаді. Аналітик Крістоффер Інтон вважає, що продаж лікарського канабісу в Канаді зростатиме на 5% щороку, аж до 2029-го. Тому компанія має потенціал. Ціна однієї акції: \$9,0.

10. Sigma Labs Inc (SGLB)

Sigma Labs Inc займається 3D-друком та розробкою стандартів для 3D-принтерів з металу. За другий квартал 2021 року акції компанії впали у ціні, але наприкінці серпня ціна почала відновлюватися і знову зростати. Про це пише Пітер Лідс, інвестор та автор книги «Копійні акції для чайників». Ціна однієї акції: \$3,6.

Іноземні акції можна купити двома способами.

Через закордонного брокера. Ви знаходите брокера за кордоном та купуєте потрібні акції у нього. Такий брокер повинен працювати в організації, яку регулює Комісія з цінних паперів та бірж США. Тоді, якщо брокер збанкрутує, ви зможете отримати компенсацію.

Через українського брокера. У цьому випадку ви купляєте акції у компанії-брокера з України. Наприклад, на Українській біржі. Але це може бути дорожчим, ніж покупка безпосередньо.

Отже, як ми бачимо в сучасних умовах можна придбати відносно недорогі акції закордонних брендів та отримати фінансову подушку для майбутніх інвестувань.

ПРОБЛЕМИ ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ГОСПОДАРСЬКИХ СУДІВ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУДОВОГО ЗАХИСТУ ГРОМАДЯН

Лісовець М. А.

IV курс, група ПЗ-18-1, спеціальності 081 «Право»

Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»

Науковий керівник: Аванесян Г. М.,

доцент к. правознавства та фінансів

Вступ. В межах господарського процесу чи не найголовнішу роль відіграє виконання рішень суду, оскільки важливим є не тільки швидкий розгляд спорів, а й швидке виконання рішень судів, що є підтвердженням здійснення ефективного правосуддя в державі. Але, незважаючи на напрацювання науковців і юристів-практиків, все ж таки залишаються деякі прогалини в законодавстві, які потребують якнайшвидшого врегулювання.

Наразі проблема виконання рішень є актуальною, тому приділимо увагу господарському процесу. Проблемні аспекти виконання рішень господарських судів розглядали такі вчені, як: І. А. Балюк, О. В. Візняк, Л. В. Мелех, О. А. Святогор, В. І. Татьков та ін.

Результати дослідження. Статистика реалізації рішень судів не є дуже втішною, оскільки практика Європейського суду з прав людини свідчить, що найбільш поширеним порушенням держави Україна є саме несвоєчасне виконання або взагалі невиконання рішень національними судами. Це, власне, і підриває авторитет не лише судової влади, а й держави. Крім того, Україна — серед перших країн за кількістю звернень громадян.

Для поліпшення такого стану виконання судових рішень господарських судів в Україні запроваджено змішану систему їх виконання, що має забезпечити здійснення права на справедливий суд, передбаченого ст. 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р., у тому числі вдосконалено діяльність державних

виконавців та запроваджено інститут приватних виконавців. На міжнародному рівні це вважається позитивним явищем, процесом лібералізації (Франція, Німеччина, Великобританія).

Існує й протилежна думка щодо таких змін. Зазначається, що впровадження інституту приватних виконавців є досить радикальним, яке не гарантуватиме виконання судових рішень, послабить стан їх виконання та зменшить довіру до правосуддя.

У роботі національних виконавців, у порівнянні із закордонними, простежується повільний збір та обробка інформації про боржника, хоча українське законодавство наділяє їх достатнім рівнем доступу до останньої. Так, вважається за доцільне для прискорення такої роботи запровадити відкриту систему боржників, як, наприклад, у Грузії. Практики судової спільноти висловлюють таку думку, що взагалі варто було б створити судових виконавців. Це унеможливило б організаційну залежність державних виконавців від Міністерства юстиції, а для приватних — ще й Ради приватних виконавців України. Тобто, більша наближеність до судової гілки влади може забезпечити прискорення процедури виконання рішень.

Одним із дієвих засобів впливу на виконання судових рішень є судовий контроль. Вбачаються позитивні зрушення у цій сфері, що відображено в Господарському процесуальному кодексі. Зокрема, врегульовано питання щодо: відновлення пропущеного строку на рішення, дії чи бездіяльність державних і приватних виконавців; вимоги інформування суду та заявника про виконання рішень; розподілу витрат у разі надання скарги під час виконання судового рішення. Але водночас такий вид контролю суперечить положенням законодавства, які стосуються правосуддя. Припустимо, що судовий контроль — це особлива форма здійснення правосуддя, але у вузькому значенні правосуддя не відповідає сутності контролю, є відмінним як від нього, так і від правоохоронної діяльності.

Наступне питання, яке виникає в процесі реалізації рішень господарських судів, є відстрочення їх виконання. Тобто, ст. 239 Господарського процесуального кодексу та ст. 33 Закону України «Про виконавче провадження» дає право суду відстрочити рішення відповідачем, однак конкретних обставин не визначено. Така невизначеність породжує дискретність у діях судді та можливості спокуси одержання неправомірної вигоди, наприклад, коли йдеться про рішення, в яких стягується велика сума коштів, що у разі відстрочення відповідачем може виведена з його активів. Допоміжним інструментом в цьому питанні є практика Вищого господарського

суду щодо умов, які мають бути враховані. І знову ж таки, сьогодні є проблема невизначеності, чи є доцільним застосування напрацьованих судів, що ліквідовані

Висновки. Виконання рішень господарського суду є однією із засад судочинства, а тому актуальним і досить перспективним є удосконалення законодавства у напрямку забезпечення ефективного судового захисту учасників господарських відносин, що залежить від повного, точного і своєчасного виконання рішень. Необхідним є вивчення та врахування здобутків у сфері регулювання виконання рішень у господарських спорах інших країн із розвиненою економікою з огляду на етнічні та політико-правові характеристики.

ДОДАТОК ОСОБИСТИХ ПРАВ ПРИ ЗАПИСУ «ПОКАЯЛЬНИХ ВІДЕО» В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРОЦЕСІ

Мазуро Д. І.

*II курс, програма Міжнародне право та право ЄС
Європейський гуманітарний університет
Науковий керівник: Басалай Є.І., лектор ЄГУ*

У результаті мирних демонстрацій у Білорусі, пов'язаних з незгодою громадян з результатами виборів президента країни, що відбулися в серпні 2020 року, адміністративному арешту було піддано більше 32 т. громадян країни. У процесі розгляду адміністративних справ повсюдно застосовувалася практика запису про «покаяльних відео», містять зазвичай визнання провини, каяття у скоєному. «Покаяльні відео» розміщувалися держорганами на власних офіційних медіа-ресурсах, а також у відкритому доступі на різних ресурсах (Youtube , Telegram) та ін. у публічний доступ суто особистої інформації (сексуальна орієнтація, захоплення, особисті фото, інтер'єр будинку тощо). Також викликає великі сумніви «добровільність» запису цих відео. Оскільки інформація про особисте життя громадянина охороняється на конституційному рівні, цікавить оцінка правомірності запису та розповсюдження у відкритому доступі «покаяльних відео», в яких у тому числі міститься інформація про особисте та сімейне життя затриманого.

Відповідно до ст. 6.12 ПВКоАП РБ при провадженні процесуальних дій співробітниками можуть застосовуватися технічні засоби, до яких також відноситься відеозапис. При затриманні особи,

допиті запис процесуальної дії допустимий. Прямо законодавством запис «покаяльних відео» не передбачено, але й не заборонено. Отже, якщо особа дала добровільно свою згоду на запис, таку дію можна визнати допустимою. Отримання доказів за потребою прямо заборонено ст. 2.3 ПВКоАП РБ.

Проблему також представляє включення до «покаяльного відео» та поширення інформації про особисте життя затриманого у випадках, коли така категорія інформації не є доказом у справі.

Відповідно до ст.28 Конституції Республіки Білорусь у кожен має право на захист від незаконного втручання у його особисте життя, у тому числі від зазіхання на таємницю його кореспонденції, телефонних та інших повідомлень, на його честь та гідність, а недоторканність житла гарантована ст.29.

Зміст названої інформації входить у поняття персональних даних (далі — ПД). Відповідно до Закону Білорусі «Про захист персональних даних» (далі — Закон) персональні дані це будь-яка інформація, що відноситься до фізичної особи, за якою вона може бути ідентифікована. Дані щодо притягнення особи до адміністративної відповідальності відносяться до спеціальних, що передбачає особливі умови їх обробки. Обробка ПД повинна обмежуватися досягненням конкретних, заздалегідь заявлених законних цілей, а обробка ПД, не сумісна з заявленими цілями, не допускається. Для зміни мети обробки ПД потрібна згода особи, кому ці ПД належать. Оброблювані ПД не повинні бути надмірними по відношенню до заявлених цілей їх обробки.

Відеозапис інформації, що стосується особистого життя затриманого та розповсюдження її у відкритому доступі, якщо вона не співвідноситься з цілями адміністративного процесу, і не є ні доказом, ні предметом доказування, є неприпустимою. Поширення має на увазі необхідність отримати обов'язкову згоду затриманого. Поширюючи дані в різних медіа-ресурсах, співробітники порушують вимогу до зберігання ПД, а також зазіхають на конституційні права особистості.

РОЗВИТОК МЕДІАЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

*Маліннікова Д. К.
старший викладач*

Полтавського інституту економіки та права

В умовах воєнного стану, в якому Україна перебуває починаючи з 24 лютого 2022 року, відповідно до Указу Президента України № 64/2022, все частіше виникає питання актуальності медіації, як процедури примирення, з врахуванням нових реалій життя усієї країни.

Медіація була і залишається одним із найбільш ефективних методів урегулювання спору за участі посередника — медіатора, який і надає можливість сторонам дійсно урегулювати конфлікт та отримати дієве рішення, яке б влаштувало обидві сторони та було для них позитивним. У медіації не має переможеної сторони, як це часто буває, якщо ми говоримо про розгляд справи у суді, тут є дві сторони, які вийшли з перемогою у спорі за концепцією «win — win». Медіація надає можливість не лише урегулювати спір між сторонами, її цінність проявляється, ще й в тому, що сторони виходять з медіації з налагодженими взаємовідносинами без негативу. Що є надзвичайно цінним її здобутком.

Після введення воєнного стану та початку повномасштабної війни російської федерації проти України, багато науковців та юристів практиків почали писати про те, що сама концепція медіації, де в основі покладено необхідність домовлятись, не буде тривалий час актуальною, адже на даний час у суспільстві може укорінитись необхідність вирішення спору більше з позиція сили, а саме у судовому порядку. Силкові методи вирішення спорів є спадком часів існування радянського союзу та спадком не надто цінним, необхідно зазначити, адже у суспільстві за тих часів панували настрої, за яких індивід, вирішення усіх складних питань перекладав на державу в особі державних органів та самостійно вирішувати складні життєві питання не мав змоги і не хотів. Війна в країні, на наше глибоке переконання, продемонструвала усю недосконалість судової системи та необхідність впровадження саме альтернативних, позасудових методів урегулювання спору, таких як медіація.

В умовах воєнного стану велика кількість справ у суді відкладаються, що пояснюється особливостями роботи судів в умовах воєнного стану. 24.02.2022 РСУ прийняла рішення «Щодо вжиття невідклад-

них заходів для забезпечення сталого функціонування судової влади в Україні в умовах припинення повноважень ВРП та воєнного стану у зв'язку зі збройною агресією збоку РФ», серед яких зазначено, що навіть в умовах воєнного або надзвичайного стану робота судів не може бути припинена, але необхідно зважати на особливості, які існують в умовах загрози життю та здоров'ю учасників судового процесу.

Реальний, швидкий розгляд справи, а отже отримання позитивного рішення, на даний час унеможлиблюється. При тому не слід забувати, що до моменту війни в судах не вистачало 30 відсотків суддів. Кадровий дефіцит призводив до суттєвого збільшення навантаження на працюючих суддів, негативно впливав на оперативність та якість розгляду справ, а також на кількість невіршених спорів.

В умовах воєнного стану, інститут альтернативного вирішення спору, такий як медіація, зміг би швидко допомогти реально вирішити спір без затягування його у довгий період судових процесів, розвантажить суд в період воєнного стану для розгляду термінових справ.

Культура «мирного вирішення спорів», є надзвичайно цінною та в принципі стане основою для впровадження міжнародних стандартів вирішення спору та активне використання норм міжнародного права щодо альтернативного вирішення спорів в Україні та в умовах війни надасть сторонам можливість в більш швидкі терміни та з меншими затратами розв'язати спір.

ДЕРЖАВНА ВЛАДА, ЇЇ ВЛАСТИВОСТІ ТА ФОРМИ ЗДІЙСНЕННЯ

Поліщук Т. С.

І курс, група ПЗ-21-1, спеціальність «Право»

Білоцерківський інститут економіки та управління

Університету «Україна»

Науковий керівник: Сидоренко В. В., к. юрид. н., доцент

Однією з актуальних проблем, які нині постають перед українським державознавством, є проблема меж державної влади. Для світового державознавства ця проблема не нова. Вона, можна сказати, така ж давня, як і сама державна влада.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування змісту та сутності державної влади.

У науковій літературі відсутнє єдине розуміння влади, що пояснюється складністю даного явища. Політико-правовою думкою сформульовано кілька визначень влади залежно від підходу до її джерел [2].

Найбільш давній підхід пояснює владу як явище теологічне. Прибічники антропологічного підходу вбачають джерело влади у двоїстій природі людини. Антропологічний підхід близький до психологічної інтерпретації влади. Біхевіоризм, тобто поведінковий підхід, розглядає владу як відносини між двома партнерами, в яких один чинить визначальний вплив на іншого і контролює його дії. Системне трактування виходить із того, що влада є засобом соціального спілкування, який дозволяє регулювати групові конфлікти та забезпечувати інтеграцію суспільства. Теорія конкурентних інтересів ґрунтується на тому, що люди не думають про інтереси інших людей і в конкурентній боротьбі не рівні. Це заважає досягненню злагоди, заради якої і потрібна влада [1]. Важливе значення має гносеологічний аспект влади, що дозволяє розкрити зміст поняття влади як цілеспрямованого способу переробки знань.

Державна влада є особливим різновидом соціальної влади. Якщо у первісному суспільстві соціальна влада має публічний (суспільний) характер, то в класово-організованому — політичний. У державі ми маємо справу з політичною владою. В аналізі політичних систем суспільства влада посідає таке саме місце, як гроші в економічних системах: вона має міцні корені в суспільному і приватному житті громадян. Відмінність між державною і політичною владою полягає у: складі суб'єктів, що володіють відповідними владними повноваженнями; полем дії державної влади є власне держава та її органи, а полем реалізації політичної влади виступає переважно громадянське суспільство; різному обсязі повноважень (тільки суб'єкти державної влади мають право на видання нормативних актів, що мають загальнообов'язковий характер) [4].

Відповідно, державна влада може розглядатися як певний спосіб управління суспільством, що виражається в публічно-політичних, вольових відносинах, котрі складаються між державним апаратом і об'єктами політичного владарювання на основі правових норм, при використанні, у разі потреби, державного примусу.

Державна влада в демократичних державах базується на ряді основних принципів, кожен із яких затверджений в Конституції або законах відповідних держав, а саме: принцип народного суверенітету; принцип представницької демократії; принцип поділу влади на гілки; принцип конституціоналізму; принцип законності; принцип забезпечення реалізації прав та свобод особи; принцип професіоналізму; принцип юридичної відповідальності [1].

Держава функціонує головним чином через систему органів, установ та процедур, які у своїй сукупності утворюють державний меха-

нізм. Однією із складових державного механізму є державний апарат, до якого входять створені державою органи, що здійснюють діяльність від імені держави у сфері правотворчості, правореалізації та правосуддя. Державний механізм складається з державних інституцій двох типів і зв'язків між ними. До першої групи можна віднести державні інституції («державні органи»), які здійснюють державно-владну, організаційно-регулятивну діяльність. Для виконання покладених на них завдань органи держави наділені державно-владними повноваженнями, і є офіційними представниками держави. До другої групи можна віднести державні організації, основним призначенням яких є безпосередня практична діяльність з виконання функцій держави [3].

Таким чином, можна констатувати, що визначення «державної влади» є складним і багатограним, у зв'язку з чим неможливо однозначно встановити його суть. Найбільш вдалим вважається визначення запропоноване О. Скакуном, що державна влада — це публічно-політичні, вольові відносини, які утворюються між суб'єктами політичної системи суспільства на підґрунті правових норм [5].

Отже, у різних суспільствах і державах характер влади різний: в одних «керівництво» з боку держави означає пряме насильство, в інших — схований примус, у третіх — організація і переконання. Має місце і поєднання різних засобів здійснення державної волі. Панування, систематичне насильство, примус — характерні для влади недемократичної. Тому використання переконання, авторитету та підтримки суспільства, служіння суспільству, додержання загальнолюдських цінностей, використання примусу винятково з метою захисту свободи і основних прав людини є тими ознаками на яких базується демократичне суспільство і які є основними засадами розбудови демократичної організації влади, в тому числі і в Україні.

Література

1. Алмаші І. М. Конституційне право України : підручник. Ужгород : Гельветика, 2016. 474 с.
2. Ведерніков Ю. А. Теорія держави і права. 2-ге вид. перероб. й доп. : підручник. Дніпропетровськ : Ліра ЛТД, 2015. 471 с.
3. Волинка К. Г. Теорія держави і права : навч. пос. Київ, 2003. 239 с.
4. Гамбург Л. С. Теоретичні питання децентралізації державної влади в системі публічної влади унітарної держави. Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. Запоріжжя, 2014. С. 134–145.
5. Скакун О. Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс) : підруч. Харків : Еспада, 2006. 776 с.

ПОНЯТТЯ ВОЄННОГО СТАНУ: ПОРЯДОК ЗАПРОВАДЖЕННЯ ТА ПРИПИНЕННЯ

Попова Д. А.

*І курс, група ПЗ-21-1м, спеціальність «Право»
Івано-Франківська філія Університету «Україна»
Науковий керівник: Судак І. М., старший викладач*

Воєнний стан — це особливий правовий режим, що запроваджується або на території всієї України, або в окремих її місцевостях. Приводом для запровадження воєнного стану є збройна агресія або загроза нападу, небезпека для державної незалежності України та її територіальної цілісності. Правовою основою для запровадження воєнного стану є Конституція та закон «Про правовий режим воєнного стану». Особливість правового режиму полягає у тому, що органи державної влади, військово командування, військові адміністрації та органи місцевого самоврядування отримують повноваження, які необхідні для відвернення загрози, що має місце, для відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки. Крім того, названі органи отримують повноваження на обмеження конституційних прав і свобод людини та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень.

Безпосередньою формальною основою для запровадження воєнного стану є указ президента України про запровадження воєнного стану, який має затвердити Верховна Рада України [1].

Безпосередньо правом на встановлення обмежень після запровадження воєнного стану наділене військово командування разом з органами виконавчої влади та місцевого самоврядування.

В указі президента про запровадження воєнного стану обов'язково має бути зазначено обґрунтування необхідності введення воєнного стану, а також межі території, на якій запроваджується воєнний стан, час введення і строк, на який він вводиться. Також в документі мають бути визначені завдання військового командування, військових адміністрацій, органів державної влади та органів місцевого самоврядування щодо запровадження і здійснення заходів правового режиму воєнного стану. Важливою частиною указу є вичерпний перелік конституційних прав і свобод людини і громадянина, які тимчасово обмежуються у зв'язку з введенням воєнного стану, а також тимчасові обмеження прав і законних інтересів юридичних осіб.

0%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%83:%D0%B7%D0%B0%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%B8%D1%82%D0%B0_%D0%BE%D0%B1%D0%BC%D0%B5%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F

3. <https://infobox.prozorro.org/articles/voyenniy-stan-prodovzheno-do-23-serpnya-2022-roku>

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРИВОДУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ УКРАЇНИ

Сердюк Є. В.

*к. ю. н., доцент кафедри галузевого права
та загальноправових дисциплін*

Інститут права та суспільних відносин університету «Україна»

У відповідності до ст. 131 КПК України одним із видів заходів забезпечення кримінального провадження для забезпечення мети досягнення дієвості цього провадження є привід.

Згідно ст. 140 КПК України, привід полягає у примусовому супроводженні особи, до якої він застосовується, особою, яка виконує ухвалу про здійснення приводу, до місця її виклику в зазначений в ухвалі час.

У випадку невиконання особою, що підлягає приводу, законних вимог щодо виконання ухвали про здійснення приводу, до неї можуть бути застосовані заходи фізичного впливу, які дозволяють здійснити її супроводження до місця виклику. Застосуванню заходів фізичного впливу повинно передувати попередження про намір їх застосування. У разі неможливості уникнути застосування заходів фізичного впливу вони не повинні перевищувати міри, необхідної для виконання ухвали про здійснення приводу, і мають зводитися до мінімального впливу на особу. Забороняється застосування заходів впливу, які можуть завдати шкоди здоров'ю особи, а також примушення особи перебувати в умовах, що перешкоджають її вільному пересуванню, протягом часу більшого, ніж необхідно для негайного доставлення особи до місця виклику. Перевищення повноважень щодо застосування заходів фізичного впливу тягне за собою відповідальність, встановлену законом.

Дискусійним питанням є остання частина цієї статті яка по суті не встановлює чітких дій особи яка здійснює привід і попереджує її перевищення повноважень щодо застосування заходів фізичного впливу тягне за собою відповідальність, встановлену законом.

Тобто, законодавець видав правозастосувачам норму за якою не можна здійснити привід особи, а значить забезпечити ефективне кримінальне провадження та виконання приписів ст. 2 КПК України про те, що головним завданням кримінального провадження є захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника була застосована належна правова процедура.

З приводу ефективності здійснення приводу у кримінальному провадженні ідуть запеклі юридичні дискусії у теорії та на практиці. З цього питання Генеральний прокурор України зазначила, що вона буде робити тільки те, що «написано мені в КПК, в законі «Про прокуратуру»... я не можу брати Вовка і волокни його до суду, тому що це буде злочин у мене.

На наш погляд, Генеральний прокурор повинна стати ініціатором внесення змін до норми КПК яка врегульовує привід особи у кримінальному провадженні України.

Література

1. Кримінальний процесуальний кодекс України прийнятий 13 квітня 2012. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 9–10, № 11–12, № 13, ст.8. Електронне посилання. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

2. Венедиктова І. В. Я не можу брати Вовка і волокни його до суду — Українська правда. 17.03. 2021. Електронне посилання. Режим доступу: <https://www.pravda.com.ua/news/2021/03/17/7286975/>.

ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ АДВОКАТА

Сердюк В. П.

к. ю. н., доцент кафедри галузевого права та загальноправових дисциплін

Інституту права та суспільних відносин Університету «Україна»

Законодавством про адвокатську діяльність передбачено дисциплінарна відповідальність адвоката за певні, встановлені законом дисциплінарні проступки.

Так, згідно ст. 33 ч.1 ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (далі Закону) адвоката може бути притягнуто до дисциплінарної відповідальності у порядку дисциплінарного провадження з підстав, передбачених цим Законом. Дисциплінарне провадження — процедура розгляду письмової скарги, яка містить відомості про наявність у діях адвоката ознак дисциплінарного проступку. Дисциплінарне провадження стосовно адвоката здійснюється кваліфікаційно-дисциплінарною комісією адвокатури за адресою робочого місця адвоката, зазначеною в Єдиному реєстрі адвокатів України.

Відповідно до ст. 34 Закону підставою для притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності є вчинення ним дисциплінарного проступку, якими є: порушення вимог несумісності; порушення присяги адвоката України; порушення правил адвокатської етики; розголошення адвокатської таємниці або вчинення дій, що призвели до її розголошення; невиконання або неналежне виконання своїх професійних обов'язків; невиконання рішень органів адвокатського самоврядування; порушення інших обов'язків адвоката, передбачених законом.

Узагальнення дисциплінарної практики кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури щодо дотримання адвокатами норм адвокатської етики при використанні мережі Інтернет затвердженого Рішенням Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури від 01.10.2021 свідчить про те, що скарги найчастіше стосуються на адвокатів відносно наступного: поширення неправдивих та (або) образливих відомостей, що порочать честь і гідність конкретних осіб, порушення презумпції невинуватості; використання нецензурної лексики; публікування викривленої інформації, яка паплюжить і підриває авторитет та престиж професійної діяльності адвокатури, або підриває авторитет правосуддя; розголошення адвокатської таємниці або персональних даних.

Отже, є необхідність подальших наукових досліджень притягнення до дисциплінарної відповідальності адвокатів з метою удосконалення законодавства щодо діяльності адвокатури.

Література

1. Закон України Про адвокатуру та адвокатську діяльність. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 27, ст.282). Електронне посилання. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text.c.12>. Правила адвокатської етики. Затверджені звітно-виборним з'їздом адвокатів України 9 червня 2017 року зі змінами, затвердженими з'їздом адвокатів України 15 лютого 2019 року. Електронне посилання. Режим доступу: <https://za->

kon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17 с.13. Узагальнення дисциплінарної практики кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури щодо дотримання адвокатами норм адвокатської етики при використанні мережі Інтернет затвердженого Рішенням Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури № Х-020/2021 від 01.10.2021. Електронне посилання. Режим доступу: <https://vkdkka.org/uzagalnennya-distsiplinarnoji-praktiki-kvalifikatsijno-distsiplinarnih-s.1>

ФОРС-МАЖОР У ГОСПОДАРСЬКИХ ДОГОВІРНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Скільська М. І.

*викладач юридичних дисциплін
Тернопільського фахового коледжу*

Військова агресія Росії проти України вплинула майже на всі сфери правовідносин, в тому числі на можливість виконання господарсько-правових зобов'язань. З цих причин велику кількість укладених договорів часто неможливо виконати належним чином. Окрім шкоди, яку агресія РФ завдає життю та здоров'ю громадян, шкода завдається і суб'єктам господарювання.

Майже кожен господарський договір містить в собі розділ, яким визначені форс-мажорні обставини, які є підставою для звільнення від відповідальності за невиконання зобов'язань передбачених договором. Форс-мажорними обставинами (обставинами непереборної сили) є надзвичайні та невідворотні обставини, що об'єктивно унеможливають виконання зобов'язань, передбачених умовами договору (контракту, угоди тощо), обов'язків.

У зв'язку з введенням з 24 лютого 2022 року на території України воєнного стану, Торгово-промислова палата України 28 лютого 2022 року засвідчила, що військова агресія РФ проти України є форс-мажорними обставинами, які з 24 лютого 2022 р. до їх офіційного закінчення, є надзвичайними, невідворотними та об'єктивними обставинами для суб'єктів господарської діяльності та фізичних осіб з окремих податкових чи інших зобов'язань, виконання яких стало неможливим у встановлений термін внаслідок настання форс-мажору. Даний офіційний лист Торгово-промислової палати України можна використовувати при направленні стороні договору повідомлення про настання обставин непереборної сили, проте такий лист не звільняє сторону договору від відповідальності автоматично.

Чинне законодавство регулює порядок звільнення від відповідальності в разі форс-мажорних обставин. Так, ч. 1 ст. 617 Цивільного кодексу України визначає, що особа, яка порушила зобов'язання, звільняється від відповідальності за порушення зобов'язання, якщо вона доведе, що це порушення сталося внаслідок випадку або непереборної сили. Така ж позиція міститься і в ч. 2 ст. 218 Господарського кодексу України, за якою учасник господарських відносин відповідає за невиконання або неналежне виконання господарського зобов'язання чи порушення правил здійснення господарської діяльності, якщо не доведе, що ним вжито усіх залежних від нього заходів для недопущення господарського правопорушення або ж належне виконання зобов'язання виявилось неможливим внаслідок дії непереборної сили, тобто надзвичайних і невідворотних обставин. Якщо таких обставин сторона довести не зможе, то буде нести відповідальність на загальних засадах.

Законом України від 15 березня 2022 року № 2120-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» доповнено, серед іншого, розділ «Прикінцеві та перехідні положення» Цивільного кодексу України, Законів України «Про споживче кредитування», «Про іпотеку» визначено, що у період дії в Україні воєнного, надзвичайного стану та у 30-денний термін після дня його припинення або скасування, у разі прострочення виконання зобов'язань сторона звільняється від відповідальності, зокрема, від обов'язку сплати неустойки (штрафу, пені) та ін. платежів, передбачених договором. Забороняється збільшення процентної ставки за користування кредитом. Фактично позичальники звільняються від будь-якої відповідальності, у зв'язку з неможливістю виконати зобов'язання за договором позики в період воєнного стану і можуть припинити виконання зобов'язань, через неможливість їх виконання, без застосування відповідальності за порушення договірних зобов'язань. Водночас ст. 617 Цивільного кодексу України зобов'язує порушника договору довести, що порушення сталося саме внаслідок непереборної сили, тобто доказуванню підлягає не тільки форс-мажорна обставина, але й причинний зв'язок між форс-мажором (тобто війною) та неможливістю виконати договірне зобов'язання.

Література

1. Господарський кодекс України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/254k/96-вр.

2. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/254k/96-вр.

3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану — Закон України від 15 березня 2022 року № 2120-IX [Електронний ресурс]. — Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/254k/96-вр.

4. Лист Торгово-промислової палати України від 28.02.2022 р. № 2024/02.0-7.1 щодо засвідчення форс-мажорних обставин:військової агресії РФ проти України [Електронний ресурс]. — https://ips.ligazakon.net/document/mus_36779

КОМЕРЦІЙНЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО ТА КОМЕРЦІЙНЕ ПОСЕРЕДНИЦТВО: СПІВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ

Смакула І. Ю.

*викладач циклової комісії інформаційної справи,
природничих та суспільних дисциплін*

Тернопільський фаховий коледж Університету «Україна»

У статті 243 Цивільного кодексу України використовується термін комерційне представництво. Відповідно до положень згаданої статті комерційний представник — це особа, яка постійно та самостійно виступає представником підприємців при укладенні ними договорів у сфері підприємницької діяльності. Водночас Господарський кодекс України, зокрема стаття 295, містить категорію комерційне посередництво, яке визначається як підприємницька діяльність, що полягає в наданні комерційним агентом послуг суб'єктам господарювання при здійсненні ними господарської діяльності шляхом посередництва від імені, в інтересах, під контролем і за рахунок суб'єкта, якого він представляє. Виникає запитання про можливість ототожнення цих термінів.

Так, Первомайський О. вважає комерційне представництво лише формою діяльності комерційного посередника [1]. Консультування з питань укладення договору чи вчинення договорів від власного імені він називає видами або ж формами посередницької діяльності, які не охоплюються комерційним представництвом. А власне комерційне представництво, відповідно до його пояснень, передбачає представництво особи під час вчинення правочинів. Подібно розв'язує цю проблему А. І. Дрішлюк, вважаючи, що «сприяння в укладанні правочинів» є наданням «фактичних послуг», які «можуть виступати як

самостійний предмет відносин комерційного посередництва» [2]. Хоча слід зауважити, що такий висновок перебуває у певному напруженні із тим, що автор зазначав раніше: «відносини комерційного представництва можуть реалізовуватися в договорах доручення, комісії, агентському договорі, тобто комерційний представник може ... приймати на себе зобов'язання здійснювати фактичні дії».

Дещо інші висновки представлені в статті Ю.Г. Орзіха. Він відзначає, що «практично неможливо провести більш менш чітку межу» між вищенаведеними термінами. Причину вбачає в тому, що категорії посередництво та представництво не розмежовані як на законодавчому, так і на теоретичному рівні. Як приклад він згадує договір комісії, який розглядає як такий, що не може належати до договорів, що передбачають представництво. Це пов'язано з тим, що відповідно до частини 2 статті 237 Цивільного кодексу України не є представником особа, яка хоч і діє в чужих інтересах, але від власного імені. Водночас, враховуючи зміст положень Господарського кодексу України, додає, що договір комісії не може регулювати відносини комерційного посередництва.

Резнікова В. В. та Россильна О. В., хоч не вважають представництво і посередництво ідентичними за змістом, але визнають, що «в чинному цивільному й господарському законодавстві поняття представник та посередник в сфері підприємницької діяльності часто вживаються як тотожні ... відносини з клієнтами (замовниками) комерційних посередників, представників, агентів, брокерів тощо, можуть відповідати ознакам як комерційного представництва, так і посередництва» [3, 141].

З огляду на наведене, варто констатувати, що чинне законодавство не дозволяє сформулювати безсумнівний висновок щодо співвідношення комерційного представництва та комерційного посередництва. Грунтовне теоретичне обґрунтування сприяти розв'язанню цієї проблеми та слугуватиме підґрунтям для системного законодавчого врегулювання.

Література

1. Первомайський, О. Комерційне представництво та посередництво: практичні моменти. Юридичний вісник України. 2007. № 18. С. 1. URL: https://yuricom.com/legal_practice/analychna_yurysprudentsiia/komertsijne-predstavnytstvo-ta-poserednytstvo-praktychni-momenty (дата звернення: 23.06.2022)
2. Дрішлюк, А. І. Комерційне посередництво і комерційне представництво: на шляху вдосконалення нового цивільного та господарського законо-

давства України. Актуальні проблеми держави і права. 2005. № 24. С. 291–294. URL: <http://apdp.onua.edu.ua/index.php/apdp/article/view/1647/1493> (дата звернення: 23.06.2022)

3. Резнікова В.В., Россильна О.В. Посередництво і представництво в господарському праві та процесі України: навч. посіб. К.: Видавництво Ліра-К, 2016. 216 с.

ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ НОРМАТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Стрілько Д. Л.

*старший викладач кафедри правознавства та фінансів
Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»*

Особа в разі порушення її конституційних прав та інтересів звертається до суду, інших правозахисних органів, розраховуючи на те, що держава захистить від неправомірних дій і допоможе поновити порушені права та законні інтереси. Донедавна правозастосовний процес вважався слабкою ланкою в механізмі захисту прав громадян і юридичних осіб, що потребував серйозної реструктуризації. Однією з причин такого стану виконавчих процедур також можна вважати недостатню увагу вчених і практиків до питання виконання судових рішень у період бурхливого економічного розвитку.

На проблему нормативного регулювання виконавчого провадження починаючи з 50-х років ХХ століття звертали увагу М. А. Гурвич, Н. Д. Зейдер, Н. А. Чечина, Д. М. Чечот, Р. Х. Валєєва, Ю. Г. Гринько, В. П. Пастухов, А. М. Ширшиков, П. П. Заворотько, А. К. Сергун, М. Й. Штефан, М. К. Юков, В. Б. Авер'янова, О. В. Петришин, В. С. Стефанюк, Ю. С. Шемшученко та ін.

В Україні ДВС є єдиним державним органом, якому доручено виконання рішень. Посадовою особою державної виконавчої влади, яка виконує рішення, є державний виконавець, який зобов'язаний справедливо, своєчасно та адекватно вжити передбачених заходів примусового виконання для здійснення адміністративної дії.

На різних етапах функціонування держави протягом тисячоліття щодо боргових зобов'язань застосовувались різні способи стягнення боргів та існували люди, що боролись з боржниками.

Простежуючи історичний розвиток примусового виконання рішень, зазначимо той факт, що до виконання судових рішень були

причетні не лише державні чиновники, але і залучалися поліцейські підрозділи, і навіть військові.

Наприклад, Судові статuti 1864 року закріпили базові засади по забезпеченню прав стягувача. Важливим з яких був принцип диспозитивності, суть якого полягала в тому, що судові рішення виконувалося лише за бажанням стягувача. Отримавши виконавчий лист, стягувач звертався з проханням до відповідного суду про призначення судового пристава. Виконання рішення вимагало від судового пристава негайних дій. На судового пристава покладалася обов'язок інформувати голову суду про обрані ним способи виконання рішення, а також про його відстрочку.

Жовтнева революція власним Декретом РНК РРФСР «Про суд» № 2 скасувала Інститут судових приставів. На початковому етапі нові радянські органи забезпечували виконання судових рішень з ініціативи громадян, які виконували різні органи. До виконання судових рішень у цивільних та кримінальних справах залучались судові виконавці, органи міліції, волосні та сільські виконкоми. Пожвавлення ділового обороту в часи НЕПу спонукала до активізації діяльності судових виконавців.

З утворенням самостійної і незалежної України тривалий час поза увагою законодавця в цьому плані залишались застарілі заходи примусового виконання, які не відповідали реаліям життя та змінам у суспільному розвитку держави.

Із ухваленням Верховною Радою України базових законів «Про державну виконавчу службу», «Про виконавче провадження» у незалежній Україні було створено правове підґрунтя системи примусового виконання рішень публічних органів управління.

СЕКЦІЯ XII

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

ЦІЛІСНА ОСВІТА В УМОВАХ VUCA-СВІТУ: ОСВІТОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ

Басенко Р. О.

*к. пед. н., доцент, докторант кафедри педагогічної майстерності
та менеджменту імені І. А. Зязюна Полтавського*

*Національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка,
заступник директора з науково-педагогічної роботи,
міжнародної та грантової діяльності*

Полтавського інституту економіки і права Університету «Україна»

Освіта та навчання освіченості у всі часи зберігали за собою статус найзатребуванішої сфери діяльності, були основним джерелом творення, збереження та трансляції соціокультурного досвіду. У наш час освіта (формальна, неформальна, інформальна), самоосвіта та неперервна освіта упродовж життя набувають особливого значення. Основними актуалітетами стають такі концепти як «вчитися навчатися» (освітологічний вимір), «вчитися діяти» (праксеологічний вимір), «вчитися співпрацювати» (синергетичний вимір), «вчитися бути» (онтологічний вимір). Нового звучання набуває максима «цілісна людина у цілісному світі». Її досягнення дозволяє реінтерпретувати ідеї про цілісну освіту, запропоновані античними та збагачені ренесансними мислителями і педагогами. Саме цілісна освіта, яка з-поміж пріоритетів називає інтеграцію знання, всебічний і гармонійний розвиток, орієнтацію на пошук смислів та ціннісно-духовні завдання, відповідає сучасним запитам нестабільного та непередбачуваного VUCA-світу.

З-поміж багатьох вчених, які присвятили дослідження проблематиці цілісної освіти окремо виділимо таких дослідників як Е. Кларк (E. Clark), Р. Мартін (R. Martin), Дж. Міллер (J. Miller), Р. Міллер (R. Miller), Р. Нава (R. Nava), Д. Філіпс (D. Phillips), С. Флаке (C. Flake), С. Форбс (S. Forbes), А. Харіс (A. Harris) та інших. У дослідженнях названих вчених представлено сучасне розуміння мети і змісту цілісної освіти, запропоновано різні підходи до аналізу її принципів та концептуальних основ, окреслено перспективні шляхи реалізації ключових ідей і філософії цілісної освіти.

В умовах сучасного інформаційного та постмодерного суспільства особливого значення набуває освітній проєкт цілісної освіти, адже її теоретико-методологічні та методико-організаційні засади дають змогу реалізувати педагогічне піклування про особистість цілісно, звернувши увагу на всі її антропологічні та соціокультурні виміри.

Філософія цілісної освіти дозволяє побачити закономірний та системний зв'язок у логічному ланцюжку: цілісний світ — цілісна особистість — цілісна освіта. Едукологічний потенціал цілісної освіти реалізується шляхом ефективної реалізації кращих її атрибутів: інтеграція знання; формування світогляду суб'єкта освітнього процесу; орієнтація на ціннісне та смислове ставлення до світу; духовно-моральні пріоритети; пізнання через самопізнання; екологічне мислення; орієнтація на формування найзатребуваніших навичок, зокрема системи м'яких навичок, які сьогодні набувають особливої актуальності.

«М'які навички» — це система універсальних навичок інноваційного рівня, наявність яких дозволяє людині швидко адаптуватися у нових умовах, вирішувати нестандартні завдання. Їм протиставляється поняття «тверді навички» («hard skills») — спеціальні, вузькопрофільні навички, які діють в межах конкретної професії, у сталих умовах та формалізованому процесі роботи. Серед основних «м'яких навичок» вчені називають емпатію («empathy»), емоційний інтелектом («emotional intelligence»), креативність («creativity»), здатність до співпраці та комунікації («being able to collaborate and communicate»), вирішення складних і комплексних завдань («solution of complex tasks»), аналітичне мислення («analytical thinking»), інноваційність («innovations»).

Як бачимо, цілісна освіта володіє необхідним теоретико-концептуальним базисом для реалізації перспектив розвитку як інноваційного та професійного фахівця, так й самодостатньої, соціально зрілої та відповідальної особистості.

ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ОБОРОННОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ

Гевчук Х. І.

*IV курс, спеціальності «Право», «Журналістика»
Університету «Україна»*

Науковий керівник: Скільська М. І., викладач юридичних дисциплін

Призначення держави реалізується через її основні функції. Зовнішні функції держави — це основні напрями її діяльності, які пов'язані із безпосереднім вирішенням завдань, які стоять перед нею на міжнародній арені. Серед них важливою є функція оборони країни, яка полягає у захисті суверенітету від зовнішніх посягань як економічними, дипломатичними, так і воєнними засобами. Оборонна функція держави притаманна державі на всіх етапах її розвитку.

Україна — мирна держава. За свою історію ніколи не напала і не загарбувала чужі території. Історичні її межі простягались від Сяну до Дону. Проте зараз ці її історичні території від Кубані до Воронежа знаходяться в складі Російської Федерації. І знову загарбницька держава-агресор, порушуючи світовий правопорядок, не лише анексувала Крим, визнала квазі-республіки на території України, а й надалі здійснює повномасштабне вторгнення, окупацію й бомбардування наших територій, створює геноцид українського народу.

Війна поставила нашу країну у складне становище і оборонна функція держави стала вирішальною. Військові дії та окупація частини територій повністю змінили державні пріоритети й винесли питання національної безпеки на передній план.

Діяльність держави щодо реалізації оборонної функції здійснюється в різних формах. Правові форми — це діяльність органів держави, яка пов'язана з ухваленням і виданням правових актів, а саме: правотворча, правозастосовча, правоохоронна, правоінтерпретаційна. Організаційні форми здійснення функцій держави — це поточна технічна, господарська, статистична діяльність, спрямована на розв'язання конкретних завдань. Вони здійснюється одночасно і в правових, і в організаційних формах. Підтвердженням цього слугує положення ст. 1 Закону України «Про оборону України», де, зокрема, зазначається, що оборона України — це система політичних, економічних, соціальних, воєнних, наукових, науково-технічних, інформаційних, правових, організаційних, інших заходів держави щодо підготовки до збройного захисту та її захист у разі збройної агресії або збройного конфлікту.

Згідно із ст. 17 Основного закону захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього українського народу.

Позитивним проявом такої діяльності є реальна можливість збройного захисту цілісності і недоторканості власної території, виконання міжнародних зобов'язань. У разі неможливості вирішення міжнародних конфліктів мирними засобами держава має право використовувати свої збройні сили.

Оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканості покладаються на Збройні сили України. Державну безпеку та захист державного кордону України мають забезпечувати відповідні військові формування та правоохоронні органи держави, організація і порядок діяльності яких визначаються законом. Згідно із ст. 1 Закону України «Про Збройні Сили України» Збройні сили України — це військове формування, на яке відповідно до Конституції України покладається оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканості. Збройні сили України забезпечують стримування збройної агресії проти України та відсіч їй, охорону повітряного та підводного простору держави у межах територіального моря України у випадках, визначених законом, беруть участь у заходах, спрямованих на боротьбу із тероризмом.

Таким чином, функція оборони держави включає у себе систему державних заходів, спрямованих на покращення обороноздатності країни, підтримання бойової готовності Збройних сил як в мирний, так і у воєнний час.

Література

1. Конституція України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/254k/96-вр.

2. Про оборону України: Закон України від 06.12.1991р. із змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. — Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/254k/96-вр.

3. Про Збройні сили України: Закон України від 06.12.1991р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/254k/96-вр.

ПРІОРИТЕТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГУМАНІТАРНОЇ ПРИСУТНОСТІ УКРАЇНИ В СВІТІ

Дробот В. В.

*І курс, група ІС-21, спеціальність «Інформаційна,
бібліотечна та архівна справа»*

*Білоцерківський інститут економіки та управління
Університету «Україна»*

Науковий керівник: Пасічник Н. С., к. іст. н., доцент

Сьогодні Україна переживає період справжніх випробувань в контексті складних викликів і загроз, найактуальнішими серед яких є збереження власної незалежності та територіальної цілісності та припинення воєнної агресії Росії проти України. Гібридна війна, яку довгі роки веде Росія проти України, має своїм проявом і надмірну присутність держави-агресора в українському гуманітарному просторі. Вочевидь, у досягненні духовної незалежності України від держави-агресора, яка є складовою політичної незалежності, головну роль має відігравати гуманітарна політика держави, яка здійснюється в мовно-культурній, освітній, інформаційній, конфесійній сферах, у царині історичної пам'яті.

Після 2014 р., з початком агресії Росії проти України, питанням гуманітарної політики стала приділятися значно більша увага. Так, в 2015 р. було створено структурний підрозділ МЗС України (Управління публічної дипломатії), на який покладаються завдання з реалізації іміджевих, культурних та інформаційних проектів України за кордоном, в 2017 р. — Український інститут, діяльність якого спрямована на комплексну презентацію України. Повномасштабна війна Росії в Україні приносить не лише великі людські та матеріальні втрати, але й значні руйнування пам'яток культурної спадщини. Повний масштаб руйнувань поки оцінити неможливо через інтенсивні бойові дії, що тривають, та відсутність зв'язку з тимчасово непідконтрольними Україні територіями. Під час війни російські окупанти намагаються артикулювати на тимчасово захоплених ними територіях України свою версію історії, одночасно викорінюючи будь-які вияви українського історичного дискурсу.

У тимчасово захоплених російськими військами населених пунктах деяких регіонів України окупанти діють за моделлю формування в місцевого населення нової історичної пам'яті, яка вже була апробована на тимчасово окупованих територіях Донецької та Луганської

областей, зокрема там передбачається впровадження викладання історії в школах за російськими програмами та підручниками.

Російсько-українська війна вимагає збільшення зусиль щодо формування сприятливих контекстів політики іноземних держав і реакції суспільств провідних країн світу щодо України. Зважаючи на значний потенціал гуманітарної сфери у цій царині, слід приділити особливу увагу належному міжнародному представленню Української держави в усіх гуманітарних секторах. Пріоритетними напрямками забезпечення гуманітарної присутності України у світі в сучасних умовах мають бути:

- компетентне вписування актуального українського дискурсу в місцеві політичні та суспільні наративи, культурний ландшафт; необхідно оперативно реагувати на ініціативи влади і громадянського суспільства держави перебування, які можуть бути використані для просування українських меседжів у гуманітарній сфері, нагадування про Україну та сприяти зміцненню її позицій в світі;

- забезпечення доступу зарубіжної громадськості до надбань української культури, освіти, науки тощо (з використанням сучасного техніко-технологічного і змістового інструментарію);

- адаптація відповідного зарубіжного досвіду у сфері публічної дипломатії (зокрема, щодо використання гуманітарних питань як елемента «м'якої сили», збалансованого поєднання традиційних і модерних елементів, застосування новітніх технологій тощо);

- артикуляція фактів російської військової агресії проти України (зокрема, в гуманітарній царині).

Наразі Міністерство культури та інформаційної політики та недержавні організації у сфері культури та мистецтв докладають спільних зусиль, які спрямовані на протидію поширенню російського культурного впливу у світі. Завдяки цьому десятки авторитетних міжнародних культурних інституцій, музеїв, театрів, кінофестивалів, фондів, галерей, виставок, творчих колективів, підтримуючи Україну, відмовилися від співпраці з представниками російської культурної сфери. Одночасно триває робота щодо радикального зменшення присутності російського культурного впливу в Україні. Слід і надалі продовжувати роботу на цих напрямках. Міжнародні культурні санкції мають бути такими ж ефективними і системними, як і економічні.

Послідовне втілення зазначених пріоритетів дозволить забезпечити належну гуманітарну присутність України в Європі та світі, активізувати зусилля світового співтовариства у протидії російській агресії.

Література

1. Валецький О. Л. Розвиток культурної політики в контексті формування суспільної стійкості. Наукові перспективи. 2022. № 5(23). URL : http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:_oz27MT9ZYwJ;perspectives.pp.ua/index.php/np/article/download/1632/1630+&cd=1&hl=uk&ct=clnk&gl=ua (Дата зверення: 27.05.2022)
2. Зубченко С. Пріоритети забезпечення гуманітарної присутності України в світі / Національний інститут стратегічних досліджень. URL : <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/prioriteti-zabezpechennya-gumanitarnoi-prisutnosti-ukraini-v> (Дата зверення: 27.05.2022)
3. Карлова В.В. Пріоритети гуманітарної політики в умовах викликів та загроз національній безпеці України. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Сер. Державне управління. 2018. Том 29 (6). С.1–7. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/sntvupa_2018_29\(68\)_6_3](http://nbuv.gov.ua/UJRN/sntvupa_2018_29(68)_6_3) (Дата зверення: 26.05.2022)

ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ЛЮДЕЙ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ В УКРАЇНІ

Дубенко Г. В.

*III курс, група ПЗ-21.3-1, спеціальність «Право»
Інститут права та суспільних відносин Університет «Україна»
Науковий керівник: Таланчук І. В., к. ю. н.*

Анотація. *В тезі оглянуто питання, щодо визначення реальних збитків та втрати житлового фонду, понесених в результаті розпочатої 24.02.2022 року збройної агресії Російської Федерації та внесення змін в законодавстві України щодо соціального забезпечення постраждалих осіб.*

24 лютого 2022 року, у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, Указом Президента України № 64/2022 — введено воєнний стан. Під час військових дій відбувається знищення (пошкодження) майна. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 09.12.2021 № 1301 «Про внесення змін до Порядку надання та визначення розміру грошової допомоги постраждалим від надзвичайних ситуацій та розміру грошової компенсації постраждалим, житлові будинки (квартири) яких зруйновано внаслідок надзвичайної ситуації воєнного характеру, спричиненої збройною агресією Російської Федерації», органами місцевого самоврядування, а у разі їх відсутності — відповідними військово-цивільними адміністраціями населених пунктів здійснюється перевірка поданої

інформації з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно шляхом доступу до нього в порядку, визначеному ЗУ «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», щодо житла, яке було зруйноване, але на дату обстеження є повністю або частково відбудованим — у разі встановлення обставин, що свідчать про відновлення того ж самого зруйнованого житла за рахунок коштів державного або місцевого бюджетів, або за кошти суб'єктів господарювання, у сукупному розмірі більшому або такому ж, який передбачений цим Порядком.

Розмір завданих реального збитку та упущеної вигоди в міжнародній та українській судовій практиці, здебільшого, базується на висновках судової експертизи. Зазначене обумовлено тим, що судова експертиза є «належним доказом» не тільки в українській, а також у європейській та американській юрисдикціях. Статус судового експерта як процесуально незалежної особи, яка об'єктивно та неупереджено надає висновки, визначено як в законодавстві України, так і за міжнародним законодавством.

У зв'язку з цим 20 березня 2022 року постановою Уряду № 326 затверджено Порядок визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації.

1 квітня Верховна Рада прийняла за основу законопроект «Про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених військовою агресією Російської Федерації».

Варто зазначити, що законопроект розмежовує компенсацію за:

— знищений об'єкт нерухомого майна — об'єкт нерухомого майна, відновлення якого є неможливим шляхом поточного або капітального ремонту чи реконструкції або є економічно недоцільним;

— пошкоджений об'єкт нерухомого майна — об'єкт нерухомого майна, може бути відновлений шляхом поточного або капітального ремонту чи реконструкції;

— пошкоджене спільне майно багатоквартирного будинку — приміщення загального користування (місця загального користування), несучі, огорожувальні та несуче-огорожувальні конструкції будинку, механічне, електричне, сантехнічне та інше обладнання всередині або за межами будинку, яке обслуговує більше одного житлового або нежитлового приміщення, а також будівлі і споруди, які призначені для задоволення потреб усіх співвласників багатоквартирного будинку та розташовані на прибудинковій території.

Компенсація надається у вигляді:

– грошової компенсації шляхом перерахування грошових коштів на поточний рахунок отримувача компенсації із спеціальним режимом використання для цих цілей;

– об'єкта нерухомого майна шляхом фінансування його будівництва;

– фінансування виконання будівельних робіт з відновлення пошкодженого спільного майна багатоквартирного будинку.

Отже, збитки, завдані руйнуванням житла громадян в наслідку військової агресії Російської Федерації, обчислюються вже мільярдами гривень. Відповідно до статті 102 Конституції України, Президент України Володимир Зеленський, як гарант, зокрема гарантій соціального захисту, ініціював внесення змін до законодавства України, щодо компенсації громадянам втрат за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених військовою агресією Російської Федерації. Власники таких будинків і квартир уже можуть залишати заявки на компенсацію, у тому числі і через застосунок «Дія».

ПИТАННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Коваленко В. Ф.

старший викладач кафедри правознавства та фінансів

Гожій Р. В.

IV курс група ПЗ-18-1, спеціальність «Право»

Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»

У світі усвідомили, що суспільство буде втрачати, коли частина людської спільноти, які не залучені до продуктивного і активного життя. Тому вони перейшли до інклюзивної освіти, що дає дітям реалізуватися і в майбутньому отримати професію. Це означає, що такі дії зможуть в майбутньому приносити користь суспільству і державі.

Інклюзивна освіта визначає ступінь розвитку суспільства. Це означає рівень підтримки в суспільстві, рівень толерантності та гуманності. Стосовно європейських цінностей інклюзивна освіта створює умови для переорієнтації свідомості суспільства, в першу чергу до педагогів. Вони з урахуванням принципів толерантності, здійснюють свою професійну діяльність враховуючи індивідуальні особливості дітей не допускаючи дискримінацію та неупередженість.

Ідея інклюзії відображає одну з головних ознак демократичного суспільства — всі діти мають рівні права та є цінними членами суспільства. Концепція інклюзивної освіти є розвитком концепції переходу до нових підходів освіти дітей з ОПП. Інклюзивна освіта є альтернативою системі спеціальної освіти, за якою діти навчаються окремо від інших дітей або на індивідуальній формі здобуття освіти.

В основі трансформації системи освіти є міжнародні документи — декларації і конвенції, що ухвалюються Організацією Об'єднаних Націй (ООН), які понад півстоліття є міжнародними законотворцями у сфері освіти. Україна є однією з країн-засновниць ООН і бере активну участь у її діяльності з 1945 року.

У розвитку інклюзивних шкіл важливу роль належить підготовці педагогічних працівників. До роботи необхідно залучати викладачів з інвалідністю, які можуть бути прикладом для дітей з інвалідністю. Решта дітей від перебування в інклюзивному середовищі отримують стільки ж користі, стільки й діти з особливими освітніми потребами.

Наше суспільство не те що ігнорує людей з особливими потребами, проте у своєму широкому загалі їхніми проблемами особливо не переймається. Україна в останні роки набуває інтенсивного розвитку державна підтримка дітей з особливостями психофізичного розвитку, сприяння втіленню прогресивних ідей у практику.

Одне з основних завдань Всеукраїнського фонду «Крок за кроком», який було засновано в 1999 році Міжнародним фондом «Відродження» (м. Київ) і Міжнародним центром розвитку дитини (Вашингтон, США), це створення та розвиток умов для отримання якісної освіти в загальноосвітньому закладі для дітей з особливими навчальними потребами.

Місія ВФ «Крок за кроком» базується на цінностях відкритого демократичного суспільства, які включають у себе індивідуальний підхід у навчанні до кожної дитини, включаючи дітей з особливими потребами.

Зараз ЮНІСЕФ продовжує підтримувати ініціативи спрямовані на реформування дошкільної освіти, зокрема здійснить широке інформування педагогічної та батьківської громадськості про міжнародну методикау ECERS-3 — інструмент оцінювання якості дошкільної освіти.

Сьогодні Міністерство освіти і науки і України працює над створенням єдиної системи освіти осіб з особливими освітніми потребами, яка включає інклюзивне навчання та навчання в умовах

спеціальних закладів освіти (спеціальних школах та навчально-реабілітаційних центрах).

Мережа спеціальних закладів загальної середньої освіти у порівнянні з попереднім роком зменшилась на 9 одиниць і у 2021/2022 н. р. становить **310** закладів (2020/2021 н. р. — 319 закладів) з контингентом 36 294 учнів (у 2020/2021 н. р. — 36461 учнів), з них 2289 — діти-сироти і діти, позбавлені батьківського піклування:

— 80 — навчально-реабілітаційних центрів (8406 учнів) для дітей зі складними порушеннями розвитку;

— 230 — спеціальних шкіл — із контингентом 27888 учнів;

— 257 спеціальних закладів мають пансіони (інтернати), де проживають 29881 учень, з них майже 2066 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, 5573 учні приходять тільки на навчання; 1429 дітей дошкільного віку, з них 34 — діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТУРИЗМУ

Мельник В. О.

*II курс, група ПЗ-21.2, спеціальність «Право»
Інститут соціальних технологій Університету «Україна»
Науковий керівник: Сердюк Є. В., к. ю. н., доцент кафедри*

У сучасному світі туризм — це багатогранне явище, тісно пов'язане з економікою, історією, географією, архітектурою, медициною, культурою, спортом та іншими науками. Туризм — економічне джерело створення нових робочих місць та отримання прибутку, розвитку інфраструктур: промисловості. Туризм — невід'ємна складова загального міжнародного ринку.

Своєю чергою, на розвиток туризму впливають різноманітні фактори: демографічні, природно-географічні, соціально-економічні, історичні, релігійні та політико-правові.

Нині вже можемо говорити про туризм як про суспільне явище, пов'язане з добровільною тимчасовою зміною місця перебування, ритму і середовища життя, а також безпосереднім контактом із середовищем (природним, культурним чи суспільним). Це суспільне явище настільки багатогранне, що дати йому єдине точне та повне визначення практично неможливо.

Вчені-правознавці додають сюди також правовий аспект, визначаючи туризм, зокрема міжнародний як систему подорожей, що

здійснюється на підставі міжнародних угод з урахуванням діючих міжнародних звичаїв.

Туризм розглядається і як форма розумового та фізичного виховання, що реалізується через соціально-гуманітарні функції: виховну — формування почуття колективізму, моральних та естетичних якостей; освітню — закріплення та розширення знань з краєзнавства та країнознавства, природознавства, топографії, історії, знайомство з культурою та традиціями країн і народів світу; оздоровчу — дотримання оптимального режиму навантажень, використання сприятливого впливу природних факторів на стан організму, дотримання правил особистої та суспільної гігієни, розвиток адаптаційних можливостей, підтримка організму на достатньо високому рівні фізичної підготовки; спортивну — створення бази загальної фізичної підготовки, спеціальна підготовка з туристської техніки, досягнення максимальних результатів у туризмі.

У законі України «Про туризм» від 15 вересня 1995 р. наведено так визначення: туризм — це тимчасовий виїзд (подорож) осіб з постійного місця проживання з пізнавальною, оздоровчою, професійно-діловою, спортивною, релігійною та іншою метою на термін від 24 годин до одного року поспіль, без зайняття оплачуваною діяльністю в місці тимчасового перебування.

Висновок: З допомогою туризму, певною мірою, можливо задовольнити потреби сучасної людини, серед яких потреба у відпочинку, зміна обстановки, підробітку, тощо. Зараз в умовах війни для туризму мало можливості, так як, чоловіки повинні, захищати свою батьківщину. Аеропорти закриті, виїхати можливість тільки на особистому чи громадському транспорті у жінок та дітей.

Література

1. Міжнародний туризм і сфера послуг: підруч. / М. П. Мальська, Н. В. Антонюк, Н. М. Ганич;
2. Організація туристичного обслуговування: підручник / М. П. Мальська, В. В. Худо, Ю. С. Занько.

ЗАСТОСУВАННЯ ТЕОРІЇ СТІЙКОСТІ ЕКОСИСТЕМ ДО ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТІЙКОСТІ

Пащенко І. О.

І курс, група ЗЕК-21-1м,

спеціальність «Конструктивна екологія та пермакультура»

Інститут біомедичних технологій Університету «Україна»

Науковий керівник: Мовчан В.О., к.б.н.

Актуальність. Наразі Україна знаходиться перед небаченими раніше загрозами та викликами (війна, пандемія коронавірусу, глобальні кліматичні зміни), які загрожують самому існуванню України та українців. Як вижити? Як вистояти? Як перемогти? — це основні питання повістки дня українців.

Набуття стійкості дозволяє державі та суспільству ефективно протидіяти загрозам будь-якого походження і характеру, адаптуватися до різких і непередбачуваних змін безпекового середовища, підтримувати стале функціонування до, під час і після кризи, швидко відновлюватися до бажаної рівноваги. Це дозволяє вистояти (іноді — вижити) в дуже складних (кризових) обставинах, яких не можна уникнути. У сучасних українських реаліях стійкість має стати не тільки характерною рисою кожного українця, а й основою стратегії розвитку України. Так як будь-яка держава — це макроекосистема, то є сенс застосувати теорію стійкості екосистем та основні закони природи до формування Стратегії української національної стійкості.

Екосистема — це сукупність усіх живих організмів, а саме продуцентів (забезпечують акумуляування сонячної енергії та створення органічної речовини), консументів (здійснюють переробку органічної речовини), редуцентів (утилізують відходи життєдіяльності продуцентів і консументів) та інших, що взаємодіють один з одним і з навколишнім середовищем за допомогою обміну речовиною, енергією та інформацією таким чином, що вся система зберігає стійкість протягом тривалого часу і має здатність до саморозвитку та саморегуляції.

Головний фактор стійкості екосистем — це наявність у ній живої матерії та різноманітність її видів. Стійкість екосистем залежить від стійкості організмів та популяцій, які до неї входять. У свою чергу стійкість організмів та популяцій проявляється у їх здатності до самопідтримки та збереження в умовах несприятливих зовнішніх впливів.

Стійкість екосистем — це їхня здатність протистояти зовнішнім впливам. Стійкість можна розглядати у двох планах: як здатність опиратися змінам чи як здатність швидко відновлюватися після них. Перший вид **стійкості** називають *резистентною* стійкістю, а другий — *пружною*.

Гомеостаз — здатність біологічних систем до саморегуляції при зміні умов навколишнього середовища; для організму це збереження постійного внутрішнього середовища та стійкість основних фізіологічних функцій при зміні зовнішніх умов. Підтримка гомеостазу — неодмінна умова існування як окремих клітин і організмів, так і цілих біологічних співтовариств та екосистем.

Самоочищення екосистем від забруднення також забезпечує їх стійкість.

При розгляді розвитку будь-яких біосферних структур, від організмів до всієї біосфери, варто мати на увазі *співвідношення стихійного та розумного* начал. Перші фази розвитку соціуму здійснювалися в умовах явного переваження *стихійного розвитку*. Саме так змінювали одне одного такі важливі етапи, як одомашнення диких тварин, виникнення осілості та хліборобства, науково-технічна революція. На тих етапах розвитку соціуму домінував *саморозвиток*. Новим етапом у розвитку соціуму, до якого наблизилося людство на рубежі ХХІ століття, є *формування екологічного суспільства*. Цей етап вже не може здійснитися як стихійний розвиток. Він може бути реалізований тільки системою свідомих дій та знаменує перехід від етапу стихійності до етапу *загального розвитку соціуму*, коли як кожна окрема людина, так і суспільні об'єднання різних рангів аж до держави усвідомлять, що вони є частками біосфери, та беруть участь у її регулюванні. Тільки людина — частина природи, яка здатна до свідомих дій, і, окрім того, може існувати та виживати тільки зберігаючи природу та враховуючи її основні закони (*Закон толерантності Шелфорда, Закон конкурентного виключення, Закони біогенної міграції атомів, константності та фізико-хімічної єдності живої речовини В.І. Вернадського, Закон внутрішньої динамічної рівноваги, Закон генетичної різноманітності, Закон історичної незворотності, Закон максимізації енергії, Закон обмеженості природних ресурсів, Закон односпрямованості потоку енергії, Закон оптимальності, Закон піраміди енергії, Закон сукупної дії природних факторів Мітчелліха — Тінемана — Бауле, Закон Ґрунтостомлення, Закон екологічної кореляції, Закон емерджентності, Закон необхідної різноманітності, Закон незворотної еволюції, Закон ускладнення організації*,

Закон нерівномірності розвитку частин системи, Закон збереження життя, Закон збіднення живої речовини в його згушеннях Г.Ф. Хільмі тощо). Тому у людства іншого шляху для виживання немає, окрім свідомого суспільного розвитку в збереженій природі. Держави і люди зможуть продовжити існування тільки за умови припинення будь-якої конфронтації, об'єднання зусиль та підтягування один одного до кращого.

Зберегти навколишнє середовище в стійкому (стабільному) стані можливо тільки за умови, що закон динамічної рівноваги не порушений. В іншому випадку під загрозою може опинитися не тільки якість природного середовища, але й існування цілого комплексу різних природних компонентів. Стійкість екосистеми, що забезпечується законом динамічної внутрішньої рівноваги, підкоряється також балансу великих територій та балансу компонентів. Тому виходячи з вищевикладеного, стійкість суспільства потребує передусім його консолідації як всередині окремої держави, так і міждержавної.

На даному етапі розвитку Україна має сформувати власну Стратегію національної стійкості з урахуванням теорії стійкості екосистем та основних законів природи. Формування стратегії національної стійкості — це історія не про створення нових державних органів і установ, а про зміну мислення, вихід за межі стереотипів, відповідальність, взаємодопомогу, консолідацію суспільства і спільну протидію загрозам широкого спектру. Це історія про підтримку гомеостазу під час виникнення будь-яких загроз, викликів чи кризових станів в усіх сферах відповідальності держави — оборонній, безпековій, гуманітарній, фінансовій, освітній, економічній, інфраструктурній, правоохоронній тощо. Це історія про самоочищення від чужорідних елементів у владі, у суспільстві, в освіті, культурі та духовності.

Методика досліджень. Системний аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення, індукція, дедукція, порівняння та опис.

Основні результати. Розглянуті можливості застосування теорії стійкості екосистем до формування актуальної в теперішніх реаліях України Стратегії національної стійкості.

Шляхом проведеного аналізу історії розвитку людського суспільства досягнуто висновку, що для досягнення стійкості суспільство потребує передусім як внутрішньодержавної так і міждержавної консолідації, у тому числі і щодо питань збереження природи.

Висновки. Країна матиме незалежність і отримає сильну суб'єкту ідентичність лише за умови *національної стійкості*, яку продемонструють як держава, так і громадянське суспільство.

Література

1. Теорія систем в екології: підручник/Ю. Г. Масікевич, О. В. Шестопапов, А. А. Негадайло та ін. — Суми: Сумський державний університет, 2015. — 330 с.
2. Allenby B., Fink J. (2005). «Toward Inherently Secure and Resilient Societies», Science, 309 (5737), P. 1034–1036.
3. Melnik O (2016). Citizens of Ukraine on security: personal, national, and its Elements. Razumkov Centre, P. 1–132. <https://dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/2016-DCAF-UKR-ENG-Survey.pdf>.
4. Резнікова О. Концептуальні підходи до вибору моделі забезпечення національної стійкості / Ольга Резнікова // Стратегічні пріоритети. 2019. № 1. С. 18–27.

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ УКРАЇНЦІВ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ

Рустамова Е. Г.

*III курс, група ПЗ-21.3-1, спеціальність «Право»
Інститут права та суспільних відносин Університету «Україна»
Науковий Керівник: Таланчук І. В., к. ю. н.*

Анотація. *В тезах викладено питання, щодо допомоги українцям, які зазнали соціального ризику та залишилися в країні під час повномасштабного нападу Російської Федерації 24.02.2022 року.*

В Україні з 23.02.2022 року спочатку було оголошено про введення надзвичайного стану, Указом Президента України № 63/2022 «Про введення надзвичайного стану в окремих регіонах України». А вже з 24.02.2022 о 5:30 ранку було підписано президентом України Указ № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні».

З початком військової агресії зі сторони Росії багато мільйонів українців втратили свій постійний дохід та були вимушені покинути своє житло. За ініціативи Президента України Володимира Зеленського уряд розробив та реалізує комплексну програму підтримки українцям, що були вимушені покинути свої домівки, яка охоплює три напрямки: гроші, робота та житло. Держава виплатить кожному переселенцю в Україні мінімальну грошову щомісячну допомогу в сумі 2 тисячі гривень. Дана опція буде доступна у програмі «Дія». Також 3 тисячі гривень будуть виплачені на кожну дитину, яка через війну вимушено переїхала в більш безпечні регіони. Крім того, Уряд розпочинає програму працевлаштування всіх переселенців. Для

цього держава виплачуватиме роботодавцям, які беруть на роботу переселенців з постраждалих регіонів, по 6,5 тис. грн за кожного працевлаштованого. Ці кошти роботодавці будуть витратити на оплату праці таких працівників.

Постановою КМ України від 20.03.2022 № 331 затверджено Порядок надання роботодавцю компенсації витрат на оплату праці за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб внаслідок проведення бойових дій під час воєнного стану в Україні.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» внутрішньо переміщеною особою є: громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру.

Постановою КМ України від 13 березня 2022 р. № 269 внесені зміни до Порядку оформлення і видачі довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2014 р. № 509 «Про облік внутрішньо переміщених осіб». Згідно даної постанови на отримання довідки мають право особи, які після введення Указом Президента України від 24 лютого 2022 р. № 64 «Про введення воєнного стану в Україні» перемістилися з території адміністративно-територіальної одиниці, на якій проводяться бойові дії та яка визначена в переліку, затвердженому розпорядженням Кабінету Міністрів України від 6 березня 2022 р. № 204. Для отримання довідки особа може звернутися за місцем свого фактичного перебування до: структурного підрозділу з питань соціального захисту населення, уповноваженої особи територіальної громади, центру надання адміністративних послуг. Уряд ухвалив рішення про механізм компенсації комунальних витрат громадам, які надають безкоштовний прихисток переселенцям у школах, садочках, будинках культури та комунальних установах. Проте наразі програма доповнюється, щоб компенсувати витрати за комунальні послуги для сімей, які приймають переселенців у себе вдома. Всі ті, хто відгукнувся на біду, надав дах переселенцям, надав безкоштовний прихисток, отримуватимуть 450 грн в місяць за кожного, кому допомогли, на компенсацію комунальних послуг.

Отже, для підтримки людей, які зазнали соціального ризику під час військового стану на території України були прийняті урядом ряд прогресивних нормативно правових актів та змін до них, щодо соціального захисту населення.

ГАРАНТІЯ ПРАВ ТА СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Семенченко А. В.

*студентка IV курсу, спеціальність «Міжнародні відносини»
Інститут права та суспільних відносин Університету «Україна»
Науковий керівник: Кириченко Г. В., к. з держ. упр., доцент*

Анотація. Через повномасштабний наступ РФ на територію суверенної України вже понад три місяці державний апарат і ціле суспільство нашої держави мусять пристосовуватись до механізму оперативного функціонування в умовах правового режиму воєнного стану. Агресія поставила на порядок денний питання міжнародно-правового регулювання дотримання прав і свобод людини та їх захисту під час збройного конфлікту, міжнародного захисту від усіх видів кривдного поводження під час війни, а також обмеження прав і свобод людини в умовах військового протистояння.

Гарантування прав і свобод людини та громадянина — це невід’ємний елемент правового статусу людини та громадянина, що представляє собою здійснення, охорону й захист основоположних принципів життєдіяльності людини. Особливо в умовах кровопролитної боротьби людина потребує виключної оборони, гострого і миттєвого реагування на посягання змісту своїх фундаментальних прав і свобод, адже саме це називає держава своїм ключовим обов’язком. Однак у сучасних реаліях держава повинна запроваджувати низку заходів правового режиму воєнного стану відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану» та Указу Президента України № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні». Згідно зі статтею 1 ЗУ «Про правовий режим воєнного стану» воєнним станом є «особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності ... та передбачає тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб...». Це означає, що впрова-

дження надзвичайного/воєнного стану є безпосередньою підставою для введення таких засобів, що можуть обмежувати права та свободи людини і громадянина (зокрема, вводити тимчасові обмеження прав і законних свобод в передбачених законодавством межах та обсязі, що є необхідним для забезпечення можливості запровадження та здійснення таких заходів).

Визнаючи людину, а також її життя і здоров'я, честь та гідність, недоторканність і безпеку найвищою соціальною цінністю, держава, керуючись при цьому принципом співмірності обмежень з цілями, які вони переслідують, не може суттєво обмежити всі основоположні права громадян. Основним гарантом забезпечення і захисту прав і свобод громадян (яким виступає Конституція) визначено, що хоча можна обмежити людину у її праві на свободу пересування, недоторканість власності, таємницю особистого життя, у будь-якому разі невід'ємним є право на життя; не може існувати обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками; не можна позбавити громадянства чи права змінити громадянство.

З іншого боку, людина відповідальна за правові наслідки у разі порушення порядку встановлених заборон, обмежень та невиконання заходів правового режиму воєнного стану, адже вибудовування сильної правової демократичної держави не може бути одностороннім.

Література

1. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» // Відомості Верховної Ради України. — 12.05.2015. — № 389-VIII (Редакція станом на 09.06.2022). Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
2. Конституція України від 28 червня 1996 року.
3. Права людини у міжнародному праві : підручник / [Бакумов О. С., Варунц Л. Д., Войціховський А. В. та ін.; за заг. ред. А. В. Войціховського]. — Харків : ООО «Планета-Принт», 2021. — 404 с.
4. Указ Президента України № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 року.

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ЛЮДЕЙ, ЯКІ ВТРАТИЛИ ЖИТЛО ЧЕРЕЗ ВТОРГНЕННЯ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

Середюк Г. С.

III курс, група ПЗ-19-1, спеціальність «Право»

Інститут права та суспільних відносин Університету «Україна»

Науковий керівник: Таланчук І. В., к. ю. н.

Анотація. Мета цієї роботи проаналізувати права та свободу людини під час війни та надання соціальної допомоги громадянам які зазнали втрат.

Згідно з Конституцією статтею 1–2, Україна є суверенною і незалежною державою. Суверенітет України поширюється на всю її територію, в межах існуючого кордону є цілісною і недоторканою. Держава в обличчі уряду є захистом і повноцінною реалізацією соціальних та політичних прав громадянина України.

Під час нападу Росії на Україну, чимала кількість громадян вимушені були покинути свої будівлі рятуючи життя. Велика кількість людей втратили житло, оскільки воно зруйноване чи значно пошкоджене в результаті бойових дій.

Держава наразі намагається забезпечити українцям гуманітарною допомогою, соціальними виплатами та наданням тимчасового житла, да поки будуть будувати будівлі в регіонах України, де не ведуться бойові дії, за проектами будівництва житла із застосуванням сучасних технологій швидкого будівництва.

Для того щоб отримати допомогу потрібно:

- Подати повідомлення за місцем отримання довідки.
- Подати повідомлення після повернення до покинутого постійного місця проживання.
- Подати повідомлення через портал «Дія». До заяви обов'язково треба додати фото зруйнованого будинку, уточнити чи зруйнована квартира взагалі, чи тільки пошкоджена.

Але, є виняток, згідно статтею 12 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» передбачено, що діють довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи скасовується, якщо:

- Була подана заява про відмову від довідки.
- Виїхала на постійне місце проживання за кордон.

Після чого буде проводитись оцінка зруйнованого майна та відшкодування зазначених витрат.

Тому, на даний момент для всіх громадян які стали внутрішньо переміщеними особами, створено багато актуальних сайтів з безкоштовним житлом, також створені гарячі лінії, де працюють волонтери-оператори, які приймають дзвінки та допомагають людям, які не мають можливості розмістити оголошення чи знайти прихисток.

ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН ІСТОРИКО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО ЦИКЛУ У ВНЗ

Товт І. С.

*кандидат історичних наук, доцент,
Білоцерківський гуманітарно педагогічний фаховий коледж*

Освіта у реаліях сьогодення має розглядатися як унікальний соціокультурний феномен, диференційоване системне утворення, провідною функцією якого є відтворення базових цінностей, духовних орієнтирів та стратегічних інтересів людської спільноти з метою вирішення однієї із засадничих проблем сучасності — світоглядного та культурного самовизначення особистості. Проблема викладання дисциплін історико-культурологічного циклу розглядається українськими науковцями впродовж останніх десятиріч у контексті розвою світової історичної, культурологічної, історіософської думки кінця ХХ — початку ХХІ століть. Дана тема стала предметом вивчення таких науковців, як В. Горський, С. Кримський, В. Шинкарук, С. Айтової, О. Павлової та інших. В основу концепції викладання історико-культурологічних дисциплін в Україні покладено світоглядно-філософський умовивід про те, що культура є «системою формотворень людського духу...» [3, с. 15].

Тому основною методологічною вимогою побудови навчальних курсів з історії культури, зокрема історії української культури та історії світової художньої культури, є застосування змістового матеріалу власне історії культури як класичної науки. Застосування інструментарію культурологічного підходу не тільки сприятиме реалізації принципу наслідування, логічної послідовності у вивченні фахових і гуманітарних дисциплін, але й формуватиме складний комплекс світоглядних переконань майбутніх фахівців.

Виокремлення індивідуальнотворчого аспекту культури акцентує увагу на таких аспектах побутування культури, як індивідуалістичний та естетичний, що мають бути реалізовані шляхом відбору для аналізу та інтерпретації видатних творів світової та української

культури, які репрезентують високий рівень професійної майстерності їхніх творців, акумулюють загальнолюдські цінності, мають у своєму арсеналі оригінальні засоби художньо-образної виразності.

Вирішальними принципами дослідження культурних надбань людства, нації, особистості саме з позиції індивідуально-творчої репрезентації є поняття «діалогізму» та «гуманізації» [2, с. 194]. «Діалогізм» в опанування культурної спадщини визначається тим, що культура, реалізована у просторі історії, виступає формою синхронного буття й спілкування людей — представників минулих, сучасних і майбутніх культур, формою їхнього діалогу та взаємопроникнення. Гуманізація в умовах зміни парадигми прогресу людства, коли, за висновками науковців, відбувається перехід світової спільноти від біологічної та соціальної до глибинноіндивідуальної еволюції [1, с. 46].

Першочерговим завданням на шляху методологічного та змістового оновлення викладання дисциплін історикокультурологічного циклу є проблема організації та проведення лекцій як тієї форми навчальнопізнавальної діяльності, що є однією з найтрадиційніших і водночас викликає найбільшу кількість дорікань і пропозицій модернізації змісту, структури та форм.

Чи не найголовнішим принципом організації та проведення лекцій повинен бути історичний принцип презентації навчального матеріалу, що дозволяє прослідкувати логіку розвитку та удосконалення форм національної культури у світовому цивілізаційному контексті.

Враховуючи зазначені змістовні та формальні особливості проведення лекцій з дисциплін історико-культурологічного циклу, зазначимо, що нагальною потребою їх реалізації є застосування такої ефективної форми організації навчання, як лекція-візуалізація. Демонстраційні компоненти такої лекції не тільки доповнюють словесну інформацію, пропоновану викладачем, але є носіями принципово нового повідомлення, що є компонентом візуального образу.

Література

1. Брінклі А. Мистецтво бути викладачем : практ. посіб.; за ред. О. І. Сидоренка / А. Брінклі, Б. Десантс, М. Флемм та ін. К. : «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні», 2003. 144 с.
2. Горський В. С. Філософія в контексті історії української культури / В. С. Горський // Феномен української культури: зб. наук. праць; [відп. ред. В. Шинкарук, Є. Бистрицький]. К. : Фенікс, 1994. С. 192–217.
3. Шинкарук В. І. Поняття культури: філософські аспекти / В. І. Шинкарук // Феномен української культури: зб. наук. праць; [відп. ред. В. Шинкарук, Є. Бистрицький]. К. : Фенікс, 1994. С. 8–60.

РОЗВИТОК КУЛЬТУРНОЇ СФЕРИ В УКРАЇНІ В КРИЗОВИХ УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Хорошун О. Г.

*І курс, група ПЛ-21-1, спеціальність «Психологія»
Білоцерківський інститут економіки та управління
Університету «Україна»
Науковий керівник: Пасічник Н. С., к. іст. н., доцент*

Останні роки українська культура розвивалася за складних умов. Агресія Росії в 2014 р., використання нею історії та ідентичності як зброї для посилення суспільної незгоди у гібридній війні; карантинні обмеження, пов'язані з пандемією Covid-19; сучасна повномасштабна війна з Росією ускладнили розвиток культурної сфери. Водночас після Євромайдану в Україні спостерігається помітне пожвавлення у культурній сфері. Від видавничої справи до музики, від кіновиробництва до театру, від моди до кураторських виставок — українське культурне середовище стало сміливішим, різноманітнішим та масштабнішим. Євромайдан дав поштовх потужній хвилі культурного активізму, виникла низка громадських культурних ініціатив: експериментальні мистецькі та кураторські проекти, кінофестивалі, фінансовані за рахунок краудфандингу, експериментальний театр, що працює з травмами війни через мистецтво, платформи для відновлення постіндустріальних ландшафтів, групи для роботи над збереженням загроженої національної спадщини та різноманітні платформи для обговорення ідентичності.

Війна Росії в Україні приносить руйнування історичних будівель, церков, пам'ятників, художніх галерей, бібліотек і навіть унікальних видів транспорту (Ан-225 «Мрія»). Міністерством культури та інформаційної політики вже зафіксовано понад 380 випадків руйнування або пошкодження російськими окупантами пам'яток культурної спадщини на території України. Гострими питаннями на сьогодні є збереження культурної спадщини, музейних та бібліотечних фондів, створення умов праці для митців, які хочуть та спроможні створювати у військових умовах. З початком повномасштабної російської агресії більшість закладів культури припинили діяльність, проте наразі спостерігається тенденція щодо відновлення роботи установ. За результатами дослідження, проведеного Українським культурним фондом наприкінці березня — на початку квітня 2022 р., 74% працівників культурної галузі продовжують займатись своєю

основною професійною діяльністю навіть в умовах війни, 7% — беруть участь у воєнних діях — в лавах ЗСУ й інших силових структурах, зокрема ТрО. Лівова частка працівників галузі поєднують працю з волонтерською діяльністю та іншими видами допомоги державі в боротьбі з російським агресором. Таким чином, українська культурна спільнота власною діяльністю забезпечує сталість розвитку української культури та її поширення за кордоном.

Так, Українським центром культурних досліджень (УЦКД) з початку війни було запроваджено низку проєктів: «Родзинки польової кухні» та «Військовий гастрогумор» в рамках проєкту «Гастроспадщина України», відбувається постійний моніторинг роботи установ культури під час військового стану; у співпраці із ГО «Центр розвитку демократія через культуру» УЦКД виступає в ролі комунікатора в сфері нематеріальної культурної спадщини. У Львові 1 березня 2022 р. була створена Громадська ініціатива «Центр порятунку культурної спадщини». Враховуючи великий попит світового мистецького середовища на початку війни було створено та продовжується робота щодо наповнення діджитального ресурсу української музики із розташуванням нотного матеріалу для виконання оркестрами, ансамблями, солістами української музики. Наразі є багато прикладів, коли артисти, музиканти, художники створюють культурний продукт в незвичних місцях: метрополітенах, на руїнах після бомбардувань, що є вдалою спробою привернення уваги до дій ворога та ситуації в Україні та є унікальним прикладом культурної дипломатії у світі.

Нагальною проблемою є і дерусифікація культурного процесу. На жаль, частина культурного продукту тісно пов'язана з радянською або імперською російською культурою, тому питання заміщення такого культурного продукту є вкрай важливим і потребує підтримки держави. При Міністерстві культури та інформаційної політики вже створено Експертну раду МКІП з питань декомунізації та дерусифікації, яка напрацьовуватиме рекомендації та узагальнюватиме практики щодо очищення громадського простору від монументів та інших об'єктів, котрі покликані закріплювати в Україні російські пропагандистські наративи. 19 червня 2022 р. Верховна Рада України проголосувала за низку законопроєктів, що сприятимуть підтримці і розвитку українського культурного продукту у музичній сфері та сфері книговидавництва і водночас обмежуватимуть присутність російського культурного продукту в Україні.

Таким чином, у сучасних кризових умовах культура має бути інструментом для розвитку суспільства та соціальної залученості,

використовуватися для ширших цілей, як то зміцнення суспільної згуртованості, стійкості, розширення можливостей громад, інклюзії вразливих груп населення, відродження міст тощо. Змінюється і роль закладів культури, які під час військових дій перетворюються на комунікаційні майданчики, що виконують різноманітні функції, зокрема психологічного розвантаження. Сьогоднішня ситуація дає можливість Україні остаточно позиціонувати себе на світовому культурному ринку як країну з високим духовним потенціалом, який пов'язаний з європейськими цінностями.

Література

1. Креативний батальйон України / Український центр культурних досліджень : веб-сайт. URL : <https://uccs.org.ua/novynu/kreatyvnyj-bataljon-ukrainy/> (дата звернення: 14.06.2022).
2. Міністерство культури та інформаційної політики України : веб-сайт. URL : <https://mkp.gov.ua/> (дата звернення: 20.06.2022).
3. Українська культура в умовах російської збройної агресії. Український культурний фонд: веб-сайт. URL : <https://uaculture.org/texts/ukrainska-kultura-v-umovakh-rosiiskoi-zbroinoi-ahresii/> (дата звернення: 24.05.2022).

СЕКЦІЯ XIII

ІНФОРМАТИКА ТА КОМП'ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ МАШИННОГО НАВЧАННЯ З УЧИТЕЛЕМ ДЛЯ ПРОФОРІЄНТАЦІЇ ШКОЛЯРІВ

Дубей Ю. М.

*IV курс, група ПІ-18-1-іф, спец. «Інженерія програмного забезпечення»
Івано-Франківська філія Університету «Україна»
Науковий керівник: Копей В. Б., д-р. техн. наук, доцент*

Методи машинного навчання з учителем дозволяють машині виявляти в даних закономірності, які важко виявити людині. Ці методи сьогодні розвинуті достатньо повно, але для вирішення проблем людини застосовується вони недостатньо інтенсивно. Адже вони в змозі вирішувати такі актуальні задачі як діагностика захворювань, діагностика технічного стану машин, аналіз і синтез систем, створення предметів образотворчого мистецтва, пошук виду оптимальної діяльності людини. Остання задача дуже актуальна для молоді, у першу чергу для випускників шкіл, які шукають спеціальність для навчання у закладах вищого рівня. Автором та його науковим керівником запропоновано застосовувати методи класифікації машинного навчання для виявлення оптимальних шляхів навчальної діяльності школярів. Для цього потрібно мати статистичні дані, наприклад, оцінки шкільного атестата та оцінки наступної діяльності у певній галузі — оцінки диплома спеціаліста або оцінки професійної діяльності людини. Ці дані можуть бути подані у вигляді рядків $p_1 \dots p_m$ таблиці 1.

У найпростішому випадку можна застосувати задачу бінарної класифікації, коли клас y_j може приймати тільки два значення — $y_j=0$ (професійна діяльність у цій галузі неуспішна) та $y_j=1$ (ця

діяльність цілком успішна). Для визначення невідомого класу u_j особи p_k застосовують один з алгоритмів класифікації (метод k -найближчих сусідів, метод дерев рішень, ансамблеві методи, штучні нейронні мережі або інші методи).

Таблиця 1

Дані для задачі класифікації

Особа	x_1	x_2	...	x_n	y_1
p_1	7	8	...	6	0
p_2	6	10	...	9	1
...
p_m	5	7	...	9	0
p_k	8	8	...	6	?

де x_i — оцінка предмета i атестата особи p ,

y_j — оцінка професійної діяльності особи p у заданій галузі j .

Для реалізації ідеї розроблено веб-програму [1] мовою Python, яка використовує пакети scikit-learn та bottle. Користувач p_k відкриває сторінку через браузер і вводить свої оцінки x шкільного атестата. Ці оцінки надсилаються на сервер, де навчена модель класифікації повертає результат — прогноз оцінки професійної діяльності у певній галузі. Випускники ВНЗ або люди, які вже працювали за цією спеціальністю, можуть ввести оцінки диплома чи їхньої професійної діяльності i , таким чином, поповнити статистичні дані ($p_1 \dots p_m$). Проте цю роботу можуть також виконувати співробітники відділів кадрів ВНЗ чи підприємств. Результати прогнозів багато в чому залежить від кількості таких статистичних даних, які знаходяться на сервері, бо саме за ними відбувається навчання моделі.

На перший погляд, цю задачу може розв'язати і людина. Наприклад очевидно, що якщо оцінки за математику і фізику вищі оцінок гуманітарних дисциплін, то людині краще підходить діяльність у технічній галузі, аніж у гуманітарній. Проте види діяльності людей дуже різноманітні, а машинне навчання може знаходити в даних не очевидні закономірності і виявляти талановитих людей.

Література

1. Using scikit-learn for career guidance. URL : <https://github.com/vkopyeey/talent>

МЕТОДИ ПІДВИЩЕННЯ ЧАСОВОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ФРАКТАЛЬНОГО СТИСНЕННЯ ЗОБРАЖЕНЬ

Забара С. С.

д. т. н., професор

Зубко Р. А.

к. т. н.

*Інститут комп'ютерних технологій
Університету «Україна»*

Особливості сприйняття інформації органами чуття людини дозволяють застосовувати різні методи стиснення зображень з деяким, інколи значним, зменшенням обсягів інформації. Це важливо при створенні потужних носіїв даних та передачі цих даних в глобальних комп'ютерних мережах. Пов'язано це з тим, що для зберігання зображень представлених в цифровій формі, необхідні досить великі об'єми пам'яті, а при передачі їх по каналах зв'язку витрачається значний час.

Найбільш перспективним для подальшого розвитку, вдосконалення та практичного використання в комп'ютерних технологіях, на наш погляд, є фрактальний алгоритм. Він має декілька унікальних особливостей та переваг: відновлення зображення відбувається набагато швидше, відсутні спотворення на границі різких переходів кольорів, можливість використання даного методу для стиснення зображень, які готують для якісного друку, а також масштабування зображень.

У результаті аналізу аспектів та особливостей застосування фрактального методу стиснення зображень, можемо зробити висновки, що він здатний забезпечити найкраще співвідношення ступеня стиснення і якості відновленого зображення. Стало зрозуміло, що в процесі перетворення звичайних растрових зображень у фрактальні дані відразу ж реалізуються кілька суттєвих переваг. Наприклад, розмір фізичних даних, які використовуються для запису фрактальних кодів, значно менший розміру початкових растрових даних. Саме ця відмінність фрактальної технології, що називається фрактальним стисненням, викликала найбільший інтерес у сфері формування і відтворення комп'ютерних зображень.

Основним недоліком фрактального методу є низька швидкість стиснення. Вона пов'язана з тим, що для отримання високої якості зображення, для кожного рангового блоку необхідно виконати перебір всіх доменних блоків. Для кожного доменного блоку необхідно виконати не менше восьми афінних перетворень. Ця пробле-

ма розв'язана тільки частково. Внаслідок відмічених недоліків, цей метод застосовувався на практиці порівняно рідко.

Пропонуються варіанти зменшення обчислювальної складності та підвищення швидкодії стиснення зображень з використанням фрактальної графіки. Це дозволить зменшити час стиснення зображень без суттєвого погіршення якості. Розглянуті практичні питання розробки і побудови ефективних модифікованих методів фрактального стиснення зображень. Основна увага приділяється поліпшенню часової ефективності базового методу фрактального стиснення і розширенню горизонтів його практичного застосування. Ефективність фрактального кодування, з точки зору співвідношення якості зображення і швидкості стиснення, порівнянна з кращими сучасними методами компресії. Це робить фрактальне стиснення найбільш придатним для застосування в різних додатках, де стиснення не вимагається виконувати в реальному часі.

Для перевірки методу розроблено його програмну реалізацію та експериментально доведено її ефективність на стандартних зображеннях.

Відновлення стисненого зображення носить ітераційний характер, і закінчується після 15–20 ітерацій, тому що подальші ітерації покращення зображення не дають.

Програмний варіант, який розроблено у середовищі об'єктно-орієнтованого візуального програмування, дозволяє кодувати зображення, первинний формат яких містить кольорову палітру і має глибину кольору 24 біт на піксель. Також є можливість кодувати зображення, первинний формат яких містить палітру, яка складається з 256 відтінків сірого, тобто має глибину кольору 8 біт на піксель.

МОДИФІКАЦІЯ АЛГОРИТМУ ЗНАХОДЖЕННЯ НАДЛИШКОВИХ ДІЛЯНОК АУДІОСИГНАЛУ ДЖЕРЕЛОМ ЯКОГО Є ЛЮДСЬКА МОВА

Коваленко С. В.

*І курс, група КІ-21-1, спеціальність «Комп'ютерна інженерія»
Інститут комп'ютерних технологій Університету «Україна»
Науковий керівник: Семенко А. І., д.т.н., проф., Павленко В. І, к.ф.-м.н.*

Визначення активних мовленнєвих періодів у межах заданого аудіосигналу та надлишкових (таких як шум, тиша і т.д.) ділянок є важливою проблемою в алгоритмах обробки мовлення.

На сьогоднішній день всі навчаються за допомогою сучасних інформаційних технологій використовуючи мережу Інтернет для навчання на різноманітних онлайн-курсах. Існує потреба в зменшенні часу перегляду/прослуховування для раціонального використання часового ресурсу. Після видалення ділянок тиші і шуму час обробки зменшується, відбувається менше навантаження на канали передач. Також видалення ділянок є необхідним для створення навчальних наборів для нейромереж, для оптимізації процесу головної автентифікації.

Метою даного дослідження є підвищення точності та швидкості знаходження надлишкових ділянок аудіо для обробки навчальних аудіо- та відеоматеріалів.

Було проаналізовано роботу, в якій дозволяються видаляти надлишкові ділянки із мовленнєвого сигналу. В одній з них для ідентифікації тиші та невикористаних кадрів використовується основна частота, коефіцієнт нульового перетинання та коротка часова енергія. Дана методика мала 96.61% точності [1].

У даній дослідницькій роботі також вивчалася схожа проблема, в якій функція щільності ймовірностей (PDF) та метод Z-оцінок (Z-Score) використовувались для виявлення кінцевої точки та видалення мовчання. Ці алгоритми були розроблені для роботи системи розпізнавання мовлення та мовлення, вони досягли кращих результатів за методом короткочасної енергії та функції нульового переходу [2]. Також було досліджено рішення даної проблеми, в якому надлишкові ділянки знаходилися за допомогою нормалізації та методу максимізації енергії мовлення. Згідно з цим методом покращено продуктивність розпізнавання мови. Аналогічна проблема вирішувалась в іншій дослідницькій роботі, де автором був запропоновано спосіб визначення надлишкових ділянок та проаналізовано із методом статистичного та короткочасного енергозбереження шляхом збільшення співвідношення сигнал/шум (SNR). Було відзначено, що цей метод підвищив ефективність розпізнавання на 20%. Також цікавим було дослідження А. Кінгхорна та М. Грінвуда, вони одночасно поєднали два найпопулярніших методів визначення надлишкових ділянок — нульові швидкості перетину (Zero Cross Rate) та короткочасна енергія (Short Time Energy), що досягало 65% точності.

Запропонований метод складається з трьох основних частин: видалення шуму, видалення тиші та визначення кінцевої точки. Система отримує вхідний сигнал від мікрофона для певної тривалості часу на конкретній частоті дискретизації. Загальна довжина

вхідного сигналу дорівнює добутку тривалості часу та частоти дискретизації вхідного сигналу. Запропонований метод було протестовано в математичному середовищі MATLAB. В результаті дослідження було виявлено, що існуючі алгоритми знаходження надлишкових ділянок аудіосигналу мають ряд недоліків. Таких як недостатня точність, складність реалізації та (або) трудомісткість обчислень. Було запропоновано новий спосіб для встановлення порогового значення та для знаходження надлишкових ділянок. Моделювання запропонованого методу виключає 97,2% тихих ділянки з мовленнєвого сигналу, не пошкоджуючи ділянки голосу людини.

Література

1. Poonam Sharma, Abha Kiran, «Automatic Identification of Silence, Unvoiced and Voiced Chunks in Speech» Academy & Industry Research Collaboration Center (AIRCC), Computer Science & Information Technology, 2013, 3 (5), pp. 87–96.
2. G. Saha, S. Chakroborty, S. Senapati, «A New Silence Removal and End-point Detection Algorithm for Speech and Speaker Recognition Applications», IJGSP, December 2014, pp. 1–5.

КЛЮЧОВІ ПРОЦЕСИ ТЕСТУВАННЯ

Матюшенко Д. О.

*І курс, група КІ-21-1, спеціальність «Комп'ютерна інженерія»
Інститут комп'ютерних технологій Університету «Україна»
науковий керівник: Павленко В. І, к.ф.-м.н.*

У сучасних умовах стрімкої зміни середі розробки процеси тестування грають все більшу роль. Якщо методи екстремального програмування [1] або аджайлу націлені на потреби компанії в швидкому випуску продукту на ринок, то процеси тестування націлені на випуск продукту в належному стані.

Тому тема «Ключові процеси тестування» [2] націлена на глибоке занурення в процеси тестування від збору вимог і до підтримки вже працюючого продукту. В центрі зору знаходяться процеси та способи за допомогою яких тестувальник надає корисну інформацію в рамках проекту.

Будь-який ключовий процес залежить від контексту, в рамках якого він проходить, тому він повинен відповідати людям, проекту, компанії. Для прикладу, надання звітів про помилки є спільним процесом, в ході якого група тестування передає групі розробників інформацію, що отримується в ході виконання тестів.

Якщо звіти про стан тестування дійсно корисні, то складається думка, що в тестування вигідно впроваджувати гроші та розвивати його.

Визначити якісні процеси досить складно. Можна виявити поведінку групи тестування та її успіхів за різними метриками:

1. Ефективність тестів та тестових наборів.
2. Коефіцієнт помилок, пропущених на продуктів.
3. Реальний час роботи команди QA.
4. Точність оцінки часу по областях.

У багатьох випадках складаються ситуації, коли впровадити хороші процеси тестування немає часу або коштів, одним словом є перешкоди.

Типовими проблемами є нереалістичні очікування від замовників.

Методи дослідження завжди починається з комплексного аудиту області в якій будуть проходити зміни, навчання персоналу, ресурсів, інструментів та найважливіше це часу на зміни.

Іноді маючи все це у людей немає банального бажання змінювати що-небудь у роботі, тоді впровадження та покращення ключових процесів тестування ще більше ускладняється.

Будуть розглянуті вдалі рішення в рамках процесу тестування на усьому життєвому шляху проекту, від написання прототипу до багаторічної підтримки вже готового проекту. Також будуть описані суміжні технології та процеси, такі як:

- Пошук нових тестувальників на проект.
- Особливості роботи з різними типами проектів.
- Робота з аутсорс проектами.

Але основна ціль це провадження вдалих процесних рішень під час тестування.

Самі собою процеси не гарантують успіху. Занадто формальні процеси будуть забирати велику кількість часу на паперову роботу та мітинги, а мало формальні вноситимуть хаос у розробку.

Ідея дослідження полягає в тому, щоб процес та структурні зміни були в оптимальному співвідношенні, тоді нові процеси зможуть привнести покращення. Данні наукові дослідження будуть впровадженні на реальних проектах.

Література

1. Быковец. Фундаментальный процесс тестирования [Електронний ресурс] / Быковец — Режим доступу до ресурсу: <https://qalight.ua/ru/bazaznaniy/fundamentalnyiy-protsess-testirovaniya/>.

2. Войтенко. Самые важные метрики QA [Електронний ресурс] / Войтенко — Режим доступу до ресурсу: <https://doitsmartly.ru/all-articles/sw-testing/133-the-most-important-metrics-in-qa.html>.

МАШИННЕ НАВЧАННЯ НА ОСНОВІ РЕКОМЕНДАЦІЙНИХ СИСТЕМ

Мойсеєнко О. В.

*І курс, група КІ-21-1, спеціальність «Комп'ютерна інженерія»
Інститут комп'ютерних технологій Університету «Україна»
Науковий керівник: Павленко В. І, к. ф.-м. н., Ізварін І. В., к. т. н.*

Актуальність проблеми. Останні десятиріччя відзначаються бурхливим розвитком мережі Інтернет: щодня в глобальній павутині генеруються і накопичуються колосальні обсяги інформації. Користувачеві доводиться працювати з цими даними: обробляти, систематизувати, знаходити релевантні для його інформаційних потреб дані. Людині складно відібрати потрібну йому інформацію шляхом звичайного перегляду, так як часто релевантна інформація втрачається серед великих обсягів даних. У зв'язку з цим, створюються інструменти, які можуть допомогти людині в пошуку, пропонуючи той контент, який кращий для користувача. такі програмні засоби отримали назву рекомендаційні системи.

Рекомендаційні системи (англ. Recommender systems) — програми та сервіси, які аналізують інтереси користувачів і намагаються передбачити, що саме буде найцікавіше для конкретного користувача в даний момент часу. Такі системи показують перевагу контенту для конкретного користувача на основі даних, зазначених користувачем явно або на основі його взаємодії з системою. Рекомендаційні системи повинні володіти такими властивостями: система повинна адаптуватися під конкретного користувача, так як переваги можуть значно відрізнятися у різних людей; система повинна враховувати поточні переваги користувача, підлаштовуючись під нього згодом; система повинна постійно знаходити нові області інформації та пропонувати їх користувачеві. Все це робить ресурси, засновані на рекомендаційних механізмах, привабливими для користувача. З іншого боку, подібні системи цікаві і власникам самих ресурсів

Не дивлячись на те, що на ринку існує достатньо модифікацій рекомендаційних систем, створення такої системи залишається актуальним.

Приклад і рішення. Прикладом може слугувати системи рекомендацій мобільних ігор. Як розробити таку систему: дослідити основні відомості щодо рекомендаційних систем та ринку мобільних ігор, здійснити аналіз найбільш поширених систем рекомендацій,

провести аналіз існуючих методів і алгоритмів, які застосовують в рекомендаційних системах, розробити проект системи рекомендацій мобільних ігор, спроектувати архітектуру рекомендаційної системи, реалізувати проектні рішення щодо створення рекомендаційної системи для користувачів мобільних ігор.

Така система рекомендацій мобільних ігор, допоможе користувачеві вибрати мобільні ігри за його вподобаннями.

Висновки. В результаті дослідження ринку мобільних ігор було визначено, що дана галузь розвивається широкими темпами, кількість мобільних ігор щоденно збільшується. Саме тому використання рекомендаційної системи, яка б надавала рекомендації користувачам.

Запропоновано проект система рекомендацій мобільних ігор, система повинна виконувати наступні завдання: збір даних; формування оцінки об'єктів; видача рекомендацій.

Запропоновано наступний підхід роботи рекомендаційної системи: генерування початкового списку рекомендацій, розширення списку схожими іграми, фільтрація розширеного списку, оцінка, прогнозування рейтингів для ігор, сортування ігор за рейтингом, формування кінцевих рекомендацій.

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЦИФРОВІЗАЦІЇ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Савченко О. С.

*аспірант кафедри міжнародних відносин та політичного консалтингу
Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»*

Цифровий вимір публічного управління — це новий предмет дослідження, що тільки формується. Пошук підходів до нього залишається широким, неоднозначним, обмеженим дискурсом цифровізації економіки, що розвивається, з його актуальними проявами та екстраполяцією в інші сфери (економічний редукаціонізм), а з іншого боку, умоглядним прогнозуванням можливого застосування майбутніх технологій (соціально-політичний футуризм).

У найбільш загальному вигляді цифровізація на мікрорівні є процесом впровадження цифрових технологій, інструментів та платформ у діяльність системи управління. При цьому процес цифровізації може бути фрагментарним, що торкається окремих аспектів розвитку господарюючого суб'єкта, або комплексним, що стосується

переважної більшості сфері системи управління розвитком компанії [1, с. 89].

Однак у процесі цифровізації можна назвати як позитивні, і негативні сторони. Зокрема, серед позитивних рис розвитку цифровізації в системі публічного управління слід відмітити наступні:

- підвищення якості життя;
- зростання продуктивності суспільного праці;
- соціальний ефект від цифрових технологій для суспільства;
- економію часу;
- спрощення та прозорість різних процесів (наприклад, оплата послуг, спілкування, навчання, продаж та обмін товарами, отримання адміністративних послуг тощо), можливість з моніторингу;
- доступність та просування товарів та послуг.

На підставі аналізу наукової літератури можна виокремити негативні риси розвитку цифровізації в системі публічного управління, зокрема:

- порушення прав людини в цифровому світі;
- низький рівень безпеки цифрових даних користувача;
- зниження рівня довіри громадян до цифрового середовища;
- зростання масштабів комп'ютерної та кібер-злочинності;
- недостатня ефективність наукових досліджень, пов'язаних із створенням перспективних інформаційних технологій;
- низький рівень впровадження вітчизняних розробок інформаційних технологій;
- недостатній рівень кадрового забезпечення у сфері інформаційної безпеки.

В. Філімонов вважає цифрове суспільство рабовласницьким і називає його глобалістським проектом, який має на меті побудову нового рабовласницького суспільства за рахунок використання інформаційних технологій, телекомунікаційних мереж та відповідного програмного забезпечення [2].

Р. Волов, переконаний, що цифрова трансформація — глобальний тренд. Але сам термін та його критерії, на його думку, остаточно не визначено, що породжує певне непорозуміння [3].

Таким чином, можна зробити висновок про те, що цифровізація як процес публічного управління характеризується і позитивно, і негативно.

На нашу думку, цифрова трансформація — це можливість кардинального підвищення ефективності публічного управління, скорочення витрат, економії часу та ресурсів.

Література

1. Kurcheeva G.I., Aletdin A.A., Klochkov G.A. Management in the digital economy: textbook. Novosibirsk: Publishing house of NSTU, 2018. 136 p.
2. Щербакова М. П. Цифровизация социального управления. Юридическая наука и практика: Вестник Нижегородской академии МВД России. 2020. № 1 (49). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/tsifrovizatsiya-sotsialnogo-upravleniya>.
3. Журнал «БИТ. Бизнес & Информационные технологии». URL: <http://bit.samag.ru/main/part/10>

СЕКЦІЯ XIV

СУЧАСНІ ІНЖЕНЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ: ПОШУК ТА ПЕРСПЕКТИВИ

МЕТОДИЧНЕ ВИЗНАЧЕННЯ ЯКІСНИХ ПОКАЗНИКІВ ЖИТТЯ

Петренко Т. В.

*старший викладач, кафедра автомобільного транспорту
Інженерно-технологічний інститут Університету «Україна»*

Система показників, що характеризують ступінь реалізації життєвих стратегій людей, задоволення їхніх життєвих потреб є якість життя. Програмні поліпшення якості життя розглядається як соціальний проєкт, домагатися особистого успіху й індивідуального щастя, спрямований на збільшення можливостей людей вирішувати свої проблеми.

Для визначення фундаментальних особливостей якості життя необхідно розробити та впровадити методику, яка буде задовольняти наступним вимогам:

1. Мати гарне наукове теоретичне обґрунтування.
2. Мати необхідний юридичний статус.
3. Мати її програмний інструментарій, що реалізує, доступний практичним дослідникам.
4. Мати розвинене фінансове, організаційне, інформаційне, технологічне й технічне забезпечення.
5. Мати підтримку перших осіб і розроблювачів.

Інтенсивний характер носить якість життя, оскільки характеризує суб'єктне відношення населення до перебування в соціумі, тобто фактичну дієздатність різних соціальних груп і кожної окремої особистості. Якість життя ні за яких умов не може бути зведене до фізіологічних потреб і соціально-економічних благ. При цьому

застосування категорії якості життя носить не менш об'єктивний характер, чим інші категорії, які характеризують соціально-культурне й економічне благополуччя.

Поставлено завдання дослідження впливу на якість життя різних факторів, серед яких розглядаються: виробничі результати, податкові надходження, інвестиційна активність, стан різних сегментів ринку, структура собівартості продукції,

Таким чином, якість життя характеризується реалізацією заданих як норма стійких станів особистості й спільності, тобто стійких елементів самодіяльного населення, що задоволення всіх цих умов — справа досить віддаленого майбутнього й у державному масштабі немислимо без підтримки на рівні Президента й Уряду країни й відповідних цільових комплексних програм.

СЕКЦІЯ XV

ПРИРОДА, МЕДИЦИНА, ЗДОРОВ'Я

«ЗЕЛЕНА» ТА «СИНЯ» ЕКОНОМІКИ — НОВІ ВЕКТОРИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ГРОМАД

Абалмасова В. В.

*асистент кафедри раціонального природокористування
та охорони навколишнього середовища
Маріупольський державний університет*

На початок XXI століття наявні загрози сьогодення стають цілком реальними і здатними перешкодити не лише досягненню сформульованих ООН Цілей розвитку тисячоліття, а й подальшому прогресу і навіть виживанню семимільярдного (а до 2050 року — уже дев'ятимільярдного) людства. Це обумовлює пошук інноваційних стратегічних моделей розвитку суспільства, однією з яких на сьогодні є модель «зеленої» економіки.

Уперше термін «зелена» економіка був введений у 1989 р. у доповіді, підготовленою групою економістів-екологів для уряду Об'єднаного Королівства в рамках консультацій щодо забезпечення сталого розвитку та його вимірювання [1].

Модель «зеленої економіки» передбачає гармонійне поєднання економічних потреб суспільства з потребою постійного відновлення і збереження довкілля.

Згідно з визначенням ЮНЕМ «зелена» економіка — це економіка, яка призводить до підвищення добробуту людей і зміцнення соціальної справедливості за одночасного істотного зниження ризиків для довкілля та дефіциту екологічних ресурсів [2].

У 2012 р. з'явилася публікація відомого захисника природи, «громадянина світу», молодого члена Римського клубу, бельгійця Понтера Паулі «Синя економіка». В ній представлено результат

кількарічної праці багатьох дослідників природи на всіх континентах, які були здійснені під його керівництвом, зокрема викладені актуальні поради вченого, які мають сприяти екологу — збалансованому розвитку різних країн світу, у тому числі — України.

В основі «синьої» економіки лежить розуміння логіки природних систем, збалансованості, які виходять за рамки звичайного збереження ресурсів. У «синій» економіці сформульовано перелік основних принципів. Головний принцип полягає у каскаді поживних речовин і енергії в процесі діяльності екосистем [3].

Хоча «синя» економіка й є похідною, вона все ж виходить за рамки «зеленої», тому що вона не просто захоплюється процесом захисту та відновлення природи, а є наслідком і продовжувачем природних систем у цілому. У «синій» економіці стала ефективність досягається заміною того, що не потребує розвивати нові промислові виробництва, але пропонує значну кількість нових робочих місць, цінні продукти і соціальну справедливість.

Основним стратегічним документом державної політики в екологічній сфері є Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2030 року, затверджені Законом України від 28.02.2019 [4].

Література

1. Бондар О. І., Барановська В. Є., Єресько О. В. та ін. Е 457 Екологічна освіта для сталого розвитку у запитаннях та відповідях: науково-методичний посібник для вчителів / за ред. О. І. Бондаря. — Херсон: Грінв Д.С., 2015. — 228 с.
2. Зелена економіка в Україні: правові аспекти і перспективи// [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.businesslaw.org.ua/green-economy/>
3. Кудинова Г.Э., Розенберг Г.С., Юрина В. С. Навстречу «зеленой» экономике: Пути к устойчивому развитию и искоренению бедности. Найроби (Кения); Женева (Швейцария); Москва (Россия): ЮНЕП, 2011. 738 с // Принципы экологии. — 2012. — № . 4.
4. Паулі Г. Синя Економіка. 10 років, 100 інновацій, 100 мільйонів робочих місць. Доповідь Римського клубу. Risk Reduction Foundation, 2012. 320 с.

ГРИБИ ПРИ ЛІКУВАННІ ОНКОЛОГІЇ У СВІТОВІЙ МЕДИЦИНІ

Бабіч С. А.

*IV курс, група МБ-18-1, спеціальність 091 «Біологія»
Інститут біомедичних технологій Університету «Україна»
Науковий керівник: Тугай Т.І., д.б.н., професор*

Актуальність теми. В даний час, незважаючи на зусилля світової науки і гігантські грошові кошти, які відпускаються на онкологію, Кількість онкологічних хворих зростає. У цих умовах, поступово, підкоряючись закону переходу кількості в якість, збільшується інформаційне поле про застосування в онкологічній практиці речовин, виділених з вищих грибів.

Одними з діючих речовин грибів є полісахариди, а конкретніше — бета-глюкани. Це молекули, що проявляють протипухлинні властивості. Грибні бета-глюкани мають різні механізми протипухлинної дії, в залежності від виду грибів.

Зокрема вони активують макрофаги, ЦТЛ (цитотоксичний Т-лімфоцит) і натуральний кілер. Часто дані клітини дримають замість того, щоб боротися із зараженням. Але варто їм включитися, як перемога невідворотна. Вони виділяють перфоріни, які забирають у ракових клітин джерела життя, і гранзіми, руйнують супротивників зсередини, з самого ядра. Потім починають роботу механізми, що відтинають у пухлини кровоносні судини. Так функціонує, наприклад, Агарік бразильський.

Іноді гриби створюють особливий компонент, який викликають запуск апоптозу (мимовільного руйнування) ракових клітин. Наприклад, такою властивістю володіє гриб Мейтак.

Лікарські гриби, такі як індічий хвіст, рейші та майтаки, використовуються у різних частинах світу. Кілька спостережних та невеликих клінічних досліджень вказують на потенціал екстрактів грибів індічного хвоста / Юн Чжі / *Coriolus versicolor* для покращення імунної системи та/або виживання у пацієнтів з такими видами раку, як рак молочної залози, колоректального раку, раку шлунка та легень, а також зниження ризику раку. Такі як рак простати та гриби *Reishi/Ganoderma lucidum* для покращення імунних функцій господаря у онкологічних хворих та зниження ризику таких видів раку, як колоректальний рак.

Дослідження також показали, що хоча збільшення доз екстрактів грибів Майтаке збільшувало деякі імунологічні параметри у онко-

логічних хворих, воно пригнічувало інші. Проте екстракти грибів, таких як Хвіст індички, Рейші та Майтаке, не можна використовувати як лікування раку першої лінії, а лише як ад'юванта поряд зі стандартними методами лікування після вивчення їх взаємодії зі специфічними хіміотерапевтичними препаратами.

Дослідники з Сіднейського університету в Австралії провели систематичний огляд для оцінки клінічних ефектів вживання грибів *Reishi/Ganoderma lucidum* на довгострокове виживання, пухлинну відповідь, імунні функції господаря та якість життя в онкологічних хворих, а також пов'язані з ними побічні ефекти. із його використанням. Для аналізу дані 5 рандомізованих контрольованих випробувань були отримані шляхом пошуку літератури в Кокранівському центральному реєстрі контрольованих досліджень (CENTRAL), MEDLINE, EMBASE, NIH, AMED, CBM, CNKI, CMCC та VIP Information/Chinese Scientific Journals Database в жовтні. Jin et al, Cochrane Database Syst Rev., 2012).

Тим не менш, екстракт грибів *Reishi/Ganoderma lucidum* можна вводити як ад'ювантну терапію поряд з традиційним лікуванням через його здатність посилювати відповідь пухлини та стимулювати імунітет.

Також виявлено, що препарати екстракту грибів можуть покращити імунний статус у пацієнтів із ослабленим імунітетом при раку молочної залози після стандартного первинного онкологічного лікування. Однак для підтвердження цих результатів потрібні добре сплановані великомасштабні клінічні дослідження.

БАКТЕРІАЛЬНІ ЗАСОБИ ДЛЯ ЗАХИСТУ РОСЛИН ВІД ХВОРОБ, ГРИЗУНІВ ТА ШКІДЛИВИХ КОМАХ

Бабіч С. А.

*III курс, група МБ-18-1, спеціальність 091 «Біологія»
Інститут біомедичних технологій Університету «Україна»
Науковий керівник: Тузай Т. І., д. б. н., професор*

Дана робота присвячена дослідженням у галузі біології, і стосується саме вивчення розвитку сфери бактеріальних засобів для боротьби із шкідниками рослин. Актуальність даної теми заключається у тому, що це досить поширена проблема у світі, адже комахи здатні нещадно знищувати світові урожаї, сільські посадки, що значною мірою впливає на економічний стан різних країн світу.

Мета даної роботи полягає у порівнянні детальних розробок у сфері захисту рослин в Україні та в інших країнах світу. Робота ознайомлення з історією появи хімічних та біологічних препаратів, використання їх на практиці, вплив на здоров'я людини та на навколишнє середовище.

Основними завданнями стратегії є: формування і реалізація пріоритетних цільових проектів у сфері саме біологізації захисту рослин; створення регіональних програм екобезпечного захисту агрокультур; розробку оптимальних моделей інноваційної діяльності в галузі впровадженної біологізації сільського господарства; створення правової, економічної та організаційної основ для розвитку вітчизняних біовиробництв захисту рослин; формування системи підготовки кадрів із біологізації агропромислового сектору; удосконалення міжнародного співробітництва. При розробленні стратегії і реалізації стратегічних цілей в основу варто закладати розрахунки, які визначають економічну та екосистемну доцільність заходів щодо захисту рослин. До них належать саме: продуктивність і якість урожаю; спектр шкідників; частота проблеми; ступінь збитку від шкідників і захворювань; ефективність препарату; ціна на вироблену продукцію; ризики; своєчасна наявність необхідних засобів захисту рослин; витрати на проведення захисних методів; вигоди від альтернативних програм і їх вартість.

Успішне розроблення та реалізація стратегії залежатиме від створених відповідних правових і політико-інформаційних умов для розвитку біометоду. Тобто це передбачає, перш за все, розроблення нормативної бази, що регулює виробництво, поширення і використання пестицидів, а також переорієнтація економічних стимулів через проведення відповідної екологічної та сільськогосподарської політики, яка передбачає саме оподаткування і спеціальні збори за використання синтетичних пестицидів; переорієнтація політики у сфері наукових досліджень, спрямованих на створення сучасних біотехнологій у захисті рослин; створення системи інформування для керівників, користувачів і виробників про небезпечні наслідки необмеженого застосування хімічних пестицидів.

В Україні застосування екологічно безпечних біологічних засобів захисту рослин упродовж тривалого часу перебуває, все ж таки, на дуже низькому рівні і має тенденцію до подальшого скорочення.

Запровадження вище запропонованих прийомів дозволить налагодити виробництво екологічно чистої та органічної продукції. Україна має для цього весь необхідний потенціал, оскільки має для

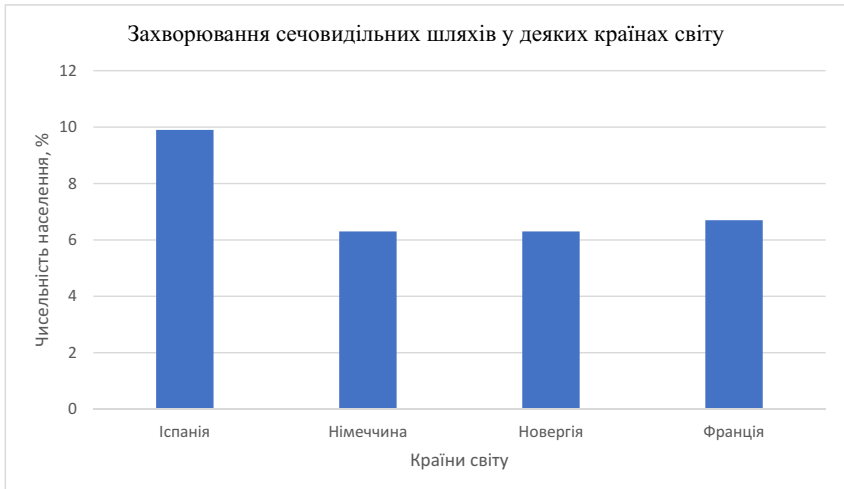
цього родючі та чисті землі, гарно розвиваються підприємства харчової галузі, сприятливі природно кліматичні умови. Тому потрібно весь час удосконалювати нормативно-правову базу, яка б підтримувала саме вітчизняних виробників органічної продукції, впроваджувати ефективну маркетингову політику, стимулювати розвиток органічного ринку за підтримки держави та організовувати органічне виробництво відповідно до всіх міжнародних вимог і стандартів. Це питання є дуже актуальним у сучасній глобальній економіці і потребує подальших більш глибоких досліджень.

ГРАМПОЗИТИВНІ БАКТЕРІЇ ЯК ЗБУДНИКИ ЗАХВОРЮВАННЯ ЛЮДЕЙ

Волевач М. М.

*IV курс, група МБ-18-1, спеціальність «Біологія»
Інститут біомедичних технологій Університету «Україна»
Науковий керівник: Тугай Т. І., д. б. н.*

Актуальність теми. Грампозитивні бактерії відіграють дуже важливу роль в нашому організмі і в цілому. Ці бактерії (мікроорганізми) здатні спричиняти інфекційні захворювання людей та тварин (еукаріотів), а також розмножуватися в їхньому організмі, потрапляючи з навколишнього середовища, або спрацьовувати тоді, коли імунна система піддається ослабленню.

Мета. Провести аналіз статистичних літературних даних щодо захворювання і поширення певних бактеріальних інфекцій у світі.

На сьогодні, за даними офіційної статистики ускладнень та захворювань в Україні, спричинених грампозитивними мікроорганізмами ми можемо побачити: гнійно-септичні захворювання, що складають 43%, далі захворювання сечовидільних шляхів — 6% та післяопераційні ускладнення — 45%. В інших країнах світу цей показник становить набагато менше: в Іспанії — 9,9%, Німеччині — 6,3%, Норвегії — 6,3%, Франції — 6,7%.

У 80-х роках ХХ століття було проведено статистичні дані щодо захворювання дифтерії, і виявилось, що саме в ті роки відбувся найвищий спалах захворювань, спричинених цієї інфекцією. На той випадок у 1994 році було зареєстровано близько 74 тисячі випадків, але вже через рік ця кількість піднялась до 100 тисяч.

Частота ускладнень у дітей та немовлят в залежності від форми дифтерії

Ускладнення	Нетоксигенні штами	Токсигенні штами
<i>Набряк головного мозку</i>	0	4,2%
<i>Токсичний нефроз</i>	1,5%	27,1%
<i>Інфекційно-токсичний шок</i>	0	2,1%
<i>Міокардит</i>	4,4%	29,2%
<i>Генералізована полінейропатія</i>	0,7%	4,2%

Висновки. Деякі з бактерій можуть з'являтися в наших клітинах та тканинах при контакті з бактерієносіями, що можуть стати безпосередньою передачею збудників. Дуже важливо в таких випадках дотримуватись оптимальних правил асептики та гігієни, особливо на поверхні шкіри.

Література

1. Kotiranta A, Lounatmaa K, Naapasalo M. Epidemiology and pathogenesis of *Bacillus cereus* infections. *Microbes Infect.* 2011. 189.
2. McKillip JL. Prevalence and expression of enterotoxins in *Bacillus cereus* and other *Bacillus* spp. 2000.
3. Майкл Р. Барер. Медична мікробіологія. Посібник з мікробних інфекцій. Медицина, 2020. с. 840.

ГРИБИ В ФАРМАКОЛОГІЇ

Волевач М. М.

*IV курс, група МБ-18-1, спеціальність «Біологія»
Інститут біомедичних технологій Університету «Україна»
Науковий керівник: Тузай Т. І., д. б. н., професор*

Актуальність теми. Гриби бувають їстівні і неїстівні, а бувають і лікарські. Вони позитивно впливають на імунну систему, можуть знижувати холестерин, боротися з вірусами і навіть із раком. На цей час багато представників царства грибів вважаються готовими лікарськими препаратами, а біологічно активні речовини з них широко використовуються в медицині.

Мета. Визначити лікувальні властивості та користь грибів в різних країнах світу.

Вчені пропонують отримувати лікопін не з томатів, а з гриба (*Blakeslea trispora*), в якому він також міститься. Вони розробили і впровадили в заводське виробництво біотехнологічний спосіб одержання лікопіну з міцелію гриба. Лікопін за даними світової літератури знаменитий своєю яскраво вираженою антиоксидантною властивістю, тобто він здатний пригнічувати розвиток різноманітних захворювань і передчасне старіння організму. Високий вміст лікопіну допомагає знизити рівень окислення ДНК, що в свою чергу є профілактикою онкологічних змін.

Більшість дослідників сходяться на тому, що гриби є наслідком підвищення імунітету. Крім того, біологічно активні речовини грибів можуть блокувати вірусні ферменти, необхідні для успішного розмноження вірусу у заражених клітинах.

Виробництво ліків з грибів популярно в східній медицині. Лідером є китайське виробництво. Також місцева влада розвивають нетрадиційну медицину в В'єтнамі.

Найціннішим з точки зору східної медицини є їжовик гребінчастий. В лікарських грибах є речовини, що допомагають не тільки зміцнити імунітет, але і простимулювати зростання нервових клітин.

З їжовика отримують антисептик і лікують атрофічний гастрит. Він виглядає як їжак, через характерного голчастого гіменофора. У природніх умовах він рідкісний, знаходиться на межі зникнення, але культивується промислово і в домашніх умовах.

Висновки. Підсумовуючи, можна сказати, що властивості грибів дуже різноманітні. Вони можуть добре впливати на наш стан,

самопочуття, а також підтримувати сталість імунного захисту в організмі від різних шкідливих чинників як внутрішнього, так і зовнішнього середовища. Препарати із плодових тіл грибів стали розглядати як новий тип нетоксичних протиракових ліків. В останні десятиліття вони успішно завойовують фармацевтичні ринки Європи, США і, особливо, Японії, де становлять до третини всіх імунокоректорів і онкостатиків, що застосовуються.

Література

1. Антоняк Г. Л., Калинець-Мамчур З. І., Дудка І. О., Бабич Н. О., Панаєв Н. Є. Екологія грибів. Львів, 2013. 628 с.
2. Василь Козак. Гриби України. Тернопіль, 2011. 175 с.
3. Калинець-Мамчур З. Словник-довідник з альгології та мікології. Серія «Біологічні Студії». Львів, 2011. с. 399.
4. Зерова М. Я. Визначник грибів України. Київ: Наукова думка, 2018. 1967–1979.

ВПЛИВ ГІАЛУРОНОВОЇ КИСЛОТИ НА БІОХІМІЧНІ ПРОЦЕСИ ТА ДЕРМУ

Густі Є. О.

*II курс, група ЗА, спеціальність 222 «Медицина»
Ужгородський національний університет
Науковий керівник: Бернада В. В.*

Гіалуронова кислота (сучасніша назва — гіалуронан) — несольований глікозаміноглікан, що входить до складу сполучної, епітеліальної і нервової тканин. Являє собою високополімерний глюкозаміноглікан, який містить N-фцетил-бета-D-глюкозамін та бета-D-глюкоренової кислоти, що з'єднана між собою 1–3 та 1–4 0-глікозидними зв'язками [1].

Низькомолекулярна гіалуронова кислота добре проникає в шкіру, діє на генорегулюючу функцію білків, включаючи ті, що відповідають за диференціацію кератоцитів, формування міжклітинних комплексів, продукція яких з віком знижується. Високомолекулярна гіалуронова кислота впливає на незначну кількість генів, гірше проникає в шкіру, запобігає сухості шкіри, її вводять шляхом ін'єкцій та електрофорезу [2].

У репродуктивній медицині гіалуронова кислота використовується при проведенні так званого тесту НВА: експрес-аналізу зв'язування сперматозоїдів з гіалуроновою кислотою в нативному

якуляті, який дозволяє відібрати зрілі сперматозоїди, що мають необхідні якості для запліднення і подальшого розвитку ембріона, оскільки гіалуронан є основним компонентом кумулюсного комплексу, що присутній в оболонці яйцеклітини.

Є науково підтвердженні дані щодо використання гіалуронану як розмежувального бар'єру в медичній практиці лікування деяких видів злук.

Вироблення речовини в шкірі з часом сповільнюється і періодично відбувається не так, як задумано природою. Виною цьому — безліч причин, від поганої екології і впливу ультрафіолету до куріння, дієт і поганого харчування.

Гіалуронова кислота використовується також в естетичній медицині. З віком в організмі виробляється все менше і менше гіалуронової кислоти: в період з 25 до 50 років її стає вдвічі менше. Ультрафіолет також знижує вироблення «гіалуронки». Відповідно, вода йде зі шкіри, через що вона стає в'ялою і зморшкуватою. Власну ГК організм виробляти в колишній кількості не може, але зате можна ввести нову, штучну порцію [3].

Філери (від англ. fill — наповнювати) використовуються в косметології для омолодження без оперативного втручання за допомогою інвазивних методів. Це гелієві препарати. Вони використовуються для заповнення мімічних зморшок в області міжбрів'я і носогубних складок. Більшої популярності набули філери для зміни форми губ. Процедура актуальна для жінок, які бажають виправити природну асиметрію або наповнити губи, надавши їм додатковий обсяг [4].

Література

1. Зайченко Г. В., Горчакова Н. О., Стрига О. А., Яковлева Н. Ю., Рубан О. І. Аспекти фармакодинаміки та клінічної фармакології гіалуронової кислоти // Вісник проблем біології та медицини. — 2017. — Вип. 1. — С. 33–42.
2. Пюрик В. П. Гіалуронова кислота в сучасній медицині та стоматології / В. П. Пюрик, Л. В. Тарнавська, В. С. Домбрович, М. Г. Гончар // Галицький лікарський вісник. — 2003. — Т. 10, № 3. — С. 134–137.
3. <https://gk-press.if.ua/gialuronova-kyslota-shho-tse-take-yak-vona-prat-syuye/>
4. <https://ukrhealth.net/shho-treba-znaty-po-filery-na-osnovi-gialuronovo-yi-kysloty-yak-otrymaty-potribnyj-efekt-ta-ne-znivechyty-sebe/>

ГРИБИ В АЗИАТСЬКІЙ ТА СВІТОВІЙ МЕДИЦИНІ

Івасенко В. Ю.

IV курс, група МБ-18-1, спеціальність «Біологія»

Інститут біомедичних технологій Університету «Україна»

Науковий керівник: Тугай Т. І., д. біол. н., професор

Актуальність теми. Їстівні гриби багаті на корисні поживні речовини для здоров'я людини, такі як вітаміни, мінерали, антиоксиданти й клітковину. Звідси випливає, що гриби явно можна використовувати в медицині, виготовляючи з них різноманітні препарати. До того ж існують їстівні гриби як особливі в Азії, так і звичайні широко відомі в усьому іншому світі, що придатні для застосування в медицині, і в кожній частині світу використовують їх по-своєму.

Мета. Проаналізувати корисні й лікувальні властивості їстівних грибів в Азії та інших частинах світу. Визначити нинішній стан і перспективи досліджень даних якостей грибів.

У східній медицині вже століттями застосовувалися гриби з метою лікування багатьох хвороб від астми до подагри. Нині грибні комерційні препарати продаються на Заході як з функціональними так і лікувальними властивостями, які можуть стимулювати вищі функції мозку або запобігти раку. Водночас є мало випробувань на людях, і цього недостатньо для підтвердження цих результатів потрібні добре сплановані великомасштабні клінічні дослідження.

Здається, багатьом людям відомо лише кілька видів їстівних грибів, яких насправді аж понад 2000 в усьому світі. Американці, можливо, чули про пасерування або смаження білих грибів і портобелло на грилі, але інші частини світу, особливо Азія, можуть подавати супи та рагу з шиїтаке, майтаке, устрицею або лєвовою гривою.

Дослідники в лабораторних умовах представили різноманітні переваги грибів, від знищення раку в клітинах людини до зниження резистентності до інсуліну у мишей з діабетом. Однак дослідження когорти волонтерів відрізнялися меншою вираженістю.

Завдяки екстрактам грибів шиїтаке хворі на рак шлунка, які проходять хіміотерапію, можуть довше жити, а екстракти лускатих деревних грибів і майтаке зміцнюють імунну систему хворих на рак молочної залози. Висновки щодо впливу даних екстрактів на широке коло людей зробити непросто у зв'язку з незначними й орієнтованими на конкретні групи населення дослідженнями.

Було доведено, що гриби *Hericium erinaceus* (лєвова грива або ямабусітаке) пригнічують ріст ракових клітин людини й захищають

від нейродегенерації, що показано в лабораторних умовах дослідженнях у людей, так і мишей.

Здається, що гриби *Grifola frondosa* (курка лісу або майтаке) допомагають поліпшити імунну систему хворих на рак, а також зменшити вміст глюкози в крові шурів.

Екстракти гриба *Lentinula edodes* (шиїтаке) також можуть допомогти людям поліпшити стан імунної системи, зокрема хворим на рак. Показано лабораторних умовах, що екстракти шиїтаке знищують певні віруси і поліпшують мікрофлору кишечника у мишей.

Екстрактам з гриба *Ganoderma lucidum* (рейші) приписується зниження ожиріння у мишей шляхом зміни їх кишкових бактерій.

Згідно з дослідженнями в лабораторії екстракти гриба *Pleurotus ostreatus* (глиба) пригнічують ріст ракових клітин грудей і товстої кишки.

Висновки. Отже, завдяки наявності корисних поживних речовин азіатські та світові їстівні гриби є придатними для використання в медицині. Донині в лабораторіях було проведено багато плідних досліджень, визначено загальні корисні й лікувальні властивості грибів як для людей, так і для тварин, особливо мишей і шурів. Але порівняно з лабораторними дослідженнями випробування на самих людях досі є незначними, що може заважати підтверджувати дані твердження. Крім того, Азія та решта світу по-різному використовують гриби в їжу для приготування корисних делікатесів.

МІКРООРГАНІЗМИ В БІОТЕХНОЛОГІЯХ ПО ОЧИСТЦІ ВІД ЗАБРУДНЕННЯ НАФТОПРОДУКТАМИ

Івасенко В. Ю.

*IV курс, група МБ-18-1, спеціальність «Біологія»
Інститут біомедичних технологій Університету «Україна»
Науковий керівник: Тугай Т. І., д. біол. н., професор*

Актуальність теми. Нині забруднення ґрунтів нафтою та нафтопродуктами — актуальна проблема в Україні та світі, яка разом з труднощами екології в місцях розташування підприємств нафтогазового комплексу в такому стані, що необхідно використовувати біотехнології на основі застосування мікробних біопрепаратів, отриманих з активної біомаси вуглеводнеоокислюючих мікроорганізмів (ВОМ), аби вирішити дані несправності.

Мета. Проаналізувати значення проблеми нафтозабруднення ґрунтів і методи боротьби з ним шляхом застосування мікроорганізмів у біотехнологіях.

Регулярні нафтові розливи серйозно загрожують здоров'ю людей та навколишньому середовищу. Шляхом огортання ґрунтових частинок відбуваються зміна спектральних характеристик ґрунту під впливом нафти та зниження окисно-відновного потенціалу та ємності поглинання.

Через сучасні проблеми необхідно в динаміці створити та впровадити нові науково-технологічні рішення щодо видалення забруднення вуглеводнями. Для очищення необхідно внести на забруднену територію препарат-нафтодеструктор або ж змішати його з джерелом забруднення з біогенними елементами, такими як фосфор, калій та азот.

Від діяльності мікроорганізмів значно залежить здатність нафтозабруднених ґрунтів до самоочищення. За рахунок впливу на комплекс мікроорганізмів ґрунту нафта може стимулювати одні види та пригнічувати розвиток інших. Від надходження нафти зазнають зміни чисельність і структура співтовариства ґрунтових мікроорганізмів.

Один з прийомів для поліпшення властивостей ґрунту — біоремедіація, тобто сукупність методів очищення на базі використання біохімічного потенціалу біооб'єктів, таких як мікроорганізми, з метою пригнічення концентрації поліютантів у довкіллі та їх детоксикації. При біоремедіації застосовують біостимуляцію та біоаугментацію.

У світі є чимало біопрепаратів зі штамми родококів, якими очищають воду й ґрунт від нафти й нафтопродуктів, наприклад, «Родер», який створює сприятливі умови для рекультивації ґрунтів.

Для вирішення проблеми гідрофобності молекул як головної причини ускладнення мікробіологічного розкладу нафтопродуктів слід використовувати синтезовані мікроорганізмами різноманітні поверхнево-активні речовини (ПАР) — біосурфактанти.

Швидкість біодеструкції нафти й нафтопродуктів залежить від рівня забезпечення ВОМ мікроелементами, серед яких найважливішим є азот. Вільноживучі азотфіксуючі мікроорганізми рекомендують використовувати для обробки забруднених вуглеводнями ґрунтів із дефіцитом азоту.

Психротолерантні (психроактивні) мікроорганізми ростуть і деструкують нафту й нафтопродукти при низькій позитивній температурі, пристосовані до сезонних коливань температури, а також володіють достатньою деструктивною активністю по відношенню до поліютантів.

З метою стимуляції розкладу нафти в ґрунті слід застосовувати мікробно-рослинні комплекси. Ризодеградація, тобто деструкція токсикантів шляхом мікроорганізмів, асоційованих з коренями рослин, грає роль основи дій мікробно-рослинних комплексів. Унаслідок цього підвищується ріст рослин, зростає катаболічна активність у прикореневій зоні.

Висновки. Отже, забруднення ґрунтів нафтою та нафтопродуктами — нині актуальна світова проблема, яку можна вирішити багатьма способами, застосовуючи різні мікроорганізми, а також прийоми, речовини й препарати. Дана проблема та її подібні погіршують здоров'я людини та довкілля. Кращі методи боротьби з нафтозабрудненням ґрунтів за допомогою мікроорганізмів залежать головним чином від характеру проблеми.

ОСОБЛИВОСТІ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПАЦІЄНТІВ ПІСЛЯ КОРОНАВІРУСНОЇ ХВОРОБИ (COVID-19)

Кертис С. Я.

*II курс, 5 підгрупа, спеціальність «Лікувальна справа»
Медичний факультет ДВНЗ*

«Ужгородський національний університет»

*Наукові керівники: Рогач І. М., д. мед. н., професор,
Палко А. І., к. біол. н., доцент*

Вступ. Коронавірусна хвороба (COVID-19) стала глобальною проблемою сучасності й поставила перед системою охорони здоров'я багато нових завдань. Захворювання може мати декілька ступенів тяжкості, а також викликати різні ускладнення, через що виникла необхідність розроблення спеціальних протоколів для лікування пацієнтів, а згодом — реабілітації. Постковідна реабілітація є важливим елементом для відновлення нормальної життєдіяльності осіб, які перенесли коронавірусну інфекцію, тому для її проведення використовується багато методів і засобів, зокрема, синглетно-киснева й інгаляційна терапія, галоаерозольтерапія, електрофорез, психотерапія тощо.

Мета роботи. Дослідити та проаналізувати методика, доцільність та ефективність реабілітації пацієнтів після коронавірусної хвороби (COVID-19). Вивчити забезпеченість населення Закарпатської області місцями для надання висококваліфікованої реабілітаційної допомоги після перенесеної інфекції SARS-CoV-2.

Матеріали і методи дослідження. Для проведення дослідження було використано анкетно-опитувальний метод. У вибірку ввійшло 232 респонденти (168 жінок і 64 чоловіків), серед них 51,7% є жителями села, 43,1% — міста, 5,2% — СМТ.

Результати. Аналіз за даними анкетування показав, що 62,1% опитаних були вакциновані перед захворюванням, 37,9% — ні. 6,9% респондентів перенесли COVID-19 безсимптомно, 55,2% — у легкій формі, 27,6% — середньої важкості й 10,3% — у важкій. Лише 13,8% опитаних лікувалися стаціонарно, 39,7% — амбулаторно, інші — не зверталися за медичною допомогою. Більшість пацієнтів спостерігали у себе погіршення самопочуття після перенесеної хвороби, а також ознаки постковідного синдрому; серед них: 176 осіб відчували слабкість, знесилення, у 92 — з'явилися психологічні розлади, у 84 — порушення діяльності нервової системи, в 64 — дихальної та серцево-судинної. Абсолютній більшості респондентів (84,5%) не було запропоновано проходження реабілітації, 13,8% — самостійно попросили направлення, 1,7% — отримали рекомендації від лікаря. У спеціальному лікувально-профілактичному закладі проводилася реабілітація 8 осіб. Всі пацієнти реабілітаційних установ проходили курси інгаляційної та галоаерозольтерапії, 7 — синглетно-кисневої терапії й електрофорезу, 3 — психотерапії й 2 — масажу. 36 пацієнтів проходили реабілітацію вдома, але під наглядом сімейного лікаря. У домашніх умовах ними виконувалися дихальні, фізичні та розумові вправи тощо. Тривалість відновлення в середньому становила 7–14 діб. На питання «чи рекомендуєте проходити реабілітацію іншим особам?» абсолютна більшість опитаних відповіла «так».

Висновки. Таким чином, у Закарпатській області є можливість отримання реабілітаційної допомоги пацієнтам після коронавірусної хвороби (COVID-19). Для цього використовується велика кількість методів, які підтверджують свою ефективність.

ОЦІНКА ВЗАЄМОДІЇ СУСПІЛЬСТВА Й ПРИРОДИ

Кибалюк Н. М.

викладач

Тернопільського фахового коледжу Університету «Україна»

Ще з прадавніх часів людина використовувала природу як джерело ресурсів для свого існування. Навколишнє середовище змінювалося під впливом господарської діяльності. Ці зміни були і позитивні,

і негативні, але внаслідок удосконалення знарядь праці вплив людини на природу посилюється. Вже наприкінці XIX ст., у зв'язку з бурхливим розвитком промислового виробництва, руйнація природи стала очевидною.

Природа також «відповідала» на діяльність людини. Наприклад, внаслідок людської діяльності відбулося погіршення екологічної ситуації, що призвело до появи різних хвороб, зниження тривалості життя та народжуваності, зменшення кількості чистої питної води і навіть чистого повітря.

Вчені дійшли висновку, що між суспільством та природою існує нерозривний взаємозв'язок, який може бути представлений у двох видах:

- гармонійний (коли людина та природа співіснують мирно, не завдаючи шкоди один одному);
- конфліктний (коли людина, агресивно впливаючи на природу, отримує відповідь у вигляді погіршення якості життя).

Гармонійний вплив людини на природу відбувається, якщо людина розумно і вдумливо веде свою господарську діяльність, яка не загрожує вимиранням тварин, а, навпаки, спрямована на відновлення їх чисельності; створює заповідники та заказники; веде екологічну діяльність; намагається зменшити кількість використовуваних пестицидів та гербіцидів; збільшує виробництво товарів, що не забруднюють навколишнє середовище; переходить на види енергії, які не забруднюють природу, повітря; посилює роботу організацій, що займаються охороною та захистом природи. Також відбувається зміна в екологічній поведінці кожної людини — зменшується кількість відходів, відбувається перехід від пластику до паперу, сортуються побутові відходи, саджаються дерева, чагарники тощо.

Конфлікти людини з природою відбуваються через те, що людина втручається в місце існування диких тварин і рослинності, в результаті чого відбувається вирубування та спалювання лісів; осушення боліт; забруднюється Світовий океан; збільшується кількість відходів з пластику; знищуються види тварин і рослин; засмічується природа; забруднюються вода та повітря; тварини та рослини піддаються шкідливому впливу речовин, скорочується тривалість їхнього життя, виникають хвороби.

Вплив людини на навколишнє середовище та навпаки беззаперечний. На сьогоднішній день головною проблемою людства є забруднення атмосфери, ґрунту та водойм. Деякі райони нашої країни настільки забруднені, що жити в них просто небезпечно для люди-

ни. Виною всьому є робота підприємств. Лише невелика кількість виробництв відповідає екологічним нормам. Скрізь виробляються викиди в атмосферу, річки та озера. Деякі відходи не підлягають переробці тому їх закопують у землю, де вони теж починають впливати на природний баланс.

Наукове розуміння відносини «людина — природа» передбачає з'ясування, з одного боку, єдності складових компонентів цього відношення, з другого боку, їх відмінності, обумовлені соціальною, відмінною від природної, сутністю людини. Людина усвідомлює себе не лише суб'єктом, а й об'єктом живої природи. І в цьому полягає необхідна передумова процвітання людства. Насамперед тому, що в умовах дедалі більшого прояву небажаної — «зворотної» сторони людської діяльності в біосфері особливу гостроту набуває питання задоволення власне екологічних потреб людини. І все частіше тепер як об'єкт дослідження людина опиняється у полі зору природничих та технічних наук. Говорячи про екологічне благополуччя людини, не можна не торкнутися питання охорони здоров'я людини. Адже екологічно обгрунтоване ставлення до природи тут слугує основною гарантією.

ОЦІНКА ЕКОЛОГІЧНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОРИСТАННЯ ПЕСТИЦИДІВ

Кибалюк Н. М.

викладач

Тернопільського фахового коледжу Університету «Україна»

Ситуація на планеті сьогодні є досить складною. З одного боку, менше 15% усієї земної поверхні використовується для виробництва продуктів харчування, але з іншого боку, немає можливості збільшити площу посіву у світі. Проте населення Землі неухильно зростає, а тваринна та рослинна їжа стає все більш необхідною. Єдиний спосіб уникнути цієї ситуації — швидко та значно підвищити продуктивність. З цієї причини на практиці використовується весь асортимент добрив, в основному хімічних речовин. Тому продуктивність сучасного сільського господарства великою мірою залежить від використання мінералів та органічних добрив.

Інтенсивне застосування в сільському господарстві мінеральних добрив та пестицидів призводить до щорічного надходження у біосферу різних хімічних речовин. У зв'язку з цим проблема охорони

навколишнього середовища, особливо при використанні пестицидів, набуває виняткового значення.

Пестициди впливають на навколишнє середовище та екосистеми, що призводить до скорочення біорізноманіття, особливо внаслідок знищення бур'янів та комах, які є важливими елементами харчового ланцюга. Крім того, пестициди негативно впливають на здоров'я людини, як у результаті прямої дії, так й опосередковано внаслідок накопичення у сільськогосподарських продуктах та питній воді.

Також пестициди негативно впливають і на біосферу, масштаб цього впливу порівнюють із глобальними екологічними факторами. На національному та міжнародному рівнях вивчаються методи, які дозволяють скорочувати потребу в пестицидах, наприклад, органічне землеробство, біологічні методи захисту рослин.

Використання пестицидів до сільськогосподарських культур у період цвітіння може призвести до зникнення видів комах, які запилюють рослини. Внаслідок дії пестицидів деякі основні джерела їжі диких тварин можуть стати недоступними, внаслідок чого тварини переміщуються, змінюють свій раціон чи голодують. Залишки пестицидів можуть переміщатися харчовим ланцюгом; наприклад, птахам може бути завдано шкоди при поїданні комах та черв'яків, які споживають пестициди. Також тварини можуть бути отруєні залишками пестицидів, які залишаються на їжі.

Внаслідок забруднення води пестицидами страждають риби та інша водна біота. Поверхневий стік пестицидів в річках і струмках може бути смертельно небезпечним для водного життя, іноді це призводить до загибелі всіх риб у певній водоймі.

Пестициди можуть накопичуватися у водоймах до рівнів, які знищують зоопланктон — основне джерело їжі молодих риб. Пестициди також можуть вбивати комах, які є основним джерелом їжі деяких видів риб. Чим швидше цей пестицид руйнується у навколишньому середовищі, тим меншу загрозу він становить для водної флори та фауни.

Таким чином, використання пестицидів у сільському господарстві має згубний вплив на довкілля. Багато пестицидів дуже стійкі і поширюються далеко від місць застосування.

Загальний ефект використання пестицидів — зниження видової різноманітності. Зазвичай пестициди також підвищують продуктивність на нижніх трофічних рівнях та знижують на верхніх.

Пестициди завдають шкоди багатьом видам тварин та рослин. Це призводить до того, що дедалі більше країн починають регулювати використання пестицидів та переходять до органічного землеробства.

ВАДИ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ ВІД МАЛУРУХЛИВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ

Кирпіченкова А. С.

Слухач МАН, ТОВ «Еврика»

Центр позашкільної роботи Святошинського району м. Києва

Керівник: Литвиненко В. В.

Тема малорухливого способу життя стає більш актуальною, бо зараз під час дистанційного навчання і роботи дистанційно, люди стали ще більше сидіти за комп'ютерами. А це дуже впливає на наш організм. Під час карантину дуже багато людей стали дотримуватись малорухливого способу життя, тому скоріш за все ця проблема з часом стане ще актуальнішою.

Вчені дослідили, що серед основних факторів впливу на здоров'я людини є спосіб життя (50%), який є сукупністю умов, соціальних установок та природних чинників, які всі разом зумовлюють поведінку особистості, а також її зворотній вплив на ці фактори. Важливими чинниками впливу на здоров'я є: навколишнє середовище (20%), спадковість (20%). Серед факторів ризику можна визначити такі: забруднення навколишнього середовища, малорухливий спосіб життя, незбалансоване харчування, психоемоційні навантаження, шкідливі звички.

Вчені М. Абрамов, А. Рибалко звертають увагу на чинники, які негативно впливають на стан здоров'я дітей і підлітків: провідними серед них є гіпокінезія, неправильне харчування, перевантаження школярів у школі, довготривале перебування за комп'ютером та телевізором, недостатній час перебування на свіжому повітрі.

Тому метою нашої роботи було дізнатись про можливі захворювання при малорухливому способі життя та розробити профілактичні рекомендації для їх запобігання.

Було окреслено основні завдання: проаналізувати хвороби отримані через малорухливий спосіб життя, причини їх виникнення та профілактичне лікування. А також провести дослідження серед учнів, наскільки школярі схильні набути такі хвороби.

У зв'язку з тим що найбільш поширений серед населення малорухливий спосіб життя обрана тема роботи є актуальною.

При проведенні підсумків анкетування учнів сзш № 230, було зроблено наступні висновки:

— серед учнів, які займались в спортивних секціях порушень із станом здоров'я значно менше порівняно з дітьми у яких не було достатнього фізичного навантаження;

– учні, які не мали достатню кількість фізичних навантажень і не відвідували спортивні заклади мають більший відсоток порушень. А саме на 20% більше проблем з хребтом, на 17% більше проблем з серцево – судинною системою і на 23% більше порушень зору.

Отже з проведеної нами роботи можна порадити наступні профілактичні рекомендації: систематично займатись ранковою гімнастикою, слідкувати за положенням тіла при сидінні, систематично отримувати фізичне навантаження, робити зарядку для очей при довгій роботі за комп'ютером, робити невелику розминку під час довгого сидіння, підтримання нормальної маси, регулярні аеробні фізичні навантаження, такі як швидка ходьба, підтримувати раціон харчування, багатий фруктами й овочами, уникати стресові ситуації, писати і читати лише у добре освітлюваному місці.

На основі проробленої роботи та опрацьованої літератури можна зробити наступні висновки:

- з малорухливим способом життя виникають різні хвороби;
- через порушення функцій периферичних суглобів розвивається остеопороз;
- тривале сидіння за комп'ютером сильно впливає на стан здоров'я;
- малорухливий спосіб життя руйнує наш організм і прискорює старіння;
- відсутність фізичного навантаження впливає і на сон;
- для дитячого здоров'я спини потрібно отримувати достатнє фізичне навантаження і слідкувати за поставою.

ПРОТИЕРОЗІЙНІ АГРОТЕХНІЧНІ ТА МЕЛІОРАТИВНІ ЗАХОДИ НА ПОЛОГИХ СХИЛАХ ПРИКАРПАТТЯ

Козак П. Д.

І курс, група ЗЕК-21-1м-fbmt,

спеціальність «Конструктивна екологія та пермакультура»

Інститут біомедичних технологій Університету «Україна»

Науковий керівник: Білявська Л. О., д. б. н., с. н. с.

Інститут мікробіології і вірусології ім. Д.К.Заболотного НАН України

У наш час гостро постає питання харчової безпеки локальних територій, що напряму зв'язано із родючістю ґрунтів. Слідкуючи за тенденціями у світі та в Україні, можна зробити висновок, що процеси

деградації і ерозії ґрунтів набувають величезних масштабів. Цей процес необхідно зупинити і повернути у протилежному напрямку — до запобігання втрат ґрунтів, відновлення і примноження їх родючості.

Метою даної роботи є кардинальний перегляд цільового призначення земель та створення таких умов, щоб ведення сільського, лісового та водного господарств були гармонійно поєднаними, стабільними і ефективними.

Прикарпаття — це регіон переважно з горбистою місцевістю, де спостерігається руйнування ґрунтів внаслідок водної ерозії, особливо там, де проводиться інтенсивний обробіток ґрунту на крутосхилі. Для порівняння взято дві експериментальні ділянки з нахилом 1,5% у селі Жуків Івано-Франківського району: I-а — розміщена вздовж схилу; II-а — впоперек схилу. Для зменшення ерозійних процесів проведено ряд агротехнічних операцій. На ділянці I — оранка у склад із залишенням трьох дренажних водовідвідних борозен, засіяних сумішшю ранніх сидератів (гірчиця, фацелія, редька олійна, вика), одна борозна залишена не засіяною. На ділянці II було зроблено дві дренажні водоаккумулятивні борозни, засіяні тими ж сидератами, і третю борозну з берегоукріплювальними смугами, засіяними сумішшю вівса і еспарцету та багаторічних трав.

Після інтенсивних опадів у кінці травня 2019 року спостерігався такий стан ділянок: на I-ій — у борознах, засіяних сидератами, слідів водної ерозії не було виявлено, а у борозні без рослинності спостерігалась явна ерозія, яка збільшувалась пропорційно довжині схилу; на ділянці II слідів ерозії та пошкодження посівів озимої пшениці внаслідок підтоплення не виявлено; відбулись накопичення та затримка води у нижніх шарах ґрунту, що сприяло подовженню періоду активної вегетації та наповненню зерна.

Крім явної ерозії ґрунту на ділянці I біля незасіяної борозни спостерігались уповільнений ріст та загальна слабкість рослин, оголені внаслідок ерозії корені рослин, потріскана та пересохла земля. Тому було вирішено цю ділянку засівати озимими культурами (жито, ріпак, тифон) із подальшим переформатуванням оброблюваних площ впоперек схилу. Зараз на ділянці I по краях зроблено вздовж схилу дві дороги, на яких ростуть багаторічні трави. Між дорогами засіяно бобові кормові культури (конюшина, люцерна, буркун) для скошування на сіно та зелену масу. Планується у майбутньому формувати смуги впоперек схилу для вирощування основних культур та зигзагоподібну смугу між ними із кормовими культурами для поверхневого стоку води.

На ділянці II тепер ростуть картопля, кормовий буряк, жито, кукурудза. Планується здійснити осінню оранку оборотним плугом із відкиданням пласта у напрямку до верху схилу та залишенням трьох поперечних борозен і нижньої половини берегоукріплювальної смуги.

Зараз на ділянці I ерозійні процеси зупинені повністю, на ділянці II — є ризик ерозії, але переміщення ґрунту може відбуватись тільки в її межах, так як змитий ґрунт осідає у поперечних борознах. Надалі у верхніх і нижніх краях ділянок I та II планується викопати водоаккумулятивні рови та засадити їх лісосмугою із дерев та кущів для зменшення посушливої дії вітрів, збереження вологи у ґрунті і створення локальних мікрокліматів.

Висновок. Всі ці заходи приведуть до збільшення біорізноманіття, стабільності і якості врожаїв, підвищення стійкості системи до негативних чинників. У таких умовах ґрунти будуть зберігатись, відновлюватись, та при правильно підібраних меліоративних заходах, сівозміні, агротехніці підвищуватиметься їх обсяг, якість і родючість.

ВПЛИВ РАДІОАКТИВНОГО ЗАБРУДНЕННЯ НА ОРГАНІЗМ ЛЮДИНИ

Костяк Н. Р.

II курс, група ЗА, спеціальність 222 «Медицина»

Ужгородський національний університет

Науковий керівник: Бернада В. В.

Важливим досягненням другої половини минулого сторіччя є практичне освоєння ядерної енергії. На жаль, людство вступило в ядерну епоху найгіршим з можливих шляхів — створення ядерної зброї та її застосування, яке призвело до багаторазових викидів радіонуклідів у довкілля. Інтенсивний розвиток ядерної енергетики, широке використання іонізуючого випромінювання у народному господарстві викликають посилену увагу до наслідків довготривалої дії цих чинників на здоров'я людей.

До недавнього часу розвиток дозозалежних ефектів внаслідок впливу іонізуючого випромінювання пов'язували з формуванням лише онкологічної захворюваності. Проте, останніми роками з'явилися дані, які свідчать про можливість радіаційного впливу на розвиток непухлинних захворювань. При цьому відзначається, що достовірний вплив радіації на формування непухлинної патології не обмежується високими (>1Гр) дозами. Отримані нові дані свідчать,

що статистично значущі ризики розвитку окремих непухлинних хвороб можуть спостерігатися і за малих доз опромінення (<1 Гр). За даними різних авторів, у структурі захворювань постраждалих домінують хвороби системи кровообігу [1].

У структурі непухлинної захворюваності найбільші частки виявлені відповідно до рангу за хворобами органів дихання, травлення, системи кровообігу, які разом становлять 68%. Ще значними за величиною у структурі непухлинної захворюваності потерпілих залишаються хвороби ендокринної, нервової, сечостатевої, кістково-м'язової систем. Найменші частки — за розладами поведінки та психіки. Основними причинами смерті протягом даного моніторингу стали хвороби органів дихання і органів травлення, системи кровообігу, які разом становлять 92%.

Отже, основними причинами розвитку непухлинної захворюваності та причинами смерті були однакові нозологічні форми. Натомість провідне місце у структурі причин смертності належить хворобам системи кровообігу, що склали 66%.

За останні 24 роки формування рівнів захворюваності на хвороби системи кровообігу (ХСК) постраждалих характеризуються змінами переважно за рахунок ішемічної хвороби серця, гіпертонічної хвороби, цереброваскулярної патології, хвороб вен, лімфатичних судин, хвороб артерій, артеріол і капілярів [1].

Серед окремих форм злоякісних пухлин привертає увагу тенденція захворюваності, що постійно збільшується, раком щитовидної залози, жіночої молочної залози [2].

Отже, нами виявлено, що вплив радіоактивного забруднення є досить поширеною проблемою, яка викликає серйозні захворювання. Цілковито убезпечити себе від радіоактивного забруднення неможливо, тому необхідна сувора система контролю за рівнем викиду радіації. Потрібно проводити йодопротекцію з метою зменшення поглинання радіоактивних ізотопів йоду щитоподібною залозою.

Література

1. Капустинська О.А. Епідеміологічні дослідження та аналіз динаміки розвитку хвороб системи кровообігу у дорослого населення, евакуйованого із зони відчуження ЧАЕС // «Довкілля та здоров'я». — 2014. — № 4(71). — С. 49–54.
2. Присяжнюк А.Є., Базика Д.А., Романенко А.Ю. Ризик раку у групах населення, яке потерпіло внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС // «Довкілля та здоров'я». — 2013. — № 3(66). — С. 34–41.

ВПЛИВ ХАРЧОВИХ ДОБАВОК НА БІОХІМІЧНІ ПРОЦЕСИ В ОРГАНІЗМІ ЛЮДИНИ

Ловга З. М.

II курс, група ЗА, спеціальність 222 «Медицина»

Ужгородський національний університет

Науковий керівник: Бернада В. В.

Останнім часом у всіх країнах світу різко поширилось використання хімічних речовин та природних сполук, які запобігають псуванню харчових продуктів та напоїв або покращують їхню якість та подовжують термін зберігання. Ці речовини переважно не мають поживної цінності, сторонні для організму людини, а отже їх прийнято називати харчовими добавками [1].

Оскільки постійно з'являються нові добавки, перелік їх систематично переглядається і поповнюється. На сьогоднішній день він включає декілька сотень речовин. З них приблизно половина — натуральні, решта — синтетичні. В різних країнах світу на сьогодні використовують біля 500 харчових добавок. До них відносять барвники, консерванти, регулятори кислотності, антиоксиданти, різноманітні стабілізатори, а також емульгатори і т. д. [2].

З метою оцінки можливого шкідливого впливу харчової добавки чи її похідних, вона має бути піддана ретельній хімічній та токсикологічній перевірці та оцінці [4]. Щодо останньої обов'язково беруть до уваги будь-які синергічні чи потенційні ефекти від її застосування, а також враховують таке явище як неприйняття організмом людини сторонніх речовин. Харчові добавки раціонально вживати у мінімальній кількості, але не вище від встановленого максимального допустимого рівня (МДР). Контроль за правильністю застосування та вмістом харчових добавок у харчових продуктах здійснюють виробничі лабораторії підприємств харчової промисловості й органи державного санітарного нагляду [2]. Контроль за додержанням установлених допустимих рівнів у сфері виробництва продуктів покладено на органи Держстандарту України [3].

Останнім часом різко збільшився асортимент харчових добавок, наразі їх існує більше ніж 2800, що пов'язано із загальними тенденціями розвитку індустрії здорового харчування, тобто зростає виробництво низькокалорійних продуктів, із зниженим вмістом цукру та жиру, дієтичного, лікувального, профілактичного призначення, а також швидкого приготування. Тому гострішим стає питання без-

печності цих добавок для організму людини. Актуальність його зростає при врахуванні можливості споживання багатьох добавок людьми різного віку протягом більшої частини свого життя. Чималу групу небезпечних чинників складають харчові добавки. Деякі з них є традиційними і використовуються людством здавна (сіль, оцет). Однак починаючи з середини минулого сторіччя, надзвичайно широкого застосування набули харчові добавки, ідентичні натуральним, і синтетичні, які отримують шляхом хімічного синтезу. І хоча за їх чистотою та складом здійснюється постійний контроль, усе ж вони являють суттєву небезпеку для здоров'я людини. Значна їх частина є сторонніми (чужорідними), а віддалені наслідки їхнього впливу на організм людини невідомі [3].

Література

1. Головка М. П., Упатова О. І. Харчові добавки. Харківський державний університет харчування та торгівлі, м. Харків, 2013 — С. 8–22.
2. Рябініна О. В. Харчування — важлива складова формування здоров'я людини [Електронний ресурс], Харків, 2019 — С. 5–8.
3. Смоляр В. І. Токсичні ефекти харчових добавок // В. І. Смоляр // Проблеми харчування, 2005. — № 1. — С. 5–15.

ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ, ЯК ОСНОВИ ВІДНОВЛЕННЯ ТА ПРОФІЛАКТИКИ ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ ВТОРИННОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ НА БАЗІ КНП КДЦ № 1 ДАРНИЦЬКОГО Р-НУ М. КИЄВА

Овчинникова А. М.

*І курс, група ФТ-21-1М, спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія»
Інститут соціальних технологій Університету «Україна»
Науковий керівник: Адирхаєва Л. В., к. пед. н., доцент*

Одним із показників прогресивного розвитку суспільства є гуманне й турботливе ставлення до людей, які внаслідок тих чи інших фізичних порушень, зумовлених захворюваннями, дефектами чи наслідками травм, позбавлені можливості долучитися до повноцінного способу життя. На мінімізацію чи усунення наявних недоліків спрямовано реабілітаційний напрямок у відділенні відновного лікування в КНП КДЦ, стрижень якого становить поетапне лікування захворювань та ушкоджень пацієнтів.

Сьогодення стверджує, що проблема збереження та відновлення фізичного здоров'я людини збагатилася новими технологіями, винайшла ефективні способи вирішення завдань щодо покращення якості лікування, запобігання можливих ускладнень при різних захворюваннях і травмах, прискоренні відновлення функції органів і систем, повернення працездатності, зниження ймовірності виникнення інвалідності, а в разі такого якісна абілітація для покращення пристосування пацієнтів соціумі, якісного життя та стабільного психологічного стану людини з порушеннями здоров'я.

Основними засобами фізичної терапії/реабілітації являються фізичні вправи. Завданням фізичної реабілітації є медико-експертна діагностика, відбір хворих, профілактика ускладнень, відновлення або компенсація порушень функцій організму. Тому у відділенні застосовано, як курсову, так і безперервну фізичну реабілітацію (у хронічних випадках).

Розроблено різні варіанти комплексних програм фізичної терапії, що базуються на використанні структурно-конструктивного підходу, тобто підбираються фахівцем спеціальні фізичні вправи окремо для кожного пацієнта. Акцентовано увагу на кількості підходів, повторень та дозуванні фізичних вправ. Структуровано типізація вправи, що запобігає надмірності напруги і побудова під фізичні особливості пацієнта.

Для травматологічних хворих розроблено окремі комплекси фізичних вправ, спрямованих на відновлення окремих частин тіла.

Окрім активних засобів відновлення застосовано пасивні техніки, зокрема механотерапію. Комплексний підхід в лікуванні фізичними вправами дає позитивні результати у відновленні здоров'я та психічного стану пацієнтів. Оскільки фізичні вправи впливають на організм людини тонізуюче, а також мають трофічну дію — дію живлення, формують компенсацію, а також нормалізують функції всього організму, їм приділяється найголовніша увага в фізичній реабілітації. Діяльність м'язів впливає на стимуляцію обмінних, окислювано-відновних та регенеративних процесів в організмі. У м'язах, що беруть участь у роботі, відбувається розширення та збільшення кількості функціонуючих капілярів, підвищується надходження насиченої киснем та поживними речовинами артеріальної та вплив венозної крові, збільшується швидкість кровотоку і лімфообігу. Внаслідок цього швидше розсмоктуються продукти запалення, що запобігає утворенню спайок та розвитку процесів атрофій.

Правильне застосування спеціально підібраних фізичних вправ сприяє активізації процесів гальмування, або збудження центральної нервової системи, що призводить до відновлення нормальної функціональної діяльності нервових процесів

Виконання відповідно дозованих фізичних вправ у період одужання й усунення відхилень від норми сприяє нормалізації вегетативних функцій організму, відновлення рухових якостей і оптимальній функціональній діяльності всіх систем організму під час м'язової роботи.

ПІСЛЯПОЛОГОВА ДЕПРЕСІЯ, ЯК ГОЛОВНА ПРОБЛЕМА ОХОРОНИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я МАТЕРИНСТВА В ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Палагонич Е. С.

*аспірант кафедри соціальної медицини та гігієни
ДВНЗ УжНУ, м. Ужгород*

*Науковий керівник: Корчинська О. О., д. мед. н.,
професор кафедри акушерства та гінекології*

Ключові слова: післяпологова депресія, «бейбі-блюз», депресивні стани, профілактика.

Вступ. Проблема своєчасного виявлення та якісного лікування депресивних станів залишається однією з найактуальніших в сучасній медицині, так як повсюдно спостерігається стійке зростання психічної патології як у чоловіків так і у жінок. Одним із досить серйозним психологічних розладів є — післяпологова депресія, частота якої складає 70—80% породіль в усьому світі, що викликає занепокоєння як лікарів так і самих жінок. Тому головною ціллю є обізнаність сучасної матері та лікарів у причинах, симптомах, протіканні та усуненні даного явища що є запорукою здоров'я мільйонів жінок та їх немовлят, адже ненадання належної, а головне своєчасної допомоги пацієнтам може мати серйозні наслідки.

Мета дослідження. Визначення частоти виникнення післяпологової депресії у жінок Закарпатської області та вивчення ролі лікаря у профілактиці та скринінгу даного розладу.

Матеріали і методи дослідження. Протягом 2021/2022 року нами було проведено анонімне анкетування жінок Закарпатської області. Для дослідження використовували авторська анкета, яка базувалась на Единбурзькому опитувальнику післяпологової депресії (Edinburgh

Postnatal Depression Scale (EPDS)). EPDS є шкалою самооцінки, складається з 10 пунктів та охоплює загальну симптоматику депресії. У дослідженні взяли участь матері (n = 171) немовлят до року, віковий діапазон складав від 18–37 років.

Статистична обробка даних досліджувань проводилась з використанням прикладних статистичних програм Microsoft EXCEL.

Результати досліджень та їх обговорення. На підставі отриманих даних була проведена статистична процедура кластерного аналізу з метою виявити групу ризику розвитку депресії.

У ході аналізу респонденти були розділені на три кластери:

1. Відсутність депресії (64 матерів).

2. Прикордонне стан, виражені ознаки депресії (68 матерів).

3. Важка депресія із необхідністю консультації психотерапевта (39 матерів) Проведений скринінг під час вагітності дозволив виявити психосоматичні проблеми у жінок в післяпологовому періоду, дані, отримані на основі застосування EPDS шкали демонструють нам високі показники присутності депресивних проявів у жінок. Психопатологічні розлади виявлено у 45% жінок, при цьому у 26% визначені симптоми поточної «важкої» депресії. 79.4% жінок взагалі не були обізнані у таких поняттях як «бейбі-блюз» та післяпологова депресія, а 95% не отримували цю інформацію від свого акушер-гінеколога.

Висновки. Аналіз отриманих даних у результаті психодіагностичного скринінгу, показує значну поширеність симптомів тривоги та депресії та високу частку жінок із підвищеними показниками по діагностичній шкалі, що у свою чергу показує схильність до розвитку післяпологової депресії. Результати в ході дослідження обґрунтовують актуальність даної роботи, яка спрямована на оптимізацію медико-психологічної допомоги вагітним жінкам і матерям із немовлятами. Розроблений алгоритм своєчасного виявлення депресивних розладів у жінок під час вагітності та після пологів показав хорошу якість у роботі лікаря з пацієнтом та може бути впроваджений у загальномедичну, акушерську та спеціалізовану (психолого-психіатричну) практику для принципового підвищення якості охорони психічного здоров'я вагітних жінок і матерів із немовлятами у післяпологовий період. Невилікувана післяпологова депресія та несвоечасно діагностована впливає на здоров'я жінки, дитини та сім'ї. Вагітні жінки повинні отримувати інформацію про ознаки та симптоми післяпологової депресії та її наслідки, якщо діагностовано післяпологову депресію, пацієнтки повинні бути проінформовані про всі варіанти лікування.

БІОХІМІЯ СМАКУ. ВПЛИВ СИГАРЕТ І ЕЛЕКТРОННИХ СИГАРЕТ НА СМАК ЛЮДИНИ

Пацкун М. М.

*II курс, група ЗА, спеціальність 222 «Медицина»
Ужгородський національний університет
Науковий керівник: Бернада В. В.*

Здатність організму сприймати хімічні подразники обумовлює відчуття смаку і нюху. Тому рецептори, що відповідають за ці відчуття називаються хеморецепторами (від грец. *chemo*) — що належать до хімічних речовин). Хеморецепція як найпримітивніше відчуття, наявне майже в усіх тварин. У результаті активації хеморецепторів, хімічний сигнал перетворюється на електричний, який нервовими шляхами надходить до кори головного мозку, яка нам «сповіщає», що саме ми нюхаємо чи їмо [2].

Смакові рецептори розташовані па язиці в спеціальних структурах — смакових цибулинах, яких па язиці дорослої людини приблизно 3000. Більшість смакових цибулин розміщена вздовж стінок маленьких виростів па язиці — сосочків. Якщо ви розглянете власний язик у дзеркалі, то неозброєним оком побачите ці структури

Людина здатна розпізнавати п'ять смаків. Чотири вам добре відомі. Це смаки солоного, солодкого, кислого і гіркого. П'ятий смак — смак «умамі» (в японській мові це слово означає «смачний»), який ми сприймаємо як «смак м'яса» [1].

Куріння тютюнових виробів стало непопулярним заняттям, від якого хочуть позбутися все більше людей. Вейпінг допоможе знизити шоденну дозу нікотину і задовольнити потребу в психологічній залежності від процесу куріння.

Незаперечний плюс цього способу — можливість самостійно контролювати кількість нікотину і уникнути передозування речовиною.

Оскільки все частіше причинами пожеж стають непогашений недопалок сигарети або сірник, потрібно згадати, що вейп в цьому сенсі абсолютно безпечний. У пристроях використовуються акумулятори невеликої потужності. В середньому показники потужності досягають 50 Вт, як дейкі моделі можуть доходити до 220 Вт і вище.

За останні кілька років ціни на тютюнові вироби значно зросли. Тому для тих, хто не планує відмовлятися від куріння, але прагне заощадити, електронні сигарети — відмінний варіант [3].

Нами був проведений дослід, за допомогою якого ми хотіли визначити вплив вейпінгу, саме на смакову систему людини.

Також ми хотіли порівняти вплив на смакову систему вейпінгу, з палінням справжніх цигарок.

Тож в даній роботі ми дізнатись про процеси сприйняття смаку, про те, скільки смаків розпізнає людина, пояснили, механізм сприйняття смаку. Роль слини в цьому. Також навчилися визначати стан здоров'я по язичку. Пояснили, що таке вейпінг, як він працює і як він впливає на здоров'я та смакову систему. Почули думку молоді на рахунок вейпінгу та думку лікарів.

Література

1. Физиология человека, под ред. Р. Шмидта и Г. Тевса, пер. с англ. М., 1985.
2. Функциональные системы организма, под ред. К. В. Судакова, М., 1987.
3. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-45172915>

ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТІВ ЙОДУ НА ОРГАНІЗМ ПОЗА ВПЛИВУ НА ЩИТОПОДІБНУ ЗАЛОЗУ

Петренко О. В.

І курс, ЗМБ-21-1М-фвт, спеціальність «Біологія»

Інститут біомедичних технологій Університету «Україна»

Науковий керівник: Беспалова О. Я.

Ключові слова: *йод, імунітет, антиоксиданти.*

Актуальність проблеми. Йод є есенціальним мікроелементом та важливим компонентом для нормальної функції щитоподібної залози та енергетичного метаболізму.

Ряд інших тканин, крім щитоподібної залози, здатні активно накопичувати йод: молочна залоза, слинні залози, слизова оболонка шлунка, слізна залоза, шкіра, плацента, тимус. Це спонукає до міркувань про те, що йод має вплив і на ці структури, отже контроль рівня та застосування препаратів йоду може бути доцільним не тільки в контексті стану щитоподібної залози.

Згідно з Global Iodine Nutrition Scorecard Україна входить у перелік країн, які мають нестачу йоду.

ВООЗ вважає, що добова доза йоду становить 150–300 мкг на добу. При цьому Загальнонаціональне репрезентативне дослідження забезпеченості населення мікронутрієнтами, здійснене ДУ «Інститут

ендокринології та обміну речовин ім. В. П. Комісаренка НАМН України» повідомляє, що мешканці України в середньому отримують 40–80 мкг йоду на добу.

На важливість та нестачу йоду зазвичай звертають увагу тільки у випадку захворювань щитоподібної залози. Але чи не страждають від цієї нестачі інші органи та системи організму?

American Thyroid Association повідомляє, що близько 60% мешканців Америки, які мають захворювання щитоподібної залози, не знають про свій стан. Отже, на стачу йоду в організмі уваги не звертають.

Вивчення інших ефектів йоду та вплив на організм поза стану самої щитоподібної залози є доцільним та цікавим.

Мета роботи: дослідити ефекти йоду на організм поза впливу на щитоподібну залозу.

Матеріали та методи: аналіз даних на підставі міжнародних офіційних досліджень.

Результати та їх обговорення. Згідно досліджень було продемонстровано вплив гормонів щитоподібної залози на кілька гілок імунної системи: підвищення протипухлинного імунітету дендритних клітин, диференціювання В-клітин, фагоцитоз, підвищення експресії цитокінів і збільшення частоти клітин пам'яті Т-клітин (1, 2, 3, 4).

Крім того, імунні клітини здатні виробляти та використовувати ТТГ для підвищення рівня Т3, що демонструє залежність імунних реакцій від достатнього рівня гормонів щитоподібної залози, для нормальної роботи якої потрібен йод (5, 6).

Що стосується участі йоду в імунній відповіді проти внутрішньоклітинних антигенів, дослідження показали, що йод модулює дію Т-хелперів (впливає на розподіл Th1 і Th17), включаючи диференціювання шляхом активації Т-клітинних рецепторів, цитотоксичність NK і CD8+, міграцію лімфоцитів. Поркашується реакція Th1 та збільшується вивільнення IL2 та IFN- (7, 8, 9). Також дослідження демонструють, що за умови нормальної функції щитоподібної залози, йодид віддає свій електрон кисню, відновлює H₂O₂ з допомогою активності пероксидази (4, 10, 11, 12).

Було виявлено, що як інгібітори перекисного окислення ліпідів завдяки активності 50-монодейодинази Т4 і зворотний Т3 більш ефективні в цій антиоксидантній активності, ніж вітамін Е, глутатіон та аскорбінова кислота (13, 14).

Література

1. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5694785/#B40>
2. <https://cutt.ly/uLRKLfp>
3. Основы микробиологии и иммунологии 2-е изд., испр. и доп. Учебное пособие. Авторы: Евгений Пашков, Вячеслав Мальцев, Лина Хаустова.
4. Iodine, thymus and immunity & Venturi S, Venturi M. Nutrition. 2009 Sep;25(9):977–9.
5. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/11748925/>
6. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/19205847/>
7. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/15922087/>
8. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/31319484/>
9. Cuenca-Micy, O. Efectos del Yodo Molecular/Quimioterapia en los Patrones de Metilación de Células Inmunes Asociadas a Tumores de Cáncer Mamario. Ph.D. Thesis, UNAM Institute of Neurobiology (Instituto de Neurobiología UNAM), Juriquilla, Querétaro, Mexico, 2020. [Google Scholar]
10. <https://ej.e.bioscientifica.com/view/journals/eje/140/4/371.xml>
11. https://www.researchgate.net/publication/284711821_Iodine-A_Potential_Antioxidant_and_the_Role_of_Iodide_in_Health_and_Disease
12. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0304416572902929?via%3Dihub>
13. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3752513/>
14. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/6708757/>

РОЗВИТОК ПЕРМАКУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ ТА ЄВРОПІ

Родіонова В. О.

І курс, група ЗЕК-21-1м,

спеціальність «Конструктивна екологія та пермакультура»

Інститут біомедичних технологій Університету «Україна»

Науковий керівник: Мовчан В. О., к. б. н.

Анотація. Пермакультура є моделлю сталого розвитку суспільства, яка включає комплексний підхід взаємодії людини і природи, задовольняє сучасні потреби людей в гідному житті та залишає наступним поколінням поліпшене середовище для життя.

Annotation. Permaculture is a model of the old development of the society, as it includes a complex approach to the interaction between people and nature, satisfies the current needs of people in a good life, and provides the coming generations with an even better environment for life.

Актуальність теми. В сучасному світі діючі моделі господарювання, як в місті так і на землі, потребують для свого існування багато ресурсів, велику інфраструктуру та різні види невідновлюва-

ної енергії. Також війна в Україні спричинила продовольчу та енергетичну кризу у всьому світі. Багато людей втратили свої домівки і були переміщенні з міст окупації на нові локації, де треба заново починати жити. Тому пермакультура — це можливість створити середовище, в якому люди будуть гідно жити, маючи локальну продовольчу та енергетичну безпеку, при цьому покращуючи стан навколишнього середовища та природне біорізноманіття.

Основна частина. Під час поїздок до країн Балтії, Ірландії та тимчасового проживання у Франції було відвідано 6 пермакультурних господарств, деякі з яких є сталими, а інші ще лише мають намір перейти до пермакультурної моделі господарювання. Звичайно, кожна країна має свої кліматичні, водні та ґрунтові умови, які потрібно враховувати при проектуванні пермакультурного дизайну ділянки. Крім того, у різних країнах Європи на загальнодержавному рівні є деякі обов'язкові умови та обмеження для власників земельних ділянок або, навпаки, великі заохочення для створення природних зелених зон.

Наприклад в Ірландії лісогосподарства займають менше 10% території держави. Тому урядом країни була прийнята програма по посадці 440 мільйонів дерев протягом двох десятиліть. На кожні 100 акрів буде висаджено 2500 хвойних дерев або 3300 широколистяних дерев, переважно на існуючих сільськогосподарських угіддях. Для цього уряд країни заохочує фермерів саджати дерева на своїх ділянках. Однак це є проблемою, оскільки це означає, що фермери повинні віддати частину власної землі для посадки дерев і зменшити площу для сільського господарства. Але якщо подивитися на цю проблему з точки зору пермакультури, то рішенням буде створення алейного землеробства та посадка полікультур. Це рішення не тільки збереже сільські угіддя, а збільшить кількість дерев та біорізноманіття на ділянці.

Інший приклад — країни Балтії. Завдяки холодному клімату тут майже відсутнє сільське господарство. Більшість фермерів скошує траву на своїх ділянках, тому що їм за це сплачую Євросоюз. Але в пермакультурному дизайні є принципи використання рослин з даної місцевості, завдяки чому можна вирощувати холодостійкі їстівні рослини та частково забезпечувати себе і країну локальної сезонної їжею.

Найбільш популярна в країнах Європи модель міського фермерства, де їжа, квіти та зелень вирощуються біля будинку на невеликих площах. Для розвитку цього напрямку створюються демонстративно-навчальні ґрядки прямо посеред міста, де кожна людина може

подивитись і зробити подібне у себе вдома. Також є навчальні програми в школі і навіть в дитячому садочку по вирощування рослин.

Висновок. Пермакультурна модель створення господарства може бути реалізована у різних країнах та видах населених пунктів, вона відкриває найширші можливості для розвитку різних типів господарювання, підготовки фахівців з пермакультури та навчання усіх бажаючих.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕБІГУ ПІСЛЯПОЛОГОВОГО ПЕРІОДУ У ЖІНОК — ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Созанська М. А.

*II курс, спеціальність «Акушерство та гінекологія»
ДВНЗ «УжНУ» кафедра охорони материнства та дитинства
Науковий керівник: Корчинська О. О., д. мед. н. проф.*

Найменш дослідженою проблемою сучасного акушерства є психологічний стан під час вагітності та пологів у жінок, що зазнали впливу негативних подій сьогодення, зокрема військової агресії, адже саме гормони стресу зумовлюють зрив адаптації, метаболічні розлади, як наслідок, активацію інфекцій та хронічних захворювань. У зв'язку із воєнним станом, у населених пунктах, де проводяться бойові дії жінки змушені народжувати у підвалах бомбосховищ, де відсутні необхідні правила асептики та антисептики, немає необхідної гігієни і умов, це все провокує велику кількість післяпологових ускладнень. Неадекватне застосування антибіотиків в післяпологовому періоді призводить до стертого клінічного перебігу з розвитком важких гнійно-септичних ускладнень у пізньому післяпологовому періоді.

Мета дослідження: вивчити особливості перебігу післяпологового періоду у жінок-внутрішньо переміщених осіб (ВПО) в умовах воєнного стану.

Матеріали і методи: для досягнення поставленої мети на базі КНП «Ужгородський міський пологовий будинок» Ужгородської міської ради відділення гінекології нами було проведено аналіз 22 історій хвороб жінок ВПО у післяпологовому періоді. Усім жінкам проводилась ультразвукова діагностика (УЗД) органів малого таза, клінічно-лабораторні аналізи, бактеріальний посів зі статевих шляхів і рани.

Результати. Середній вік пацієнток — $34 \pm 1,5$. Першородячих жінок було 10 (45,5%), повторні пологи — 12 (54,5%). Серед хворих переважали жінки, які народжували фізіологічно — 12 (54,5%). Ускладнення під час фізіологічних пологів: передчасні пологи — 2

(9,1%), розриви шийки матки — 8 (36,3%), кровотеча у ранньому післяпологовому періоді — 4 (18,2%), епізіотомія — 6 (27,3%). Розродження за допомогою кесаревого розтину (КР) становило 10 (45,5%). Показання до КР: екстрагенітальна патологія — 4 (18,2%), неправильне положення плода — 2 (9,1%), аномалії пологової діяльності — 2 (9,1%), дистрес плода — 2 (9,1%). Жінки поступали у післяпологовому періоді на 12-18 добу. Переважали скарги на болі внизу живота, в ділянці післяопераційного рубця, виділення гнійного характеру зі статевих шляхів, відсутність лохий, підвищення температури тіла до 38–38,5°C, болі в грудних залозах. Захворювання під час вагітності спостерігалась у 16 (72,7%) жінок, такі як: безсимптомна бактеріурія — 2 (9,1%), залізодефіцитна анемія — 4 (18,2%), кандидоз — 4 (18,2%), пієлонефрит вагітних 6 (27,2%). Після обстеження виявлено: лохіометра — 8 (36,3%), розходження швів на промежині з інфікуванням — 6 (27,3%), інфікована рана кесаревого розтину — 4 (18,2%), післяпологовий ендометрит — 2 (9,1%), післяпологова виразка на промежині — 2 (9,1%). Дані бактеріального обстеження: *Staphylococcus aureus* — у 8 (36,3%) пацієнток, *Enterococcus* spp. — 6 (27,3%), *Escherichia coli* — 4 (18,2%), гриби роду *Candida* — 4 (18,2%).

Висновки. За результатами досліджень встановлено, що відсутність необхідних умов, пізня діагностика, неадекватна терапія призводить до відтермінованого розвитку інфекційних процесів (лохіометра, інфікування ран, ендометрит). У мікробних асоціаціях переважають умовно-патогенні мікроорганізми: *Staphylococcus aureus*, *Enterococcus* spp., *Escherichia coli*, гриби роду *Candida*.

ВИВЧЕННЯ ВКЛАДУ ПРОЦЕСІВ ПЕРЕКИСНОГО ОКИСНЕННЯ ЛІПІДІВ В РЕАЛІЗАЦІЮ АДАПТАЦІЇ У ШТАМІВ *CLADOSPORIUM CLADOSPORIOIDES*

Тугай Т. І.

д. б. н., професор, викладач

Тугай А. В.

к. б. н., викладач

Інститут біомедичних технологій Університету «Україна»

Відомо, що негативні радіаційні ушкодження призводять до стимуляції вільнорадикальних процесів. Адаптація мікроміцетів відбувається за рахунок певних механізмів, що забезпечують підтримку

окисно-відновлювального гомеостазу в нормі. Роботу присвячено одному з актуальних питань — вивченню віддалених наслідків впливу хронічного опромінення на живі організми, критерій оцінки — зміни рівня первинних та кінцевих продуктів перекисного окиснення ліпідів (ПОЛ). В літературі майже відсутні дані про стан ПОЛ у грибів в умовах хронічного опромінення.

Цей напрям найменш досліджений та вивчений, тому потребує проведення досліджень для встановлення механізмів захисту та пристосування мікроміцетів до підвищеного радіаційного фону.

Крім того мікроміцетам притаманна швидка зміна генерацій, що робить їх дуже зручною моделлю для вивчення змін на внутрішньоклітинному рівні під впливом радіації.

Метою роботи було дослідження вкладу процесів перекисного окиснення ліпідів в реалізацію адаптації у штамів *Cladosporium cladosporioides* з радіоадаптивними властивостями порівняно з контрольним.

Для проведення експериментів була створена модельна система, в основі якої був закладений лабораторно-польовий метод досліджень, що дозволило отримати ряд пострадіаційних генерацій *Cladosporium cladosporioides* в умовах максимально наближених до природних, що мають місце у Зоні відчуження ЧАЕС.

Дослідження пострадіаційні генерації мікроскопічних грибів має важливе значення оскільки накопичення даних у результаті таких досліджень слугуватиме основою для прогнозування віддалених наслідків впливу іонізуючого опромінення на пострадіаційні генерації інших видів організмів.

Було встановлено, що вміст первинних метаболітів ПОЛ — дієнових кон'югатів у контрольного штаму *C. cladosporioides* 4061 збільшувався в експоненційній на стаціонарній фазах росту, в той час як у штаму з радіоадаптивними властивостями *C. cladosporioides* 4, їх рівень був однаковим, а збільшення виявлено наприкінці стаціонарної фази росту. При дослідженні вмісту вторинних метаболітів ПОЛ — малонового діальдегіду (МДА) виявлена обернена залежність у досліджуваних штамів: лінійне збільшення у *C. cladosporioides* 4, та підвищення наприкінці стаціонарної фази — у *C. cladosporioides* 4061.

За дії хронічного опромінення у *C. cladosporioides* 4061 виявлено збільшення вмісту дієнових кон'югатів у 2 рази в експоненційній фазі, а в стаціонарній фазі збільшення не перевищувало 125%. На противагу цьому у *C. cladosporioides* 4 не виявлено достовірного збільшення вмісту первинних метаболітів ПОЛ. На противагу цьому, за

дії опромінення у контрольного штаму *C. cladosporioides* 4061 суттєво зростав рівень МДА у експоненційній та на початку стаціонарної фази у 2,25 та 4,25 раза, відповідно. У штаму з радіоадаптивними властивостями підвищення вмісту МДА у відповідних фазах росту було майже вдвічі нижчим в 1,7 та 1.9 раза.

Отже, у контрольного штаму *C. cladosporioides* 4061 рівень збільшення первинних та вторинних метаболітів ПОЛ за дії опромінення значно перевищує такий *C. cladosporioides* 4 з радіоадаптивними властивостями, що свідчить про те, що у останнього вже сформувалась резистентність до дії малих дох хронічного іонізуючого опромінення.

БІОХІМІЯ ДІАБЕТУ. ДІАБЕТ У ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ

Турянчик В. Ю.

II курс, група 2Б, спеціальність 222 «Медицина»

Ужгородський національний університет

Науковий керівник: Бернада В. В.

Цукровий діабет — це хронічне ендокринне захворювання, що прогресує, при якому організм людини не здатний засвоювати вуглеводи, отримані з продуктами харчування. При цьому порушується не тільки обмін речовин, а й уражуються інші життєво важливі органи та системи, що призводить до їхньої дисфункції. Цукровий діабет розвивається за «несправності будь-якої ланки безперервного ланцюга перетворення» глюкози: дефіциту інсуліну (гормону, що синтезується бета-клітинами підшлункової залози), синтезу «неправильного» інсуліну, резистентності рецепторів органів-мішеней до інсуліну.

Враховуючи патогенез цього захворювання, у світі прийнята єдина класифікація цукрового діабету:

Цукровий діабет 1-го типу — пов'язаний з масовою деструкцією гормонопродукуючих клітин підшлункової залози (pancreas) та формуванням абсолютної інсулінової недостатності. Інша назва — інсулінозалежний діабет. [2]

Цукровий діабет 2-го типу — розвивається за нормального рівня інсуліну в крові або незначної його зміни на фоні резистентності рецепторів органів-мішеней до цього поліпептидного гормону. Понад 90% пацієнтів із цукровим діабетом типу 2 мають інсулінорезистентність. Під терміном «інсулінорезистентність» розуміють послаблення ефекту інсуліну щодо захоплення і метаболізму глюкози в клітині. Інсулінорезистентність прогресує від незначної до

вираженої і водночас супроводжується помірною чи вираженою гіперінсулінемією або навпаки інсулінопенією [1].

Специфічні типи цукрового діабету, що пов'язані з інфекційними хворобами, генетичними дефектами, аутоімунними процесами, іншими патологічними хворобами підшлункової залози, прийманням деяких фармакологічних препаратів і речовин. До цього типу належать також ендокринні та вроджені захворювання, що призводять до вторинного утворення цукрового діабету.

Гестаційний діабет, або цукровий діабет вагітних, який має вагому відмінність від усіх попередніх форм — це транзиторний перебіг.

Для дітей та підлітків найбільш актуальним є цукровий діабет 1-го типу, що складає більше ніж 90% випадків цього захворювання. Він може проявитися у будь-якому віці дитини, але пік маніфестації припадає на два «критичних» періоди: 5–6 та 11–13 років. Однак існують прецеденти формування у дітей цукрового діабету 2-го типу.

Провідними експертами діабетології оприлюднений перелік чинників, що можуть спровокувати цукровий діабет 1-го типу:

Інфекційні тригери: віруси краснухи, епідемічного паротиту, вітряної віспи, гепатиту, ентеровіруси. Усі вони здатні запустити каскад аутоімунних процесів, що призводять до масового руйнування бета-клітин *pancreas* та абсолютної недостатності інсуліну.

Спадкова схильність. За наявності факту цукрового діабету в одного з родичів істотно зростає ризик виникнення цієї патології в наступних поколіннях.

Хімічні речовини, що здатні спровокувати загибель інсулін-продуруючих клітин підшлункової залози.

Цукровий діабет 1-го типу розділяють на два основні варіанти:

Аутоімунний цукровий діабет — виникає в процесі утворення аутоантитіл до ендокринних Я-клітин *pancreas* під впливом тригерних чинників;

Ідіопатичний цукровий діабет, для якого не вдалося встановити конкретну причину та механізм патологічних змін.

Цукровий діабет 1-го типу в дітей протікає в кількох стадіях:

- *преклінічна стадія*;
- *дебют захворювання*;
- *транзиторна ремісія, або стадія «медового місяця»*;
- *хронізація захворювання з формуванням залежності від інсулінотерапії*.

Преклінічну стадію інсулінозалежного цукрового діабету лікарі пропускають, оскільки єдиним підтвердженням патології є виявлення специфічних аутоімунних і генетичних маркерів [2].

В Україні налічується понад 10 тисяч дітей віком до 18 років, у яких діагностовано цукровий діабет I типу.

Загалом у світі 415 млн людей страждають на діабет, захворюваність на діабет становить 7% [3]

Отже, нами виявлено, що захворюваність на діабет є досить поширеною проблемою і нею страждають 7% населення. В переважній більшості діти та підлітки що страждають від діабету I типу (близько 90%). Ми розглянули чинники, що можуть спровокувати цукровий діабет, стадії діабету і дослідили стадії протікання даного захворювання у дітей.

Література

1. Патогенетичне лікування цукрового діабету типу 2 / О. П. Кіхтяк. — К.
2. Цукровий діабет у дітей та підлітків [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://into-sana.ua/enc/cukrovij-diabet-u-ditej-ta-pidlitkiv/>
3. Цукровий діабет [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.ukr-inform.ua/gubric-society/3135126-v-ukraini-ponad-10-tisac-ditej-z-cukrovim-diabetom-i-tipu-likar.html>

ВПЛИВ ШУМУ ТА ЕМВ НА БІОХІМІЧНІ ПРОЦЕСИ ОРГАНІЗМУ

Ховней Є. М.

II курс, група 1Б, спеціальність 222 «Медицина»

Ужгородський національний університет

Науковий керівник: Росток Л. М.

Найшкідливішим фактором виробничого і побутового середовища є шум. Особливо небезпечним є виробничий шум, дія якого є тривалою, тобто постійно супроводжує виробничий процес.

Виробничий шум — сукупність різноманітних за силою і частою звуків. Джерелом шуму можуть бути двигуни, насоси, вентиляційні пристрої і т.д.

Інтенсивний виробничий шум є одним з пріоритетних факторів ризику у розвитку професійних захворювань на сучасному виробництві. Він є провідним шкідливим виробничим фактором на підприємствах вугільної, транспортної, машинобудівної, харчової та інших галузей промисловості. Крім того, з року в рік зростає кількість людей, які працюють в умовах впливу виробничого шуму. За даними багатьох авторів, в окремих країнах світу до 25% працівників, зайнятих у промисловості, зазнають впливу інтенсивного виробничого шуму.

Відомо, що тривалий вплив виробничого шуму не тільки негативно впливає на слух, а й викликає інші шкідливі наслідки, чинить системний вплив на організм. Зокрема, під впливом шуму можуть виникнути розлади центральної нервової і серцевосудинної систем.

На сучасному етапі розвитку науки і техніки одним із найпоширеніших факторів, що вносить вагомий вклад у екологічну ситуацію є електромагнітні поля (ЕМП), що створюються радіотехнічними та електротехнічними об'єктами. Вони випромінюють у навколишнє середовище електромагнітну енергію, інтенсивність якої може у десятки і сотні разів перевищувати середні рівні природних полів.

Загалом усі електромагнітні випромінювання та поля поділяються на природні та антропогенні. До природних відносять електричне поле Землі, магнітне поле Землі, електромагнітне поле Землі; до антропогенних — радіохвилі високочастотного та ультрависокочастотного діапазонів, надвисокочастотні випромінювання, інфрачервоні випромінювання, світлові промені, лазерне випромінювання.

У процесі еволюції людина постійно перебуває під дією як природного електромагнітного випромінювання Землі, так і електромагнітних полів (ЕМП) антропогенного походження, які значно перевищують рівні природного.

Нині ЕМП виробничого і навколишнього середовища набули тотального характеру, і цілком позбутися їхнього впливу на організм людей неможливо, тому електромагнітні забруднення довкілля увійшли до переліку пріоритетних екологічних проблем.

Загалом дія ЕМП, особливо значних інтенсивностей, супроводжується вираженими змінами у функціонуванні організму людини. Передусім вони стосуються діяльності центральної нервової системи (ЦНС), серцево-судинної (ССС), ендокринної (ЕС) і обмінних процесів. В основі вказаних змін лежать складні механізми взаємодії антропогенних, природних ЕМП і біополя людини. ЕМХ високіх і надвисокіх частот викликають більш виражений біоефект, ніж низькі.

Саме тому важливо формувати у населення розуміння необхідності мінімізації дії ЕМВ шляхом скорочення часу роботи з відповідними його джерелами.

Отже, захист населення від негативної дії електромагнітного випромінювання різних частот та надмірного виробничого шуму був і залишається актуальною екогігієнічною проблемою людства.

ОЦІНКА ЯКІСНОГО СКЛАДУ МІКРОБІОТИ УРОГЕНІТАЛЬНОГО ТРАКТУ У ЖІНОК

Шаболтас В. О.

*1 курс магістратури, група ЗМБ-21-1М-fbmt, спеціальність «Біологія»
Інститут біомедичних технологій Університету «Україна»
Науковий керівник: Тугай Т. І., д. б. н., с. н. с., зав. каф.*

Збереження нормальної вагінальної флори у жінок безумовно відіграє важливу роль у підтриманні здоров'я. Наразі, найчастіше жінки звертаються до гінеколога через аномальні вагінальні виділення або неприємний запах. Основною причиною таких симптомів слугують дисбіози мікрофлори піхви. Оцінка якісного складу мікробіоти урогенітального тракту у жінок безперечно є важливою у попередженні, діагностиці та лікуванні бактеріального вагінозу та вагініту.

Вагінальний мікробіом дуже динамічний, він може змінюватись за багатьох умов, пов'язаними з вагітністю, менструацією, хворобливими станами, віком тощо.

У нормі *Lactobacillus spp.* домінують у вагінальному середовищі жінок репродуктивного віку, їх кількість має становити 95–98% від усієї загальної бактеріальної маси, вони запобігають вторгненню патогенів, тримаючи їхню популяцію під контролем. Іншу частину мікрофлори становлять біфідобактерії, ентеробактерії, грампозитивні коки (*Staphylococcus spp.*, *Streptococcus spp.*), дріжджоподібні гриби роду *Candida*. У 2019 році Румянцевою та співавторами проводилося дослідження на поширеність мікоплазм у здорових жінок, та зі змінами флори, згідно з якого у 43,5% жінок зі здоровою мікрофлорою піхви була виявлена *Ureaplasma parvum*, що дає можливість зробити припущення, про те, що присутність *Ureaplasma parvum* у клінічно незначимих концентраціях також допустима при оцінці нормальної вагінальної мікробіоти.

Метод полімеразно-ланцюгової реакції — це один з найточніших сучасних методів діагностики як вірусних так і бактеріальних інфекцій. За допомогою цього методу можна чітко визначити склад та кількість бактерій у вихідних зразках. Для дослідження вагінальної мікрофлори використовують урогенітальні зішкріби. Оскільки при бактеріальному вагінозі кількість *Lactobacillus spp.* починає замінюватись на *Gardnerella vaginalis* та *Atopobium vaginae*. сучасні аналізи на бактеріальний вагіноз передбачають, перш за все, визначення їх концентрації один до одного. Якісне визначення супутніх інфекцій може змінюватись в залежності від компанії виробника реагентів.

Таким чином, на базі відомих даних можна спостерігати, що при бактеріальному вагінозі у деяких жінок підвищується також рівень таких бактерій як *Prevotella*, *Mobiluncus*, *Bifidobacterium*, *Sneathia*, *Lep-totrichia*. Збільшується концентрація ентеробактерій, стафілококів та стрептококів, тоді коли у нормальному серидовищі вони зазвичай не перевищують 10^3 – 10^4 ГЕ/мл. Також можна спостерігати підвищений рівень *Ureaplasma parvum* у жінок з бактеріальним вагінозом, з концентрацією близько 10^6 – 10^7 ГЕ/мл. Рідше може почати розвиватись також *Mycoplasma hominis* та *Ureaplasma urealyticum*.

Дослідження вагінальної мікрофлори активно проводяться в останні роки. Ще у 2018 було доктором Ширлі Грінбаум викладено дослідження про екологічну динаміку вагінальної флори у зв'язку з хворобливими станами. Такого ж роду дослідження проводилось доктором Ченом у Китаї у 2021 році. Обидва у своїх дослідженнях прийшли до висновку, що необхідно досконаліше вивчати механізми взаємодій між різними видами бактерій.

Отже, необхідність проведення подальших досліджень у напрямку вивчення складу мікрофлори піхви обумовлена тим, що ми маємо краще розуміти специфіку взаємозв'язку бактерій між собою, їх розвиток в умовах нормального середовища та при дисбіозах. Це допоможе розробити нові та точніші методи діагностики захворювань, вдосконалити терапевтичні стратегії, виявити можливі шляхи що до попередження і профілактики хвороб.

ПРЕПАРАТИ ДЛЯ КОРЕКЦІЇ МІКРОФЛОРИ ЛЮДИНИ

Шищук А. В.

IV курс, група МБ-18-1, спеціальність 091 «Біологія»

Інститут біомедичних технологій Університету «Україна»

Науковий керівник: Тугай Т.І., д. б. н, професор, завідувачка кафедри мікробіології, сучасних біотехнологій та імунології

В останні часи на мікрофлору людини постійно діють цілі комплекси несприятливих умов, які змінюють нормальне функціонування основних факторів життєдіяльності. Велику роль в цьому відіграє вплив екологічного стану, який є абсолютно неконтрольованим та постійно погіршується, надмірна кількості стресових ситуацій, а з іншого немаловажним вважається масове неконтрольоване заміщення натуральних лікарських засобів на низку хіміотерапевтичних препаратів, у тому числі антибіотиків. У зв'язку з цим постало питання про способи конструювання і відновлення оптимальної мікрофлори.

Обов'язково потрібно зупинитися на визначенні, що складає з себе мікрофлора — скупчення мікроорганізмів у певному середовищі існування. Мікрофлора різних розташування та життєдіяльності (грунт, вода, повітря, харчові продукти, живий організм та ін.) поділяються за специфічністю та різноманітністю.

Поділяють мікрофлору:

— за типом живлення — на евтрофну (розкладає речовини, які безпосередньо виникли непрямо або прямо з живої речовини або речей її діяльності), літотрофну (перетворює мінеральні сполуки газів та гірських порід) та оліготрофну (завершує мінералізацію органічних речовин);

— за походженням — на автохтонну (постійно присутню в даному середовищі) та алохтонну (занесену в середовище).

Також, треба зосередитися на пробіотиках, які є мікроорганізми живого типу і загальні речовини мікробного походження, які впливають при природному типі введення позитивним ефектом на біохімічну, фізіологічну та імунну реакцію організму господаря тіла через стійкість та процесу максималізації вигідних характеристик, та мінімізації затрат організмом на функції його нормальної мікрофлори.

1. Біфідовмісні (Моно компонентні — бифідум-бактерин, полікомпонентні — біфіформ, лінекс, біфікол, комбіновані — біфіліз, біфідумбактерін форте, пробіфор).

2. Лактовмісні (монокомпонентні — лактобактерин, біобактон, гастрофарм, полікомпонентні — ацілакт, комбіновані — копацил, аципол).

3. Колівмісні (монокомпонентні — колибактерин, полікомпонентні — біфікол, комбіновані — Біофлор).

4. З інших видів бактерій (монокомпонентні — споробактерин, бактисубтил, полікомпонентні — біоспорин, комбіновані — хилак форте).

Висновок. На основі цього короткого, але достатньо змістовного опису загальноприйнятих препаратів для корекції мікрофлори людини зрозуміло, що з-за широкого спектру різноманіття препаратів симптоматично спрямованих та профілактику та координовану корекцію (в позачергових випадках), в теперішній час ми маємо неймовірну можливість впливати на свій організм на рівні мікрофлори.

Література

1. О. Г. Лановенко, О. О. Остапішина. Словник-довідник з екології : навчально-методичний посібник. Херсон, 2013. С. 122–123.
2. Н. В. Дубініна. Енциклопедія Сучасної України. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006
3. Гібсон Г.Р., Роберфрід М.Б. Дієтична модуляція мікробіоти товстої кишки людини: введення поняття пребіотиків. *J Nutr*, 1995. 125 (6): 1401–12.
4. Каширська Н.Ю. Значення пробіотиків і пребіотиків у регуляції кишкової мікрофлори. Міжнародний реферативний журнал. 2000. С. 13–14.

ЗАСТОСУВАННЯ ЛІКАРСЬКИХ ГРИБІВ ПРИ ОНКОЛОГІЇ В УКРАЇНІ ТА В СВІТІ

Шишук А. В.

*IV курс, група МВ-18-1, спеціальність 091 «Біологія»
Інститут біомедичних технологій Університету «Україна»
Науковий керівник: Тугай Т.І., д. б. н, професор, завідувачка кафедри
мікробіології, сучасних біотехнологій та імунології*

У Китайській Народній Республіці екстракти з лікарських грибів введені в ранг лікарських засобів в 2007 році, таким чином з препаратів відновлювальної та підтримуючої медицини переведено в один з офіційних методів лікування раку, поряд з хірургією, хімотерапією та опроміненням.

Дослідження в галузі фармацевтичної мікології (фунготерапії) привели до відкриттів, які дали надію онкологічним хворим і лікарям, які працюють в цій галузі.

Історичні дані про лікування пухлин грибами та практика Китайської народної медицини стали відправною точкою для застосування грибних екстрактів в офіційній онкології.

Використання лікарських грибів безпечно для людського організму — в них немає ніяких токсичних речовин, адже більшість з них використовується в їжі, вони добре переносяться і завдяки правильній переробці легко засвоюються в організмі. Дослідження показали, що діючі речовини гриба Майтаке блокують фермент гліоксалазу-1, який виділяється пухлиною для захисту від імунних сил організму.

Також ефективно впливають на пухлини ліпіди і стерини в бразильського агарика, трітерпени в грибі Рейша, що проявляють пряму пригнічуючу дію на пухлину, «Вірусоподібні частки» є в шиїтаке. «Вірусоподібні частки», які знаходяться в спорах гриба, схожі за своєю структурою з вірусами — нитка РНК в білковій оболонці.

Через свою подібність зі структурою вірусу вони викликають складні реакції відповіді організму по синтезу власного інтерферону-альфа — потужного білкового компонента імунної системи, який пригнічував ріст пухлин.

При додатковому прийомі екстракту Майтаке при променевої та хіміотерапії скорочуються побічні ефекти: зниження апетиту, блювота, нудота, втрата волосся, біль і зниження лейкоцитів крові у 90% пацієнтів. Іншими словами, екстракт Майтаке покращує якість життя при застосуванні стандартної протипухлинної терапії. Крім того, комбінований прийом хіміопрепаратів і екстракту Майтаке призводить до більш виражених результатів, ніж при застосуванні однієї хіміотерапії.

Чи можна застосовувати гриби разом з хіміотерапією? Необхідно. Зараз прямо доведено, що одночасний прийом екстрактів з грибів і цитостатиків призводить до достовірного збільшення тривалості життя пацієнта більш, ніж в 2,2 рази. Гриби і хіміотерапія не суперечать один одному, їх дія в організмі (фармакокінетика) не перетинається, кожен виконує свою функцію. Мало того, гриби надають захисну дію на організм: при хімії не пошкоджується слизова кишківника і клітини печінки, швидко відновлюються функції печінки і формула крові. Хіміотерапія переноситься значно легше — немає болісних блювоти, нудоти, проносу, депресії після хімії. При клінічних випробуваннях в онкоклініках Китаю з'ясувалося, що чим раніше починається прийом грибів при хімії, тим ефект вище!

Чи можна застосовувати гриби разом з опроміненням?

Як і у випадку з хіміотерапією — необхідно. Гриби роблять клітини пухлини більш чутливими до впливу радіації і захищають здорові тканини від променевої хвороби. В результаті значно менше ускладнень: набряк тканин навколо опроміненого ділянки тримається в 2 рази менше.

Література

1. Балицький К.П., А.П. Воронцова Лікарські рослини і рак. Київ. 1982р. 359 с.
2. Булатов П.К., Березина М.П., Якимов П.А. Чага і її лікувальне застосування при раку 4 ступеню. Львів. 1959. 334 с.
3. Бухало А.С. Вищі їстівні базидіоміцети в чистій культурі. Київ. 1988. 144 с.

ВПЛИВ ЕНДОФІТНО-РИЗОБІАЛЬНОЇ ІНОКУЛЯЦІЇ НА БІОРІЗНОМАНІТНІСТЬ МІКРОБІОМУ РИЗОСФЕРИ СОЇ

Шевчук Н. В.

*Інститут мікробіології і вірусології НАН України
вул. Академіка Заболотного, 154, м. Київ, 03143, Україна*

Тимова Л. В.

*Інститут мікробіології і вірусології НАН України
вул. Академіка Заболотного, 154, м. Київ, 03143, Україна*

Сергійчук Н. М.

*Міжнародний університет розвитку людини «Україна»
вул. Львівська, 23, м. Київ, 03115, Україна
e-mail: nadia.shevchuk.48@ukr.net*

Білявська Л. О.

*Інститут мікробіології і вірусології НАН України
вул. Академіка Заболотного, 154, м. Київ, 03143, Україна*

Ґрунтові екосистеми в усьому світі зазнають значних негативних впливів, викликаних антропогенними чинниками і глобальними змінами клімату, що призводить до втрати різноманітності мікроорганізмів і зміни функцій екосистем в цілому. Мікробні угруповання ґрунту відіграють важливу роль у кругообігу речовин, регуляції росту і розвитку культурних рослин, підвищенні родючості ґрунту. Унікальні штами ендоефітних бактерій можуть бути використані для інокуляції насіння з метою зменшення впливу шкідливих біотичних та абіотичних факторів на агрофітоценози.

Метою роботи було методом високопродуктивного секвенування дослідити склад мікробних угруповань ризосферного ґрунту сої на рівні філумів та класів за умов інокуляції поліштамовим мікробним біопрепаратом Ризобін^к сумісно з різними штамами ендоефітних бактерій.

В результаті дослідження у мікробіомі ризосферного ґрунту сої виявлено 13 філумів бактерій і 1 філум архей, а також неідентифіковані послідовності, представленість яких складала 22,9–27,5%.

З'ясовано, що обробка насіння сої Ризобіном^к сумісно з *Bacillus* sp.4 сприяла збільшенню представників філумів *Bacteroidetes* та *Proteobacteria* у ризосфері сої, а обробка Ризобіном^к у поєднанні з *Brevibacillus* sp.5 мала позитивний вплив на представленість філумів *Acidobacteria* та *Planctomycetes*.

За результатами таксономічної ідентифікації до доміантних класів, представленість яких у мікробіомі ризосфери сої складала 10% і вище, було віднесено: *Actinobacteria*, *Alphaproteobacteria* та *Gammaproteobacteria*. Всі досліджені ендofіти сприяли збільшенню представленості в ризосфері сої бактерій класу *Alphaproteobacteria*, який включає симбіонтів рослин (у тому числі, роди *Bradyrhizobium* і *Rhizobium*). Найбільшу кількість представників класу *Gammaproteobacteria*, до якого належать важливі для медицини, екології та науки роди бактерій (наприклад, *Escherichia*, *Enterobacter*, *Francisella*, *Pasteurella*), спостерігали за обробки насіння Ризобіном^к разом з *Bacillus* sp. 4, а також у варіанті обробки Ризобін^к + *Pseudomonas* sp.6.

До субдоміантних класів, представленість яких у мікробіомі ризосфери сої становила 1–10%, було віднесено: *Nitrososphaeria*, *Acidobacteria*, *Blastocatellia*, *Rubrobacteria*, *Thermoleophilia*, *Bacteroidia*, *Bacilli*, *Gemmatimonadetes*, *Nitrospira*, *Deltaproteobacteria* та *Verrucomicrobiae*.

Обробка насіння сої біопрепаратом Ризобін^к мала позитивний вплив на представленість класів *Deltaproteobacteria* та *Blastocatellia* (Subgroup 6); тоді як на представників класу *Blastocatellia* (Subgroup 4) найкращий вплив мала інокуляція насіння Ризобіном^к з *Brevibacillus* sp.5. Найбільшу кількість бактерій класів *Rubrobacteria*, *Thermoleophilia* та *Nitrospira* було встановлено за обробки Ризобіном^к сумісно з *Paenibacillus* sp.1. Представленість класів *Acidobacteria* та *Bacteroidia* була найвищою за умов інокуляції насіння Ризобіном^к з додаванням *Bacillus* sp.4.

Таким чином, обробка насіння сої біопрепаратом Ризобін^к у комплексі з ендofітними мікроорганізмами сприяла підвищенню представленості бактерій агрономічно корисних груп, до яких входять мікросимбіонти рослин, бактерії-деструктори органічних речовин та мікроорганізми, які приймають участь у глобальному кругообігу вуглецю, заліза та водню.

ЗМІСТ

Секція 1

ЕКОНОМІЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

<i>Ахметов О. Ю.</i> Стан забезпечення аграрного сектора економіки України основними засобами	4
<i>Боева Д. Д.</i> Інноваційний розвиток та креативність під час військових дій в Україні	6
<i>Бойко О. І.</i> Формування кадрового потенціалу організації у сфері послуг	8
<i>Грушовий А. Ю.</i> Інвестиційно-інноваційне забезпечення розвитку сільського господарства	10
<i>Загородня А. С.</i> Вплив зарубіжного досвіду на забезпечення економічної безпеки підприємств в Україні	13
<i>Каленська О. Р.</i> Проблеми хлібопекарської галузі України та шляхи їх подолання	15
<i>Литвиненко К. М.</i> Теоретичні аспекти інноваційного маркетингу та їх вплив на ефективність комерційної діяльності підприємства	17
<i>Макух Т. О.</i> Економічна культура у контексті нової антропологічної парадигми освіти	19
<i>Письмак О. С.</i> Напрями підвищення ефективності стратегічного управління сталим розвитком міста в контексті євроінтеграційних процесів	22
<i>Семененко О. В.</i> Організаційна культура підприємства та її адаптація до умов воєнного часу	26
<i>Сук П. Л.</i> Види продукції, що спільно виготовляється	28
<i>Танцюра А. В.</i> Фактори мотивації праці фахівців закладів загальної середньої освіти	30
<i>Ярмолюк А. В.</i> Розвиток теорії управління ризиками	31

Секція 2

ДОКУМЕНТОЗНАВСТВО ТА ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Лугина А. Ю.

Теоретико методологічні засади історії держави і права
зарубіжних країн 35

Ярошенко А. Г.

Інформаційні технології в архівній справі 37

Секція 3

УКРАЇНОЗНАВСТВО — ОСНОВА ФІЛОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ТА ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОСТІ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

Антонюк В. С.

Світоглядні позиції у творчості Ольги Кобилянської 39

Остан'юк Н. С.

Мова — найцінніше надбання українського народу 41

Чумаш Д. О.

Проблематика білінгвізму в українознавстві 44

Секція 4

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ТА ЛІТЕРАТУР

Домніч Л. М.

Teaching english to students with hearing impairment 48

Гонтарук-Мамчур А. М.

Викладання англійської мови в умовах дистанційного
навчання 50

Гончаренко Т. Є., Костенко О. В.

Важливість оволодіння іноземними мовами майбутньою
ІТ-елітою нації 51

Гусейінова А. В.

Частота вживання термінів різних структурно-семантичних
типів 53

Пашко С. В.

Англомовні епітети в українських поетичних перекладах поезії
Роберта Бернса 56

Торба О. А.

Особливості перекладу художньої літератури 59

Секція 5
ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ: ВІДГУК
НА ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

<i>Борозняк А. О.</i> Моделювання як творчий підхід у журналістиці	62
<i>Василишин Є. С.</i> Етапи попередньої роботи з дикторськими текстами	64
<i>Данько-Сліпцова А.</i> Особливості роботи ЗМК та журналістів з окупованих територій	66
<i>Єршова Л. В.</i> Засоби масової інформації	68
<i>Кандюк-Лебідь С. В.</i> Дослідження медіасистем: формування наукових парадигм в умовах диджиталізації	71
<i>Лебеденко С. М.</i> Засоби масової інформації: відгук на виклики сьогодення. Проблеми ЗМІ	73
<i>Мостицька О. О.</i> Єдина інформаційна політики під час військової агресії	74

Секція 7
ТУРИЗМ ЯК БАГАТОГРАННЕ СУСПІЛЬНЕ ЯВИЩЕ

<i>Яковлева-Мельник Н. Г., Кузнецова Є. А.</i> Туризм, як феномену ХХІ століття, та іноземні інвестиції	77
--	----

Секція 8
СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЗМІЦНЕННЯ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

<i>Балан О. Є.</i> Комплекси вправ для розвитку сили м'язів	79
<i>Баранецька І. О.</i> Вплив особистісної тривожності на навчальну успішність учнів (студентів)	81
<i>Береговенко В. І.</i> Соціально-педагогічні проблеми формування здорового способу життя	83
<i>Брунда Н. С.</i> Актуальні питання розвитку новітніх технологій оздоровчих і функціональних продуктів харчування в умовах євроінтеграції	85

<i>Вишар Є. В.</i>	
Сучасні аспекти формування готовності до використання здоров'язберігаючих технологій у професійній діяльності	87
<i>Ворона Я. А.</i>	
Особливості навчання дітей з розладами спектру аутизму	89
<i>Гладус Т. А.</i>	
Формування соціальних компетентностей підлітків з інтелектуальними порушеннями	90
<i>Козленко Я. А.</i>	
Розвиток соціальної компетентності дітей з аутизмом в умовах інклюзивної освіти	92
<i>Михальченко Т. М.</i>	
Фізіологічна характеристика моторних рефлексів спинного мозку	93
<i>Монтрезор О. М.</i>	
Нейропластичність, або шлях до відновлення	95
<i>Силенко Н. С.</i>	
Аспекти інтегративного навчання дітей з особливими потребами	96
<i>Смирнова Н. В.</i>	
Комплексна фізична терапія дітей з інвалідністю в умовах реабілітаційного центру «Відродження» (м. Чернігів)	98
<i>Юрченко О. О.</i>	
Аквааеробіка, як ефективний засіб відновлення функціонального стану жінок у стадії реабілітації	100

Секція 9
СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ
В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

<i>Балюк О. В.</i>	
Психологічні особливості прояву агресивності у взаєминах молодших школярів	102
<i>Заїка В. М., Пилипенко В. В.</i>	
Особливості становлення статевої ідентифікації в підлітковому віці	104
<i>Коваль О. В.</i>	
Корекційно-розвиткова робота з дітьми, які мають порушення інтелектуального розвитку	106
<i>Куліченко С. В.</i>	
Специфіка соціальної роботи з людьми похилого віку	108

<i>Литовченко О. В.</i>	
Міжнародна соціальна робота: реакції на війну в Україні	109
<i>Мальцева Б. В.</i>	
Творчий розвиток дітей — методи роботи	111
<i>Недосіка О. С.</i>	
Профілактика булінгу в освітньому середовищі	113
<i>Проворна Ю. В.</i>	
Соціалізація дошкільнят на етапі підготовки їх до шкільного навчання	114
<i>Рожко М. П.</i>	
Специфіка роботи соціального педагога в школах сільської місцевості	117
<i>Стеца Н. В.</i>	
Перспективи розвитку соціальної роботи в сучасних реаліях України	118

Секція 10
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
САМОРЕАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

<i>Антонюк В. С.</i>	
Психолінгвістична допомога людям у постінсультному стані . . .	122
<i>Бадеха С. В.</i>	
Особливості адаптації дітей дошкільного віку до навчання у школі	123
<i>Висоцька Н. В.</i>	
Психологічні аспекти впливу ЗМІ на емоційно-вольову сферу людини зрілого віку	126
<i>Герасименко Л. Б.</i>	
Комунікативна компетентність як домінанта самореалізації студентів-медиків	128
<i>Гудкова М. О.</i>	
Психологічні чинники підвищеної тривожності у дітей молодшого шкільного віку	130
<i>Гудкова О. Ю.</i>	
Соціально-психологічні аспекти формування синдрому «емоційного вигорання» у зрілому віці	133
<i>Кожуковська О. О.</i>	
Психологічна підготовка молоді до професійного становлення . .	136
<i>Костенко Ю. В.</i>	
Психологічні чинники подолання стресів у студентської молоді	138

<i>Кучер Л. І.</i>	
Подружні стосунки в період кризових ситуацій та шляхи збереження сім'ї	142
<i>Ничипорук О. А.</i>	
Тайм-менеджмент психологія управління часом	144
<i>Піппарінен М. А.</i>	
Емоційний розвиток і його значення в соціальному вихованні дитини	147
<i>Салата І. В.</i>	
Девіантна поведінка як соціально-психологічна проблема	148
<i>Філіпова І. М.</i>	
Особливості переживання почуття провини у вимушених переселенців	151
<i>Хоменко О. О.</i>	
Психологічні чинники реалізації життєвих планів особистості . . .	153
<i>Черняк А. К.</i>	
Вплив соціально-психологічного клімату колективу на суб'єктивне відчуття психологічного благополуччя співробітників	155
<i>Шевчик А. О.</i>	
Психологічні особливості. Готовності дитини до навчання у сучасній школі	158
<i>Якимова Я. Л.</i>	
Стресостійкість людини в умовах воєнного часу	159

Секція 11

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

<i>Ангерчік Є. Д.</i>	
Проблеми доказів та доказування у господарському процесі . . .	162
<i>Бабич А. О.</i>	
Проблематика кримінальної відповідальності в Україні	164
<i>Барабаш І. В.</i>	
Самозахист цивільних прав	165
<i>Гусейнов Р. Т.</i>	
Основні напрями діяльності конституційного суду України . . .	167
<i>Жигалюк Д. С.</i>	
Документознавство та інформаційна діяльність: сучасні проблеми та перспективи розвитку	169
<i>Капіталова О. І.</i>	
Право як гарантія свободи та автономії особистості	170
<i>Кузьменко А. С.</i>	
Ліцензування господарської діяльності	171

<i>Лісний І. А., Шаравара Р. І.</i>	
Інвестування в найдешевші закордонні акції в Україні	173
<i>Лісовець М. А.</i>	
Проблеми виконання рішень господарських судів і забезпечення судового захисту громадян	176
<i>Мазуро Д. І.</i>	
Додаток особистих прав при запису «покаяльних відео» в адміністративному процесі	178
<i>Маліннікова Д. К.</i>	
Розвиток медіації в умовах воєнного стану	180
<i>Поліщук Т. С.</i>	
Державна влада, її властивості та форми здійснення	181
<i>Попова Д. А.</i>	
Поняття воєнного стану: порядок запровадження та припинення	184
<i>Сердюк Є. В.</i>	
Актуальні питання приводу у кримінальному провадженні України	186
<i>Сердюк В. П.</i>	
Дисциплінарна відповідальність адвоката	187
<i>Скільська М. І.</i>	
Форс-мажор у господарських договірних правовідносинах під час воєнного стану	189
<i>Смакула І. Ю.</i>	
Комерційне представництво та комерційне посередництво: співвідношення понять	191
<i>Стрілко Д. Л.</i>	
Історичний аспект становлення і розвитку нормативного регулювання виконавчого провадження в Україні	193

Секція 12

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

<i>Басенко Р. О.</i>	
Цілісна освіта в умовах VUCA-світу: освітософський аспект . . .	195
<i>Гевчук Х. І.</i>	
Правові аспекти реалізації оборонної функції держави	197
<i>Дробот В. В.</i>	
Пріоритети забезпечення гуманітарної присутності України в світі	199
<i>Дубенко Г. В.</i>	
Право соціального захисту людей які постраждали під час військових дій в Україні	201

<i>Коваленко В. Ф., Гожій Р. В.</i> Питання інклюзивної освіти в Україні	203
<i>Мельник В. О.</i> Правове регулювання туризму	205
<i>Пащенко І. О.</i> Застосування теорії стійкості екосистем до формування стратегії національної стійкості	207
<i>Рустамова Е. Г.</i> Соціальний захист українців на території України під час повномасштабної війни	210
<i>Семенченко А. В.</i> Гарантія прав та свобод людини і громадянина у період воєнного стану	212
<i>Середюк Г. С.</i> Соціальний захист людей які втратили житло через вторгнення російської федерації	214
<i>Товт І. С.</i> Проблеми викладання дисциплін історико-культурологічного циклу у ВНЗ	215
<i>Хорошун О. Г.</i> Розвиток культурної сфери в Україні в кризових умовах сьогодення	217

Секція 13

ІНФОРМАТИКА ТА КОМП'ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ

<i>Дубей Ю. М.</i> Застосування методів машинного навчання з учителем для профорієнтації школярів	220
<i>Забара С. С., Зубко Р. А.</i> Методи підвищення часової ефективності фрактального стиснення зображень	222
<i>Коваленко С. В.</i> Модифікація алгоритму знаходження надлишкових ділянок аудіосигналу джерелом якого є людська мова	223
<i>Матюшенко Д. О.</i> Ключові процеси тестування	225
<i>Мойсеєнко О. В.</i> Машинне навчання на основі рекомендаційних систем	227
<i>Савченко О. С.</i> Перспективи та проблеми розвитку цифровізації в системі публічного управління	228

Секція 14
СУЧАСНІ ІНЖЕНЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ:
ПОШУК ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Петренко Т. В.

Методичне визначення якісних показників життя 231

Секція 15
ПРИРОДА, МЕДИЦИНА, ЗДОРОВ'Я

Абалмасова В. В.

«Зелена» та «синя» економіки — нові вектори сталого розвитку громад 233

Бабіч С. А.

Гриби при лікуванні онкології у світовій медицині 235

Бабіч С. А.

Бактеріальні засоби для захисту рослин від хвороб, гризунів та шкідливих комах 236

Волевач М. М.

Грампозитивні бактерії як збудники захворювання людей 238

Волевач М. М.

Гриби в фармакології 240

Густі Є. О.

Вплив гіалуронової кислоти на біохімічні процеси та дерму . . . 241

Івасенко В. Ю.

Гриби в азіатській та світовій медицині 243

Івасенко В. Ю.

Мікроорганізми в біотехнологіях по очистці від забруднення нафтопродуктами 244

Кертис С. Я.

Особливості реабілітації пацієнтів після коронавірусної хвороби (COVID-19) 246

Кибалюк Н. М.

Оцінка взаємодії суспільства й природи 247

Кибалюк Н. М.

Оцінка екологічних наслідків використання пестицидів 249

Кирпиченкова А. С.

Вади здоров'я людини від малорухливого способу життя 251

Козак П. Д.

Протиерозійні агротехнічні та меліоративні заходи на пологих схилах Прикарпаття 252

Костяк Н. Р.

Вплив радіоактивного забруднення на організм людини 254

<i>Ловга З. М.</i> Вплив харчових добавок на біохімічні процеси в організмі людини	256
<i>Овчинникова А. М.</i> Застосування сучасних методів фізичної терапії, як основи відновлення та профілактики здоров'я в умовах вторинної медичної допомоги на базі КНП КДЦ № 1 Дарницького р-ну м. Києва	257
<i>Палагонич Е. С.</i> Післяпологова депресія, як головна проблема охорони психологічного здоров'я материнства в закарпатській області ...	259
<i>Пацкун М. М.</i> Біохімія смаку. Вплив сигарет і електронних сигарет на смак людини	261
<i>Петренко О. В.</i> Дослідження ефектів йоду на організм поза впливу на щитоподібну залозу	262
<i>Родіонова В. О.</i> Розвиток пермакультури в Україні та Європі	264
<i>Созанська М. А.</i> Особливості перебігу післяпологового періоду у жінок — внутрішньо переміщених осіб	266
<i>Тугай Т. І., Тугай А. В.</i> Вивчення вкладу процесів перекисного окиснення ліпідів в реалізацію адаптації у штамів <i>Cladosporium cladosporioides</i> ...	267
<i>Туранчик В. Ю.</i> Біохімія діабету. Діабет у дітей та підлітків	269
<i>Ховней Є. М.</i> Вплив шуму та ЕМВ на біохімічні процеси організму	271
<i>Шаболтас В. О.</i> Оцінка якісного складу мікробіоти урогенітального тракту у жінок	273
<i>Шищук А. В.</i> Препарати для корекції мікрофлори людини	274
<i>Шищук А. В.</i> Застосування лікарських грибів при онкології в Україні та в світі	276
<i>Шевчук Н. В., Титова Л. В., Сергійчук Н. М., Білявська Л. О.</i> Вплив ендofітно-ризобіальної інокуляції на біорізноманітність мікробіому ризосфери сої	278

Наукове видання

МОЛОДЬ: ОСВІТА, НАУКА, ДУХОВНІСТЬ

Тези доповідей
XIX Всеукраїнська науково-практична конференція
студентів і молодих вчених

(м. Київ, 24 червня 2022 р.)

Матеріали подано в авторській редакції

Адреса редакції:
м. Київ, вул. Львівська, 23, корп. 3, кімната 207,
Відповідальний редактор — Гребенюк Анастасія Олександрівна
Тел. (044) 423-08-27; E-mail: nikulina-ndd@ukr.net

Формат 60×84/16. Умовн. друк. арк. 16,9.
Наклад 200 прим. Зам. №
Верстання — Думанецька С.С.

Видавець і виготовлювач: Університет «Україна»
03115, м. Київ, вул. Львівська, 23,
тел./факс (044) 424-40-69, 424-56-26
E-mail: ukraine.vdk@email.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 405 від 06.04.01